

169. Perjantaina 12 päivänä joulukuuta 1997

kello 10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys Euroopan poliisivirastosta tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi tullilain 26 §:n muuttamisesta 5763

Hallituksen esitys 136/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 28/1997 vp

2) Hallituksen esitys laiksi poliisin henkilökäsiteläistä annettun lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 133/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 30/1997 vp

Lähetekeskustelu

3) Hallituksen esitys laiksi rikoslain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 233/1997 vp

4) Hallituksen esitys raideliikennevas-
tuulaiksi ja laiksi liikennevakuutuslain
muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 234/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi eräiden kiinteistöjen luovuttamisesta Helsingin kaupungille ”

Hallituksen esitys 235/1997 vp

6) Hallituksen esitys liikuntalaiksi 5764

Hallituksen esitys 236/1997 vp

7) Hallituksen esitys Saksan liittotasavallan kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 5828

Hallituksen esitys 237/1997 vp

8) Lakialoite laiksi työllisyyslain 18 §:n muuttamisesta ”

Lakialoite 128/1997 vp (Mikko Elo /sd ym.)

9) Lakialoite laiksi kiinteistöverolain 13 a §:n muuttamisesta ”

Lakialoite 129/1997 vp (Mauri Pekkari-
nen /kesk ym.)

10) Lakialoite laiksi lastensuojelulain muuttamisesta ”

Lakialoite 131/1997 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

11) Lakialoite laiksi tuloverolain 54 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ”

Lakialoite 132/1997 vp (Kyösti Karjula /
kesk ym.)

12) Lakialoite laiksi tieliikennelain 28 b §:n muuttamisesta ”

Lakialoite 134/1997 vp (Klaus Hellberg /sd ym.)

13) Lakialoite laiksi tuloverolain 58 §:n muuttamisesta 5828

Lakialoite 135/1997 vp (Tauno Pehkonen / skl ym.)

14) Lakialoite laiksi työaikalain muuttamisesta 5831

Lakialoite 137/1997 vp (Mikko Elo /sd ym.)

15) Lakialoite laiksi rakennuslain 15 luvun muuttamisesta 5837

Lakialoite 138/1997 vp (Ossi Korteniemi / kesk ym.)

16) Lakialoite laiksi koulutus- ja erorahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta 5838

Lakialoite 139/1997 vp (Arja Ojala /sd ym.)

17) Lakialoite laiksi kalastuslain 6 ja 6 a §:n muuttamisesta 5841

Lakialoite 140/1997 vp (Annikki Koistinen / kesk ym.)

Mietintöjen pöydällepano

18) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 1998

Hallituksen esitys 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1997 vp
Talousarvioaloitteet 1—705/1997 vp

19) Hallituksen esitys laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta

Hallituksen esitys 229/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 34/1997 vp

20) Hallituksen esitys arvopaperien lainaussopimusten ja takaisinostosopimusten verotusta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys 218/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 43/1997 vp

21) Hallituksen esitys laiksi vakuutus-kassalain muuttamisesta 5841

Hallituksen esitys 221/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 35/1997 vp

22) Hallituksen esitys laiksi eläkesäätö-lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 222/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 36/1997 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Ala-Nissilä, Aula, Halonen, Heinonen, Hellberg, Huttu-Juntunen, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Järvilähti, Kalli, Kalliomäki, Knaapi, Korhonen R., Lapintie, Lapiolahti, Leppänen P., Lipponen, Markkula M., Mönkäre, Niinistö, Ojala R., Pietikäinen S., Pohjola M., Polvi, Rajamäki, Rantanen, Rinne, Ryhänen, Sjöblom, Skinnari, Suhola, Tennilä, Tiusanen, Vehviläinen, Veteläinen, Viitamies, Viljamaa, Virtanen, Vistbacka ja Wideroos.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Tennilä, Virtanen, Järvilähti, Sjöblom, Kalliomäki, Vistbacka, Aula, Suhola, Vehviläinen, Rajamäki, Viljamaa, Leppänen P., Lapiolahti, Veteläinen, Polvi, Ryhänen, Kalli ja Ala-Nissilä.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Kalliomäki, Mönkäre ja Törnqvist sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Ala-Nissilä, Kalli, Lapintie, Lapiolahti, S. Pietikäinen, M. Pohjola, Polvi ja Viitamies sekä tästä ja huomista päivästä sairauden vuoksi ed. Viljamaa ja yksityisasioiden vuoksi ed. Knaapi.

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 990, 995, 1047, 1051, 1052, 1054, 1074, 1091, 1092, 1095, 1102, 1111 ja 1113.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys Euroopan poliisivirastosta tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi tullilain 26 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 136/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 28/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 28. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Euroopan poliisiviraston perustaminen sellaiseen on erinomaisen hyvä asia sikäli, että kun rikollisuus kansainvälistyy, sitä pitää myöskin kansainvälisillä kentillä pystyä seuraamaan. Mutta tietyllä tavalla vainoharhaisena henkilönä näen kyllä tässä erään toisenkin puolen samalla tavalla kuin eilen, kun keskusteltiin asevelvollisuuslaista.

Tässäkin on yksi kiinnike Euroopan liittovaltion suuntaan. Perustetaan eurooppalaiset poliisivoimat. Totta kai liittovaltio tarvitsee poliisivoimat, sehän on selvä asia, samalla tavalla kuin puolustusvoimat, yhteisen ulkopoliitiikan ja kaiken tällaisen. Tässä siis toisaalta perustellun lainsäädännön ja organisaation varjolla astutaan jälleen yksi pieni askel kuin salaa kohti liittovaltiota, jossa kymmenen vuoden kuluessa Suomi on, Euroopan liittovaltio-nimisessä organisaatiossa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 26 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi poliisin henkilörekistereistä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 133/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 30/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 30. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 1 a, 1 b, 2, 4, 5, 9 a, 13, 13 a, 14, 15, 16 a, 17—20 ja 23 §, 24 ja 24 a—24 e § ja 6 luvun otsikko sekä 25 § ja 6 a luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi rikoslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 233/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

4) Hallituksen esitys raideliikennevastaulaiksi ja laiksi liikennevakuutuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 234/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan, jolle liikennevaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

5) Hallituksen esitys laiksi eräiden kiinteistöjen luovuttamisesta Helsingin kaupungille

Hallituksen esitys 235/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys liikuntalaiksi

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 236/1997 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rauramo: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on ehdotus uudeksi liikuntalaiksi. Lakia on valmisteltu aika huolella ja pitkään. Lain valmistelun perusperiaatteena oli se, että vanha liikuntalaki oli absoluuttisesti vanhentunut ja käytännöllisesti katsoen kaikki pykälät oli jo ajan mittaan jouduttu uusimaan.

Pyysin tämän puheenvuoron siksi, että toivoin, että jos edustajat eivät jaksa lukea koko esitystä, niin lukisivat edes kohdat "Liikuntalain nykytilan arviointia" sekä "Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset". Näissä kohdissa käsitellään nimenomaan liikunnan terveydellisiä merkityksiä ja niitä säästöjä, joita yhteiskunta voi saavuttaa sillä, jos liikuntaan lisätään edes hivenen voimavaroja.

Ed. Uotila: Arvoisa rouva puhemies! Olen aivan samaa mieltä kuin ed. Rauramo.

Sen lisäksi kiinnitän huomiota siihen, että uuden liikuntalain 1 §:ssä otsikolla "Lain tarkoitus" on hyvin pelkistetyksi ja hyvällä tavalla sanottu se, mitä tällä lailla haetaan: todella edistetään väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tuetaan lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla ja lisäksi liikunnan avulla edistetään tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä tuetaan kulttuurien moninaisuutta ja luonnon kestävä kehitystä.

Kun liikunta ja urheilu niin usein nähdään vain kilpa- ja huippu-urheilun kannalta, meidän kaikkien on syytä muistaa, että liikunta on todella paljon muutakin ja näiden liikunnan perusolemuksen sisältyvien hyvien asioiden edistäminen on tosi arvokasta työtä koko hyvinvointiyhteiskunnan puolesta ennen kaikkea sosiaalisen ja kansanterveydellisen hyvinvoinnin edistäjänä.

Eliikkä olen erittäin tyytyväinen, ja myös lakia valmistelleen työryhmän jäsenenä täytyy olla erittäin tyytyväinen, että olemme näin pitkälle päässeet ja näin hyvä lakiesitys on eduskunnan käsittelyyn saatu.

Ed. Saarinen: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys liikuntalaik-

si on hallinnollinen puitelaki. Ettei vain kenellekään syntyisi sellaista harhakäsitystä, että nyt eduskunta tekee jotain kovin edistysellistä liikuntapolitiikkaa myös liikunnan rahoituspuiteita ajatellen, totean, että siihen tarpeeseen tämä ei vastaa. Kuitenkin aivan niin kuin täällä edelliset puhujat edustajat Rauramo ja Uotila jo totesivat, tämä lakiuudistus on välttämätön. Tässä on kolme pääseikkaa, miksi näin on.

Ensinnäkin tämä on hallinnollinen puitelaki, kun siinä määritellään, millä tavalla liikuntatointa hallinnoidaan Suomessa valtio-, lääni- ja kuntatasolla. Kuten kaikki tiedämme, lääninhallinnossa tapahtui oleellisia muutoksia, valtionapujärjestelmissä on tapahtunut oleellisia muutoksia ja myös suomalaisessa liikuntajärjestörakenteessa on tapahtunut hyvin merkittäviä muutoksia. Kaikkiin näihin liikuntalailla myös vaikutetaan ja puututaan sekä ajanmukaistetaan tätä lainsäädäntöä.

Eräällä tavalla voidaan pitää valitettavana sitä, että liikuntalaki ei ole resurssilaki. Liikuntakulttuurin kannalta resurssilaki on arpajaislaki, joka on ollut pitkään myös valmistelutyön kohteena ja jonka valmistuminen todennäköisesti tapahtuu noin vuoden kuluttua siten, että vuoden 99 alusta meillä olisi myös uusi resurssilaki voimassa.

Tällä lakiehdotuksella ei myöskään nyt puututa suomalaisen liikuntakulttuurin roolijakoon. Yhteiskunnan tehtävänä on edelleen, niin kuin tähänkin asti, luoda puitteet sille toiminnalle, mitä kentillä ja saleissa tapahtuu. Tämä on onnistunut järjestelmä, ja siitä halutaan jatkossakin pitää kiinni. Voi myös sanoa, että tämä valtava talkootyön määrä, jota vapaaehtoiset liikunta- ja urheiluseuroissa tekevät, on hyvin ainutlaatuista koko maailmassa niin määrältään kuin laadultaankin.

Lain kärki löytyy 1 §:stä. En käy sitä enää toistamaan, koska ed. Uotila sen täällä jo luki, mutta siinä hyvin kattavasti kerrotaan, mikä on lain tarkoitus. Painopisteinä tässä lakiesityksessä ovat suomalaiset nuoret, siis suomalainen nuoriso. Tällä selvästi otetaan vastuuta siitä, että suomalaisten nuorten olisi hyvä elää jatkossakin ja että heillä olisi mielekästä tehtävää vapaa-aikanaan.

Mutta tässä on myös uutta ajattelua verrattuna aikaisempiin ajatuksiin ja esityksiin. Tässä hyvin voimakkaasti painottuvat kaikki kansanterveyttä edistävät päämäärät ja tavoitteet. Tässä on poikkihallinnollinen näkemys, poikkihallinnollinen ote. Toivon, että muut hallinnonalat

tämän myös noteeraavat ja tarttuvat tähän avoimeen käteen. Se on yhteistyön käsi, ja siitä hyötyy koko Suomi.

Tässä on myös uutta ajattelua siltä osin, kuin lain perusteluissa luonnehditaan yhteiskunnan jakamien avustusten perusteita. Kun liikuntarahoituksessa kaiken kaikkiaan, nyt puhun vapaaehtoisten järjestöjen avustamisesta, resurssit ovat kaiken aikaa vähentyneet siitä huolimatta, että tehtäviä on tarjottu koko ajan lisää, on pakko nostaa avustuserusteissa pintaan sellainen käsite kuin ”avustuksen tarve”, ja tämän määrittely on tietysti aika vaikeaa, koska siinä on kaksi puolta.

On vahvoja järjestöjä, jotka eivät juurikaan ole avustusten tarpeessa, ja sitten on heikkoja järjestöjä, joita tulisi avustaa todella paljon. Nämä järjestöt voivat olla esimerkiksi sellaisia perinteisiä suomalaisia liikuntajärjestöjä, jotka pitävät huolta suomalaisista menestyslajeista. Mainitsen esimerkinomaisesti näistä heikoista liitoista painin. Toisessa ääripäässä kenties voisi mainita jääkiekon. Näissä asioissa joudumme varmasti tulevaisuudessa puntaroimaan avustamisen todellista tarvetta.

Myös avustamisperusteissa otetaan huomioon se, millä tavalla järjestöt suhtautuvat esimerkiksi dopingiin, urheiluväkimäärään ja muihin liikuntakulttuurin ja koko yhteiskunnan kannalta kielteisiin lieveilmiöihin. Nämä seikat tulevat heijastumaan avustuserusteisiin välillisesti. Siitä huolimatta, että tämä laki tulee olemaan, voidaan sanoa, vain hallinnollinen puitelaki, tällä on heijastuksensa suomalaiseen liikuntakulttuuriin.

Yksi seikka, joka on ydinongelma koko suomalaisessa liikuntakulttuurissa, jää valitettavasti tämän lakiesityksen ulkopuolelle. Sitä ei tässä yhteydessä liikuntalakityöryhmä eikä mikään muukaan taho ole pystynyt ratkaisemaan. Me kaikki tiedämme, että suomalaisen liikuntakulttuurin perusongelma koskee paikallistasolla työskentelevien liikunta- ja urheiluseurojen toimintaedellytyksiä. Nämä järjestöt, joiden talkootyö on arvioitu 30 markan tuntipalkalla 4 miljardiksi markaksi joka vuosi — isät, äidit, isoäidit, isoisät, jotka siellä talkoissa puurtavat — saavat keskimäärin julkista tukea menoihinsa, hyvät edustajakollegat, 8 prosenttia.

Toiminnasta 92 prosenttia rahoitetaan talkoilla, voisi sanoa, näinä ankeina aikoina, kerjäämällä. Totta on, että ne ihmiset, jotka jakavat esitteitä, keräävät lumppuja, rättejä, paperia, kuka mitäkin, ja mankuvat käsiohjelmiin mai-

noksia, tekevät niin nöyryyttävää hommaa, kuka sitä joutuu enemmän tekemään, että se alkaa täyttää kerjäämisen tunnusmerkkejä. Tämän vuoksi tämä lakiesitys on tietyllä tavalla jäänyt puolitiehen. Me emme löytäneet sellaisia keinoja, että olisimme voineet paikallistason akuuttiin hätään liikuntalailla löytää toimivia ratkaisuja. Sanon, että me, koska tässäkin salissa on useita liikuntalakityöryhmän jäseniä. Minulla oli kunia toimia tämän liikuntalakityöryhmän puheenjohtajana, joten toivon ymmärtämystä sille, että innostun tästä aiheesta puhumaan, vaikka tiedän, että on pitkä päivä edessä.

Siis paikallistason ongelmaticikka jää tässä yhteydessä hoitoa vaille. Kun tämä ei ole resurssilaki ja vaikka olisikin, niin näissä taloudellisissa olosuhteissa paikallistasolle on vaikea löytää merkittävää lohtua.

Vielä jotakin liikuntalakityöryhmän toiminnasta. Siellä vallitsi hyvä urheiluhenki, niin kuin imagolle sopiikin. Liikuntalakityöryhmän esitys oli yksimielinen ja näkemyseroja, joista työryhmässä äänestettiin mutta jotka eivät johtaneet eriäviin mielipiteisiin, oli vain kaksi. Ensimmäinen liittyi siihen, pitäisikö näissä suurlääneissäkin olla lakisääteinen liikuntalautakunta. Enemmistö päätyi sille kannalle, että riittää kirjaus, että läänitaseoisesta liikuntahallinnosta vastaa lääninhallitus. Olen ilokseni havainnut, että läänit ovat alkaneet nyt nimetä läänikohtaisia liikuntaneuvostoja.

Väljä kirjaus antaa mahdollisuuden siihen, että läänissä voi olla useampiakin liikunta-alan hallintoelimiä. Tietysti se antaa toisenlaisiakin mahdollisuuksia. Minimissään ei ole minkäänlaista liikuntalain hallintoelintä, vaan siitä vastaa ja asiat hoitaa lääninhallitus suoraan.

Toinen näkemysero liittyi valtion liikuntaneuvoston asemaan. Vähemmistöön jäänyt kanta olisi toivonut liikuntaneuvostolle vielä merkittävämpää päätöksentekijän asemaa kuin ehdotukseen on kirjattu. Tähän lakiehdotukseen on nykyiseen tilanteeseen verrattuna liikuntaneuvostolle tullut yksi merkittävä tehtävä lisää. Liikuntaneuvostolle ollaan esittämässä arviointitehtävää, jossa liikuntaneuvosto arvioi hallituksen toimintaa liikuntakulttuurin alalla, voisiko sanoa, että eräällä tavalla ikään kuin omanatunto ja asiantuntijaelimenä arvioi valtioneuvoston hyviä tekoja urheilu- ja liikuntasektorilla.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, olen iloinen, että täällä käsitellään liikunta-asioita, ja olen hyvilläni, että hallitus tuo tämän lakiehdotuksen näin nopeasti myös eduskunnan käsiteltä-

väksi. Olen iloinen myös siitä, että tämä myötäilee ja noudattaa hyvin pitkälle liikuntalakityöryhmän esityksiä. Pidän tätä erinomaisen hyvänä esityksenä huolimatta siitä, että olen vähän jäävi arvioimaan, koska olen liikuntalakityöryhmän puheenjohtajana toiminut viime vuoden.

Ed. Saarnio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta on hyvin arvokasta, että liikuntalakityöryhmän puheenjohtaja otti esiin seuratoimintaa koskevat asiat. Olisi todella toivottavaa, että liikuntalain käsittelystä menisi se viesti kuntiin perille, että monilla pienillä urheiluseuroilla on huomattavan tärkeä osuus nuorisotyössä mutta niiden tuki kunnilta on sangen vähäistä ja monta kertaa seurat ovat todellissa vaikeuksissa. Henkilökohtaisesti lausun iloni siitä, että liikuntalakityöryhmässä tämä asia on näköjään noussut esiin, vaikka se lakitekstiin ei ole päässytkään. Tästä syystä toivon, että tätä työtä jatkettaisiin eteenpäin niin, että pienten urheiluseurojen toimintaedellytykset tässä maassa edelleen paranisivat.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn siihen käsitykseen, että erityisesti nuorten liikuntatoimintaa pitää tukea sillä tavoin, että kunnat antavat edullisesti tiloja käyttöön jne. Mutta ihmettelen ed. Saarisen käsitystä siitä, että vapaaehtoistyö olisi jollakin tavalla nöyryyttävää. (Ed. Bryggare: On se!) Mehän joudumme kaikilla aloilla suomalaisessa yhteiskunnassa lisäämään vapaaehtoistyötä enkä voi mitenkään nähdä asioita samalla tavalla, että nuorten hyväksi tehtävä työ olisi jotenkin nöyryyttävää. Vapaaehtoistyö on tulevaisuuden ilmiö. Me joudumme sitä selvästi lisäämään yhteiskunnassa.

Hyvä asia oli, että ed. Saarinen kiinnitti huomiota myös doping-asiaan. Se on kysymys, josta toivon, että valiokunta myös kuulee asiantuntijoita. Samoin toivoisin, että nyrkkeily, sen terveydelliset vaikutukset, erityisesti päähän kohdistuvien lyöntien vaikutukset otettaisiin esiin ja että valiokunta jollakin tavalla tätä asiaa käsittelee.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Saarinen otti esille ne kaksi asiaa, joista liikuntalakityöryhmässä äänestettiin. Toinen asia kosketteli valtion liikunta-neuvostoa. Syy, miksi valtion liikuntaneuvosto olisi halunnut suoranaisesti päättävältä eli rahanjakovaltaa, oli, että liikuntaneuvosto olisi

halunnut jakaa vertaisryhmiensä rahat itse ilman valtioneuvoston lopullista päätöstä. Esimerkki otettiin suoraan taidepuolelta. Nyt, kun ministeri on täällä, hän varmasti voi kertoa, miksi liikunnan puolella ei voida toimia samoin kuin kulttuurin puolella. Eräs pysyvä asiantuntija antoi meille sen käsityksen, että taidepuolella ollaan siirtymässä pois tämän tyyppisestä vertaisryhmien suorasta rahanjaosta, mutta näin ei ole käynyt, kuten olemme saaneet esimerkiksi tämän aamun Helsingin Sanomista lukea.

Mitä taas tulee seuratoimintaan, mihin ed. Saarnio kiinnitti huomiota, niin meillä täällä olisi ollut muun muassa tämän budjetin yhteydessä mahdollisuus osoittaa 20 miljoonaa markkaa, joka siirrettiin pois ammatillisesta koulutuksesta. Oli liikuntaneuvoston ehdotus, että tämä raha olisi korvamerkitty ja ohjattu nimenomaan seuratoimintaan lapsille, nuorille, sille taholle, josta me jokainen puhumme kaikissa juhlapuheissa. Päätösvalta on meillä täällä eduskunnassa. Myös täällä voidaan lisätä liikunnan määrärahoja. Tällä hetkellä tämän liikkeen jälkeen liikunnan osuus veikkauksen tuotosta on 20,9 ja pysyvän asetuksen mukaan sen pitäisi olla 36,6.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikuntalakityöryhmän puheenjohtajalle vastaisin. 1 § on hyvä. Siinä korostetaan liikunnan tarkoitusta edistää terveyttä. Kuitenkin nostan esiin liikuntalajit, jotka eivät edistä terveyttä, niin kuin juuri nyrkkeily, josta on ihan selvää faktaa olemassa, miten nyrkkeily aiheuttaa aivovammoja. On myös selvästi nähtävissä luustovikoja käsissä sellaisilla henkilöillä, jotka ovat pitkään nyrkkeilleet. Joten tämä liikunta ei edistä terveyttä. Nyt, kun liikuntalakineuvoston tehtävänä on seurata ja tehdä aloitteita liikunnan kehittämiseksi ja antaa lausuntoja liikuntamäärärahojen jaosta, niin toivoo sopii, että myös nämä seikat otetaan huomioon lausuntoja annettaessa ja liikuntamäärärahoja ohjattaessa.

Täällä puhutaan aika vähän kuntoliikunnasta ja eri vammaisjärjestöjen, sanotaan nyt vaikka sydän- tai keuhkosairaiden potilaiden, liikuntamahdollisuuksista. He ovat myös sellainen ryhmä, joka tarvitsee mahdollisuuksia, joita kunnat järjestävät, mutta myös tukea ja meidän henkistä tukeamme täältä eduskunnasta niin, että arkiliikunta ja kuntoliikunta nostettaisiin arvoon eikä yksin kilpaurheilu, joka sekin on tietysti tärkeää.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastauksena ed. Kokkonen puheenvuoroon: Ilmaisin itseäni ilmeisen huonosti. Työ, jota järjestöissä tehdään, ei ole nöyryyttävää, mutta sen työn rahoittamiseen tarvittava työ, siis rahan kerjääminen, että on varaa tehdä lapsi- ja nuorisotyötä, kun käytetään kaikki mahdolliset suhteet, että saadaan lapset johonkin maailmalle urheilemaan ja pelaamaan, alkaa täyttää kerjäämisen tunnusmerkkejä. Itse työhön on ylevää ja arvokasta, kun se tehdään nuorten hyväksi. Tätä tarkoitin.

Ed. Rauramolles valtion liikuntaneuvostosta rahan jakajana: Pitää paikkansa. Se olisi nostanut valtion liikuntaneuvoston profilia, mutta näissä olosuhteissa, kun nyt toimitaan, täytyy sanoa, että yhteistyö on tällä hetkellä niin kiitetävän hyvää ja hedelmällistä ollut ministerin ja ministeriön kanssa, että näe siinä suurta eroa, onko liikuntaneuvosto tällä hetkellä viranomaisasemassa vai ei. Se on niin ja näin, comme ci comme ça; tässä meidän mielipiteemme hivenen erosivat.

Ed. Ala-Harjalle: Tämä on hallinnollinen puitelaki. Kun luette tarkemmin vielä perustelut, joilla myös on merkitystä, niin siellä nimenomaan korostuvat esimerkiksi erityisryhmät oikein voimakkaasti. Kilpa- ja huippu-urheilun edustajat työryhmässä moittivat tekstiä ja sanoivat, että tässä vähätellään kilpa- ja huippu-urheilua lasten, nuorten, terveyden, erityisryhmien ym. kustannuksella. Lukekaa tarkasti, täällä on uudenlaisia painotuksia. Kun viittasitte terveyttä edistävään toimintaan, niin, kuulkaa, me olemme täällä ainakin kymmenen vuotta pyytäneet lisäresursseja, kun tehtäviä tarjotaan joka tuutista lisää, mutta markan killaa eduskunta ei ole myöntänyt liikuntabudjettiin useista yksimielisistä esityksistä huolimatta.

Ed. Tennilä merkitään läsnä olevaksi.

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies, fru talman! Teeke mieli kommentoida joitakin puheenvuoroja lyhyesti.

Ensinnäkin minusta laki on sillä tavalla tärkeä ja uudistava, että tässä tosiaan korostuu liikunnan ja urheilun hyvin monipuolinen ja kokonaisvaltainen tehtävä ja funktio yhteiskunnassa. Sanoisin kyllä, kun ed. Ala-Harja oli lukenut niin, että tämä korostaisi kilpaurheilua, että kyllä tämä minun mielestäni nimenomaan korostaa

lasten ja nuorten liikuntaa, kuntourheilua ja erilisryhmien urheilua ja liikuntaa kuten myös urheilun ja liikunnan tärkeyttä suvaitsevaisuutta lisäävänä ja myös rasisminvastaisen työn hyvin tärkeänä osana. En oikein pysty ymmärtämään, että tämä korostaisi kilpaurheilua.

Mitä tulee nyrkkeilyyn, niin olen samaa mieltä ammattinyrkkeilystä. Sen sijaan katsoisin, että amatöörinyrkkeily on levinnyt myös naisten puolelle, jotka tosin harrastavat sitä kuntourheiluna. Siitä voidaan tietysti olla monta mieltä, pitäisikö rajoittaa myös amatöörinyrkkeilyä. Siinä on kuitenkin hyvin tarkat säännöt nykyään ja hyvin tehokas suojaus, että siinä harvemmin tapahtuu vammautumista tai vakavia onnettomuuksia.

Ed. Saarisen ajatukseen vapaaehtoistyöstä sanoisin, että on aivan selvää, että resursseja kaivattaisiin lisää. Tiedämme kaikki, miksi resursseja on ollut hyvin hankala saada lisää 90-luvulla. Itsekin urheilevien lasten vanhempana olen kyllä välillä kiroillut, kun pitää jakaa 10 000 mainoslappua lauantain ja sunnuntain välisenä yönä johonkin lähion kerroksiin. Toisaalta siinä, että vanhemmat ovat mukana touhussa ja yhdessä lasten kanssa yrittävät haalia resursseja kasaan toiminnan kustantamiseksi, on omat hyvätkin puolensa. En ole sitä itse koskaan kerjäämisenä kokenut, mutta totta on, että rahapula on kova.

Toisaalta, kun tapaa kongresseissa ja kokouksissa Keski- ja Etelä-Euroopan maitten edustajia, he kyllä kadehtivat meidän järjestelmäämme, joka perustuu juuri talkoohenkeen. Siinä on tietty merkityksensä, että vanhemmat, lapset ja nuoret ovat yhdessä tekemässä tätä työtä esimerkiksi nappulajalkapallon tai jääkiekon tai muun urheilun parissa.

Tässä vaiheessa ei tietysti ratkaista kulttuurin, tieteen, nuorisotyön ja liikunnan resurssijakoa. Se on kysymys, joka pitää ratkaista, kun arpa-jaislaki saadaan valmiiksi. Mutta haluan vieläkin toistaa, että ei liikunta ja urheilu kyllä ole jäänyt jälkeen kulttuurista, kun katsotaan kokonaisrahoitusta, mitä tulee budjetista ja mitä veikkausvoittovaroista (Ed. Pekkarinen: On jäänyt!) — Ei ole jäänyt jälkeen. On tosin tapahtunut niin, että sellaisia budjettirahoitteisia kulttuuriposteja kuin esimerkiksi kirjastojen valtionavustukset on siirretty yhä enenevässä määrin rahoitettavaksi veikkausvoittovaroista. Mutta kun katsoo markkamääräisesti, niin voin ed. Pekkariselle tuoda selkeät numerot siitä, miten nämä ovat kehittyneet. Minusta siinä rinnastuksessa ei urheilu ja liikunta ole menettänyt, vaan kaikki ovat

joutuneet olemaan mukana säästötalkoissa yhtä lailla.

Ed. Rauramon ajatus, että valtion liikunta-neuvostosta olisi pitänyt tehdä keskusvirasto, joka päättäisi rahoista, on tietysti hieman maku-asia. Kulttuurin puolella meillä on ehdotus uudesta hallintomallista, jossa delegoitaisiin huomattavasti enemmän rahapäätöksiä toimikuntiin, mutta taiteen keskuskomitean funktio muutettaisiin niin, että siinä olisi kaksisuuntainen siirtäminen toisaalta toimikuntatasolle ja toisaalta ministeriöön. Nämä ovat hankalia asioita arvioida. Itse olen sitä mieltä, että nykyjärjestelmä on toiminut ja melkein sataprosenttisesti on valtion liikuntaneuvoston suosituksia toteutettu myös päätöksenteossa joitakin harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta.

Olen itse iloinen siitä, että esitys on tullut kuitenkin yksimielisenä eduskuntaan. Toivon, että tämä nostattaisi vilkkaan keskustelun liikunnan ja urheilun tärkeydestä yhteiskunnassamme.

Olin Lissabonissa Euroopan neuvoston urheilukokouksessa, missä Suomen tehtävä oli arvioida liikunnan ja urheilun merkitys kansantaloudellisesti ja kansanterveydellisesti. Minullekin oli yllätys, että jos yrittää laskea rahoiksi, mitä liikunta merkitsee esimerkiksi työelämässä, tuottavuudessa, sosiaalipuolella kustannuksien säästöinä, niin kaikki markat, jotka investoidaan kuntoliikuntaan, lasten ja nuorten ja erilaisten ryhmien, esimerkiksi eläkeläisten ja vammaisryhmien liikkumiseen ja kuntoutukseen, ovat erittäin hyvin poikivia rahoja. Vähänkin pitemmällä tähtäimellä on aivan totta, että halvempaa ja parempaa ennakkoivaa terveydenhoitoa ja elämänlaadun parantajaa ei ole kuin mitä liikunta ja urheilu Suomessa on.

Edustajat Virtanen, Järvilahti ja Sjöblom merkitään läsnä oleviksi.

Ed. R a u r a m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen ministeri Anderssonin kanssa täsmälleen samaa mieltä siitä, että liikuntaneuvoston toiminnassa ministeriön suuntaan tällä vaalikaudella ei ole ollut mitään ongelmia. Kiitos siitä ministerille. Mutta niin ed. Saarinen kuin ministeri Anderssonkin varsin hyvin muistavat, että olemme eläneet myös toisenlaisia aikoja, eikä opetusministeri ole aina ollut yhtä valistunut. (Ed. Pekkarinen: Jos hoitaa asiat yhtä hyvin, se riittää!)

Mitä puhutaan terveysliikunnasta, niin jopa valtiovarainministeriöstä Raimo Sailas, joka kävi lakia kommentoimassa, totesi, että tässä laissa on ensimmäistä kertaa hänen mielestään tuotu liikunnan yhteiskunnalliset perustelut todella hyvin esille.

Ministeri Andersson totesi myös, että liikunnan avulla pystytään vaikuttamaan nuorten piirissä moniin hyviin asioihin, kuten rasismien vastaisuuteen ja suvaitsevaisuuteen. Tämän tyyppisiä projekteja on ollut paljon liikkeellä, ja ne ovat erittäin hyviä ja onnistuneet nuorten puolella erinomaisen hyvin.

Kuten ehkä teistä jotkut ovat saaneet lukea, niin olen seurannut erään musiikin maisterin elämää kohtalaisen läheltä viime aikoina. Se, mikä vapaaehtoistyössä hämmästyttää on, että kun lähden viisi kertaa viikossa valmentamaan, ohjaamaan 14-vuotiaita poikia, niin kenellekään ei tule mieleenkään, että minulle pitäisi maksaa siitä jotakin. Mutta kun musiikin maisteri lähtee antamaan oppitunnin, niin on itsestäänselvää, että tunnin pitäminen on hinnoiteltu ja yleensä kohtalaisen hyvällä hinnalla. Tämä on minun mielestäni se ero. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että liikunnan voimavara on liikunnan vapaaehtoisuus ja siitä tulee pitää pitkälti kiinni, mutta sitä työtä ei saa vaikeuttaa erilaisilla lainsäädäntötoimilla, joita tämänkin eduskunnan aikana esimerkiksi verotuksen puolella on tehty, mihin verojaoston jäsen ed. Saarinen varsin hyvin voi vastata, kun varsin hyvin asian tietää.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rauramo käytti hyvin ansiokkaan puheenvuoron, mutta minun vastauspuheenvuoroni kohdistuu ministeri Anderssonille yhdestä yksityiskohdasta eli nyrkkeilystä. En oikein ymmärtänyt, että valistunut kulttuuriministeri suhtautui sillä tavalla kielteisesti tähän fyysisen shakin ja baletin kombinaatioon. Sehän on tavattoman reilu ja rehellinen tapa mitata paremmuutta niin fysiikassa kuin älyssä. Jos me mietimme, mitä kaikkea tässä yhteiskunnassa tapahtuu, mitä kaikkea takaapäin ampuamista, selkään puukottamista, monottamista, katujen väkivaltaa, sen kaltaista bruttaalisuutta, jota ei pahimmissakaan painajaisissa voisi kuvitella, niin kyllä minusta on täysin käsittämätöntä, että täysin säännelty kaunis urheilulaji joutuu tällaisen kritiikin kohteeksi.

Ministeri Kalliomäki käveli juuri sisään. Hän viittasi jotenkin sillä tavalla eilen kyselytunnilla erääseen pikkuseikkaan, että on teillä murheet,

niin minä sanon nyt aivan samalla tavalla nyrkkeilystä, että on teillä murheet.

kaikki olennaiset alueelliseen kehitykseen vaikuttavat toimet.

Ed. Kalliomäki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Vistbacka merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin halunnut arvoisan kulttuuriministerin vai pitäisikö sanoa ruumiinkulttuuriministerin kanssa keskustella hie-
man vielä nyrkkeilystä. Nimittäin ammattinyrkeily on laji, jossa tulee ruumiinvammoja ja ruumiitakin. Amatööreistä tulee ennen pitkää ammattilaisia, jos he yltävät riittäviin saavutuksiin.

Ed. Kekkoselle toteaisin, että nyrkkeily on laji, jossa voi tappaa ihmisen ilman, että joutuu siitä syytteen. Minusta se on melkoinen urheilu.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä ed. Rauramon puheenvuoroon tulee, niin on tietysti hyvä, jos ed. Rauramon ja nykyisen ministerin välit ovat hyvät, mutta suomalaisen urheilun ja liikunnan resurssoinnin kannalta sillä ei ole näyttänyt olevan minkäänlaista merkitystä, mitä on tapahtunut viime vaalikaudella. Muistan ed. Rauramon suuret puheet viime vaalikaudella ja olisin niitten perusteella odottanut, että nyt olisi jotain tapahtunut tämän vaalikauden aikana, mutta eipä ole.

Arvoisa puhemies! Ministeri täältä lähti pois. Yksi suuri kysymys, joka tässä yhteydessä olisi pitänyt mielestäni ratkaista, on kysymys liikuntatoimen aluehallinnosta. Ehkä on parempi käydä sitä keskustelua sitten, kun ministereitä on paikalla.

Kun lääninhallintoa uudistettiin ja kun siinä yhteydessä tätä kysymystä ei hoidettu, olisi toivonut, että asia olisi nyt tämän lakiesityksen yhteydessä hoidettu. Minä vain tässä yhteydessä totean, että näin näköjään ei ole käymässä.

Se, että Länsi-Suomen lääninhallitus Turusta käsin voi asettaa joitakin työryhmiä tai toimikuntia viiteen eri maakuntaan jollakin jaotuksella, joiden valta ja vastuu on hyvin epäselvä tämän lain ja sen pohjalta olevan asetusluonnoksenkin perusteella, jättää erinomaisen sekavaksi nimenomaan liikuntatoimen alueellisen hallinnon. Kun alueellinen kehittämisvastuu on selvästi maakuntien liitoilla, asia olisi pitänyt organisoida sillä tavalla, että myös liikuntatoimi olisi tullut osaksi sitä sateenvarjoa, jonka alla käsitellään

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Anderssonille olisin halunnut vastata. Minusta on hyvä ja näkyy perusteluista ja lain hengestä, että on otettu todella nyt hyvin huomioon sekä ihmisten terveys että laaja-alainen liikunnan vaikutus ja yhteistyö kuntatasolla. Mutta kyllä minä vähän hämmästelinkin hänen kannanottoaan nyrkkeilystä. Hänen pitäisi itsekkin tietää nähneensä, että nyrkkeilyssä jokaisen iskun jälkeen ihmisen aivoihin tulee pieniä vuotoja, jotka arpeutuvat. Jos me nyt valtion varoilla tuemme sellaista urheilua, josta tulee vuosien mittaan aivan varmasti vammoja, voi tulla ennen aikaista dementiaa ym., en minä voi millään tätä, ed. Kekkonen, yhdistää takaapäin ampumiseen. Sehän on rikollisuutta, jota ei valtion varoin tueta, mutta nyrkkeilyä tuetaan, niin kuin muitakin urheilulajeja. (Ed. Kekkonen: Takaapäin ampuminen oli kuvakieltä, ed. Ala-Harja!) Minusta pitäisi nostaa keskusteluun, mitä me tuemme verorahoilla, tuemme sellaista, joka vaurioittaa nuoria. Kyllähän ennen kuin kilpanyrkkeilijäksi voi kukaan kehittyä, tarvitaanhan siihen pitkä harjoittelu. Se voi olla kuntourheilua ja harjoittelua, mutta sitten tulee kilpaurheilu, joka on tosipeliiä. Siitä on esimerkkejä nähtävissä myös Suomessa.

Ed. I m m o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri puuttui vapaaehtoistyöhön kuten muutamat edustajat. Kyllähän vapaaehtoistyön vilpiton merkitys on myös siinä, että saadaan seuran nuoret jäsenet kollektiiviseen työskentelyyn. Se on minusta yksi urheiluseurojen koetinkivi ja myös motivaation pohja.

Toinen asia, mihin on monessakin puheenvuorossa puututtu, on nyrkkeilypuoli. Kyllä ed. Kekkonen ansiokkaasti puolusti nyrkkeilyn järjestelmällistä oppimista. Minusta se tänä päivänä on juuri järkevää syytä, että ilman opettamista nyrkkejä käytetään väärin. Kun olen reittä pitkin saanut tulla pyöräilyyn mukaan, niin aivan samalla tavalla pyöräilyssä, jos ei mitään liikennesääntöjä tunneta, tapahtuu paljon vaarallisempia onnettomuuksia. Urheilu se on sekin. Minun mielestäni, jos ei nyrkkeilylle anneta tukea, seuraukset ovat paljon kohtalokkaammat.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puuttuisin ministeri Anderssonin puheenvuoroon. Hän on nyt poissa, mutta hän mainitsi siitä, että liikunnan rahoitus ei ole vähentynyt. En tiedä, kuinka hän sen laskee, mutta meillä sivistysvaliokunnassa on ihan selkeästi ollut esillä sellaisia lukuja, että näin ilmeisesti on käynyt tai käymässä vielä voimakkaammin. Jos ajatellaan Oopperan eläkelvelvoitteita, tiedetään, mitä summia me joudumme sinne myös veikkausvaroista osoittamaan. Täytyy tämä rehellisyyden nimessä todeta, vaikka en asetu kummankaan puolelle, liikunnan tai kulttuurin, haluan olla molempia tukemassa, molemmat ovat ihmiselle elintärkeitä asioita. Kuitenkin toivoisin, että ministeriössä mietittäisiin ja katsottaisiin, onko tämä ihan oikeaa informaatiota eduskunnalle.

Toinen asia, johon ministeri viittasi, oli arpajaislaki. Olisin hänelle toivottanut aktiivisuutta kulttuuri- ja liikuntaministerinä. On erinomaisen tärkeä asia, että saisimme toivon mukaan erilaisen arpajaislain kuin nyt käsillä oleva esitys on, ei ihan näin byrokraattista eikä tavallaan tämän kaltaistakaan lakia saisi eduskuntaan tuoda. Valmistelussa ministerin otteen ehkä täytyisi olla voimakkaampi, kun kuitenkin kulttuurin, tieteen, taiteen ja liikunnan rahoista on arpajaislaisa aika pitkälti kysymys.

Olisin myös ministerille huomauttanut vielä kolmanneksi, että kyllähän nuorten liikunta on tärkeää mutta vanhemmatkin voivat siitä vähän maksaa. Ei kaikesta lähdetä siitä, että perheet olisivat ulkopuolella ja yhteiskunta maksaisi kaikesta.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitän edustajakollegojen huomiota siihen, että hallinnollisessa puitelakiesityksessä ei mielestäni kannata yhtään yksittäistä lajia nostaa keskustelun kohteeksi. Ne ovat muita foorumeita, missä niistä puhutaan.

Ministeri käsitteli puheessaan myös rahoitusta. Todettakoon, että vaikka en laita enkä halua laittaa hyviä harrastuksia vastakkain, kun puhutaan liikunnasta ja korkeammasta kulttuurista, kulttuuribudjetti rakentuu budjettivaroista ja veikkausvaroista. Näin saadaan yhteensä 1,5 miljardia yhteiseen kassaan, josta veikkauksen osuus on koko ajan kasvanut ollen tällä hetkellä noin miljardi. Liikunnan suhteellinen osuus on pudonnut 36,6 prosentista tasoon 20 prosenttia ollen nyt 440 miljoonaa markkaa, kun se ensimmäillään oli lähes 500 miljoonaa ja viime vaalikau-

della alimmillaan jo 400 miljoonan alle, niukasti alle 400 miljoonaa. Tällä vaalikaudella on himpun verran pystytty liikuntabudjettikulttuuria markkamääräisesti kasvattamaan, vaikka suhteelliset prosenttiluvut ovat edelleen valitettavasti laskevalla käyrällä. Ei voi olla oikein, että veikkaus tuottaa ennätystuoton ja liikunta saa suhteellisesti aina vain vähemmän ja vähemmän. Syöksykierre, joka viime vaalikaudella koski liikuntarahoitusta, on saatu nyt oikaistuksi eräällä tavalla vaakalennoksi.

Aluehallinnosta totean sen verran — ed. Pekkarinen kiinnitti siihen huomiota — että lakiesityksellä tähdätään väljään ja joustavaan, mahdollisuuksia antavaan hallintotapaan. On sitten läänien asia, kuinka homma hoidetaan.

Olin iloinen, että ministerikin puhui niin myönteisesti ennalta ehkäisevän työn merkityksestä. Valitettavasti harmaat, kasvottomat markkinavoimat, liikuntakulttuurin markkinavoimat eivät luota tähän ennaltaehkäisyyn. Me maksamme kyllä sairaalat ja vankilat jne.

Ed. Aula merkitään läsnä olevaksi.

Ed. B r y g g a r e : Arvoisa puhemies! Ajattelin minäkin muutamalla sanalla vähän pohtia liikunnan asemaa. Mielenkiintoista tässä tietysti on se, että olemme ajassa viikkoa ennen budjettikäsittelyä ja varmasti saamme jokainen tänään hyviä aineksia ottaa kantaa budjetissa myös näihin asioihin. Kukaan meistä tässä salissa ehkä virkamiehiä lukuun ottamatta ei voi kantaa hyvää omaatuntoa siitä, millä tavalla tässä maassa liikunnan rahoja on jaettu. Eturivissä ed. Pekkarinen ja ed. I. Kanerva ovat edustaneet ministeriötä aikoinaan, ja varmasti, vaikka he kovia urheilumiehiä ovatkin, he ovat kokeneet, että asia ei ole helppo mutta että riittävästi liikunnan eteen ei ole tehty.

Itse liikuntalakia pohtiessani halusin lähinnä tuoda julki oman pohdintani, mitä edellisen lain ja tämän lain aikana on tapahtunut. Olemme siirtyneet aivan toisenlaiseen yhteiskuntaan, ja muutokset ovat olleet hurjia. Noin tasollisesti puhuttuna liikunnan paikallistuminen eli paikallistason nousu on ollut selvää. Samaan aikaan seuratoiminnan ja yleensä järjestötoiminnan tukeminen tai siinä mukana oleminen on taantunut siitä, mitä se on ollut joskus 60- ja 70-luvuilla. Siihen on ollut monta syytä. Minusta se on ollut hieman yllättävää, ja tässä laissa nyt halutaan

antaa jonkinlaisia puitteita, pohdiskeluja sille, millä tavalla sitä voitaisiin aktivoida.

Ed. Rauramo ja myös ed. Saarinen puhuivat siitä, että kun tämä ei ole resurssilaki, turhan vähän on pohdittu paikallistason toimintaa. Totuus on tietysti se, että urheiluseuroissa on tällä hetkellä valtava resurssipula ja että liikunnan ammattilaiset käytännössä tekevät työtä vuorotta ja palkatta, mutta tietysti työ on sen luonteista, että sitä onneksi useimmat meistä tekevät mielellään. Kyllähän tietysti itsekin pohdin, kun vaimoni kuusi vuotta liikuntaa opiskelleena vetelee neljää viittä kertaa viikossa junioreita ja saa siitä lämmintä kättä, onko se oikein ja reilua, mutta liikuntaihmisillä on oma rakas kiintymyksensä tähän toimintaan, ja se on hyvin arvostettavaa. Onneksi kunnissamme, jotka ovat tällä hetkellä tietysti suomalaisen liikunnan perusrunko, on tämä kohtuudella huomattu. Sanon kohtuudella, koska varmasti halua olisi enempään, mutta nämä raamit ovat olemassa.

Meillä on siis edellisestä liikuntalaista tapahtunut paljon muitakin muutoksia. Yksi selkeä on kaupallistuminen. Ed. Saarinen puuttui juuri siihen yhteen tärkeään perusteluun, jonka liikuntalaki tuo resurssien suhteen, ja se on se, että niin sanottu tarveharkinta tulee uudella tavoin käyttöön. Meidän tulee muistaa, että myös Suomessa liikunnan skaala on laajentunut. Se on tällä hetkellä joissakin tapauksissa hyvin ammattimaista toimintaa, jota johdetaan liiketaloudellisin periaattein. Silloin tietysti eduskunnan rooli ja liikuntaneuvoston rooli on otettava tarkasti huomioon, mikä on valtion rooli tällaisessa toiminnassa. Suurin osa liikunnallista toimintaa on niin sanotulla harmaalla sektorilla eli sektorilla, jolla on selkeästi julkisia tavoitteita mutta jolla on myös taloudellista toimintaa. Liikunta on sillä tavoin hankalasti määriteltävissä. Kun me annamme liikuntaneuvostossa tukea, aina varmasti emme tiedä, millä tavalla se esimerkiksi vääristää kilpailua tässä maassa. Onkin toivottavaa, että jatkossa entistä selkeämmin pystyisimme erottelamaan selkeän bisneksen ja puhtaan arvopohjaisen liikunnan.

Toinen asia, johon haluaisin puuttua, on juuri se, minkä ed. Rauramokin alussa otti tärkeänä pointtina huomioon, se yhteiskunnallisen perustelun osuus, jossa puhutaan terveydestä. Olen kuullut itsekin tässä maassa liikunnan ja terveyden, nimenomaan kuntoliikunnan ja terveyden yhteydestä koko elämäni ajan. Suomessa se on oivallettu aika hyvin. Muualla maailmassa siihen on tarvittu useita tutkimuksia, satoja, tuhansia

tutkimuksia. Myös Suomessa tutkimukset ovat tukeneet tätä asiaa. Siitä minun ei tarvitse sen enempää kertoa.

On hyvin mielenkiintoista nähdä, millä tavalla yhteiskunta tässä asiassa kehittyy jatkossa. Onko meillä valmiuksia hyväksyä todellakin se fakta, mikä perusteluissakin nimenomaan todetaan, että samaan aikaan, kun menemme kohti tietoyhteiskuntaa ja yhteiskuntaa, jossa liikunta vähenee, hyötyliikunta varsinkin valitettavasti, tarve vapaaehtoiseen kuntoliikuntaan, yleensä liikuntaan kasvaa? Kuitenkin samaan aikaan tuntuu siltä, että sen tajuaaminen ei ole ollut riittävää työpaikoilla. Sitä on pikkuhiljaa otettu huomioon, mutta tässä salissa sitä ei ole vielä täysin ymmärretty. Kysymys on kansantaloudellisesti erittäin suurista arvoista, miljardeista seuraavien 20 vuoden aikana.

Nimittäin tämän salin edustajat ovat pääosin muun muassa käyneet koulunsa silloin, kun liikuntaa siellä vielä jollakin tavalla oli. Ei ollut tuntikehyksiä niin tiukkoja kuin tällä hetkellä, joissa jokaisen koululaisen — nyt karrikoin, rouva puhemies — tulee osata kolme neljä peruskieltä, matematiikasta aika laaja oppimäärä plus kaikki muut aineet. Tietopohja on luonut paineita, jotka ovat ... (Ed. Aittoniemen välihuuto) — Aittoniemi, pidäpäs nyt suu kiinni! — (Puhemies koputtaa) ... aiheuttaneet sen, että liikkuminen on vähentynyt. Minä olen todella huolestunut siitä. Ensi keväänä toivon mukaan saamme käsiteltäväksemme kouluja käsittelevän lain, jossa varmasti tähän asiaan uudemman kerran puututaan, mutta se liittyy tavallaan liikuntalakiin, koska sieltä sitten nähdään niitä seurausvaikutuksia, joita tulee, kun kouluissa ei liikuta riittävästi.

Kansainvälisyys on myös osa liikuntaa aika suurelta osin. Tässäkin toivon, että valiokunta käsitellessään asioita pohtii myös sitä osuutta. Se on tullut entistä suuremmaksi osaksi suomalaista kulttuuria kaikessa, myös liikunnassa. Sen mahdollisuuksia ei tule aliarvioida.

Lopuksi toivon, että tässä salissa tänään valiokunnalle annetaan hyviä eväitä siihen, millä tavalla ja millä arvoilla liikuntakeskustelua valiokunnassa käydään. Toivon mukaan lähetekeskustelu ei tänään keskity siihen, onko nyrkkeily vaarallista vai ei. Nyrkkeilyäkin on todella monenlaista. Minä tunnen aika lailla nyrkkeilijöitä ja tiedän, kuinka tarkat eettiset säännöt heidän käytöksellään on, paljon kovemmat säännöt kuin itse asiassa missään muussa urheilumuodossa on. Myönnän, että nyrkkeilyssä on paljon

ongelmia, amatöörinyrkkeilyssäkin on erilaisia tasoja, mutta ammatti- ja amatöörinyrkkeilyä ei todellakaan saa verrata keskenään. Niillä ei ole mitään yhteistä. Ne kuuluvat aivan eri maailmaan. Sitä kautta toivoisin, että varsinkin ed. Kokkonen perehtyisi näihin asioihin huolellisesti ennen kuin tuo tähän saliin väitteitä, jotka eivät todellakaan aina pidä paikkaansa. Minä en kiellä sitä, että iskut päähän ilman, että niitä on suojattu, ovat vaarallisia, mutta olen ymmärtänyt, että kysymykset ovat amatöörinyrkkeilijät. Amatöörinyrkkeilyn pisteytyssäännöt eli säännöt, joilla toimitaan, kohdistuvat juuri toiseen suuntaan. Siellähän toiminta on sen tyyppistä, että siellä pyritään välttämään kovia iskuja. Siitä ei tule ansiota urheilijalle, jos hän lyö kovia iskuja. Itse tekniikka ratkaisee.

Toivon mukaan ei mennä tällaisiin keskusteluihin vaan keskustellaan nimenomaan liikunnan arvopohjasta, siitä mikä on tulevaisuus tässä asiassa. Liikuntalakiesitys antaa hyvän pohjan keskustelulle. Ilokseni huomasin, että puheenvuorojakin on pyydetty sillä tavalla, että varmasti jokainen liikuntaihminen saa ainakin täältä lisäpuhtia siihen, että voidaan kertoa, että tässä salissa on suurta halua parantaa liikunnan asemaa yhteiskunnassamme, ja siihen on myös tarpeita.

Ed. Reh n : Arvoisa puhemies! Liikunnan merkitys ihmisen henkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille on ollut tiedossa jo historiallisista ajoista, joten on nyt hyvä, että hallituksen esitykseen on saatu kirjatuksi hyvin painokkaasti liikunnan terveydelliset vaikutukset ja työ nuorten hyväksi.

Seuratoimintaan on viitattu monissa puheenvuoroissa, ja talkootyön merkityshän siellä on erittäin suuri. Tällä talkootyöllä on tietysti hyvät ja huonot puolensa, mutta hyvinä puolina näkisin, että siinä perheiden yhdessäolo korostuu, siinä vanhemmat nuorten liikuntatoiminnassa usein mukana ollessaan saavat itse liikkua ja tällä tavalla sosiaalinen puoli tulee siinä myös hoideutuksi.

Kerjäämiseksi sanottua varojen keruuta harastetaan paljon, ja täytyy sanoa, että se on sekä niin kutsutuille kerjääjille että yrityksille jonkinlainen riesa, mutta onneksi yritykset ovat tuoneet aika kiitettävästi liikuntaa, joten seuratoiminnan edellytyksetkin on pystytty säilyttämään.

Liikuntapaikkarakentamiseen tarvitaan edelleen yhteiskunnan panostusta, jonka tulee jakautua oikeudenmukaisesti koko maata ajatellen.

Esityksessä sanotaan: "Valtion harjoittaman liikuntapaikkojen avustuspolitiikan ensisijaisena tavoitteena on luoda edellytykset kansalaisten aktiiviselle ja säännölliselle liikunnalle. Liikuntapaikkojen tulee turvata väestölle tasa-arvoiset mahdollisuudet liikunnan harrastamiseen lain tarkoituksen edellyttämällä tavalla." Tässä tasa-arvo koskee sekä alueellisuutta että myös ihmisiä. Korostan vielä sitä, että liikuntaesteisten huomioon ottaminen on tärkeä osa tasa-arvoisten liikuntapalvelujen toteuttamista.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Oikeastaan olin aika yllättynyt, kun luin liikuntalakia. Tässä on varmasti tehty hyvää työtä. Tämä on aika laaja, ja vaikka tämä on puitelaksi tarkoitettu, sieltä löytyy kyllä sopivasti pieniä yksityiskohtia, joista tämä keskustelukin näyttää viriävän.

Sen verran voisi ed. Bryggarelle todeta, että valiokunnan jäsenenä luulen, että emme nyt varmasti ihan nyrkkeilyyn, tennikseen tai golfiin keskity, vaan kyllä tämä on tietysti organisaatio-ohje, miten ja millä tasolla Suomessa toivotaan liikuntaa harrastettavan.

Puitelaki ei tietysti tuo sitä kaikkea hyvää, mitä kansanedustajat täällä salissa toivovat, vaan se antaa eväitä, mahdollisuuksia kunnille myös itsenäiseen toimintaan. Tosin täytyy tietysti tässä aluksi todeta, että vaikka kuinka teemme täällä hyviä lakeja, niin kun kuitenkin joudumme valtionosuuksista valtion taloudellisen tilanteen vuoksi leikkaamaan, olen huomannut, että liikunta ja liikuntapaikkarakentaminen on semmoinen alue, josta kunnat valitettavasti säästävät. Olen tästä useaan otteeseen puhunut, koska mielestäni se on tyhmää. Se ei katso tulevaisuuteen. Monessa Euroopan maassa urheilu ja liikunta on otettu nimenomaan syrjäytyneisyyden estämiseksi erilaisten nuoriso-ohjelmien tiukkaan valvontaan ja syleilyyn siltä osin, että nuorille olisi mahdollisuus tarjota liikuntaa. Monet valtiot ovat sitä lähteneet aktiivisesti tukemaan, ja toivotaan, että meillä myös tämän tapaista työtä tehdään.

Mutta vaikka tämä lakiesitys on ihan selkeä puitelaki, niin ainakin henkilökohtaisesti toivon ja luulen, että sillä on myös sellainen vaikutus, että myöhemmin rahoituslakiin toivottavasti voidaan palata ja sitä voidaan selkeyttää ja kunnat ottavat tämän lain vakavasti.

Kun itse olen Tampereen seudulta ja tiedän, että kuntoliikunta on siellä hyvin tutkittua asiaa, siellä ovat niin UKK-instituutti kuin myös Vara-

lan urheiluopisto, jonka hallinnollisissa elimissä olen mukana, niin tietysti aika paljon kansanedustajana voi todeta, että huolta kannattaa kantaa ja pitää kantaa meidän nuorisostamme. Jos ajatellaan niin UKK-instituutin kuin myös Varalan urheiluopiston tutkimuksia siitä, minkälainen kunto meidän nuorillamme, esimerkiksi peruskoululaisilla, on, niin siinä ei valitettavasti ole kovin paljon hurraamista. Tuolla lehterillä on nuoria ihmisiä, en tiedä, mitä he ajattelevat, mutta kun sivistysvaliokunnassa nyt käsitellään koululakia ja kuunnellaan asiantuntijoita, niin aika monilta, yllättäviltäkin tahoilta, on tullut viestiä siitä, olisiko syytä yksi ainoa pakollinen aine lisätä koululakien opetussuunnitelmiin ja olisiko se sitten liikunta. Monessa maassa näin on tehty. Esimerkiksi USA:ssa on kaksi pakollista ainetta: toinen on Amerikan historia ja toinen on liikunta. Muut sitten voidaan valita, muut ovat valinnaisia.

Ehkä tämä kertoo jotain siitä, että terveellisyteen ja kuntoliikuntaan kannattaa satsata. Siitä on ihan selkeä kansantaloudellinen hyöty. Toivotaan, että tästä laista on kunnille evästyttä, mitä täältä eduskunnasta halutaan sinne sitten viestittää.

On aivan totta ja kiistattomia tutkimuksia tehty, että liikkuminen ja oikea ruokavalio tuottavat pitkää ikää ja vähän sairauksia. Kun me olemme täällä Suomessa puhuneet elinikäisestä oppimisesta paljon, niin voisi lisätä kyllä, olisiko elinikäinen liikkuminen mitään. Minusta se olisi ja tähän tapaan me voisimme myös täältä eduskunnasta viestiä viedä. (Ed. Aittoniemi: Vierivä kivi ei sammaloidu!) — Näin on, vierivä kivi ei sammaloidu; kannattaa liikkua!

Arvoisa puhemies! Toivon, että täältä todella tulee hyviä eväitä meille valiokunnan jäsenille, koska tietysti se, että koululiikunta on jätetty pois liikuntalaista, varmasti herättää keskustelua. Itse olisin tietysti toivonut, että se olisi jotenkin tähän otettu mukaan, koska se on erittäin tärkeä asia, mutta uskoisin, että valiokunta osaa sen nivellyttää sitten oikein näihin, kun koululakia uudistetaan.

Ed. Suhola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Lindqvist: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä liikuntalaiksi perustellaan varsin hyvin liikunnan yhteiskunnallista merkitystä. Täällä muun muassa ed. Saarinen

liikuntatyöryhmän puheenjohtajana perusteli näitä työryhmän esityksiä, joita on huomioitu tässä hallituksen esityksessä varsin hyvin. Olen valtion liikuntaneuvostossa useiden vuosien ajan puhunut ruohonjuuritason, siis seuratason puolesta. Siksi haluan tässäkin yhteydessä korostaa seuratoiminnan työn myös taloudellista tukemista. Urheiluseuroissa tehdään valtava määrä arvokasta talkootyötä lasten, nuorten ja myös aikuisten hyväksi. Tässä yhteydessä haluan tuoda julki myös sen, että monet urheiluseurat tekevät myös vammaisten ja vanhusten eteen hyvin paljon talkootyötä järjestämällä erilaista toimintaa.

Urheiluseuroista nousevat myös ne huiput, jotka tuottavat kerta toisensa jälkeen meille suomalaisille niitä tärkeitä kansallistuntoa nostavia elämyksiä. Toisille tulee elämänlaatua sekä terveydellisesti että sosiaalisesti. Ne ovat myös niitä arvoja, joita ei voi koskaan kyllin paljon korostaa. Uskon, että urheiluseuratoiminnan kautta monet ihmiset löytävät elämänsä hyvin paljon sisältöä olemalla siellä toimitsijana, liikkujana tai muuten vain katsomassa erilaisia toimintoja.

Valitettavasti tällä hetkellä kuntien taloudellinen tilanne on aiheuttanut sen, että urheiluseurat joutuvat maksamaan liikuntapaikoista jopa kohtuuttoman suuria vuokria. Se taas aiheuttaa käytännön tasolla paljon sen kaltaisia ongelmia, että seurat joutuvat perimään lapsilta ja myös aikuisilta aika suuriakin jäsen- ja osallistumismaksuja. Leirimaksut ovat melko kalliita. Se asettaa välillä hyvin kyseenalaiseksi sen, ovatko kansalliset samanarvoisia mahdollisuuksissa osallistua. Monet seurat tekevät paljon talkootyötä voidakseen maksaa myös vähävaraisempien perheiden lasten leirityksiä, jotta he eivät jäisi tämän tärkeän harrastustoiminnan ulkopuolelle.

Myös liikuntapaikkojen peruskorjaukset kunnissa odottavat tällä hetkellä tekijöitään ja lähinnä rahoituksiaan. Muun muassa uimahalleja on varsin paljon tässä maassa tällä hetkellä odottamassa peruskorjauksia ja se on yksi tärkeä liikuntamuoto, joka antaa kaikille, niin nuorille, vanhemmille kuin vammaisillekin mahdollisuuden hyvin monipuoliseen liikuntaan.

Meillä hyvin helposti, aina kun arvostellaan liikunnan toimintoja ja vähätellään nimenomaan sen merkitystä, korostetaan, että urheiluun satsataan tässä maassa niin valtavan paljon. Jos kuitenkin tuo esille sen suuren talkootyön määrän, mitä tehdään, ei varmasti millään muulla sektorilla ole niin paljon ihmisiä vapaaehtoisuudessa. Se käynnistää tässä maassa niin paljon toimintoja, jotka varmasti tuovat, kuten tässäkin

esityksessä tuodaan varsin hyvin esille yhteiskunnallisen merkityksen kautta, myös ihan selkeitä taloudellisia säästöjä.

Siksi toivonkin, kun liikunnalla on monipuolinen merkitys yhteiskunnan kehityksessä, että tämän hallituksen esityksen yhteydessä valiokunnassa käsitellään myös se osuus, joka koskee arpajaislakia. Arpajaislaillahan määritellään sekä liikunnan että muiden edunsaajien osuudet, ja eduskunta on edellyttänyt muun muassa viime vuonna varsin selkeästi, että kun käsitellään vuoden 98 budjettia, arpajaislain olisi pitänyt olla meillä pohjaesityksenä siinä. Ihmettelenkin kovasti, että hallitus vähättelee eduskunnan tahtoa näiltä osin.

Myös sen haluan tässä yhteydessä tuoda esille, että koskaan aiemmin arpajaislain ja asetusten mukaiset liikunnan prosentiosuudet eivät ole niin huonot kuin ensi vuonna. Sen tähden todella toivoisin, kun on keskusteltu ministerien merkityksestä kulloinkin liikunnan osuuksiin, resursseihin, myös talouteen, että kyllä edustajat, niin Saarinen kuin Rauramokin, jotka hyvin ansiokkaasti toimivat urheilun eteen, voisivat tuoda myös tämän tosiasian julki, että nykyinen hallitus antaa huomattavasti vähemmän liikunnalle määrärahojen puitteissa kuin esimerkiksi edellinen hallitus, vaikka silloin siitä kovaa meteliä pidettiin.

Ed. Jari Koskinen: Arvoisa rouva puemies! Liikuntalaki on erittäin tärkeä laki, sillä kaikki tietävät, että liikunnan merkitys ihmisen fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin kannalta on erittäin keskeinen asia. Tälläkin hetkellä Suomessa on monen näköisiä kampanjoita siitä, millä tavalla saataisiin suomalaisilta liikakiloja pois. Tässäkin talossa on ollut puntarissa väkeä ja vähän joka puolella Suomea. Se on hyvä asia. Toisaalta on myös maailmalla sellaisiakin yrityksiä, jotka maksavat parempaa palkkaa sellaisille työntekijöille, jotka harrastavat liikuntaa, koska on selvä yhteys siinä, että liikuntaa harrastavat henkilöt ovat vähemmän pois työpaikaltaan kuin liikuntaa harrastamattomat. On yrityksenkin etu tukea työntekijöidensä liikuntaharrastuksia ja sitä kautta koko työpaikan hyvinvointia.

Olennaista kai tässä asiassa on kuitenkin se, ettei ole väliä, mitä liikuntaa ihmiset harrastavat. Pääasia, että harrastavat sellaista liikuntaa, mikä on heille mielekästä ja sopii heille. Olen sitä mieltä, että vapaassa maassa jokainen voi vaikka harrastaa nyrkkeilyä jos haluaa, se on jokaisen

oma asia. Muutenkin kun puhutaan näin tärkeästä ja Suomen kannalta keskeisestä asiasta kuin liikuntalaista, nyrkkeilykeskustelua kuunnellessa tuli näin maalaisena väistämättä mieleen se vanha juttu siitä siasta ja hopealusikasta, mutta ei siitä nyt sitten sen enempää tällä kertaa. (Ed. I. Kanerva: Minä en muista mitä siinä on!) — Voin kertoa kahvilassa sen.

Tärkeintä kai Suomessa on pitkään ollut kah-tiajako: kuntien ja yhteiskunnan tehtävänä on luoda edellytykset, kunnat rakentavat niin uimahallit, urheilukentät, liikuntasalit kuin jäähallit jne., ja seurat pyörittävät niiden toiminnan pääasiassa vapaaehtoistyövoimalla. Kun tälläkin hetkellä puhutaan paljon työllisyydestä ja kolmannesta sektorista, pitäisi muistaa, että myös liikuntajärjestöillä on paljon mahdollisuuksia työllistää nuoria liikunnan piiriin. Sellainen on esimerkiksi Hämeenlinnan Juniori-Paukku, joka on tehnyt erittäin hyvää työtä. Jos olisi pikkuisen enemmän taloudellisia edellytyksiä, sitä kautta syntyisi myös uusia työpaikkoja. (Ed. I. Kanerva: Se on hyvä valtakunnallinen esimerkki!)

Voi sanoa, että olennaisin puute laissa on se, että siinä ei puhuta rahoista mitään, koska se on arpajaislain puolella. Ministeri Andersson sanoi, että liikunta on saanut aina suunnilleen yhtä paljon rahaa. Minä nyt en ihan hänen logiikkaansa ymmärtänyt, sillä jos asetuksessa on aikanaan annettu liikunnalle 36,6 prosenttia ja tällä hetkellä ollaan vähän yli 20 prosentissa, niin jokuhan ne prosentit on saanut, jonkun osuus on kasvanut. Se on totta, että koska Veikkauksen tuotto on koko ajan lisääntynyt, niin liikunnan rahoitus on siinä mielessä pysynyt karkeasti ottaen noin 400 miljoonassa markassa. Mutta jos prosentit olisivat alkuperäisiä, liikunnan osuus olisi markkinakin huomattavasti enemmän.

Koska Veikkauksen tuotto perustuu siihen, että ihmiset käyvät lottoamassa tai tekemässä pitkäävetoa tai ostavat arpoja tai joitakin muita vastaavia tuotteita, niin mielestäni on aika help-poa järjestää neuvoa-antava kansanäänestys lottoamisen tai pitkävedon yhteydessä. Pantaisiin vain rasti ruutuun ja ihmiset saisivat itse kertoa, miten he haluaisivat jakaa Veikkauksen tuotto-varat. Vaihtoehtoja on neljä: liikunta, kulttuuri, tie-de tai nuorisotyö. Kun muutaman kierroksen ajan pidettäisiin neuvoa-antavaa kansanäänestystä, niin sen jälkeen voitaisiin tehdä yhteenveto ja katsoa, mitä mieltä kansa eli Veikkauksen maksajat ovat siitä, miten tuottorahoja pitää jakaa. Toivottavasti Veikkauksesta löytyy roh-keutta tämän suuntaiseen toimintaan.

Ed. A n t v u o r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin ed. Bryggaren puheenvuoron johdosta käyttää vastauspuheenvuoron. Oli hyvin ilahduttavaa, että ed. Bryggare piti hyvin rehellisenoloisen puheenvuoron, koska yleensä, kun täällä puhutaan urheilun resurssista, hurskastellaan aina lapsilla ja nuorilla. Totuus on kuitenkin se, että vanhemmat maksavat lastensa urheiluharrastuksen tavalla tai toisella, joko selvällä rahalla tai talkootyöllä. Eikä siinä mitään, kunhan se sitten sanotaan rehellisesti ja todetaan ja tunnustetaan myös se, että urheilu on tänä päivänä pääasiassa eliittilasten harrastustoimintaa.

Jos liikuntalaki nyt tätä tilannetta parantaa, erityisesti lasten ja nuorten asemaa urheiluareenoilla, niin puoltaa tämä laki kovasti paikkaansa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensinnäkin olen pahoillani, että ed. Bryggare sinutteli minua, koska eihän täällä salissa saa sinutella.

P u h e m i e s : Minä myös koputin!

P u h u j a : Rouva puhemies! Ed. Bryggare ei kiinnittänyt lainkaan huomiota sinä aikana, kun olin kuulemassa hänen ansiokasta puheenvuoroaan, suomalaisen kilpaurheiluun, nimenomaan kesällä tapahtuvaan urheiluun. Muistamme kaikki, miten ennen olimme innoissamme, kun Virén, Vasala, Bryggare, Kalliomäki, Karttunen, Kukkoaho, Nevala, Kinnunen tekivät meille suurta kunniaa kansainvälisesti, sillä meidän on nimenomaan kesälajien kautta ja Paavo Nurmen kautta aikanaan juostu maailmankartalle.

Nykyisin on sillä tavalla kesälajeissa, niin kuin näemme ja olen myös kirjallisissa kysymyksessäni todennut, että kun suomalainen kestävyysjuoksija tulee maaliin, kenialaiset ovat käyneet jo suihkussa ja lähteneet kotiin. Tämä on tilanne valitettavasti tällä hetkellä näissä asioissa. Kun televisiotuolissa istuu ja katsoo suomalaista keihäänheittäjää, joka on joka puolelta teipattu, se tekee katsojankin polveen kipeää.

Mitä tämä tällainen urheilu on? Minä sanon ihan suoraan, että meidän pitää kiireesti ryhtyä nimenomaan kesäurheilussa satsaamaan siihen, että meillä etsitään sellaiset tyypit, joista tulee huippuja. Kyllä niitä takana olevia aina löytyy. On totta kai tärkeää urheilla ihan kansakoulusta alkaen, mistä ne huiput sitten tulevatkin.

Yksi asia vielä on, että politiikassa olevat pois urheilujohdosta. Se on urheilun oikein todellinen syöpä siitä huolimatta, että siellä olevat ihmiset ovat kunnon ihmisiä ja hyviä poliitikoita, mutta heitä ei pidä urheiluun sekoittaa. Niiden pitää olla urheilun ammattilaisia, jotka vetävät toimintaa. Silloin meillä voi kesälläkin joskus olla lehdistä jotakin luettavaakin, ettei ole yksinomaan kenialaisten kuvia katseltavana lehdissä.

Ed. S u h o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tulonen pahoitteli sitä, että tässä ei ole mukana koululiikuntaa. Se on ihan totta, koska joko halu liikkua tai haluttomuus liikkua aika pitkälti syntyy koululiikunnan perusteella.

Ymmärrän, että ilo on huonosti pykäliin pakattava sana, mutta siitä huolimatta minusta liikunnan yhteydessä oleellinen sana olisi ilo. Minusta tuntuu, että juuri sellainen iloliike liikunnan yhteydessä meidän pitäisi kyetä synnyttämään eli kurkottaa iloon, niin kuin rouva puhemies itsenäisyysjuhlassamme totesi, myös tässä kohdassa.

Tarkoitan sitä, että liikkumisen pitäisi olla hyvin monimuotoista, ettei se olisi vain suorituspainotteista, mitattavaa, arvioitavaa, jolloin olet selvästi joko huono tai hyvä. Jos on mahdollisuus löytää oma kehonsa, oma tapansa liikkua, sillä olisi suuri merkitys siinä, liikutko läpi elämäsi, ymmärrätkö, että liikkuminen tarkoittaa aamusta iltaan olemista läsnä keholla, jäsenillä, lihaksillaan, sielullaan. Vai onko liikunta sitä, että ajan autolla pururadan reunaan ja juoksen kymmenen kierrosta kuin sähköjänis?

Toivoisin, että tämän keskustelun myötä, kun liikuntalakia käsitellään, löytyisi todella sellainen moniulotteinen ymmärrys siitä, mitä liikkuminen on, mitä se voi olla. Silloin se antaisi mahdollisuuden myös meille, jotka olemme liian pak-suja perhosiksi.

Ed. I. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Pitää provosoitua, kun pyydetään provosoitumaan.

Ed. Aittoniemen puheenvuoroon haluan todeta, että hänen olisi hyvä tietysti seurata yleisurheilua, jota hän ei ääneen sanonut, mutta tarkoiti sitä. Hieman tarkentaen: Olemme kesän aikana saaneet nähdä kaikkien aikojen ylivoimaisesti parhaan menestyskesän suomalaisten nuorten yleisurheilijoitten menestyksenä kansainvälisissä arvokilpailuissa. Milloinkaan historian aikana Suomella ei ole ollut läheskään näin lahjakasta sukupolvea yleisurheilun parissa kuin meillä on

tänä päivänä. (Min. Kalliomäki: On ollut!) — Ei koskaan, ei milloinkaan. Tällaista arvokilpailumenestystä ei ole koskaan Suomella ollut. — Mitä tulee kestävyysjuoksuun, kannattaisi Sandellin esimerkki huomioon ottaen ed. Aittoniemen hieman vähempiä kirjaimia käyttää. Sandell kykenee kilpailemaan tällä hetkellä suomalaisena kestävyysjuoksijana ehdottomasti maailman huipulla.

Ed. Aittoniemi tuntee ehkä jonkin verran kuulantyyntöä, mutta siinäkin hänen kannattaisi muistaa, että kaksi suomalaista kuulantyyntäjää on maailman kymmenen parhaan kuulantyyntäjän joukossa. Se on erittäin hyvä tilanne kuulantyyntönsä osalta.

Ed. Aittoniemen puheisiin ei aina kannata niin vakavissaan reagoida, mutta tässä suhteessa haluan nousta puolustamaan suomalaisia yleisurheilijoita.

Ed. Vehviläinen merkitään läsnä olevaksi.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o - m ä k i : Puhemies! Ehkä on hyvä ed. I. Kanervan lahjakkuuteen sen verran puuttua, että lahjakkuus kyllä punnitaan vasta aikuisten sarjoissa. Siellä pitää menestyä, ja se vasta kertoo lopullisen lahjakkuuden. Nuorten tasollahan meillä yleisurheilussa on ollut todella hieno kesä, mutta katsotaan jatkossa. (Ed. I. Kanerva: Onko jokin ongelma, jos on hyvät nuoret?) — Ei, mutta täytyy kuitenkin kommentoida tätä miellyttävää ja mielenkiintoista aihetta. Kun itsekin aikani nuorten sarjoissa kilpailin ja pärjäsin, kesti melkein kymmenen vuotta, ennen kuin jonkinmoisen lahjakkuus putkahti yllätyksekseni esiin.

Mutta puheenvuoron oikeastaan pyysin, kun huoneessani kuuntelin ed. Aittoniemen puheenvuoroa, johon sisältyi tietty urheilun historian vääristymä, joka tulee muittenkin suusta. Hän sanoi, että Paavo Nurmi juoksi Suomen maailmankartalle. Näinhän ei tapahtunut, vaan se oli Hannes Kolehmainen Tukholman olympialaisissa vuonna 1912 kuuluisassa 10 000 metrin juoksussa Jean Bouinia vastaan. (Ed. J. Kukkonen: Hyvä, Kuopio!) Hän edusti Suomea, vaikka oli tietysti kyse suuriruhtinaanmaasta, mutta oman lipun alla Suomi siellä kilpaili. Sieltä Suomen maailmankartalle juokseminen alkoi.

Muuten, puhemies, mieluummin kuuntelen tätä erinomaista keskustelua kuin laajemmin siihen puutun.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Jari Koskinen vähäteli käytyä nyrkkeilykeskustelua ja siihen liittyvää huolta. Ei varmasti ole tarpeen lähteä kieltämään nyrkkeilyä, mutta mielestäni myös sen kohdalla, aivan kuten muidenkin liikuntalajien kohdalla, tulisi arvioida avoimesti ja rehellisesti sen terveydelliset vaikutukset, joihin täällä on viitattu ja jotka myös tässä uudessa esityksessä otetaan erityisesti tähtäimeen. Samalla mielestäni kannattaisi pohtia sitä, onko tarpeen ja missä laajuudessa yhteiskunnan antaa resursseja etenkin nuorten ohjaamiseen nyrkkeilyharrastuksen pariin.

Ed. S a a r n i o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Jari Koskinen puuttui urheilun rahoitukseen ja puhui prosentista ja markoista. Henkilökohtaisesti luulen, että urheilu tarvitsee markkoja enemmän kuin prosentteja. Toisaalta kansakuntamme menestystekijöitä ovat urheilun lisäksi tieteet ja taiteet. Meillähan esimerkiksi lääketieteen tutkimus on erittäin korkeatasoista ja taiteessa on hyvin menty eteenpäin. Kyllä meidän kulttuurikansalaisina pitäisi nähdä kokonaisuus.

Mitä tulee ed. Aittoniemen puheisiin siitä, että poliitikot pitäisi ottaa pois urheilun johdosta, niin minusta poliitikkojen on hyvä olla urheilujohdossa, koska se opettaa myös tiettyä elämänöyryyttä, aivan yhtä lailla kuin urheilijat voivat olla mukana politiikassa aina ministereiksi saakka, niin kuin olemme kokeneet — aivan samalla lailla kuin poliisit ja lääkärin ja monet muut, jotka ovat politiikkaan tulleet samalla kokemuksella jotakuinkin kuin urheilijatkin.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikunnan terveydellistä merkitystä yhteiskunnassa ei voi todellakaan vähätellä. Tässä ei kai ole vielä tullut mainituksi sitä, että Suomessa muun muassa lääkkeiden runsas käyttö osoittaa, että jotain olisi syytä tehdä. Varmasti liikunta on monta kertaa se lääke, joka riittäisi, sen sijaan että mennään apteekkiin.

Ed. Jari Koskinen sanoi aika ehdottomasti ja yksiselitteisesti, että kunnat rakentavat liikunta- paikat. Sen jälkeen hän kyllä taisi mainita Veikkauksen voittovararat ja viittasi siihen, että Veikkaus jakakoon näin tai näin. Ensinnäkään Veikkaus itse ei pysty päättämään niistä osuuksista, mitkä tulevat liikunnalle, mitkä tieteelle ja taiteelle. Toivoisin, että me täällä pystyisimme vaikuttamaan siihen, että liikunnalla säilyisi sille

oikeutettu ja alun pitäen tarkoitettu osuus Veikkauksen varoista.

Kuntien valtionosuuksia on koko ajan vähenetty, ja se ei ole vaikuttamatta liikunnankin kunnallisiin rahoihin. Monessa kunnassa on nyt muutettu maksullisiksi sellaisia palveluja, jotka ovat perinteisesti olleet seuroille ja liikunnan harrastajille ilmaisia.

Ed. T. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluaisin vähän kommentoida nyrkkeilyn terveysvaaroja. Minusta niitä pikkuisen liikaa nostetaan täällä esille. Haluaisin tässä vaiheessa kysyä, kuinka monta suomalaista on tänä vuonna joko vammautunut tai menehtynyt nyrkkeilyssä, mutta marraskuun loppuun mennessä Suomessa oli hukkunut 231 ihmistä. Voisi vähän miettiä näitä yhteiskunnallisesti tärkeitä osa-alueita.

Ed. J. K u k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on erinomaisen hyvä ja virkistävä asia, että saamme mahdollisuuden keskustella liikuntalaista. Tältä hyvältä hallitukseltamme ja myös puhemiesneuvostolta on psykologisesti oikein hyvä juttu, että juuri tänä päivänä saamme harjoittaa puhetaitoamme tällaisessa asiassa ja hiukan ei kevyemmän mutta helpomman asian parissa kuin monet muut näinä päivinä esillä olevat asiat ovat.

Myös hyviä puheenvuoroja on käytetty. Eriytyisesti kiittäisin ed. Bryggarea ja ministeri Kalliomäkeä, varsinkin kun hän nosti taas Kuopion oikeaan asemaansa Hannes Kolehmainen kautta.

Sen sijaan olen vähän huolissani siitä, että täällä on puhuttu kerjäämisestä. Ed. Rehn käytti tätä sanaa, ja minusta se on aika tavalla kyseenalainen termi silloin, kun halutaan puhua ihmisten harjoittamasta vapaaehtoistyöstä. Minä olen saanut olla toisella elämänalueella organisoimassa sitä lähes kymmenen vuotta laajalla alueella Itä-Suomessa ja tiedän, että sitä tehdään ihan sydämen halusta ja täysillä sitoutuen mahdollisesti kyseessä olevaan aatteeseen tai urheilulajiin tai mihin tahansa, jota halutaan edistää ja harjoittaa. Se on niin arvokas asia, että se antaa elämälle sisältöä vaikeissa tilanteissa ja koko elämänrytmin saattaa jäsentää.

Tätä kautta minusta se on arvokasta, vaikka voi joskus tuntua harmilliselta, kun keräyksen kohteena on ja tullaan pyytämään apua johonkin asiaan tai olemaan mukana jossakin keräyksessä tai tukemassa jotakin työtä; ehkä ajatellaan, että

taasko nuo ihmiset ovat liikkeellä. Mutta minä ainakin arvostan hyvin suuresti niitä, jotka haluavat näin tehdä. Toki vääristymiä myös on, mutta niihin puututaan toisella areenalla ja ne eivät saa leimata esimerkiksi koko urheilun ja liikunnan kenttää.

Ed. H o l o p a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Olen erittäin iloinen, että täällä eduskunnassa on keskusteltu näinkin paljon liikunnasta tänä päivänä, ja näytti olevan vielä 14 puheenvuoroa minun puheenvuoroni jälkeen.

Liikunnan terveydellistä ja sosiaalista merkitystä on tuskin riittävästi arvioitu ja arvostettu. Ainakaan sitä ei ole konkreettisesti tuotu julki. Urheiluseurassa tehdään valtava määrä talkootyötä, vapaaehtoistyötä, ja on pidetty ikään kuin itsestäänselvyytenä, että tällaista tehdään. Olen erittäin yllättynyt siitä, että liikuntamäärärahat ovat kunnissa pienentyneet. Niitä on leikattu. Oikeastaan ensimmäisenä, kun lama-aika tuli, liikuntamäärärahat kokivat leikkaukset, siitäkin huolimatta että niiden prosentuaalinen osuus kunnan kokonaisbudjetista on varsin vähäinen, minimaalinen, muutaman prosentin luokkaa.

Liikuntalain mukaan valtio ja kunnat vastaavat puitteiden luonnista ja seurat järjestävät käytännön toiminnan. Tämä on ollut aivan hyvä tehtäväjako ja on myös tulevaisuudessa. Vaikka liikuntalaki onkin hallinnollinen puitelaki, haluan muutamalla sanalla kiinnittää huomion tässä yhteydessä myös resurssiin.

Liikunnan osuus on alentunut veikkausvoitovarojen jaossa 36,6 prosentista reiluun 20 prosenttiin. Veikkauksen tuotto on lisääntynyt, joten markkamääräinen osuus liikunnalle on viime vuoden aikana jonkin verran kasvanut. Liikunta on jäänyt kuitenkin prosentteina jälkeen, ja se hän tietää aivan selvästi liikunnan kehittämismahdollisuuksien paikallaan pysymistä, vaikka markkamäärät hieman ovatkin kasvaneet. Samanaikaisesti kumminkin urheiluseurat ovat saaneet lisää vastuuta ja nyt seuroissa monien ohjaajien ajasta yhä useampi tunti menee talkootyössä. Varoja kerätään urheiluseuratoimintaan. Kerätään pulloja, paperia, lumppua, pystytetään aurausviittoja ja ollaan jouluaattona talloissa joulupukkina. Nämä harrastukset ovat ihan kivoja ja tätä tulee varmaan jatkumaan iät ajat. Mutta olen huolissani entisenä nuorten ohjaajana vähän sikäli, että ei ole hyvä, että yhä useampi tunti menee taloustalkoissa. Sen sijaan pitäisi olla enemmän aikaa nuorten ohjaustoimintaan.

Seurojen panos omassa varainhankinnassa tulee olemaan merkittävä myös jatkossa, ja on myös itsestäänselvyys, että kaikkia markkoja ei tarvita yhteiskunnalta. Tämä kansainvälisesti erikoinen vahvuutemme, vapaaehtoinen seuratyö, on säilytettävä jatkossakin.

Nykyisin useimpien seurojen työ on hyvin monipuolista. Vain osasta nuoria tulee kilpaurheilijoita ja vielä harvemmista huippu-urheilijoita. Useimmat harrastavat urheilua ja liikuntaa vain, koska se on kivaa, se on hauskaa ja sitä kautta nuoret saavat sosiaalisia kontakteja, saavat lisääntyvässä määrin ystäviä. Lapsena ja nuorena kehittyvät liikuntatottumukset ja ne säilyvät erittäin hyvinä, on todettu, ihan aikuisiälle saakka ja vanhuuteen saakka. Tämä on mielestäni aivan kuin panisi pankkiin rahaa. Koko yhteiskunta hyötyy ja säästää sosiaali- ja terveysektorilta menoja.

Myös varttuneemmat ihmiset saavat osansa seuratoiminnasta kuntoliikunnan kautta ja tavattoman monet kuntoliikkuajat osallistuvat seuratyöhön varojen kerääjinä ja monenlaisten toimintojen pyörittäjinä.

Sitten pari sanaa liikuntapaikkarakentamisesta ja liikuntapaikkojen ylläpidosta. Kun kuntien talous on tiukentunut, niin myös liikuntapaikkojen hoito ja liikuntapaikkojen peruskorjaukset sekä rakentaminen on vähentynyt. Yhä useammin liikuntapaikkojen hoidosta vastaa seura. Tästä seura saa toki pienen korvauksen, mutta tämäkin työ vie mielestäni ainakin pienemmissä seuroissa ohjausresursseja.

Liikuntapaikkojen kunto on heikentynyt ja heikkenee edelleenkin. Myös, niin kuin totesin, monien uusien liikuntapaikkojen rakentaminen on viivästynyt. Näihin asioihin on syytä kiinnittää huomiota, eli resurssikysymyshän tämä on.

Olen erittäin tyytyväinen siihen, että lakiesityksen yleisperusteluissa on mainittu liikunnan terveydelliset vaikutukset sekä liikunnan merkitys lasten ja nuorten kasvulle ja kehitykselle. Lain yleisenä tavoitteena on tasa-arvon, sosiaalisuuden, suvaitsevaisuuden, monikulttuurisuuden sekä kestävä kehityksen turvaaminen. Ehkäpä nämä arvot näkyvät jatkossa myös lisääntyvinä talousresursseina liikunnalle.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa heti aluksi, kun kuuntelin keskustelua, piti katsoa uudestaan hallituksen esitystä eduskunnalle liikuntalaiksi. Minä sen kertaalleen lueskelin läpi enkä sitä nyrkkeilypykälää löytänyt, mikä nyt on kirjoittanut kovan keskustelun,

ja täytyy todeta, etten vielääkään löytänyt nyrkkeilypykälää. Näin ollen on jollakin tavalla semmoinen olo, että siihen keskusteluun en pysty nyt osallistumaan, koska varmaan puhuisin silloin aidan seipästä, kun aidasta pitäisi puhua. (Ed. Saarnio: Löisitte ohi!) — Aivan totta.

Arvoisa puhemies! Joka tapauksessa olen iloinen, että meidän eduskunnassamme ei ole niin kuin duumassa, (Ed. Aittoniemi: Israelissa myös!) että tulee välähdyksiä suorasta nyrkkeilyottelusta, vaan täällä pystytään liikuntalaistakin puhumaan kutakuinkin kädet pöydälle tai muualle sidottuina, ei nyrkissä.

Ed. Saarinen puheenvuorossaan kävi kyllä hyvin kattavasti liikuntalain läpi, ja minusta täytyy sanoa, että tämä on sarjassamme niitä hallituksen esityksiä, joihin myös oppositio rakentavasti voi yhtyä ja nähdä, että tämä lakiesitys on syntynyt tarpeeseen ja tarpeesta ja kaiken lisäksi on erittäin tarpeellinen. Viime ajan tiedot muun muassa siitä, että nuorten yleiskunto on päässyt rappeutumaan ja rapautumaan, kertovat siitä, että meidän täytyy kansallista liikuntapolitiikkaa terävöittää ja myös nostaa nämä asiat keskusteluun. Tämä lakihan on hallinnollinen puitelaki, tällä ei vielä kansalaisten peruskuntoa juuriin kohoteta, mutta tällä luodaan edelleen yhä parempia edellytyksiä siihen, että kansalaiset voisivat käyttää lisääntyneen vapaa-ajan oikealla tavalla itsensä parhaaksi ja sitä kautta koko yhteiskunnan parhaaksi.

Kuitenkin, arvoisa puhemies, on todettava, niin kuin tässä keskustelussakin, että vaikka tämä ei ole resurssilaki, resurssit ovat nousseet hyvin voimakkaasti esille, ja kun resursseja jaetaan ja niistä päätetään ja kun arpajaislakia tehdään, täytyy toivoa, että nämä samat äänenpainot nousevat silloin esille, että liikunta saa todellakin sen, mitä sille kuuluu. Kun tänäkin päivänä katson ministerin suuntaan, uskon, että meidän yhteinen näkemysemme hallituksen ja opposition välillä on, että myös veikkauksen voittovaroista liikunnalle tulisi kuulua ja tulla se 36,6 prosenttia, mikä asetuksessa säädetään. Näin valitettavasti tällä hetkellä ei ole ollut.

Tämän lain tarkoituksesta: sen lain 1 § hyvin kauniisti kyllä käy läpi. Ainoastaan yksi liturginen sana siinä on, mutta ympäristövaliokunnan jäsenenä sen hyväksyn, eli luonnon kestävä kehitys. En tiedä, tarkoitetaanko sillä ihmisluontoa, senkin kestävä kehitys urheilu lisää, mutta myös se, että urheilutoiminta ja urheilurakentaminen tietenkin ovat sopusoinnussa luonnon kanssa, on varmasti hyvä asia. Tuli vähän sellai-

nen ajatus, kun tätä lakia luki, että tämä kestävä kehitys aina laitetaan jokaiseen kohtaan mukaan.

Nuoret kuitenkin ovat hyvin painopisteenä, ja asia on näin, että me olemme täällä poliitikkoina tehneet monia huonoja päätöksiä. En nyt lähde tätä enkä edellistä enkä sitä edellistä hallitusta syylistämään, mutta kyllä kai, arvoisa puhemies, niin on, että suurin virhe on, jos me teemme päätöksiä, joissa me hylkäämme lapset ja nuoret, tulevaisuuden voimavaran ja resurssit, arvokaimman pääoman, mitä meillä on. Tämä lakiesitys ei hylkää lapsia ja nuoria, vaan tämä antaa heille tulevaisuuden ja toivon näköalan. Siinä mielessä tämä lakiesitys on myös kannatettava ja hyvä.

Erityistä iloa kannan myös siitä, että erityisryhmät on tässä otettu huomioon. Näin ollen myös heidän liikunnalliset tarpeensa ja niiden kehittäminen on tässä yhtenä painopisteenä. On tietenkin totta, kun täällä on käyty läpi suomalaiset keihäsmiehet ja juoksijat ja vielä tarkennettu, kenen kautta, eli Kolehmainen kautta, Suomi juostiin vuonna 1912 maailmankartalle, että kilpaurheilustakaan me emme voi tinkiä, koska se on yksi kansallinen lippulaiva. Onhan näin, että aiheellisesti, kun kilpaurheilussa on saavutettu tuloksia, Suomi-kuva on kirkastunut, Suomi-kuva on sitä kautta vahvistunut ja myös me olemme voineet terveellä tavalla kävellä vielä enemmän rinta pystyssä kuin sitä ennen, koska onhan se jotakin, että näin pienestä maasta nousee sellaisia urheilun sankareita ja sankaritarinoita, mitä on noussut.

Vielä, arvoisa puhemies, lyhyesti muutama sana perusongelmasta, jos se nyt on perusongelma, eli paikallistason toimintaan pitäisi volyymia saada lisää. Tämä on sillä tavalla ajankohtaista, että minulla on ala-aulassa tällä hetkellä 300 CD-levyä. Ne ovat sellaisia, että olen tehnyt ne poikani jääkiekkoseuran hyväksi eli tehnyt lauluja siitä joukkueesta liittyen jääkiekkoon, ja nyt me poikien kanssa ensi viikonloppuna alamme myydä niitä CD-levyjä. Yleensähan se on ollut sitä, että on pidetty myyjäisiä, missä yhdet äidit ovat leiponeet ja toiset äidit ovat ne ostaneet. Nyt ajateltiin, että jotain uutta lisäarvoa pitäisi saada, ja kun kaikki seurat myyvät joulukalentereita, me teimme Maali-CD:n, jossa on viisi hyvää kappaletta. Se kertoo kyllä siitä, että tällaisia uusia asioita on kehitettävä ja sitä kautta yritettävä saada rahoitusta joukkueelle.

Kun toinen poika on kulttuurin pauloissa, täytyy sanoa, että siellä certaintvestoinnit flyyge-

leihin taikka erilaisiin soittimiin, kun musiikista on puhetta, ovat suuria, mutta ne ovat tavallaan elinikäisiä. Urheilun puolella tahtoo olla niin, että kaikki se, minkä kerättyä saa, menee ja joka vuosi on uusi rumba käynnissä, joten se 4 miljardin arvoinen talkootyö on kyllä sellainen asia, joka myös pitäisi ottaa huomioon, kun resursseja aletaan jakaa. Kyllä ihmiset ovat arvokkaalla asialla ja mikäpä tänä päivänä sen arvokkaampaa kuin talkootyön tekeminen. Jos vanhemminkin siihen saadaan liitettyä mukaan, vanhemmuuteen kasvaminen myös sitä kautta voi tulla vahvemmin esille.

Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen kanssa siinä mielessä käsitykseni eroaa, että muun muassa poliitikkoja pitäisi ehkä saada enemmän urheilujohtoon siitä johtuen, että nimenomaan resursseja saataisiin kuntoon sitä kautta ja poliittiset päättäjät saataisiin kiinnostumaan urheilusta, koska minä uskon, että myös sitä kautta urheilun asema voisi vahvistua.

Arvoisa puhemies! Lopuksi toivomus. Kun en sitä nyrkkeilypykälää löytänyt, en siitä voinut alkaa keskustella, mutta toivon, että kun resursseja aletaan jakaa arpaajalain kautta, silloin nämä puheet, mitä tänä päivänä tässä salissa on kaikinut, muistettaisiin ja sitä kautta annettaisiin konkreettinen kädenojennus niille seuroille, jotka tekevät arvokasta työtä kentällä eri puolilla Suomea, ei Hangosta Petsamoon, mutta Hangosta Utsjoelle asti, ja sitä kautta ehyt tulevaisuus, turvattu tulevaisuus voisi rakentua myös kohentuneen kunnan ja kansalaiskunnan Suomessa.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Pidän arvokkaana sitä, että nyt käsiteltävässä liikuntalaissa on lähdetty vakavasti painottamaan liikunnan yhteiskunnallisia vaikutuksia ja etenkin sen kansanterveydellisiä hyötyjä. Toivoo vain sopii, että laki ohjaisi myös käytäntöä esimerkiksi kunnallisessa päätöksenteossa niin, että resurssit suunnattaisiin sillä tavalla, että mahdollisimman monet väestöryhmät, etenkin lapset ja nuoret saisivat hyviä liikuntamahdollisuuksia kattavasti. Monissa kunnissa esimerkiksi kalliit jäähallit ovat syöneet liikuntaresurssit niin, että korttelikohtaisia pieniä jääkenttiä tai latuja ei pystytty pitämään kunnossa. Omassa kotikunnassanikin on tästä ikävä esimerkki. Se johtaa siihen, että ne lapset, joiden vanhemmat eivät pysty esimerkiksi autolla kuljettamaan lapsiaan harrastuksiin, jäävät heikompaan asemaan kuin ne lapset, joiden van-

hemmat kuljettelevat iltaisin lapsiaan jäähalliin tai kunnostetuille laduille. En halua väheksyä jäähalleja. Niillä on oma arvokas käyttäjäkuntansa, mutta kuitenkin suppea, jos ajatellaan kaikkia kuntalaisia.

Vaikka täällä nyt nyrkkeilystä on puhuttu jo suhteettoman paljon, totean vielä ed. Tuija Pohjolalle, että nyrkkeilyvammojen ja hukkumiskuolemien välillä on oleellinen ero. Urheilu-uimarit eivät ole niitä, jotka hukkuvat, vaan pääasiassa joko uimataidottomat tai juopuneet vesillä liikkujat. Uintiharrastus ja se arvokas työ, mitä muun muassa ed. Pohjola omassa siviiliammattissaan on harrastanut, ei myöskään lisää vaan päinvastoin vähentää hukkumiskuolemia. Nyrkkeily sen sijaan vaurioittaa nimenomaan alan harrastajien, urheilijoiden, terveyttä. Jos aikuinen ihminen valitsee tällaisen urheilumuodon kaikkine riskeineen, se hänelle toki suotakoon, mutta nuorten kohdalla tulisi olla varovainen. Toivon, että valiokunta asiantuntijakuulemisen yhteydessä tarkastelisi niin nyrkkeilyn kuin muidenkin liikuntalajien terveyshyötyjä ja -haittoja tasapuolisesti ja objektiivisesti.

Ed. T. Pohjola: Arvoisa rouva puhemies! Toivon myös, että jätetään nyt yksittäiset urheilulajit ja mietitään koko liikunnan arvopohjaa ja merkitystä. Liikunnan yhteiskunnallinen merkitys on onneksi nyt vihdoinkin viimein ainakin tämän salin keskustelun pohjalta ymmärretty.

Itse olen erityisen tyytyväinen siitä, että terveysliikunnan tärkeys on nostettu oikealla tavalla esille. Kansantautien aiheuttamien työpanosmenetysten on arvioitu olevan 54 miljardia markkaa vuodessa. Voisi kysyä, mikä on yritysten ja työnantajien rooli, eivätkö hekin voisi enemmän osallistua taloudellisesti järjestämällä liikuntamahdollisuuksia työyhteisön kautta. (Ed. Ala-Harja: Niitähan onkin aika paljon!) — Niitä on jonkin verran, ed. Ala-Harja, on, mutta hyvin paljon on vielä yrityksiä, joissa tähän puoleen ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota.

Toinen tärkeä asia on se, että lapset ja nuoret on nostettu erityisen korkealle liikunta-asiaassa. Yhden nuoren laitospaikka maksaa 360 000 markkaa ja yhden syrjäytyneen nuoren elinkaarikustannukset ovat 5 miljoonaa markkaa, eli liikunta on erityisen tärkeää ennalta ehkäisevän sosiaalityön toimintamalli.

Täällä on puhuttu liikunnan tasa-arvosta. Jos mietitään liikuntaa tasa-arvon näkökulmasta, meillä tällä hetkellä yksi suuri ongelma on se, että seurojen maksut ovat niin korkeat, että monilla

vähävaraisten lapsilla ei ole mahdollisuus itse harrastaa sitä liikuntalajia, jossa liikunnan ilo kaikista korkeimmillaan olisi. Tähän toivoisi enemmän yhteiskunnan tulevan mukaan ja luomaan tasa-arvoisia mahdollisuuksia lasten liikunnan harrastamiseksi.

Yksi on sitten koululiikunta. Kun meillä tällä hetkellä yksi kolmasosa lapsista ja nuorista ei harrasta liikuntaa lainkaan, olemme hännähuippuna koulun liikuntatuntien määrässä maailmankartalla, niin kyllä tällä puolella meillä paljon on tekemistä. Todella toivon, kun koululait ovat valiokunnan käsittelyssä, että ymmärretään, kuinka tärkeätä liikunnan merkitys nuoren kasvuun ja kehitykselle on.

Täällä puhuttiin nyrkkeilystä, mutta minä kysyisin nyt, ovatko edustajat tietoisia siitä, että liikunnan harrastamattomuus on aiheuttanut muun muassa sen, että jo 13-vuotiaat tytöt sairastavat osteoporoosia. Tämän taudin pitäisi olla yli 70-vuotiaiden ihmisten tauti. Jos nyt jo 13-vuotiailla on tällaisia sairauksia, niin mitä se vaikuttaa meidän terveyskustannuksiimme jatkossa ja tulevaisuudessa?

Meidän väestömme ikääntyy ja me olemme puhuneet hirveän paljon liikunnan merkityksestä fyysiselle hyvinvoinnille, mutta tässä kannattaisi myös korostaa sitä, kuinka tärkeää liikunta on myös ikäihmisen toimintakyvyn ylläpitämisessä ja siinä, että vanhukset voivat saada hyvän elämän ja asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään.

Työministeriö on antanut hyvän mahdollisuuden Työtä liikunnasta -projektin kautta, jossa on saatu satoja nuoria tekemään arvokasta, hyvää liikuntatyötä. Toivon, että tätä projektia voidaan jatkaa. Uskon myös, että päätös yhdistelmätuesta tuo myös niitä resursseja liikuntatoimille, joita siellä kovasti tarvitaan.

Täällä on joissakin puheenvuoroissa sanottu, että erityisryhmien liikuntaa ei ole nostettu tarpeeksi tässä lakiesityksessä esille. Itse olen kyllä aivan eri mieltä. Minun mielestäni tässä nimenomaan on ensimmäisestä kertaa tasa-arvoinen ja myös erityisryhmien liikunnan näkökulma hyvin esillä. Siellä todetaan muun muassa se, että seurojen lisäksi kunnat ovat erityisesti panostaneet erityisryhmien liikuntaan. Siellä on 280 ihmistä tekemässä tätä arvokasta työtä.

Yksi häpeän paikka minun mielestäni on se, jos puhutaan opetuksesta, niin kaikki muu opetus maksetaan ministeriön budjetista, mutta liikunnan opetukseen joudutaan käyttämään veikkausvoittovaroja. Täältä saataisiin jo isot

resurssit esimerkiksi seuratoimintaan. Toivoisin, että kun jatkuvasti asiasta täällä keskustellaan ja kaikki ovat siitä samaa mieltä, asia nyt vihdoin viimein saataisiin järjestykseen.

Liikuntarakentamisessa minua itseäni ainakin kovasti kiusaa se, että meillä rakennetaan niin valtavan kalliisti. Meillä olisi paljon oppimista Ruotsista. Siellä tehdään hyvin paljon pienemmillä rahoilla ja saadaan ihan yhtä hyviä ja toimivia liikuntapaikkoja. Tässä olisi yksi asia, mitä kannattaisi ehkä pohtia enemmänkin.

Kuntien liikuntatoimen saama valtionosuus on 91,4 miljoonaa markkaa. Täällä on kovasti sanottu, että kunnat eivät satsaa liikuntaan, mutta kun lain perusteluissa kerrotaan, että valtion liikunnalle antama valtionosuus on vain 4—5 prosenttia kuntien liikuntaan käyttämistä käytötalousmenoista, niin huomataan, että kunnissa on onneksi kuitenkin ymmärretty jollakin lailla liikunnan merkitys.

Hirveän kovasti korostetaan poikkihallinnollista yhteistyötä niin opetus-, nuoriso-, sosiaali- ja terveystoimen puolella. Valitettavasti vielä on liian paljon fraaseja, että yhteistyö ei ehkä kuitenkaan toimi niin hyvin kuin se voisi toimia, jos mietitään sosiaali- ja terveystoimen kuntoutusta jne., niin siinä on vielä paljon kehittämisen arvoista asiaa.

Arvoisa puhemies! Ed. Tulonen nosti esille tämän, että kun on elinikäinen oppiminen, niin olisi elinikäinen liikkuminenkin. Minä toivoisin, että liikunnasta tulisi jokaikisen suomalaisen elämäntapa.

Ed. J. K u k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuija Pohjola oli asialla, kun hän on tällä alueella asiantuntija. Kahteen puheessa esiin tullee asiaan haluaisin itsekkin puuttua. Toinen on liikuntapaikkarakentamisen kalleus, joka herättää todella ihmettelyä aina silloin tällöin, ja varsinkin se, että kun ne ovat niin suuria haasteita ja urakoita, ne sitten venyvät tarpeettomasti hyvin monien vuosien päähän. Sen takia näissä asioissa voisi kenties vähän helpommin edetä.

Toinen on sitten liikunnan ilo, sen puute tai katoaminen. Äskeisessä vastauspuheenvuorossani sanoin siitä, miten tärkeitä on vapaaehtoisuustoiminta ja kuinka vääriin valoon liikuntatoiminta saatetaan, kun puhutaan kerjäämisestä. Olen todella sitä mieltä, ja nyt sanoisin ne pari vääristymää, jotka näen tällä puolella. Toinen on se, että silloin, kun elämä on liian täynnä urheilua ja liikuntaa, kun elämän aikataulussa ei ole yh-

tään mitään muuta, niin silloin minusta kannattaa jo vähän punaisen valon palaa ja muidenkin merkkien nousta.

Ei ole myöskään hyvä, jos ja kun elämä täyttyy huippu-urheilun kannustamisesta. Olen nähnyt myös sen, miten tyttöjen ja poikien asema perheessä tai urheilevan nuoren ja toisten nuorten asema perheessä voi vääristyä sillä tavalla, että kaikkensa tehdään urheilevan ja liikkuvan sekä menestyvän nuoren eteen, mutta ne toiset nuoret saattavat valitettavasti jäädä syrjään ja myös heidän elämänsä perusedellytykset siitä kärsivät. Tässä mielessä perhekasvatuksessa täytyy tasapuolisuuskysymyksiin kyllä kiinnittää paljon huomiota.

Ed. Rajamäki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R a u r a m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. T. Pohjolan puheenvuoroon olisin vain sanonut sen, että keskiasteen ammatillinen opetus on nyt vihdoin ja viimein saatu budjettivaroihin, mutta siinä hän oli aivan oikeassa, että liikuntaneuvostokin on moneen kertaan asiantuntijalausunnossaan sivistysjaostolle esittänyt, että nämä rahat, jotka näin vapautuvat, olisivat jääneet myös liikunnan käyttöön. Näin ei käynyt, kuten totesin jo aikaisemmin, mutta opetusproblematiikka sinällään on saatu pois.

Sen hyvä puoli on siinä, että veikkausvoittovarojen ei nyt rahoiteta mitään lakisäateistä liikuntatoimintaa. Näin ollen ainakin liikunnan osalta voidaan sanoa, että se kestää kaikki Euroopan yhteisöstä tulevat paineet rahapelimonopolin murtamisesta.

Mitä tulee liikuntapaikkarakentamiseen, minä tässä jo kiinnitettiin huomiota, niin kyllä minä voin sanoa, että liikuntaneuvostossa on huolestuttu esimerkiksi uimahalleista, kun on tehty halpoja ratkaisuja ilman asiantuntemusta. Vaikka on rakennettu komeasti ja kauniisti, pitkässä juoksussa halvat ratkaisut ovat tulleet huomattavasti kalliimmiksi kuin kalliimmat ratkaisut. Siihen on kiinnitetty erityistä huomiota. Viime vuosina on myös valtion liikuntabudjetissa osoitettu rahoja siihen, että näitä asioita voidaan tutkia. Jyväskylän yliopistossa on tutkittu, ja ministeriössä on tällä hetkellä kaksi henkilöä, jotka käsittelevät näitä asioita. Ministeriössä otetaan erittäin tarkasti tietyn rahamäärän yli menevät hankkeet tarkasteluun, että ei tehdä

tyhmiä ratkaisuja, jos rakennetaan ja pyritään rakentamaan liian halvasti.

Ehkä tyyppiesimerkkinä on yksi jäähalli, joka tehtiin talkootyönä, joka on sinällään hieno asia, mutta katto romahti sitten kun satoi lunta. Se on tietysti aina hieman ikävää. Sinäkin menee jos-sain raja, se kipukynnys, ja rajat pitää osata vetää oikeaan kohtaan.

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin pahoittelen, että edellisessä puheenvuorossa unohdin sanoa edustaja Aittoniemi. Käytin pelkkää nimeä Aittoniemi.

Sitten ed. T. Pohjolan puheeseen. Unohdin myös puheessani mainita yhden tärkeän ja oleellisen seikan asiasta. Se on liikunnallinen tas-arvo laajasti ottaen eli se, että sekä tytöt, pojat, naiset että miehet voisivat entistä paremmin tas-arvoisesti tässä suomalaisessa liikunnassa toimia. Itse koko elämäni liikunnassa rientäneenä olen huomannut, että meillä on tässä asiassa paljon tehtävää. Naisten mukaantulo liikuntaan olisi erittäin suuri ja tärkeä resurssi ja sitä pitää parantaa.

Toisaalta myös tasa-arvolla tarkoitan sitä, että jokainen lapsi, nuori, vanhempi ikään tai varallisuuteen katsomatta pystyisi harrastamaan liikuntaa entistä paremmin. Tässä olemme vähän vaarallisella ja huonolla tiellä varsinkin lasten suhteen. Olemme siis tiellä, jossa harrastusmaksut ovat sitä luokkaa, että jotkut lapset eivät pääse mukaan. On toki liikuntamuotoja, jotka edelleen ovat halpoja, mutta on liikuntamuotoja, joissa todellakin ollaan menossa yhä enemmän bisneksen suuntaan. Tämä on mielestäni hyvin huolestuttavaa. Toivon, että vaikka valiokunnassa pohditaan tätä raamilakia, niin pohdittaisiin näitäkin asioita aika laajasti, ja jos tarve vaatii, lisätään sinne asioita, jotka sinne kuuluvat.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. I m m o n e n : Herra puhemies! Ed. Rauramo puuttuikin jo halvasti rakentamisen problematiikkaan. Yksi pieni seikka omalta kohdaltani. Olen aikaisemmin toiminut maalikamerahimisenä ja huomasi, että kun suuretkin seurat ja kunnat ovat rakentaneet maalikameratelineitä mutta halvasti, käytännössä ne eivät kuitenkaan palvelleet sitä asiaa, joten sekin rakentaminen meni siltä osin hukkaan.

Toinen seikka vapaaehtoistyöstä vielä. Kun aikaisemmin olen toiminut myös vapaaehtoisjärjestöissä vuosia ilman palkkaa, niin täytyy sanoa, että ei voi antaa enempää kuin saa. Eli kyllä sieltä aina jotakin saa, vaikka se ei ole rahallista mutta se on joka tapauksessa henkistä tasapainoa, ja se varmaan urheilunkin avulla tulee.

Tähän hyvään lakiesitykseen. Aluksi huolestuin siitä, että tässä on puututtu vain nuorten puoleen, mutta paremmin tutustuttuani huomasi, että kyllä tämä koskee kaikkia, ja mahdollottoman tärkeää urheilu ja liikunta eri kansalaisryhmien osalta onkin ennaltaehkäisevänä terveys-työnä. Kun työttömien parissa olen ollut, niin vaikka sieltä viesti kulkee, että siellä järjestetään etupäässä vain ruuan jakamista, niin kuitenkin suuri joukko tällä hetkellä niistä työttömistä, jotka ovat järjestöissä mukana, on erilaisissa liikuntatouhuissa. He pelaavat erilaisia pelejä yhdessä. Se on sosiaalista työtä mutta ennen kaikkea työtä, jolla on terveydellisiä merkityksiä ja joka pitää yllä työkykyä huomiseksi päivälle.

Ed. K a l l i o : Herra puhemies! Ed. Saarisen keskustelun alkuvaiheessa pitämä puheenvuoro oli niin perusteellinen ja asiantunteva, että uutta oleellista viisautta tähän asiaan on aika vaikea löytää. Tästä huolimatta pari huomiota lakiesityksestä.

Ensinnäkin pidän hyvänä sitä liikuntalain peruslähtökohtaa, että valtion tukeman liikunnan tulee olla eettisesti perusteltua. Tässä on ensi sijassa kyse liikunnan ihmistä kasvattavasta kehittämisestä. Samalla tämä merkitsee sitä, että yhteiskunnan tuen ulkopuolelle vääjäämättä rajataan sellainen toiminta, joka on välinpitämättömyyden suhteessa dopingiin, huumeongelmiin ja urheiluun liittyvään väkivaltaan. Tässä suhteessa täällä vahvasti esillä ollut nyrkkeily ei ole niitä suurimpia ongelmia.

Hyvin kriittisesti liikunnan yhteiskunnallisen tukipolitiikassa tulee suhtautua myös sellaiseen urheilussa ilmenevään ammattilaisuuteen ja kaupallisuuteen, joka vääristää liikunnan myönteisiä vaikutuksia yksilöihin ja yhteiskuntaan.

Mitä sitten tulee liikunnan vastuujakoon, käsittääkseni uusi liikuntalakiesitys ei tuo tässä suhteessa muutoksia. Tämä siis merkitsee sitä, että liikunnan yleisten edellytysten luominen on edelleen valtion ja kuntien tehtävä ja liikunnan järjestäminen pääasiassa liikuntajärjestöjen asia. Ratkaisevaa onkin se, miten seurojen resurssit voidaan turvata.

Koululiikunnan tärkeyttä haluan myös minä

korostaa. Siinä on kyse lastemme ja nuoremme terveestä tulevaisuudesta. Toivonkin, että tässä asiassa löytyy kestävä ratkaisu.

Edustajat Viljamaa ja P. Leppänen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. I. K a n e r v a : Puhemies! Ensin puheenvuoron turkulaisuus sen vuoksi, että ed. Aittoniemi totesi Paavo Nurmen juosseen Suomen maailmankartalle ja ministeri Kalliomäki lähti tätä asiaa torpedoimaan väittäen, että Hannes Kolehmainen vuoden 1912 olympiakisoissa tämän saavutuksen aikaansai. Hyvä näin. Varmasti niinkin voidaan ajatella, että yksi juoksu sen teki. Kunnioitan äärettömästi Hannes Kolehmaisen suoritusta Tukholman olympiakisoissa. Epäilemättä sillä oli vahvistava vaikutus suomalaisten itsetuntoon. Mutta täytyy tietysti samalla vastapainoksi sanoa, että kun viime vuonna, Atlantan olympiakisavuonna, jolloin olympialiike täytti sata vuotta, maailman ehkäpä arvostetuimpiin aikakauslehtiin kuuluva Time Magazine teki globaalin selvityksen siitä, kuka on koko satavuotiaan olympialiikkeen historian tunnetuin urheilija, kautta aikojen sadan vuoden kuluessa tunnetuin urheilija maailmassa, niin selvä ykkönen tuossa globaalissa lukijajääneystyksessä oli Paavo Nurmi. Väitän, että sillä on jotakin merkitystä tänäkin päivänä konkreettisesti.

Varsinkin tämä on syytä tuoda esille vuonna, jona Paavo Nurmen syntymästä tulee myös kulu-neeksi sata vuotta. Nämä kaksi henkilöä ovat ilman muuta Suomen urheiluhistoriassa keskeisiä henkilöitä, eikä kannata kauheasti lähteä näiden välillä nyt köydenvetokisaan siitä, kummalla on mikäkin merkitys Suomelle. Molemmat ovat korvaamattomia.

Puhemies! Laista on käyty hyvin mielenkiintoista keskustelua. Yhdyn valtaosaan käytetyistä puheenvuoroista. Mutta pyrkimättä samanlaisesti olemaan ilonpilaaja sanon, että ei tämä laki ratkaise suomalaisen liikunnan ja urheilun kaikkia perusongelmia, eikä mikään laki koskaan tietysti ratkaise, se on selvä. Tässä on erittäin hyvä pyrkimys sisällä, mutta pitää ymmärtää, että tämä vain oikeastaan nykyaikaistaa lainsäädännön tasolla sen urheilukulttuurin ja liikunnan ajattelun, joka sen kulttuurin sisällä itsessäänkin on jo varsin pitkään vallinnut.

Mitään todella suurta uudistusta lakiesitys ei pidä sisällään. Uusia painotuksia ja arvopohja

tuodaan minusta erittäin hyvin ja tyylikkäästi esille. Tuodaan terveysliikunnan merkitys vahvasti esille, se on hyvä ja välttämätöntä. Se on luontainen osa liikuntaihmisille, mutta sitä ei ehkä tule aina todettua ulospäin riittävän selvästi. Tuodaan hyvin esille lasten ja nuorten kasvatukseen liittyvä liikunnan vaikutus jne. Ylipäättään arvopohja liikunnalle tulee tässä esille.

Olen eri mieltä niiden kanssa, jotka sanovat, että lakiesitys sinänsä olisi kilpa- ja huippu-urheilupainotteinen. Jos lakiesityksen lukee läpi, voi sanoa, että melkeinpä päinvastoin, ja hyvä näin, koska on hyvä, että liikunta nähdään laajemmassa yhteiskunnallisessa yhteydessään eikä pelkästään kilpa- ja huippu-urheiluna. Niin kilpa- ja huippu-urheiluihminen kuin itse olenkin omalta ajattelutavalta, haluan kuitenkin sanoa, että liikunta ilman laveampaa käsitystä olisi varsin torsolla pohjalla. Sen takia on hyvä, että myös lainsäädäntötasolla tämä asia tulee tällä tavoin ymmärretyksi.

Puhemies! Tässä on kaksi erityistä aluetta, jotka jäävät lakiesityksessä ratkaisematta. Toinen liittyy hallinnollisiin kysymyksiin ja toinen siihen, kuinka liikuntapuolta tulisi yhteiskunnassa yleensä resursoida myös taloudellinen resursointi huomioon ottaen.

Ensin hallinnollisesta puolesta. Täällä on pienosta debatinpoikaa sen osalta, miten valtion liikuntaneuvoston asema tulisi määritellä. Minusta myös Suomessa pitää nähdä liikunta ja kulttuuri ikään kuin saman perheen sisaruksina. Pitäisin oikeana sitä, että liikuntapuolella valtion elinten status, positio, asema, joka liikuntaa valmistelevilla ja eteenpäin vievillä elimillä on, olisi yhtä vahva kuin kulttuuriin liittyvillä elimillä. Miksi se ei olisi yhtä vahva tässä suhteessa, jää kysymään. Sen vuoksi kuulun niihin, joiden mielestä valtion liikuntaneuvostonkin roolin pitäisi tässä suhteessa olla paremmin asetettu lakiin kuin tällä haavaa siinä on mietittynä.

Sama liittyy väliportaan hallinnossa läänien tilanteeseen. Olen käynyt oman läänini osalta maaherra Kosken kanssa keskustelut siitä, miten liikuntatoimi tulee järjestää Länsi-Suomen läänissä. Siinä on tietysti ongelmalliset rajoitteensa, kuinka lääni voi tähän asiaan satsata. Se jäi lääninhallintouudistuksen tai aluekehityslain yhteydessä katsomatta, viitattiin vain siihen, että se tulee liikuntalain yhteydessä katsotuksi, kuinka asia hoidetaan. Kyllä se nyt on kieltämättä, sen kaikki näkevät, varsin epämääräisesti ja huitaisuna ilmaan nyt hoidettu tässä yhteydessä. Se tiedetään lääninhallituspuolella ja se tiedetään

liikuntaväen puolella. Järjestely jää roikkumaan ilmaan eikä ole sen kaltainen myöskään, joka tässä suhteessa on kulttuuripuolella, paljon vahvempi asemanmäärittely.

Sitten pitäisi miettiä, onko sittenkään viime kädessä nykytyyppiseen lääninhallintoon järkevintä koplata liikuntakulttuurin toimet. Siis on kysymys selkeästi kansalaisjärjestötoiminnasta versus valtion keskushallintoviranomaistoiminnasta, kun puhutaan lääninhallituksista. Se on valtion keskusviranomaistoimintaa, mitä lääninhallitukset tekevät, ja tässä on kysymys selkeästi kansalaisjärjestötoiminnasta.

Tämä pitäisi nyt katsoa ihan ilman kiihkoa, pitäisikö toiminta kiinnittää maakunnallisiin liittoihin, jotka edustavat maakunnan juuria, paikallistasoa. Henkilökohtaisesti näkisin järkevämpänä sen tyyppisen kehityksen, kun aluetason asioiden hallinnollinen hoitaminen jää nyt selvästi eräänlaiseen harmaaseen vyöhykkeeseen.

Ongelma on myös paikallistasolla sen vuoksi, että ellei paikallistasolla liikunnan asema ole vahvempi kuin se on nykyisin, niin me havaitsemme, että ei vain valtion jakamissa markoissa, vaan myös kuntakohtaisessa tarkastelussa liikunta jää selvästi jalkoihin, niissä valtionosuuksien kuntakohtaisissa jaoissa, joissa liikuntaväki ei kykene näköjään riittävästi pitämään puoliaan rahaosuuksien hoitamisessa. Se on ongelmallista. Siinä mielessä paikallistason toiminnan viritäminen on tärkeää.

Puhemies! Siksi olisi hyvin olennaista, että liikuntaväki kykenisi yksimielisesti näkemään hallinnollisen järjestelyn valtakunnan tasolla, läänin tasolla ja toimimaan niin, että kunnissa, paikallistasolla, seuratoiminta tulee todellakin hoidetuksi. Se ei ole tietysti vain julkisen hallinnon asia. Edustamani valtakunnallinen liitto, Suomen Urheiluliitto, on tällä viikolla lanseerannut julkisuuteen uuden strategiansa, joka aivan olennaisesti rakentuu piirien ja paikallistason toiminnan uudelleen resursoinnin ja niiden aseman, tehtävien ja vallan lisäämisen varaan. Huippu-urheilun hoitaminen tapahtuu sitten erillisen logiikan mukaisesti.

Seikka, joka urheiluihmisiä jää varmasti arveltamaan, on se, että kun Suomessa keskusjärjestöuudistus toteutettiin muutama vuosi takaperin, siinä yhteydessä keskeinen argumentti oli yhdentymisestä saatava taloudellinen hyöty. Nyt olemme havainneet, että valtiovalta ei ole yhdentymisen hyötyä halunnut itse käytännön liikuntatoiminnalle, urheilutoiminnalle, sportille yhtä

kaikki, kuitenkaan turvata. Missä ovat ne markat, joita yhdentymisen oli tuomassa liikunnalle? Siis byrokratian, turhan, päällekkäisen byrokratian, purkamisen kautta haluttiin saada lisää resursseja liikuntatoimen hoitamiseksi. Näin ei kuitenkaan ole valitettavasti tapahtunut tässä suhteessa.

Avustamispuoleen liittyen, vaikka, niin kuin ed. Saarinen ihan oikein totesi, tämä ei ole resursilaki, niin lakiin kuitenkin liittyy liikunnan toimintamäärärahojen jakoperusteita koskevia määreitä. Kun siellä puhutaan avustamisen tarpeesta tai taloudellisuudesta, tehokkuudesta tuolta osin, niin se on varsin vaikea seikka tilanteessa, jossa liikuntaa pitäisi sinänsä tulosperspektiivisesti viedä eteenpäin ohjaten sitä oikean kehityksen suuntaan. Se voi johtaa hieman hetteikköiselle pohjalle, ja näin ollen sen asian perään on ainakin syytä pistää huutomerkki.

Seikka, joka on suomalaisessa sporttikeskustelussa uusi, on se, että meidän urheilussamme on niin paljon ammattilaispiirteitä, että siitä on tullut hyvin näkyvä osa liikuntatoimintaa, urheilua. Sen vuoksi pitäisi mielestäni ottaa aika selkeästi sen tyyppinen lähestymiskanta, että ammattilaisurheilun tukeminen ei ole valtion tehtävä. Mielestäni ei ole valtion tehtävä tukea sen tyyppistä urheilujärjestötoimintaa, joka pohjautuu selvästi ammattilais-toiminnalle. Tämä on vaikea rajanveto. Se pitää urheilujärjestöjen itsensä tehdä, koska paraskaan byrokraatti ei tässä suhteessa voi oikeudenmukaisia linjoja vetää.

Jokainen ymmärtää, että ei ole mitään mieltä siinä, että monimiljonäärien toiminnan tukeminen valtion vähistä liikuntamäärärahoista olisi perusteltua tilanteessa, jossa esimerkiksi paikallistason seuratoiminnan toteuttaminen ja pyörittäminen on taloudellisesti erittäin ahtaissa olosuhteissa tänä päivänä.

Seikka, joka tähän liittyy, on se, että arpajaislaki hanna joissakin ihmeellisissä syövereissä tänä päivänä tavalla, joka ei oikein saa luontevaa selitystä mistään. Hyvin nopeasti pitäisi liikuntalain rinnalle saada arpajaislakia koskeva hallituksen esitys eduskuntaan sillä tavoin, että tämän lähinnä hallinnollisia suuntaviivoja ja arvopohjaa määrittelevän lain rinnalla voitaisiin myös taloudellisten resurssien liikunnalle ja urheilulle nähdä toteutuvan arpajaislain nopean toteuttamisen muodossa. Realismi tänä päivänä saattaa valitettavasti puhua sen puolesta, että uuteen arpajaislakiin päästään näistä viivyttelyoperaatioista johtuen valitettavasti vasta runsaan vuoden kuluttua.

Tässä mielessä patistan hallitusta hyvin voimakkaasti ripeästi etenemään tämän asian kanssa arpajaislakitoimikunnan käytännössä yksimielisen mietinnön pohjalta ja saamaan jotakin tulosta aikaiseksi. Kohtuuton viivyttely asian osalta ei käy tilanteessa, jossa EU-olosuhteet myös ovat varjostamassa lain valmistelua tai uhkaamassa sen mahdollisia edunsaajajohyötyjä. Laki pitäisi saada päättäväisesti jotenkin aikaiseksi, ja tämän tyyppinen lainvalmistelu, jota nyt arpajaislain osalta on käyty, ei ole omiaan antamaan hyvää kuvaa asiaan paneutumisen tasosta.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kallio m ä k i : Puhemies! Havahduin siihen, kun ed. I. Kanerva aloitti puheenvuoronsa Nurmi — Kolehmainen-visioinnilla. Voin kertoa sen iloisen uutisen, että olen erittäin huono urheilun historian tuntija, mikä tässäkin tapauksessa puheenvuorostani varmaan ilmi kävi. Se oli ed. Kanerva, enemmänkin varmaan huonoa huumoria puoleltani. Molemmat ovat hyvin arvokkaita urheilijoita, sekä Nurmi että Kolehmainen. Olen urheillut ja valmentanutkin lukuisien Suomen Urheiluliiton puheenjohtajien aikana, ja voin sanoa, että kaikki ovat urheilun ulkopuolella siviilielämässä lunkia porukkaa mutta siten itse asiassa, urheilussa, on totinen ja tiukka, kova ote. Minusta ed. Ilkka Kanerva jatkaa tätä hienoa perinnettä urheilujohtajasaralla erinomaisella tavalla. Urheilijoilla ja urheilujohtajilla on tällainen terve jännite kanssakäymisessään aina ollut. Minä edelleen tunnen itseni enemmän urheilijaksi tai valmentajaksi kuin oikeastaan miksikään muuksi, ja niinpä minä puheenvuoroissanikin viljelen mielelläni tällaista ”älä tule mulle sanomaan” -henkeä. Se vielä viestini Suomen Urheiluliiton puheenjohtajalle, ed. I. Kanervalle.

Ed. Kekkonen : Herra puhemies! Ed. I. Kanerva pohdiskeli äsken urheilun alueellista jakoa. Itse katselen sitä yhtäältä Työväen Urheiluliiton puolelta ja toisaalta Palloliiton puolelta sen sarjaseurojen puheenjohtajan ominaisuudessa.

Lääni nyky muodossansa on ehdottomasti liian suuri yksikkö hoitamaan urheilua. Mutta olisi vähän arveluttavaa nyt kauhean nopealla tempolla rakentaa kaavoja siitä, miten siitä mennään alaspäin. Minusta se on uuden erillispohdinnan aihe, ed. Kanerva, sillä tavalla, että kun tämä asia on käsitelty, sen jälkeen minusta aivan omana erillisenä pointtinaan tulee ottaa se, miten kansallisesti jakautuu urheilu niin, että maan

kaikki osat pääsevät tasapuolisesti, hyvin organisoitusti mukaan urheiluun niin, että hallinto ei muodosta sille estettä.

Herra puhemies! 1970-luku oli rakentamisen aikaa suomalaisessa urheilussa. Nyt puhun fyysisestä rakentamisesta, siis talojen, urheilupaikkojen rakentamisesta. Uimahalleista puhuminen, joka täällä on muutamaa otteeseen toistunut, ei ole turhaa. Puolet uimahalleista rakennettiin tuolloin 70-luvulla, ja nyt ne ovat peruskorjauksen tarpeessa. Siihen liittyy myös se, mistä täällä käytiin lyhyt tärkeä keskustelu, jonka muistaakseni ed. Anssi Rauramo viritti, että halvalla rakentaminen ei aina ole paras mahdollinen ratkaisu. On hyvin kuvaavaa se, että talkoilla rakennetun jäähallin katto romahtaa.

Yleensäkin minusta, kun puhutaan urheilupyhätoistä, vaikka se sanaparina on vähän pompöösi, se pitää sisällään sen seikan, että urheilurakentaminen ei ole seuraavaksi vuodeksi, ei seuraavaksi vuosikymmeneksi vaan se voi olla jopa seuraavaksi vuosisadaksi. Tämä täytyy ottaa huomioon paitsi rakenteissa niiden tarkoituksenmukaisuuden kannalta myös arkkitehtonisesti niin, että ne ovat sellaisia rakennelmia, joissa ansaitsee urheilla, että niistä tulee kauniita, kohteita paikkoja. Jos me katsomme esimerkiksi omaa stadioniamme, mietimme, minkä ikäinen se on ja millä ylpeydellä sitä edelleenkin voi katsella, tai ihan toisenlaisen ”urheilun” pariin tulaksemme, jos me katsomme tätä taloa, minkä ikäinen tämä on, tätä kehtaa näyttää edelleenkin kenelle tahansa ja tämä täyttää hyvin tehtävänsä. Täälläkin harrastetaan urheilua sen eri muodoissa.

Minusta on ollut myös hyvin tärkeätä se, että on niin voimakkaasti puututtu kansantautitilanteeseen ja todettu hyvin kirkkaasti ja selkeästi se, että kansantaudit lähes kaikki ovat kytköksissä liikunnan puutteeseen. Voimme vain kuvitella, mikä sen taloudellinen, rahallinen merkitys on. Sitä ei voi täsmällisesti tietenkään kukaan määrittellä, mutta ei tarvitse olla kovin suuri lääketieteen asiantuntija, kun voi tietää, että puhutaan miljoonista ja taas miljoonista markkoissa.

Vuonna 1993 tehdyn tutkimuksen mukaan urheilu työllistää välittömästi parisensikymmentätuhatta ihmistä, välillisesti kolmisenkymmentätuhatta ihmistä. Tämänkin on kytköksissä siihen perusajatukseen, jota nyt viime vuosina on yritetty vaalia, eli kolmannen sektorin työllistävyyteen. Urheilu tässä suhteessa on oikeastaan edelläkävijä, kun puhumme siitä ideasta, että työllisyys olisi osittain ratkaistavissa kolmannen sek-

torin kautta eli kansalaistoiminnan eri variaatioiden kautta.

Tärkeä asia, josta olen useasti puhunut, on se, mikä on urheilun rahoittamisen muoto. Kun siitä puhutaan, päädytään aina Veikkaukseen. Olisi nyt vihdoin päästävä eroon siitä jokavuotisesta ärisemisestä, mikä on veikkausvoittovarojen jako. Minusta täytyisi päästä järjestelmään, jossa täällä joka vuosi ei käytäisi loputonta jähnäystä siitä, mitä veikkausvoittovaroista tulee urheilulle, mikä baletille, mikä muulle. Minusta se on kaikkien osapuolien etu, että tästä ärisemisestä päästäisiin, ja luulen, että viime kädessä se kaikkein eniten olisi urheilun etu, koska se on se seikka, joka sittenkin aika pienenä teknisenä kysymyksenä turhaan aiheuttaa ristiriitoja urheiluväen keskuuteen ja sitten erityisesti tietysti aiheuttaa ristiriitoja urheilu- ja muun väen välisiin suhteisiin.

Herra puhemies! Kun ministeri Kalliomäki puhui hymyilevästä Hanneksesta ja ed. I. Kanerva Paavo Nurmesta, mitä tulee tunnetuksi tekemiseen, ed. Elo, pidetään nyt hyvänä asiana ja rakkaana asiana se toteamus, että Hannes juoksi Suomen maailmankartalle. Se on yleisesti hyväksytty totuus, josta kannattaa pitää kiinni. Mutta heti perään, luulen, että jokainen, joka on käynyt Yhdysvalloissa joskus, on voinut todeta sen, että jos siellä Suomesta jotakin tiedetään, se on Paavo Nurmi. (Min. Kalliomäki: Sibelius!) — Ministeri Kalliomäki, kun Yhdysvalloissa liikkuu keski-ikäisen ja sitä vanhemman väen piirissä, siellä tunnetaan (Min. Kalliomäki: Mika Häkkinen!) velanmaksu ja Paavo Nurmi, nämä ensin. Sitten siitä eteenpäin tulee tietysti erilaisia merkittäviä hahmoja kuten Häkkinen ja Sibelius yrittämättäkään panna heitä arvojärjestykseen. Sitä paitsi Time-lehden tutkimus puhuu myös vääjäämätöntä kieltänsä siitä, että Paavo Nurmella yhä edelleenkin on merkitystä. (Min. Kalliomäki: Kolehmainen juoksi kartalle Suomen, Nurmen ei tarvinnut enää!) — Aivan, aivan.

Sitä paitsi, kun Kolehmainen juoksi Suomen maailmankartalle, sehän oli siis 5 000 metriä ja hänen vastustajansa oli Jean Bouin, joka muuten oli sotilasarvoltaan majuri, syntynyt 1883. Hänen erittäin surullinen kohtalonsa melko pian tämän juoksun jälkeen oli se, että hän majurina kaatui Verdunissa ensimmäisessä maailmansodassa. (Ed. Elo: Mikä oli Kolehmaisen voittoaika?) — Toivon, ettei ed. Elo provosoi minua puhumaan ajoista, koska tämä keskustelu ei pääty milloinkaan. Minä tiedän sen, minä kerron sen

kahvilassa kohta. Kerron myös Jean Bouinin ajan ja heidän edelliset ennätyksensä.

Tämän lain yksi erikoisuus on vähän samalla tavalla kuin valtiopäiväjärjestyksessä, että laki ei ymmärtääkseni puhu seuroista mitään, aivan niin kuin perustuslainsäädäntömmekään ei puhu puolueista mitään. Silti urheiluseurat ja puolueet ovat aivan olennainen osa suomalaista yhteiskuntaa ja seurat eritoten urheiluelämässä oikeastaan se keskeinen solukko, joka pyörittää tätä kaikkea.

Ainakin edustajat Rauramo, Bryggare ja Immonen ovat puhuneet siitä, että kun tehdään seuratyötä, sitä tehdään ilmaiseksi, ja ainakin edustajat Rauramo ja Bryggare vertasivat tätä ilmaista työtä siihen, mikä tapahtuu taiteen puolella. Kun taidetta opetetaan, siitä otetaan Akavan taksojen mukaan rahaa. Kun urheilua opetetaan, siitä ei oteta mitään. Se pitää aivan paikkansa. Mutta voitaisiinko, ed. Rauramo, ajatella myös niin, että siinä juuri on urheilun voima? Aito ilo, aito riemu, onnistumisen tunteet, ne ovat jotakin enemmän kuin se, mitä mitataan rahalla. Sen takia tämä systeemi itse asiassa pyörii. Näin itse ajattelisinkin, kun olen tehnyt työtä palloilun parissa koko ikäni, jossa suhteellisen suuria määriä lapsia, nuoria henkilöitä pyöritetään ilman minkäänlaisia korvauksia. Minusta se tekee sen työn vielä arvokkaammaksi kuin sen työn, josta saadaan rahaa. Näkisin tämän korvauksettomuuden erittäin suurena voimavarana urheilulle kaiken kaikkiaan.

Herra puhemies! Tulin tämän keskustelun alkuun puhuneeksi muutaman sanan nyrkkeilystä ja sain jonkin verran aikaan vastaväitteitä. Siis puhuin nyrkkeilystä, tästä fyysisen shakin ja baletin hienosta kombinaatiosta. Kun vastaväitteet nyrkkeilyyn lähtivät siitä, että se on väkivaltaista, niin totta kai, pitäähän se paikkansa. Mutta jos suhteutamme nyrkkeilyn väkivallan siihen väkivaltaan, mitä me päivittäin näemme — me olemme tällä viikolla keskustelleet tunnista toiseen tässä salissa Orimattilan tapauksesta, jossa väkivalta kulminoitui todella rankalla tavalla ottamatta lainkaan nyt kantaa, kuka on oikeassa ja kuka väärässä — minusta tämä fyysinen shakki, jossa kaksi ihmistä on kehässä tarkoin säänneltyin menoin, jossa on puolueeton tuomari katso-massa, ettei tapahdu mitään sellaista, mikä rikkoisi sääntöjä, on kovin kovin olematonta väkivaltaa siihen verrattuna, mitä me joudumme joka päivä lehdistä lukemaan.

Sitä paitsi kun mietitään nyrkkeilyä noin sosi-aaliselta puolelta, tuhannet ja taas tuhannet ovat

ne pojat, jotka nyrkkeily on ottanut pois kaduilta hyvän harrastuksen pariin, hyvän harrastuksen piiriin noudattamaan järjestäytyneen yhteiskunnan menoja, noudattamaan sääntöjä, opettelemaan reilun pelin henkeä. (Ed. Elo: Fair play!) Eli yhä edelleen jaksan toistaa sitä fair play -meininkiä, joka nyrkkeilyyn joka tapauksessa liittyy. Kun suhteutin nyrkkeilyn yhteiskunnalliseen selkään ampumiseen ja sen kaltaisiin asioihin, en muista, kuka se kokoomuslainen naisedustaja oli, joka käytti vastauspuheenvuoron ja sanoi, että selkään ampumisesta ei makseta yhteiskunnan tukea, niin haluaisin nyt hänelle sanoa, jos hän tätä jossain kuuntelee, että kun puhuin selkään ampumisesta, niin se oli kielikuvaa. (Ed. Saarnio: Ei pidä käyttää liian vaikeita kuvia!)

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kun tässä lähinnä kokoomuksen ja sosialidemokraattien edustajien puheenvuoroissa on käyty kisaa siitä, kumpi Suomen urheili maailmankartalle, Hannes Kolehmainen vaiko Paavo Nurmi, niin en malta olla siihen sen verran kajoamatta, että totean, että varmasti molemmilla oli erinomaisen suuri ja tärkeä rooli Suomen paikallistumisessa maailmalle. Mutta jos jotain kompromissia tarvitaan tämän kysymyksen lopulliseksi ratkaisemiseksi, voisin tarjota siihen jyvaskyläläisen vaihtoehdon. Lopulta Suomi hypättiin maailmankartalle, kun Matti Nykänen teki tunnetut urotyönsä talviurheilun piirissä. (Ed. Kekkonen: Etelä-Afrikassa pyydettiin kouluista lupaa!) — Eteläafrikkalaisissa kouluissa ei ehkä noiden päivien, jolloin nuo kultamitalit tulivat, kunniaksi lomaa annettu, mutta siihen tapaan kuitenkin. (Ed. Elo: Kalle Kangasniemi nosti Suomen!)

Arvoisa puhemies! Aivan muutama sana oikeastaan kolmeen täällä jo esillä olleeseen asiaan, ensimmäisenä niistä liikunta-alan hallintoon, näiden asioiden hallinnolliseen järjestämiseen.

Kun tuo historiallinen urheilun ja liikunnan yhdistyminen tai yhdentyminen, käytetään tätä ilmaisua, tapahtui, siitä ajasta lähtienhan tavallaan urheilun ja liikunnan asioiden hoitokenttä oli tietyllä tavalla selkeytyvä. Lajiliitot vastasivat varsinaisesta kilpaurheilutoiminnasta, sen edellytyksistä kaikkineen, kunnat paikallisen liikuntatoimen järjestämisestä, liikuntapaikkarakentamisesta, pääsääntöisesti näin, SLU yleisestä liikunnan ja urheilun edunvalvonnasta ja palveluiden tuottamisesta, sellaisten palveluiden, joita liitot itse eivät tuota, ja SLU:n aluejärjestöt osal-

taan aluetasolla tuosta samasta liikunnan ja urheilun yleisestä ja yhteisestä edunvalvonnasta, palveluista lajiliitoille ja osin seuroillekin. Tietyllä tavalla vastuunjako näiden päätoimijoiden kesken selkiytyi tuossa vaiheessa.

Tuossa vaiheessa kun yhdentyminen tapahtui, lääninhallitusten tehtäviin kuului lähinnä liikuntapaikkarakentamiseen liittyvien asioiden arviointi, valmistelu, hankeprioriteettien tekeminen, liikuntapaikkarakentamisen hankkeiden tärkeysjärjestykseen asettaminen siis, ja eräin osin myös muu liikunnan ja urheilun alueellinen edunvalvonta, kuitenkin niin, että selkeä painopiste oli noissa ensiksi mainituissa asioissa, nimenomaan viranomastoimintatyyppisissä prioriteettiasetannoissa ja hankevalmisteluissa ja vastaavissa.

Kun aika tarkkaan vuosi sitten eduskunta päätti täällä lääninhallinnon uudistamisesta siten, että suurläänit toteutuivat, tuossa ratkaisussa mielestäni meni pohja lopullisesti pois läänin liikuntahallinnon siltä tehtäväidealta ja ajatuksetta, mikä niillä vielä ehkä vuosi sitten oli. Osa lääninhallinnon liikuntaroolista oli jo poistunut mielestäni silloin, kun vuoden 94 alusta lukien aluehallinto uudistui niin, että aluekehitysvastuu siirtyi maakuntien liittojen tehtäväksi, mutta tavallaan seuraava ja ratkaiseva piste i:n päälle läänien liikuntatoimen osalta oli todella tuo vuosi sitten täällä tehty lääniratkaisu. Nyt tuon ratkaisun jälkeen liikuntatehtävät taikka liikunta-asioiden hoito jäi tavallaan roikkumaan sellaiseksi rudimentiksi lääninhallitusten tehtävärepertuaariin, jota on vaikea tunnistaa, mikä rooli sillä ensinnäkin on ja miten tulevat kunnallisesti ja kunnolla hoidetuiksi ne tehtävät, jotka lääneillä tällä alueella liikuntatoimessa vielä tällä hetkellä on.

Äsken jo täällä kerroin vastauspuheenvuorossani siitä, miten esimerkiksi Länsi-Suomen läänin kohdalla ja alueella nämä asiat nyt on ajateltu hoitaa. Turusta käsin lääninhallitus asettaa tällaisia maakuntakohtaisia toimikuntia tai valmisteluelimiä. Viime kädessä Turun lääninhallitus muodollisesti ratkaisee koko läntisen Suomen alueelta sellaiset asiat, jotka ovat kyllä aivan väärässä paikassa silloin, kun ne lääninhallituksessa liikuntatoimen osalta yritetään ratkaista. Olisi-kin toivottavaa ja mielestäni aivan välttämätöntäkin, että valiokunta nyt vielä tutkisi ja pohtisi, olisiko paikallaan ottaa tässä asiassa selvä ratkaisu tai askel ja antaa nimenomaan maakuntien liittojen tehtävärepertuaariin ne lähinnä liikuntapaikkarakentamiseen liittyvät tehtävät, jotka

tällä hetkellä kuuluvat lääninhallitusten toimintapiiriin.

Muistutan vielä, että liikuntapaikkarakentaminen on mielestäni keskeinen osa yleistä alueellista kehittämistointia. Kuntakohtaisesti, seudullisesti ja maakunnallisesti ne ratkaisut, mitä tehdään liikuntainfrastruktuurin parantamiseksi, ovat samalla tavalla alueellista kehittämistointia kuin eräät muut julkisesta palveluinfrastrasta tehtävät ratkaisut. Kun näiden muiden osalta vastuu on jo nyt maakuntien liitoilla, on vähän eriskummallista, että tässä yhteiskunnallisesti niin tärkeässä osa-alueessa, mitä liikunta on, kuitenkin tuo vastuu edelleen roikkuu lääninhallitusten käsissä.

Toivon aivan samaan tapaan, kuten kuulin ed. I. Kanervan omassa hyvässä puheenvuorossaan sanovan, että tämä kysymys vielä tarkkaan pohdittaisiin valiokunnan piirissä. Minä toki kohtuullisen pitkän 19 vuoden eduskuntakokemuksen perusteella tiedän, että aina kun hallituksen esitys tällaisessa asiassa annetaan, on aika vaikea eduskunnassa tehdä merkittävää muutosta. Toivon kuitenkin tässä rohkeutta valiokunnalle ja ratkaisua, joka on liikuntakulttuurin kannalta varmasti paras mahdollinen ratkaisu, että tähän asiaan, liikuntapaikkarakentamiseen, ja eräisiin muihin lääninhallituksen vastuulla oleviin asioihin liittyvät tehtävät siirretään maakuntien liittojen toimireviiriin piiriin. Jos näin meneteltäisiin, oltaisiin tilanteessa, jossa paikallisella tasolla on selvästi liikuntapaikkojen toteuttamisvastuu, aluetasolla yhtäältä olisi SLU:n aluejärjestöillä yleinen liikunnan ja urheilun edunvalvonta ja toisaalta liikuntapaikkainfrasta päättäminen, siinä tehtävät kehittämissratkaisut samalla maantieteellisellä aluejaotuksella toimivalla maakunnan liitolla.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, johon haluan kiinnittää muutamalla sanalla huomiota, liittyy tämänkin lain painotuksiin, jotka mielestäni ovat oikean suuntaisia koskien huolta nuoriso- ja myös harrasteliikunnan mahdollisuuksista ja resurssoinneista. Ensinnäkin muistutan tässä vielä kaikille meille mieleen, kun on käyty keskustelua, mitä kulttuuri saa, mitä liikunta saa, että on varmaan näin, että julkisen rahoituksen osalta on vähän vaikeaa asetella näitä kahta tärkeää yhteiskunnallista toimialuetta vastakkain. Mutta ei voi olla lausumatta ääneen sitä, että Suomen 450 kunnan kautta 6 000 urheiluseuran toimintaan välittyvä tuki, koko Suomen 450 kunnan alueella tapahtuvan liikuntapaikkarakentamisen tuki yhteensä tulee tänä vuonna olemaan pie-

nempi, pienempi kaikki tämä yhteensä kuin on kansallisen kulttuuripyhähkön Oopperan tänä vuonna saamien julkisten budjettivarojen yhteissumma. Se kertoo jotain siitä asetelmasta, mikä näissä asioissa tällä hetkellä vallitsee. Myönnän, että tämä vuosi oli Oopperan kannalta vähän poikkeuksellinen, mutta normaalinakin vuonna ollaan aika lähellä äsken kuvaamaani asetelmaa. (Ed. Kekkonen: Tämä oli kyllä poikkeusvuosi!) — Ed. Kekkonen, vaikka otetaan nämä eläkejärjestelytkin pois, sen jälkeenkin voidaan todeta niiltä osin, että kun lasketaan nimenomaan seurojen ja kuntien kautta kulkeutuva rahoitus varsinaisen liikunnan kenttätööhön, se jää vieläkin pienemmäksi, vaikka tämä poikkeuskin otetaan huomioon, kuin oopperan normaali vuosittainen tuki. Sen löytää, kun katsoo budjetin asianomaisesta momentista. (Ed. Saarisen välihuuto) — Aivan oikein!

Arvoisa puhemies! Minun toiveeni onkin, kun tämän lain valiokuntakäsittely nyt alkaa ja kun tiedän valiokunnassa olevan paljon sellaisia, jotka urheilun ja liikunnan asian syvästi ymmärtävät ja tiedostavat, että valiokunnassa vielä katsotaan, miten ei pelkästään resursiaalisesti vaan muutoinkin nimenomaan nuorisoliikunnan aineellisen menestymisen perustaa voitaisiin vahvistaa. Se ei välttämättä vaadi vain sitä, että valtion rahaa kohdennetaan enemmän ja paremmin nimenomaan nuoriso- ja harrasteliikuntaan ja urheiluun, sitä samaa tavoitetta voidaan edistää monin muinkin toimin ja keinoin. En niitä ajatuksia ala enemmän esitellä, mitä tässä mielessä on olemassa. Niitä muitakin keinoja ja toimia varmasti liikunta- ja urheiluväki kovasti tuntee ja tunnistaa jo ennestäänkin.

Jotenkin eriskummallista on se arkielämän ja arki-illan tilanne, minkä kohtaa monessa kaupungissa tai kunnassa, lähinnä kaupungissa. On jäähalli, on alkuilta, jo ehkä vähän myöhempikin ilta, samaan aikaan jäähallin edustalla saattaa kohdata kaksi autoa: Toiseen autoon tulee jäähallilta monen sadantuhannen markan, kenties lähes miljoonan markan vuosipalkan jääkiekkoliija; hän hyppää komeaan autoonsa, on käynyt illan harjoituksissa, palaa kotiinsa. Samaan aikaan jääkiekkohallin eteen ajaa huomattavasti vaatimattomammalla autolla isä tai äiti, tuo lastaan sinne hallille harjoittelemaan. Harjoituksista perhe maksaa vuosittain merkittävän korvauksen tai maksun, jotta saa sen lapsensa harjoittamaan sitä mieliurheiluaan, mieliliikuntaansa, jääkiekkoa tai muuta jääurheilua siellä hallilla. Jotenkin kornilta monta kertaa tuntuu tällai-

sen asetelman todentaminen ja tiedostaminen sekä sivusta katsominen.

Tämä asetelma, enkä yritäkään väittää, että koskaan saataisiin bisnesurheilua, jota Suomesakin on vähän, ei sitä paljon vielä Suomessa ole, mutta jonkin verran kuitenkin ... (Ed. Kekkonen: Jääkiekko!) — Lähinnä jääkiekon piirissä, aivan oikein, ed. Kekkonen. Bisnesurheilun ja yhteiskunnallisesti merkittävän nuorisotyön ja urheilun kontrastin pitäminen kohtuullisissa raameissa ja kohtuullisessa kurissa, käytän tällaista kielikuvaa, on mielestäni tärkeä asia, jonka vaalimisesta pitää nyt, kun tämän lain eduskuntakäsittely täällä alkaa, mielestäni hyvin tarkalla silmällä arvioida ja katsoa, mitä tässä suhteessa voitaisiin tehdä ja tehdä niin, että sen yhteiskunnallisesti niin merkittävän nuorisoliikunnan ja -urheilun edellytyksiä voitaisiin kohentaa niin, että ei liikunnan ja urheilun piiriin pääseminen olisi kiinni perheen taloudellisesta varallisuudesta ja taloudellisista edellytyksistä.

Suuri saavutus Suomessa 60—70-luvun ja 80-luvun alkupuolen aikaan oli se, että saatiin aikaan liikuntapaikkajärjestelmä, joka käyttäjien käyttökustannusten osalta saatiin sellaisiin puitteisiin, että perheen sosiaalinen asema ja tila ei vaikuttanut kovin ratkaisevalla tavalla siihen, oliko edellytyksiä päästä liikunnan ja urheilun harjoittelun piiriin. Nyt on tultu niille porteille, että monessa lajissa seuramaksut, harjoittelumaksut ja salimaksut ovat niin suuria, että tämä tasa-arvoperiaate ja näkökulma uhkaa vaarantua, ellei jotain ja pikaisesti tehdä.

Toivon, arvoisa puhemies, että tähän kysymykseen löytyy viisaus, kun lain eduskuntakäsittely nyt alkaa.

Ed. N u r m i : Arvoisa puhemies! Nyt, kun käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle liikuntalaiksi, tulee aluksi mieleen, kun tässä on puhuttu niin paljon urheilun terveellisyydestä ja epäterveellisyydestä, sellainen leikkimielinen sanonta, että oli kyseessä laji kuin laji, urheilija ei tervettä päivää näe.

Hallituksen esityksessä sivulla 10 mainitaan, että yhteiskunnan tuen ulkopuolelle voidaan rajata toiminta, joka on välinpitämätöntä suhteessa dopingiin, päihdeongelmiin tai urheiluun liittyvään väkivaltaan. Se on hyvä, että se on tässä huomioitu. Toivon, että sana ”välinpitämätön” huomioidaan hyvin tarkkaan.

Sivulla 11 on puhuttu yhteistyötahoista ja mainittu liikuntalain yhteistyötahoina muun muassa opetusministeriö, sosiaali- ja terveystoimi-

nisteriö, työministeriö ja ympäristöministeriö. Kun puhutaan, että poikkihallinnollinen yhteistyö on tärkeää, pahoittelen kovasti, että yksi yhteiskunnan arvostetuimmista instituutioista on tässä jätetty unholaan. Nimittäin Puolustusvoimia ei tässä lainkaan mainita.

Puolustusvoimain urheilukoulussa palvelee vuosittain 170 menestyvää urheilijaa. Lisäksi opintoupseereiden peruskurssin liikuntalinjalla palvelee vuosittain 5—7 henkilöä. Näissä luvuissa ei ole vielä mainittu niitä urheilijoita ja nuoria liikkujia, jotka suorittavat asevelvollisuuttaan muualla eri puolilla Suomea. Toivon, että valio-kunta huomioi Puolustusvoimat liikuntalain yhteistyötahona.

Siirtyessämme 2000-luvulle tulevaisuudessa seuraavat sairaudet tulevat olemaan ongelmiamme: masennus, osteoporoosi, sokeritauti ja syöpä. Liikunta vaikuttaa joko suorasti tai epäsuorasti näihin tauteihin, ja on tärkeää, että tämä huomioidaan lain käsittelyssä.

Haluaisin myös kiinnittää huomiota seuraavaan valitettavaan seikkaan: Paljon veromarkkoja valuu ulkomaille sen vuoksi, että osa huippu-urheilijoista muuttaa ulkomaille muun muassa Suomen korkean verotuksen vuoksi. Lajeista mainittakoon golf ja formula-ajajat.

Sitten haluaisin kiinnittää huomiota sellaiseen asiaan, että liikunta kuuluu luonnollisena osana varsinkin lasten ja nuorten elämään ja on tärkeää, että siihen panostetaan, mutta emme kuitenkaan saa unohtaa niitä miljoonia eläkeläisiä, joiden elämänlaatua voidaan liikunnalla nostaa.

Ed. K a r j a l a i n e n : Herra puhemies! Me käsittelemme sellaista asiaa, jossa kaikki suomalaiset ovat asiantuntijoita. Liikunta on läheinen asia, ja sen näkee tässä keskustelussakin. Tämä lakiesitys on todettu puitelaiksi, ja sen keskeinen sisältö on julistuksenomainen liikunnan merkityksen korostaminen, ja se on aivan oikein. Toivottavasti julistus ylläpitää ja virittää sitä keskustelua, joka resurssien jakovaiheessa muuttaa tavoitteet lihaksi.

Täällä on käyty lajien välistä keskustelua. En puutu siihen sen enempää. Totean vain, että lajeja on onneksi ei tässä laissa mainita ja lajien välisen kilpailun jännite kuuluu liikuntaan olennaisena asiana. Ehkä lajeista voi peitellysti yhden kannanoton kuitenkin aavistaa, kun 1 §:ään on merkitty tavoitteisiin luonnon kestävä käyttö. Onkohan se kannanotto moottoriurheilua kohtaan?

Minä aion puuttua pariin sellaiseen asiaan, joita on sivuttu tässä, ja ymmärrän, että ne on

todettu yleisesti keskeisiksi. Ed. Rauramo, joka istuu tuolla takana, aloitti keskustelun urheilurakentamisesta, ja minusta se on sellainen asia, jossa ennen kaikkea kuntatasolla resurssien vähentyessä joudutaan suorittamaan sellaisia linjauksia, mitä tähän mennessä ei ole välttämättä jouduttu tekemään. Meillä on kaiken kattavaksi koettu velvoite yhteiskunnan rakentaa urheilun edellytyksiä ja myös urheilupaikkoja. Kuitenkin nyt kun rahat ovat loppumassa, joudutaan myös monumenttirakentamisen järjestyksessä punnitsemaan. Täällä ed. Kekkonen korosti sitä, että kansallispyhättöjä urheilunkin osalta on ja tarvitaan. Näinkin on, mutta jos monumentin rakentaminen vie resurssit kymmeniksi vuosiksi muulta rakentamiselta, pitää miettiä, onko kyseessä järkevä painopisteen asettaminen.

Meillä on urheilua, joka muuttuu yhä enemmän huippu-urheilun kautta ammattilaisuudeksi ja bisnekseksi. Jääkiekko on mainittu yhtenä esimerkkinä. Se on meillä selvimpiä esimerkkejä. Ajatellaan vain sellaisia nimiä kuin TPS tai Jokerit, jotka urheilun ohella ovat yhä enemmän liikeyrityksiä. (Ed. Elo: Mikä on jääkiekon asema Oulussa?) — Myös Oulussa Oulun Kärpät pyrkii samaan, sinänsä hyvään tavoitteeseen. Mutta sitten herää kysymys, onko yhteiskunnan taattava tällaiselle toiminnalle urheilutilat vai olisiko sittenkin järkevää silloin, kun vähäiä resursseja jaetaan se, että bisnespohjainen, liikevoitto ja sen ohessa urheiluvoittoja tavoitteleva toiminta rahoitaisi itse urheilupaikkansa ja näin vapautuvat resurssit käytettäisiin pelkistettyjen, kansalaisten perusharrastustoimintaa palvelevien, saman lajin harjoittajia palvelevien rakennusten rakentamiseen.

Jäähallengin on monenlaisia, niitä joissa on perusbaana, mikä on tärkein, ja pelkistetyt tilat sen lisäksi. Laatu voi siitä huolimatta olla ihan hyvä ja korkea. Sitten ovat ne massatapahtumiin rakennetut tilat, joissa on katsomoa, aitiota ja oheisviihteelle tiloja. Minusta tätä keskustelua joudutaan pakosta käymään ja linjanveto on kylä myös terveellistä tehdä.

Toinen asia, mihin täällä on puututtu, on vapaaehtoistyö. Meillä urheiluun liittyvässä järjestötoiminnassa vapaaehtoiset vetäjät, talkootyöläiset, ovat vuosikymmenien perinne. Jotkut sanovat, että se on meillä aivan omaleimainen asia, jota monessa paikassa ei ole. Tuo perinne on muuten minunkin ymmärtääkseni vaarassa. Niin kuin täällä on todettu, ei yksiselitteisesti voi kertoa, mistä se johtuu. Mutta viestin, mikä tulee kentältä, voisi pelkistää siihen, että ne ohjaajat,

talkootyön tekijät, ne jotka vievät illasta toiseen toisten lapsia hyviin harrastuksiin, sanovat, että he edelleenkin ovat valmiita uhraamaan aikansa ja energiansa, mutta enenevästi omaa rahaa he eivät enää ole valmiita uhraamaan.

Silloin kun kunnat hinnoittelevat liikunta- paikkojaan ja perivät niistä maksuja, moni vetäjä joutuu sen kylmän tilanteen eteen, että tulee se lapsi, jolla kotoa ei olekaan mahdollisuuksia saada rahaa, ja nämä poloiset vetäjät ovat monet niin vihkiytyneitä asialle, että ovat vielä valmiita uhraamaan omia rahojaan. Sitä rasitetta ei pidä lisätä, sillä jos tuo talkootyön traditio, mikä meillä on kehittynyt, päästetään rapistumaan, sille korvaavaa elementtiä tämä kansakunta ei pysty kustantamaan. Se on taloudellisesti niin raskas. Palkatulla työllä sitä ei koskaan korvata.

Herra puhemies! Lakiesitys on puitelaki, jossa on julistusta, hallintoa, mekanismeja resurssien jaolle. Jos siihen jonkin toivomuksen saisi esittää, se on juuri vapaaehtoisen työn korostaminen ja siitä huolehtiminen, sille edellytysten antaminen ja ainakin sille luotujen esteiden torjuminen.

Ed. E l o : Arvoisa puhemies! Ed. Karjalainen mainitsi meidän kaikkien tuntemaan tosiasian eli suomalaisten rakkauden urheiluun ja sen, että me kaikki olemme ainakin olevinamme jonkinlaisia asiantuntijoita mitä liikuntaan tulee, lähes kaikki; en ehkä halua liioitella asiaa.

Useinhan suomalaiset urheilijat ovat myös suosituimpia suomalaisia. Tästä tulee mieleeni se, kun täällä on keskusteltu siitä, juoksiko Hannes Kolehmainen vai Paavo Nurmi Suomen maailmankartalle. Hannes Kolehmaisella oli kyllä Suomen lippu rinnassaan, mutta tosiasia on se, että historiankirjat aina mainitsevat, että Paavo Nurmi juoksi Suomen maailmankartalle.

Kun ed. Kekkonen ei vastannut leikkisään kysymykseeni siitä, puhemies, mikä oli Hannes Kolehmainen aika, haluan sen nyt todeta. Se oli 14.36,6, ja se oli todella 5 000 metrin juoksu eikä 10 000 metriä, niin kuin ministeri Kalliomäki mainitsi. Toivottavasti ministeri Kalliomäki kuulee tämän oikaisun.

Kun ed. Pekkarinen jatkoi myös tätä leikkilistä keskustelua sanoen, että Matti Nykänen hyppäsi ainakin Jyväskylän, ehkä Suomenkin, maailmankartalle, haluan nyt todeta, että kyllä Porissa on hyvin pitkäaikainen perinne nimenomaan voimaurheilussa. Kaarlo Kangasniemi, joka oli kaksi kertaa suosituin suomalainen ja Meksikon olympiavoittaja, nosti Suomen maailmankartalle.

Voidaan myös sanoa se tosiasia, että eduskunnassa on ollut kautta aikojen huippu-urheilijoita. Se osoittaa myös sitä, että huippu-urheilijat ovat suosittuja. Muun muassa porilainen kultamitalipainija Kelpo Gröndahl oli kaksi kautta täällä, ja haluan muutamia muita mitalisteja todeta, jotta he tulevat eduskunnan pöytäkirjaan. Tämä osoittaa siis myös sen, että urheilu ja politiikka ovat omalla tavallaan yhdistyneet. Voitto Hellen oli täällä pari kautta, Heikki Hasu, Sylvi Saimo, Eeles Landström. Nykyisessä eduskunnassa, niin kuin tiedämme, olympiakisamitaliomiehiä ovat ministeri Antti Kalliomäki ja ed. Arto Bryggare. Eli kyllä eduskuntakin on saanut nauttia Suomen urheilun suosiosta.

Puhemies! Jotenkin nostalgisesti tulee mieleeni se, kun tulin eduskuntaan vuonna 1979. Sen eduskunnan ensimmäisiä tehtäviä oli ensimmäisen Suomen liikuntalain säätäminen. Joulukuun 5 päivänä 1979 me kävimme täällä kovaa keskustelua siitä. Itse asiassa yhdyin kyllä niihin näkemyksiin, mitä täällä on esitetty. Mitään oleellista uutta, edustajat Rauramo ja Saarinen, nykyinen liikuntalaki ei tuo, joitakin painotuksia ja linjauksia. Haluan heti todeta, että ne ovat ihan oikeita ja kannatan niitä, mutta jokainenhan meistä ymmärtää, että ei lailla urheilla, vaan laki, joka on puitelaki, antaa tietynlaiset mahdollisuudet.

Puhemies! Tähän esitän oikeastaan kysymyksen ja toivon, että ed. Saarinen voisi sitä kommentoida: Laissa ei näy ollenkaan mainittavan sanaa urheiluseura. Vuonna 1979 keskustelun keskeinen kohta oli se, että laki mahdollisti sen, että kunnat saivat valtionapua erityisesti urheiluseuroille. Mistähän johtuu, että nykyisessä lakiehdotuksessa on vain liikuntajärjestöt eikä urheiluseuroista puhuta ollenkaan?

Puhemies! Tässä yhteydessä totean myös, että kun olen Euroopan neuvoston urheilukomitean puheenjohtajana ollut tilaisuudessa olemaan monissa sosialistissa maissa niin sanotuissa hearingeissa eli kuulemisissa liikuntalakeihin liittyen, niin kävimme esimerkiksi kuukausi sitten Vilnassa Liettuassa. Siellä on 9 lukua ja satoja pykälää käsittävä urheilulaki. Silloin vain totesin, että meillä Suomessa on laki vain hyvin yleisellä tasolla ja että ehkä ei olisi suositeltava, että laki on kovin yksityiskohtainen. Mutta jokainen maa tietysti luokoon oman järjestelmänsä liikuntalain osalta.

Mitä tulee uuden lain painotuksiin, niin korostan kyllä erityisesti sitä, että terveys on erinomaisen tärkeä painotus. Sitä ehkä liikuntajär-

jestöjen, urheiluseurojen ja muiden pitäisi enemmänkin korostaa, kun esimerkiksi julkista keskustelua käydään. Mutta kai julkinen keskustelu sittenkin pyörii enemmän huippu-urheilusaavutusten ympärillä, eivät terveyspoliittiset näkökohdat kovin usein pääse urheilusivuille.

Mitä tulee urheilun rahoitukseen, johon ei tällä lailla ollenkaan puututa, niin kun ed. Kekkonen esimerkiksi antoi ymmärtää, että hän haluaisi mielellään päästä irti tästä vuosittain käytävästä riitelystä, niin varmaan me olemme kaikki samaa mieltä. Mutta jäin, ed. Kekkonen, odottamaan vähän, että te olisitte maininnut myös sen, miten te haluaisitte muutettavan tämän, että riitely voitaisiin välttää.

Tiedän nimittäin, kun olin valtion urheiluneuvoston puheenjohtaja 80-luvulla kuuden vuoden ajan, että lähes joka vuosi tuli ehdotus valtiovarainministeriöstä jo silloin, että pistetään Veikkauksen voittovarot budjetin yleiskatteeksi ja urheilu saa sitten, mitä saa siitä. Silloin urheilujärjestöt kuitenkin lähtivät siitä, että tämä ei palvele urheilujärjestöjä, vaan nykyinen järjestelmä, joka perustuu asetukseen, jota ei kuitenkaan noudateta, on urheilulle parempi. Mutta niin kuin sanottu, olisi mielenkiintoista kuulla, miten ed. Kekkonen näkisi, että järjestelmää pitäisi muuttaa niin, että urheilujärjestöt sen hyväksyisivät ja että urheiluväki siitä hyötyisi.

Tässä yhteydessä voin kyllä todeta myös sen, ed. Kekkonen, että urheiluväki ei ole kovin hyvin menestynyt taistelussa urheilun rahojen puolesta. En tiedä, olisiko mahdollisuutta yleensä saavuttaa parempaa menestystä vai ei, mutta kovin hyväksi nykyistä tilannetta ei voi kehua.

Mitä tulee lain sisältöön, niin ihan pariin asiaan kiinnitän vielä huomiota. Ensinnäkin tässä on mielestäni jonkinlaista ristiriitaa. Toivoin, että ed. Saarinen sitä nyt erityisesti tarkastelisi. Nimittäin kun tässä sanotaan niin, että "tämän lain tarkoituksena on edistää liikuntaa", sitten sanotaan "kilpa- ja huippu-urheilua", ja se on erillisenä asiana. Kun sitten, ed. Saarinen, luin lain perusteluista, niin siellä kuitenkin todetaan, että kilpaurheilukin lasketaan liikunnaksi. Minun mielestäni tätä sanamuotoa pitäisi edelleenkin hioa, se ei tunnu nyt oikein olevan johdonmukaista.

Puhemies! 2 §:ssä puhutaan ministeriöstä. Tässä yhteydessä sanon muutaman sanan myös urheilun hallinnosta. Aikanani 80-luvulla esitin, ja siitä keskusteltiin aika paljon, että Suomeen olisi perustettava urheiluministeriö. Jos katsomme, minkälaisella tasolla Suomen urheilun hal-

linto tällä hetkellä on, niin mehän havaitsemme sen, että meillä on kulttuuriministeri, joka hoitaa kaikkien kulttuuritehtävien lisäksi nuoriso- ja urheiluasioita. Meillä on opetusministeriössä osasto, jossa on urheilu- ja nuoriso, eli osastopäällikkö, joka hajauttaa voimiaan sekä urheiluun että nuorisoon.

Puhemies! Haluan painokkaasti korostaa sitä, että ei se, onko meillä osastopäällikkö tai joku muu korkeamman tason virkamies ministeriössä, ratkaise sitä, minkälainen menestys Suomen urheilulla on, mutta ehkä se antaisi vähän enemmän painoa kuitenkin urheilun vaatimuksille, jos meillä olisi korkeammalle tasolle nostettu asema. Tässä yhteydessä totean, että muun muassa Ranskassa on urheilun valtiosihteeri, urheiluministeri, mutta erilaisiakin järjestelmiä on. Ruotsissa urheilu on maatalousministeriössä. Minä en ole kyllä koskaan ymmärtänyt, minkä takia Ruotsin urheilujärjestön kaikki valtion toiminnot ovat maatalousministeriössä, enkä ole siihen selvitystä saanut, mutta tämä vain osoittaa sen kirjavuuden, mikä maailmalla tässä on.

Kun laissa puhutaan ministeriöstä, niin ihmisten vähän, onko tässä lain valmistelijoina ollut mielessä, että perustetaan oma urheiluministeriö, kun ei sanottu, mikä ministeriö se on. Joka tapauksessa haluan korostaa sitä, että valtionhallinnossa urheilun asemaa tulisi kyllä parantaa.

Omalta osaltani yhdyn ed. Pekkarisen näkemukseen siitä, että kun laissa näytetään päätyvän järjestelmään, että läänit hoitaisivat maakuntien asemesta liikunta-asioita, niin kun ajatellaan esimerkiksi Länsi-Suomen läniä, Turku, Pori, Vaasaa, Jyväskylää, kyllä tuntuu aika mahdottomalta, että niillä olisi jotain yhteistä. Paljon parempi olisi, jos maakuntiin voitaisiin keskittää enemmän alueellista urheilun hallintoa.

Mitä tulee vielä koululiikuntaan, niin 80-luvulla maahan perustettiin monia liikuntalukioita. Erinomainen ajatus ja erinomainen toteutus. Se on erittäin hyvin toiminut. Sen lisäksi tuli eräitä ammatillisia oppilaitoksia, jotka toimivat liikuntalukioiden tapaan. Mutta yksi hankaluus on tullut: Kun ammattikorkeakoulut tulivat, niin poistuivat sitten samanaikaisesti omat järjestelmät. Esimerkiksi kauppaoppilaitoksissa koulutettiin markkinointimerkonojia, jotka olivat urheilijoita ja jotka saivat markkinoinnin koulutuksen siellä. Eli on tapahtunut tietynlaista taaksepäin menoa.

Kun ed. Kekkonen ja monet muutkin ovat puuttuneet liikunnan ja työllisyyden osuuteen,

niin minä kyllä näen liikunnalla ja urheilulla olevan suuria mahdollisuuksia työllisyysasioissa. Yhdistelmätukea voidaan arvostella joistakin muista näkökulmista, mutta uskon, että se on tässä suhteessa erinomaisen hyvä apu, ja toivotavasti urheiluseurat sitä myös käyttävät hyväkseen, kun se ensi vuonna on mahdollista.

Yleensäkin kolmannen sektorin mahdollisuudet hyvin pitkälti liittyvät myös urheiluun. Sanoisin, että urheilulla on kaikkein parhaat mahdollisuudet työllistämiseen. Esimerkiksi kun ed. Karjalainen äsken totesi, että urheilu on lähinnä vapaaehtoistyötä ja siitä ei mitään makseta, niin näinhän se on. Sillä on pitkä perinne, mutta toisaalta jos ne, jotka lapsiaan ja nuoriaan lähettävät urheilun pariin, olisivat jonkin verran valmiit maksamaan, niin varmasti työpaikkojakin syntyi ihan uudella tavalla.

Viimeksi toteaisin sen, että kun ed. Kekkonen puhui fair play -asiasta, niin minusta se on erinomainen asia. Reilun pelin henkeä pitäisi opettaa. Muistan, että kun pikkupoikana kävin katsomassa Porissa jalkapallo- ja jääkiekko-otteluita, niin aina palkittiin gentlemannipalkinnolla ne, joilla oli kaikkein paras käyttäytyminen. Toivoisin, että gentlemannipalkintoja voitaisiin jakaa tulevaisuudessakin. Kaikki, jotka olette urheilun kanssa tekemisissä, yrittäkää vaikuttaa siihen, että hyvää, urheilijamaista käytöstä myös palkittaisiin. Se olisi yleensäkin elämässä ihan palkitsemisen arvoinen asia.

Kun tulín palkitsemiseen, niin lopetan siihen, että jo viime vuonna budjettikeskustelujen yhteydessä esitin ministeri Anderssonille toivomuksen siitä, että opetusministeriö valmisteli sen, että kun suomalaistoimittajat valitsevat vuosittain parhaan suomalaisen urheilijan, niin opetusministeriö voisi hänet palkita esimerkiksi 50 000 markan summalla. Nythän paras urheilija saa jonkin pyty käteensä jossakin Tukholman laivalla, kun palkitseminen julkistetaan.

Ed. Lapiolahti merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Elo teki suoran kysymyksen siitä, miten rahajakokysymys täytyisi ratkaista. Se on kieltämättä aika monimutkainen asia, mutta otetaan nyt Englannin malli. Siellä on keskinäiset jakosuhteet kirjattu lakiin. Tässä tapauksessa Suomessa se olisi arpajaislaki, johon edunsaajien keskinäiset jako-osuudet voitaisiin lait-

taa. Tämä nyt tällaisena äkkipäätävastauksena ed. Elolle.

Mutta kun ed. Elo mainitsi, että Kaarlo Kangasniemi nosti Suomen maailman kartalle, niin haluaisin tähän jatkaa sen verran, että jo huomattavan paljon aikaisemmin Pentti Hämäläinen nyrkkeili Suomen maailmankartalle, kotkalaispoika, joka voitti vuonna 52 olympiakultaa voittaen John Mc Nallyn, hajoaa nituomiolla tosin 2—1. Arvaan, että joku nyt sanoo tähän, että johan Sten Suvio voitti vuonna 36 olympiakultaa, mutta jatkan tätä ... (Ed. Elo: Hän ei ollut Kotkasta!) — Sillä ei ole merkitystä, mistä hän oli kotoisin. Pentti Hämäläinen otteli Eurooppa — Amerikka-otteluja kaksi kappaletta Euroopan joukkueen jäsenenä ja voitti molemmat.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Herä puhemies! Pari kommenttia ed. Elon puheenvuoron johdosta.

Hän kysyi, mikä ministeriö. Lukemalla lain 2 §:ää se aukeaa: ministeriö, jonka toimialaan kuuluu liikuntatoimi. Se aukeaa sieltä kyllä.

Urheiluseura-sanana puuttuminen pitää paikkansa. Tässä voi olla vähän semanttista melua, että me ymmärrämme asioita suppeammin tai laajemmin. Liikuntaseura miellettiin liikuntaläkityöryhmässä laajempänä kuin urheiluseura tai -järjestö. Liikuntaseuroja voi olla muunkinlaisia. Tämän kaltaisten, voisiko sanoa, ylipäänsä ja mielikuviiin liittyvien seikkojen, ylipäänsä käsitteiden määrittämisestä luovuttiin sen tähden, kun niistä olisi tullut niin monta erilaista määrittelmää. Todettiin, että aika lailla niistä kuitenkin vallitsee yhteisymmärrys.

Edunsaajien keskinäinen jakosuhte, joka on jonkinlaista henkistä viidakkosotaa vuodesta toiseen, pitäisi kirjoittaa jämäkämpään muotoon kuin nykyään on veikkauasetus, jota on seitsemän vuotta loukattu jatkuvasti. Siinä liikunta ja kulttuuri on joka vuosi löytänyt itsensä kanveesta. Sitä on vedetty niin kolin alta kuin olla ja voi. Pitäisi kirjoittaa lakiin jako-osuudet Englannin malliin; siellä on viisi edunsaajaryhmää, 1/5 jokaisella. Se on selvää suomea — se on siellä selvää englantia — ja siltä pohjalta tämä on liikuntavaen tavoite, että arpajaislakiin saataisiin edunsaajien keskinäiset jako-osuudet.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tuoda oman näkemykseni siihen, kuka on juossut Suomea maailmankartalle. Tätä asiaa täytyy tarkastella oman aikansa historiallisessa kehyksessä, oman aika-

sa yhteiskunnallisista oloista lähtien. Kun Hannes Kolehmainen aikanaan voitti olympiakultaa, Suomi oli silloin osa Venäjän suurruhtinas-kuntaa. Suomi oli pahainen kolkka jossakin kaukana pohjolassa, tuntematon maa eikä itsenäinen, ja Hannes Kolehmainen voitollaan nosti tämän kansan ja sen asuttaman maan urheilevan kansakunnan tietoisuuteen. He kuulivat, että jossakin Suomeksi kutsutussa maassa suomalaiset urheilevat. Sen vuoksi on ollut oikein sanoa, että Hannes Kolehmainen juoksi Suomen maailmankartalle. Paavo Nurmi juoksi itsenäisen Suomen aikana itsenäisen Suomen lippu rinnassaan. Hän toi runsaasti kunniaa Suomelle, isänmaalleen, niin kuin ovat tuoneet nykypäivän mäkihyppääjät ja formula-autoilijat, ralliautoilijat. Mutta se urheilija, joka juoksi Suomen maailmankartalle, saattoi tietoisuuteen, että on olemassa tällainen maa kuin Suomi, joka silloin ei ollut edes itsenäinen, tämä urheilija oli Hannes Kolehmainen.

Ed. Veteläinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Minua tyydyttää hyvinkin se, mitä edustajat Kekkonen ja Saarinen vastasivat tähän, miten aiotaan hoitaa urheilun rahoitusosuus. Tässä muuten tuleekin olemaan tulevan eduskunnan ehkä, niin onko tämä tulevan eduskunnan vai nykyisen eduskunnan koetinkivi, eli nähdään sitten, kuka on todella urheilun puolella, kuka ei. Nykyjärjestelmässä tosiaan asetuksessa on urheilulle luvattu 36,6 prosenttia, niin kuin ed. Saarinen totesi, mutta vuosi vuodelta mennään kanveesiin aina ja ehkä vähän vielä alemmaksi joka kerta. Jossakin vaiheessa tulee vielä tyrmäyskin urheilulle kokonaan. Ainoastaan arpajaislaki, johon te viittasitte, varmasti tulee pelastamaan urheilun, jos se osuus lakiin saadaan.

Kaikki on tietysti mahdollista, voidaan antaa poikkeuslaki. Muistan, kun Oopperaa rakennettiin 80-luvun pulivälissä, Matti Ahde oli silloin ympäristöministerinä, ei varsinaisesti urheiluministeri, mutta hän halusi Oopperalle rahaa ja sitä otettiin sieltä. Sitä otettiin runsaasti, 250 miljoonaa yhtenäkin vuonna. Lakiin voidaan aina tehdä poikkeuksia. Ei se sitä ehkä takaa.

Mitä tulee ed. Hämäläisen puheenvuoroon, se oli ihan hyvä ja selventävä puheenvuoro. Kyllä minä yhdyn oikeastaan ed. Hämäläisen näkemykseen hyvin pitkälle.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Täällä on käyty pitkää, perusteellista ja varsin hyvää keskustelua tämän asian tiimoilta. Siitä täytyy olla hyvillään, että urheilukin saa tässä salissa näin hyvän huomion. On todettava, että keskustelu, mikä on käyty, on varsin pitkälle yksimielistä ollut poiketen ehkä monista muista kysymyksistä, joita täällä käsitellään. On toki sanottava, että välillä on tuntunut, onko tässä jossain tietokilpailutilaisuudessa, kun aikoja, metrejä ja nimiä ja kaikkia lentelee, palataan historiaan ja tullaan takaisin päin ja taas palataan uudestaan. No, ehkä se kuuluu tämänkin aiheen piiriin ja ehkä sillä jotain vaikutusta on myös tämän lain valmisteluun ja hyväksymiseen. Itse täytyy tietysti häpeäkseen tunnustaa, ettei kovin monia noita tuloksia historiaa muista. Yhden muistan, mutta sitä minä en kerro. Minä voin kertoa sen kiinnostuneille tuolla kahvion puolella, minä minä muistan varmasti. Uskon, että se ei ole teille mikään kovin suuri yllätys.

Pariin seikkaan haluaisin kuitenkin kiinnittää huomiota, jotka itse asiassa ovat täällä vilahdelleet. Ed. Aino Suhola otti hyvin kauniisti ensimmäisenä, ei tosin ainoana, esiin joukkoliikunnan merkityksen tälle kansakunnalle hyvin monelta puolelta tarkasteltuna.

Minua on harmittanut varmasti monien muiden mukana se, että me olemme hyvin kiinni huippu-urheilussa, huippuihmisissä, huippuosaamisessa. Äärettömän tärkeä joukkoliikuntamuoto, joka lähtee tietysti jo lapsuusiästä, jää monta kertaa hyvin paljon vähemmälle huomiolle niin tiedotusvälineissä kuin ihmisten mielissä. Aivan kuten täällä on monissa puheenvuoroissa todettu, se jos mikä olisi äärettömän tärkeä kansanterveydellisessäkin mielessä ja sitä kautta totta kai myös niitten rahojen vähentämisessä, joita joudumme tänä päivänä muun muassa terveydenhoitoon uhraamaan tai satsaamaan.

Täällä on tullut joissakin puheenvuoroissa esille, että urheilija ei tervettä päivää näe. Näyttää vähän siltä, että todella huippu-urheilu ei ainakaan kovin paljon kansanterveyttä kohenna, mutta olkoon se nyt tällä kertaa sen pidemmittä pohdiskeluita sivuutettu asia.

Uskoisin, että joukkoliikunnan puolesta me tarvitsisimme tässä valtakunnassa kyllä melkoista mielipiteiden muuttumista itse kukin. Yksiy, mikä näyttää ohjaavan valitettavasti meidän ajatuksiamme, on tietysti tiedotusvälineistön valtava kiinnostus nimenomaan huippuja kohtaan. Mainitsematta nyt sen kummemmin näitä yhden asian kuitenkin haluaisin tuoda esille. Se

on se, minkä takia eräässä tv-kanavassa NHL-jääkiekkoilun pitää aina mennä suomalaisten urheilutapahtumien, huipputapahtumienkin edelle. Tämä on aiheuttanut melkoista keskustelua ja itseäkin ärsyttänyt. Ilmeisesti tällä halutaan todella korostaa huippu-urheilua, vieläpä toiselta puolelta rapakkoa.

Ed. Kekkonen otti esiin mielenkiintoisen asian, josta ed. Pekkarinen oikeastaan jatkoi, joka liittyy urheilu- ja liikuntatiloihin. Ed. Kekkonen otti hyvin mukavasti esille sen, että pitäisi kiinnittää näissä myös arkkitehtonisiin asioihin huomiota. Lisäisin tähän vielä, että myös siihen, mistä materiaalista nämä rakennetaan. Kerron tämän siksi, että naapuripitäjässä Haukivuorella on jo puolitoista vuotta puuhailtu kovasti liikuntahallin rakentamista ja nimenomaan suomalaisesta materiaalista ja puusta. Siitä tullaan tekemään tila, jossa käytetään suomalaisissa olosuhteissa ainutlaatuista tekniikkaa. Sveitsiläinen puuosaamisen professori Julius Natterer on ollut erittäin voimakkaasti mukana tässä kehityksessä. Minkä takia tämä materiaalikysymys on myös syytä huomioida, lähtee myös siitä, että meillä Suomessa on varmasti, jos puhutaan Itä-Suomesta, paljon kotimaista rakennusmateriaalia, jonka jatkojalostaminen on äärettömän alhaisella asteella. Mikä sen parempaa kuin käyttää tällaista luonnonvaraa, jota meillä on riittävästi, myös urheilu- ja liikuntatilojen rakentamiseen. Siinä olisi meillä varmasti paljon sarkaa, joka merkitsisi työllisyyttä, merkitsisi rahan pysymistä paikkakunnilla, merkitsisi uusosaamisen kasvamista ja kehittymistä. Tässä suhteessa liikuntahallien ja liikuntatilojen rakentaminen palvelisi myös suomalaista puurakentamista paljon laajemminkin kuin pelkästään näitten tilojen osalta.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Ensiksi kommentteja ed. J. Kukkoselle, joka ei tälläkään hetkellä ole paikalla. Jos ed. Kukkonen olisi jo aamulla ollut enemmän salissa, hän olisi tiennyt, että urheiluseurojen varainhankinnasta käytetty sana kerjääminen oli ed. Saarisen käyttämä ilmaus alun pitäen, johon viittasin ja puolustin seuroissa tehtävää talkootyötä. Puolustan sitä edelleen, koska näen sen sekä taloudellisesti että sosiaalisesti arvokkaana. Jos ed. Kukkonen ei satu tietämään, voin vakuuttaa puhuvani ruohonjuuritason kokemuksen turvin yli 20 vuotta liikunnan, lähinnä jalkapallon ja hiihdon parissa työtä tehneenä. Aikaisemmin työni tapahtui seura- ja kuntatasolla, mutta olen iloinen, että nykyisin

saan tehdä sitä itselleni uusilla areenoilla eli myös Veikkauksen hallintoneuvostossa ja valtion liikuntaneuvostossa.

Laajempi näkökulma ja toimintakenttä ei kuitenkaan vähennä talkootyötä kohtaan tuntemaani arvostusta, päinvastoin. Oman kaupunkini Mikkelin noin sadasta liikunta- ja urheiluseurasta varsinkaan suurimmat eivät voisi toimia liikunnan ja nuorten hyväksi läheskään niin aktiivisesti kuin sen mahtavan talkootyön voimin, jota seuroissa tehdään. Kieltämättä näen kuitenkin talkootyössä iloisempaa ja erityisesti nuorten kannalta arvokkaampaa valmennukseen, huoltoon, kisajärjestelyihin ym. aktiviteetteihin käytetyn kuin jatkuvan varainhankintaan käytetyn ajan.

Hallituksen esitys toteaa aivan oikein, että valtion ja kuntien tehtävänä on edellytysten luominen liikuntatoiminnalle. Kun kuntien valtionosuuksia on leikattu, kunnat ovat monesti risti-riitaisten ratkaisujen edessä leikkauksia miettiesään. Päivähoito-, sairaanhoito-vanhustenhoito ym. lakisääteisiä kuluja ei voi leikata, joten kuntien omassa päättämävallassa olevat kulut ovat säästöjen kohteina. Huolestuttavaa on, että kuntien välinen eriarvoisuus on lisääntymässä, kun kuntien mahdollisuudet liikunnan määrärahojen myöntämiseen ovat hyvin erilaiset. Vaarana on eräänlaiseen noidankehään joutuminen, kun liikunnan kiistattomat terveydelliset edut jäävät hyödyntämättä ja seurauksena on entistä enemmän sairastuvuutta ja sairaanhoidon kustannuksia. Viime vuosien aikana kuntien liikuntamäärärahat ovat vähentyneet, mutta onneksi kunnat yleensä kokevat liikunnan perusarvoksi ja pyrkivät resurssiensa puitteissa turvaamaan sen mahdollisuudet.

Seuratoiminnan turvaaminen joko valtion tai kuntien taholta poistaisi myös sosiaalista eriarvoisuutta, kun kaikilla lapsilla ja nuorilla olisi samanlaiset mahdollisuudet harrastaa liikunnan eri muotoja riippumatta vanhempien varallisuudesta ja edellytyksistä hoitaa kuljetuksia ja maksaa väline- ja leirikuluja. Lisenssimaksut jo sinänsä muodostavat monille aika lailla vaikean kohdan.

Muutama sana liikunnan aluehallinnosta, ainakin sen verran, että alueellista verkostoa ei saa jättää liian harvaksi. Mielestäni liikunnan aluehallinto pitäisi järjestää maakuntien tasolla eli maakuntaliittojen alaisuuteen ja järjestää sitä kautta liikunnan kehittämisvelvoite, kehittämismahdollisuudet ja kehittämisvarat.

Ed. Mähösen kanssa olen samaa mieltä, että

on erinomainen asia, että liikuntarakentamisessa löytyy jotain uutta ja niinkin mahtavaa kuin tämä Haukivuoren liikuntahallihanke. Siitähän on juuri eilen tullut lopullinen opetusministeriön päätös julkisuuteen. Rahoitussuunitelma vuoksi 1998—2001 sisältää tämän. Siihen oli saatu jo aikaisemmin työllistämisvaroja ja työministeriö oli oman panoksensa pistänyt. Myös Tekes oli antanut jonkin verran rahaa. Koska puura-kenttäminen sillä tavalla käsitelystä puusta, kuin se Haukivuoren tapauksessa on, on uusi asia kaiken kaikkiaan, on aivan aiheellista, että Tekes osallistui siihen. Nyt opetusministeriö on antanut oman kortensa mukaan, ja se on erinomainen asia.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Liikuntalaki on hallinnollinen puitelaki, jolla säädetään valtion ja kuntien tehtävät liikuntatoimen edistämiseksi. Lain mukaan valtion ja kuntien tehtävänä on edellytysten luominen liikuntatoiminnalle. Liikunnan yhteiskunnallinen merkitys erityisesti ihmisen terveyttä ja hyvinvointia edistävänä toimintana on tässä laissa saanut lisää painavuutta. Tavoite on, että liikunta tai muu riittävä ja säännöllinen aktiivisuus on pysyvä elämäntapa mahdollisimman monelle suomalaiselle. Yksilön ja yhteiskunnan kannalta on parasta, jos liikunnallinen elämäntapa omaksutaan jo lapsena. On suotavaa, että elinympäristön rakenteet tukevat tämän elämäntavan syntymistä ja säilymistä. Tässä mielessä tarvitaankin pitkäjänteisyyttä ja eri tahojen suunnitelmallista yhteistyötä.

Liikunnalla on eri muodoissaan monenlaista yhteiskunnallista merkitystä. Se on kansalaistoimintaa, liiketoimintaa, viestintää ja viihdettä. Liikunta on myös merkittävä kansanterveyden edistäjä. Jo pelkästään kansansairauksiemme: verenkierto-, aineenvaihdunta-, tuki- ja liikuntaelimistön sairauksien sekä mielenterveyden häiriöiden ehkäisyssä ja hoidossa liikunnalla on keskeinen merkitys.

Vastikään pidetty suuri konsensuspaneeli suomalaisten sydän- ja verisuoniterveyden edistämiseksi korosti ehkäisevän terveydenhuollon kannalta liikunnan merkitystä. Säännöllinen liikunta tai muu riittävä fyysinen aktiivisuus ovat niin sydämen ja verenkierron kuin koko elimistön hyvinvoinnin ja terveyden kannalta olennaisen tärkeitä. Säännöllisesti liikuntaa harrastavalla on esimerkiksi puolet pienempi vaara sairastua sepelvaltimotautiin, suomalaisten kansantautiin, kuin liikuntaa harrastamattomalla.

Liikunnalla on suuri merkitys lasten ja nuorten fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle kehitykselle. Tästä huolimatta suomalaiset lapset ja nuoret ovat jakautumassa liikunnan harrastajina yhä selkeämmin aktiivisiin ja passiivisiin. Oman ilmoituksensa mukaan liikuntaa harrastaa usein hieman yli kolmasosa kyseessä olevasta ikäryhmästä eli 13—18-vuotiaista noin 350 000. Toisaalta joka viides eli noin 200 000 tämän ikäryhmän nuorista ei mielestään harrasta liikuntaa ollenkaan.

Koulujen liikuntatuntien vähentyminen viime vuosina on osaltaan johtanut tähän. Tällä hetkellä 13—16-vuotiaiden liikuntatuntien määrä on Suomessa kolmanneksi vähäisin ja 17—18-vuotiaiden vähäisin koko Euroopassa. Erityisesti 13—15-vuotiaiden poikien vapaa-ajan liikunta on vähäisintä koko Euroopassa ja suurin osa kyseessä olevan ikäryhmän lapsista on erittäin huonokuntoisia. Liikuntatuntien vähyys heijastuu myös terveystiedon opetuksen ja terveystieteiden opetuksen määrään.

Uudet koulutuslait ovat paraikaa sivistysvaliokunnan käsittelyssä. Liikuntaa ei ole sisällytetty lakisääteiseksi oppiaineeksi ammattikouluissa ja lukioissa. Liikunta on kuitenkin yksi ihmisen hyvän terveyden perusedellytyksistä. Kun luonnollinen arkiliikunta on nyky-yhteiskunnassamme jäänyt vähäiseksi, jää liikkuminen yhä useammin vapaa-ajan liikunnan varaan. Tällöin yksilön asennoitumisella liikunnan tärkeyteen on ratkaiseva merkitys oman terveyden ja toiminta- ja työkyvyn kannalta.

Koulu vaikuttaa olennaisesti yksilön asenteisiin liikuntaa kohtaan. Näin ollen kouluille tulisi säätää velvollisuus opettaa ja auttaa oppilasta omaksumaan itselleen liikunnallinen elämäntapa ja mieleinen liikuntamuoto. Tämä onnistuu vain, jos liikunnan oppiaine sisällytetään lakisääteisesti peruskoulutukseen, lukio-opetukseen ja ammatilliseen koulutukseen. Vähän ristiriidan havinaa on huomaavinaan siinä, että sama hallitus, itseasiassa sama ministeriö, antaa koulutuslait, joissa liikunta ei ole lakisääteistä ammattikoulu- ja lukiolaeissa, ja toisaalta liikuntalain, jossa lakisääteisesti painotetaan liikunnan edellytyksiä.

Aikuisväestön, 20—65-vuotiaiden, harrastusliikunta on lisääntynyt 1970-luvun puolivälistä lähtien, mutta hyötyliikunta vähentynyt. Nykyisellään yli puolet aikuisista harrastaa liikuntaa säännöllisesti jossakin muodossa. Terveystensa kannalta riittävästi liikkuvia on kuitenkin vain noin kolmasosa suomalaisista aikuisista. Näin

siitä huolimatta, että 96 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että liikunnan harrastus on tärkeää koko väestölle.

Aikuisväestön liikunnan lisäysmahdollisuuksia käsiteltäessä on muistettava, ettei kyse ole pelkästään varsinaisilla liikuntapaikoilla suoritettavasta liikunnasta. Erityisen harraste- ja kuntoliikuntatoiminnan tukemisen lisäksi on hyvä muistuttaa hyötyliikunnan, esimerkiksi työmatkaliikunnan, ja yleisen arkiaktiivisuuden tuomat mahdollisuudet, kun aikuisväestöä rohkaistaan säännölliseen liikkumiseen.

Uudistettava liikuntalaki edellyttää, että liikunnan, myös terveyttä edistävän liikunnan, monipuolisen toteuttamisen resursointi on turvattava myös tulevaisuudessa. Valtio vastaa toiminnan kehityksestä, minkä perusteella kunnat huolehtivat paikallistason toimintaedellytyksistä. Käytännön toimintaa kehitettäessä kunnat ovat erittäin keskeisessä asemassa. Niiden on lisättävä asukkaistensa liikuntaa yhteiskuntasuunnittelun ja kaavoituksen avulla sekä mahdollistettava liikunnallinen elämäntapa tukemalla järjestöjen toimintaa ja erilaisia projekteja. Lisäresursseja paikallistason toimintaan saadaan kehittämällä kunnan eri hallintoalojen keskinäistä sekä niiden ja erilaisten järjestöjen välistä yhteistyötä. Kuntien on huolehdittava myös koulujen ynnä muiden laitosten liikuntatilojen tehokasta käytöstä. Käyttövuoroja on annettava riittävästi myös terveyttä edistävään liikuntaan.

Suomalaisten liikunta-aktiivisuuden lisäämisessä on tärkeää pienten lasten ja heidän vanhempiensa asenteisiin ja käyttäytymiseen vaikuttaminen. Tähän liittyvää toimintaa kehitetään päiväkotien ja järjestöjen välisellä yhteistyöllä. Oppilaitosten ja liikuntajärjestöjen on tehostettava yhteistyötään. Oppitunneilla voidaan omaksua perustiedot ja tutustutaan mahdollisimman monipuolisesti eri liikuntamuotoihin. Seurojen avustuksella kouluihin voidaan perustaa eri lajien kerhoja niin, että jokaisella nuorella on mahdollisuus liittyä niihin. Oppilaitoksessa ammattitaidolla toteutetun opetuksen tavoitteena on edistää nuorten liikuntamyönteisyyttä, tutustuttaa erilaisiin liikuntamuotoihin ja sen kautta tukea kunkin henkilökohtaisten mieltymysten mukaista liikuntaa.

Liikunta-, kansanterveys- ynnä muut sellaiset järjestöt sekä tutkimuslaitokset tukevat materiaaleilla ja muilla keinoilla opettajien työtä. Yhtä lailla on turvattava korkea-asteen opiskelijoiden mahdollisuus liikuntaan oman opiskelunsa puitteissa.

Urheiluseurat ovat säilyttäneet asemansa alle 18-vuotiaiden urheilun järjestäjinä. Niiden toiminnossa liikkuu noin kolmasosa 13—18-vuotiaista. Tästä huolimatta suuri joukko nuoria, noin viidesosa kyseessä olevasta ikäryhmästä, ei harrasta liikuntaa ollenkaan. Näiden nuorten harrastamattomuuteen osasyynä on järjestöjen kilpaurheilupainotteisuus. Järjestöjen nuorisourheilua on kehitettävä kohti lapsilähtöisyyttä ja jokaisen nuoren tarpeet huomioivia toimintatapoja.

Haluan vielä korostaa, että säännöllisellä liikkunnalla voidaan parantaa työkykyä, koska sillä voidaan vaikuttaa myönteisesti fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn. Yrityksissä toteutetut liikuntaohjelmat ovat vähentäneet erityisesti lyhytaikaisia poissaoloja jopa kolmanneksen, ja muutaman vuoden kestäneissä ohjelmissa terveydenhoitokulut ovat vähentyneet aikaisemmasta jopa puoleen. Oleellista työpaikkakohtaisille liikuntaohjelmille on kyseessä olevan yhteisön johdon sitoutuminen toimintaan.

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Tuon esiin vielä erään seikan, jota en aiemmassa puheessani muistanut ottanut esiin.

Kun täällä puhutaan liikunnan yhteiskunnallisista vaikutuksista, toivon, että valiokunta huomioi myös tasa-arvonäkökohdat sukupuolten välillä. Resurssien jakamisessa naisten ja tyttöjen suosimien urheilulajeihin panostetaan selkeästi vähemmän kuin poikien ja miesten urheilulajeihin. Esimerkiksi pääasiassa miesten käyttämiä jäähalleja rakennetaan julkisen talouden tuella, mutta sen sijaan tyttöjen suosiman ratsastusharrastuksen kustantavat pääasiassa tyttöjen vanhemmat. Muitakin esimerkkejä löytyy runsaasti. Toivon, että myös nämä seikat huomioidaan valiokunnassa.

Ed. Saarinen: Arvoisa herra puhemies! Lähtisin liikkeelle ed. Räsänen askeisesta puheenvuorosta. Lain 1 §:ssä, jossa määritellään lain tarkoitus, nimenomaan sanotaan: ”Lisäksi lain tarkoituksena on liikunnan avulla edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä tukea kulttuurien moninaisuutta ja luonnon kestäväää kehitystä.”

Tasa-arvokysymyksiä on tässä lakiehdotuksessa, hyvät kuulijat, käsitelty laajemmin kuin koskaan aikaisemmin, erittäin laajasti: aluepoliittisesti, sukupuolten välillä, ikäakselilla, joka tavalla, ettei syntyisi kahden kerroksen välelle

tarkoitettuja liikuntapalvelumarkkinoita, vaan että voitaisiin edelleen harrastaa kentillä ja saleilla liikuntaa yhtä tasa-arvoisesti ja tasapuolisesti kuin tälläkin hetkellä ja vielä entisestään kehittää sitä.

Sen verran jostakin tekojään käytöstä, että tytöt pelaavat ringetteä, tytöt pelaavat jääkiekkoa, tytöt harrastavat taitoluistelua. Sitä rajaa ei voi vetää ihan noin vain yhtäkkiä johonkin jääkentän laidalle tai maneesin reunalle. Näissä asioissa kaiken aikaa tapahtuu kehitystä ja liikuntakulttuurin sisällä muutoksia.

Täällä on todettu, että käsittelyssä on hallinnollinen puitelaki. Tämä on niin herkullinen aihe, että on kirjoittanut aika paljon puhumaan sitten hyvinkin yksityiskohtaisista asioista, lajeista, senteistä ja sekunneista, mutta yritän pitäytyä kuitenkin lakiehdotuksen ruodinnassa ja pohdinnassa.

On sanottu, että tämän myötä ei synny mitään merkittävää uutta liikuntakulttuurin alueella. Tämä pitää paikkansa. Jos lakiesityksestä hakee suoranaisia lain voimaantulopäivää seuraavia välittömiä muutoksia, missään ei varmaankaan viisari värähdä. Urheilupaikoilla, saleilla ja kentillä tuskin harrastajat huomaavat, että nyt Suomeen on tullut uusi liikuntalaki, koska, niin kuin täällä on todettu, käsittelyssä on hallinnollinen puitelaki. Sillä järjestellään ja ajanmukaistetaan liikuntahallintoa Suomessa, ja sen kohteena ovat pääasiassa, paitsi valtion liikuntahallinto, läänien liikuntahallinto, kuntien liikuntahallinto ja siitä heijastukset sitten vapaan kansalaistoiminnan ja valtakunnallisten liikuntajärjestöjen suuntaan. Tämä toimintapuite meidän olisi hyvä ymmärtää ja hahmottaa.

Tämän päivän aikana on aika monessa puheenvuorossa puhuttu läänien liikuntalautakunnista tässä uudistuneessa tilanteessa, jossa meillä on viisi suurlääniä. Haluan näihin keskusteluihin viitaten vastata, että niin tärkeätä kuin väliportaan liikuntahallinto on, voi myös sanoa, että jos voitaisiin toiminnat järjestää ilman väliportaan hallintoa, niin tehtäisiin. Tästä seuraa se, että väliportaan liikuntahallinto on tähän asti ollut ja tulee myös jatkossa olemaan hyvin vähäistä ja ohutta. Suomalaisen liikuntakulttuurin kannalta voidaan sanoa, että sillä ei ole kovin suurta painoarvoa. Eivätkä myöskään, kun ruoditaan suomalaisen liikuntakulttuurin ongelmia ja vaikeuksia, ongelmat ole, hyvät ystävät, alkuunkaan eivätkä lähelläkään läänitasoista liikuntatoimen hallintoa. Eivät suomalaisen liikuntakulttuurin ongelmat ole hallinnollisia, vaan ne ovat, niin

kuin täällä on todettu, paikallistason vapaaehtoisessa seuratoiminnassa.

Toinen merkittävä suunta ja ongelma on siinä, että meillä on 50 miljardin markan käyttöomaisuudessa uimahalleissa ym. liikuntapaikoissa ja näinä vaikeina aikoina niiden ylläpitoon ja peruskorjaamiseen ei tahdo löytyä varoja. Tällainen arvokas omaisuusmassa on mädäntymässä pikkuhiljaa käsiin. Tästä tulisi kantaa huolta.

Meidän ongelmamme on, että suomalaiset lihoavat, meidän kuntomme huononee. Voimme vain kuvitella, että jos me sotien jälkeen syntyneet joutuisimme talvisodan kaltaisiin olosuhteisiin, tuskin me mitään vihollista tarvitsisimme, meidän kuolisimme niihin olosuhteisiin, ei meitä tarvitsisi kenenkään ampua. Alamme olla todella harvossa kunnossa.

Kysykää koulujen liikunnanopettajilta, missä määrin oppilaat ovat kuntoaan menettäneet. Ennen vanhaan voimistelunopettajat laskivat esimerkiksi, kuinka monta leukaa luokalla pystytään vetämään. Sen jälkeen tuli vaihe, kuinka monta poikaa pystyy roikkumaan rekillä, kun heikoimmat oppilaat eivät enää pysty edes roikkumaan rekillä. Nämä ovat hälyttäviä tietoja kouluista, ja näihin valitettavasti tämä hallinnollinen puitelaki ei suoranaista ratkaisua tarjoa.

Hallituksen esityksen läänien liikuntalautakuntaa koskevaan kohtaan haluan vielä todeta sen, josta esimerkiksi ed. Pekkarinen kantoi kovasti huolta, että läänien liikuntahallinto on hänen mielestään jotenkin sekava. Ei se sitä ole. Tässä on väljä ja joustava pykälä. Sen puitteissa, niin kuin perusteluissa sanotaan, läänin sisällä on mahdollista perustaa läänikohtaisia liikuntaneuvostoja — se on monikkomuodossa. On täysin mahdollista hoitaa hallinto esimerkiksi maakunnallisten liittojen kautta, jos läänissä niin halutaan ja järkeväksi havaitaan, joten vaikei tällä läänikuviolla ole kovin suurta painoarvoa suomalaisessa liikuntakulttuurissa, niin siellä saadaan ihan joustavat ja tarkoituksenmukaiset ratkaisut tämän lain puitteissa.

Silloin kun ministeri Andersson oli paikan päällä, täällä puhuttiin myös liikunnan rahoituksesta. Resurssilaki tulee olemaan ja on tälläkin hetkellä arpaajaislaki. Tämän käsittelyssä olevan liikuntalakehdotuksen merkitys on lähinnä välillinen, jos tästä tulisi heijastuksia myös liikuntakulttuurin rahoitukseen ja resurssiin.

Täällä on puhuttu niin kauniisti tänään, että on syytä ainakin uskoa, että esimerkiksi eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tie- ja liikennevaliokunnan miehet heltyvät kymmenen vuoden ru-

koilun ja pyyntöjen jälkeen lisäämään jossakin vaiheessa myös liikuntabudjettiin määrärahoja. Eduskunnassa eivät nämä asiat ole yleensä moneen vuoteen edistyneet eivätkä liikahtaneet. Sen hallituksen esityksen mukaisen markkamäärän olisi saanut ihan pyytämättäkin.

Totean, että suomalaista kulttuuria rahoitetaan — nämä luvut ovat informatiivisessa mielessä, eivät vastakkainasettelumielessä — noin 1,5 miljardilla, siis 1 500 miljoonalla, vuosittain. Sitä summaa on jouduttu leikkaamaan näinä vaikeina aikoina noin 100 miljoonalla. Ennen vanhaan se oli 1 600 miljoonaa, nyt 1 500 miljoonaa.

Miten on käynyt liikunnalle vastaavana aikana? Liikuntaa rahoitetaan valtion budjetissa 440 miljoonan markan verran, siis noin 90 markkaa jokaista suomalaista kohden. Se pitää sisällään kaikki valtionavut kunnille, urheiluopistot, järjestöjen avustukset jnp. Tämä on luokkaa 20 prosenttia Veikkauksen voittovaroista. Veikkaus-yhtiö tuottaa tänä vuonna 2 miljardia markkaa voittoa. Siitä summasta liikunnan osuus on luokkaa 20 prosenttia.

Jos liikunnan rahoitus perustuisi veikkausestukseen, 36,6 prosenttia, niin Veikkauksen tuotosta tulisi liikuntakulttuurille osoittaa 720 miljoonaa markkaa vuodessa. Tämä vuotuinen ero valtion liikuntabudjettiin, hyvät ystävät, on 300 miljoonaa markkaa vuodessa, kun koko liikuntabudjetti on 440 miljoonaa. Tämä hakee vertaistakaan koko valtion budjetissa. Millä hallinnon- ja liikunnan alalla on tehty vastaavia leikkauksia, vaikka ajat ovat olleet vaikeita? On kokonaan toinen asia kysyä, saako liikunta suhteessa kulttuuriin liian paljon vai liian vähän. Siihen keskusteluun meidän ei kannata lähteä. Ne ovat varmaan kumpikin markkansa ansainneet.

Jos tähän tarkasteluun vielä liitetään se, että laskettaisiin edes vähän suoritehintoja, missä määrin tukimarkka ulottuu ohjattuun harjoituskertaan tai uimahallikäyntiin tai muuhun vastaavaan, liikuntakulttuuri kestää tämän tulosajattelun, tämän vertailun aivan loistavasti. Ne ovat erittäin halpoja yksikkökustannuksiltaan, mitataan niitä per käyntikerta tai per suoritekerta, mitä kautta tahansa suoritteisiin verrattuina nämä ovat erittäin edullisia. Tähän en vielä laske ollenkaan esimerkiksi tuki- ja liikuntaelinsairauksien ennaltaehkäisyä, josta muun muassa ed. Ihamäki erinomaisessa puheenvuorossaan puhui ja kansanterveydellisiä vaikutuksia todisteli.

Näissä asioissa toivoisin tulevaisuudessa parempaa ymmärtämystä, kun puhutaan markkois-

ta. Meillä on nykyin mapppeihin laittaa upeita kannanottoja ja kauniita puheita, mutta jään odottamaan, että ne muuttuvat myös lihaksi ja vereksi eli resursseiksi, koska liikuntakulttuurilta vaaditaan yhä enemmän ja resursseja on annettu kaiken aikaa yhä vähemmän.

Ed. P u h j o : Herra puhemies! Kansanterveyden kannalta haluaisin puuttua vain liikuntalaki-esityksen 2 §:ään, jossa esitetään vastuut ja yhteistyövelvoitteet. Haluan kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, olisiko 1 momentin tai 3 momentin sanamuotoja jotenkin muutettava.

1 momentissa sanotaan, että liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt, mikä on ristiriidassa perusteluiden tekstin kanssa, jossa sanotaan, että ”pääosa aikuisväestöstä harrastaa liikuntaa liikuntajärjestöjen ulkopuolella”. 3 momentissa on kunnille vain yksi ainoa liikunnan järjestämisen muoto esitetty. Tätä esitetään erityisryhmille, ja ymmärrän, että tällä tarkoitetaan lähinnä sairauden tai vammaisuuden pohjalta oleville erityisryhmille, mutta meillä on erittäin suuri erityisryhmä ongelmiseen, suuret ikäluokat, joiden terveyttä pitäisi kohentaa, joiden ongelmaa ei voi olla huomaamatta. Suuret ikäluokat ovat sekä päältäpäin katsoen että myös tilastotaulukoissa, joissa väestö pannaan ikäprofiiliin mukaan, keskeltä sairaalloisen leveitä. Tätä ongelmaa pitäisi jotenkin päästä ratkaisemaan. Mielestäni valiokunnan kuuluisi miettiä sanamuotoja uudestaan, jotta saataisiin suuret ikäluokat liikkumaan kuntien voimalla.

Ed. U o t i l a : Arvoisa puhemies! Erityisryhmäkäsitys oli työryhmässä erittäin paljon puhuttu aihe. Käsitteen rajan vetäminen on hyvin vaikeata. Jos tarpeeksi laajalle mennään, syntyy todella suuria ryhmiä, jotka itse asiassa eivät enää olekaan erityisryhmiä vaan valtarhmiä silloin, kun puhutaan esimerkiksi suurista ikäluokista tai vaikkapa eläkeläisistä. Kun lähdetään siitä, että kunnan on tarvittaessa järjestettävä toimintaa huomioiden myös erityisryhmät, on sitten kunnassa todella arvioita se tarve. Pääsääntö on kuitenkin se, että liikunnan käytännön järjestäminen kuuluisi liikuntajärjestöille.

Aamulla nopeasti muutaman lauseen jo ehdotuksesta lausuin, mutta haluan nyt niitä täydentää ja vähän kommentoida muutamaa puheenvuoroa.

Ed. Räsänen jo totesi tasa-arvosta ja kiinnitti ihan oikein huomiota siihen, että tasa-arvon tulee pitää sisällään myös sukupuolten välinen

tasa-arvo niin, että lajien, joita eri sukupuolet harrastavat, tasa-arvoisuus turvataan. Mutta myös siinä, että urheilun hallinnossa ja liikuntajärjestöjen hallinnossa toteutetaan sukupuolten välistä tasa-arvoa, on vielä paljon oppimista, sillä monet järjestöjohtajat ovat aika miehisiä liikunnan alueella.

Eettinen perustelu on minusta erittäin keskeinen osa liikuntalakia niin, että yhteiskunnan tuen ulkopuolelle voidaan rajata toiminta, joka on välinpitämätöntä suhteessa dopingiin, päihdeongelmiin tai urheiluun liittyvään väkivaltaan. Tämä on todella tärkeä seikka.

On puhuttu lajeista ja niihin liittyvästä väkivallasta. Nostan vain kysymyksen esimerkiksi nyrkkeilyn ja jääkiekon välillä. Nyrkkeilyn luonteeseen ja sääntöihin kuuluu vastustajan napsiminen nyrkillä. Mutta se väkivalta, jota muun muassa jääkiekkokaukaloissa avoimesti näkyy lajissa, joka on palloilulaji ja jossa tarkoituksena on saada kiekko vastustajan pömpeliin, kun siellä paljain nyrkein suorastaan tyrmätään vastustajia, on minusta brutaalia ja siihen pitäisi tavalla tai toisella puuttua.

Sitten muutama kommentti ed. I. Kanervan puheenvuoroon. Olen samaa mieltä siitä, että tämä laki ei ole todellakaan huippu-urheilupainotteinen, päinvastoin. Sana huippu-urheilu on lakitekstissä mainittu kaksi kertaa ja urheilukin vain tässä yhteydessä yhdyssanan toisena osana. On haluttu nimenomaan korostaa liikuntaa jopa urheilun kustannuksella, koska liikunta nähdään monta kertaa paljon moninaisempana ja järkevämpänä kuin pelkkä urheilu. Urheilu on kilpailutoimintaa, liikunta on paljon muutakin.

Ed. I. Kanerva ja myös eräät muut edustajat ovat hieman vähätelleet sitä, että tämä ei kuitenkaan anna suoraan mitään. Onhan se totta, ettei laki laita ihmisiä liikkumaan. Mutta kun liikuntaihmiset ovat arvokeskustelua viime vuosina käyneet ja arvomuutos on liikuntaelämässä saatu sisällä läpi, on erittäin hienoa, että liikuntalakiin, sen arvoperustaan ja sen lähtökohtiin saadaan oikea eettinen lähtökohta sillä toiveella, että vähitellen se menee yhteiskunnan kaikille tasoille ja sitä ryhdytään toteuttamaan niin työpaikoilla, kunnissa kuin valtakunnan politiikassa. Sen vuoksi pidän erittäin tärkeänä, että perustelut ovat näin vahvat nimenomaan eettisestä lähtökohdastaan.

Organisaatiokysymykset: ed. I. Kanerva viittasi urheilun suureen järjestöremonttiin ja siihen, mitä sen jälkeen tapahtui. Siinähan pelastettiin

taloudelliseen katastrofiin joutuneita järjestöjä, siinä rakennettiin uutta organisaatiota, mutta välttämättä se ei johtanut organisaatioiden vähenemiseen ja kevenemiseen vaan jopa niiden lisääntymiseen, ja tämäkin on muistettava.

SLU:n rooli, Suomen Liikunnan ja Urheilun rooli, on palvelujärjestönä ja edunvalvontajärjestönä keskeinen, ja sellaisena se pitää myös jatkossa säilyttää, oli kysymys sitten valtakunnan tasosta tai alueellisesta tasosta. SLU on tehnyt erittäin arvokasta työtä nimenomaan liikunnan ja urheilun arvoperustan vahvistamisessa.

Piiritason toiminta tulee vilkastumaan, ja piiritason toimintaan liittyy myös kulttuurien moninaisuus, joka lain perusteluissa on mainittu. Liikunnan moninaisuus ja liikuntakulttuurien moninaisuus pitää esimerkiksi sisällään sen, että meillä on ruotsinkielistä liikuntakulttuuria, meillä on työväen liikuntakulttuuria, meillä on porvarillista liikuntakulttuuria. Nämä kaikki kulttuurit sisältävät valtavaa voimaa muun muassa talkootyön osalta ja liikunnan toimijoina. Tätä on haluttu myös korostaa. Tästä varmaan johtuu se, että esimerkiksi piiritasolla on vilkastunut toiminta näillä kaikilla sektoreilla.

Liikuntaneuvoston asema oli toinen niistä kiistakysymyksistä, joita valmistelevalle työryhmässä oli esillä, ja siitä puhuttiin paljon. Tässä on vahvistettu liikuntaneuvoston asemaa aika oleellisesti, kun sille on annettu arviointitehtävä. Tämä saattaa johtaa siihen, että liikuntaneuvosto tarvitsee lisää resursseja. Jos liikuntaneuvostolle olisi annettu lisää lakisääteisiä tehtäviä, se olisi tarkoittanut käytännössä uuden ministeriön perustamista, joka ei olisi ollut tarkoituksenmukaista. Sen vuoksi tyydyttiin liikuntaneuvoston aseman vahvistamiseen sillä tavalla, että sille tuli laaja arviointitehtävä mukaan.

Toinen kiistakysymys oli läänitason toiminta. Kun suurläänit on vasta perustettu, tässä nyt on annettu aika väljät mahdollisuudet järjestää läänien alapuolella alueellisella tasolla liikuntatoiminta niin kuin parhaaksi myöhemmin katsotaan ja miten asetuksella tullaan määrittelemään.

Ammattiurheilun tukemisesta olen samaa mieltä kuin ed. I. Kanerva, että tällaiseen puhtaaseen ammattimaiseen urheiluun on suhtauduttava erittäin kriittisesti ainakin siltä osin, kun kysymyksessä on, kuinka paljon veronmaksajien rahoja sen tukemiseen käytetään. Tältä osin olen erittäin tyytyväinen, että myös ed. I. Kanerva oli tästä asiasta aivan samaa mieltä.

Ed. Polvi merkitään läsnä olevaksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 16 suuren valiokunnan kokouksen päätyttyä.

Täysistunto keskeytetään kello 13.56.

Täysistuntoa jatketaan

kello 16

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Ryhänen merkitään läsnä olevaksi.

6) Hallituksen esitys liikuntalaiksi

Keskustelu jatkuu:

Ed. Virtanen: Arvoisa puhemies! Rakkaat kollegat! Jo on aikakin, voisi sanoa, muuttaa liikuntalakia. Sen vuoksi, miksi tämä touhu alkoi mennä, ainakin voi unelmoida tai toivoa, että nyt uuden liikuntalain myötä on toivoa paremmasta.

Alussa lain tarkoituksesta sanotaan selkeästi: "Lain tarkoituksena - - on edistää liikunta-, kilpa- ja huippu-urheilua ja niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää väestön hyvinvointia, terveyttä ja tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä." Nämä ovat kaikki sellaisia asioita, jotka viime aikoina, sanotaanko kymmenen viime vuoden sisällä ovat menneet aika rankasti pieleen.

Sen voi todentaa tai lukeakin kaiken näköisistä tutkimuksista, että ei ainakaan lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä tueta, jos sitä mitataan esimerkiksi jonkin poliittisen aktiivisuuden tai aktiviteetin kannalta, demokratian tai syömisen tai painon tai tupakan polton tai viinan käytön kannalta. Tietysti on poikkeuksia, kuulemma nuoret miehet polttavat vähän vähemmän tupakkaa kuin ennen, mutta noin yleensä, jos sitä mitataan näillä mittareilla, niin kaiken näköinen näitten asioiden edistäminen on mennyt vahvasti pieleen. Eri asia on sitten se, onko se ollut jopa poliittisesti tarkoitushakuista.

Kun puhutaan kauniisti liikunnasta — ei sentäs Tahko Pihkalan ajatuksista tai hengestä ole puhuttu — niin on tullut mieleen hyvin vahvasti aikoinaan 30-luvulla ollut saksalainen periaate siitä, kuinka kansaa hallitaan tai käsitellään. Jos ajatellaan kilpa- tai huippu-urheilua, joka on äärimmäistä markkinavoimien ohjailemaa, jopa ”fasistissävyyistä” ihannoinnissaan, niin se liittyy sellaiseen mukavaan kokonaisuuteen, että samalla vierotetaan kansalaiset ja nuoret ihmiset todellisesta itsensä tuntemisesta tai siitä, miten ruumis ja henki liittyvät samaan asiaan.

Itse 15—20 vuotta olen kiertänyt erilaisia paikkoja pitämässä kaikenikäisistä liikuttumiseen ja liikkumiseen liittyvää esitelmän kaltaista ja ohjausta, mitä tahansa läänintaiteilijointia ja muuta. Viime kesänä oli liikutustapahtuma. Se tulee hyvin pitkälle niistä asioista, kun 15 vuotta sitten keksin tällaisen sanaleikin kuin tunnepuoli, emotion. Psykologiassa tarkoittaa motion liikettä ja e siinä edessä vastausta tai esiin nousevaa liikettä. Suomessa on ollut sellainen upea sana kuin liikutus, joka kertoo siitä, mitä on tunne. Itsetunto tulee samasta sanasta.

Kun meidän poliittiset tahot, eräät, jotka tuolakin nyt länkyttävät koko ajan eivätkä kuuntele, kun kerrankin voisivat, ovat ajaneet edellisen hallituksen aikana hyvinkin äärioikeistolaista politiikkaa. Ihan perusfasismin teoria kertoo juuri siitä, että kun ihminen vieraannutetaan itsensä tuntemuksesta, se on helpommin käsiteltävissä ja samalla siitä tulee vähemmän demokraattinen. Ei ole kaukana se ajatus, että kun poliitikot, tietyt poliittiset tahot, pystyivät lamaanuttamaan Suomen, viemään rahat ulkomaille ja saamaan itsensä tähän tilaan, he samalla romahduttivat terveen suomalaisen, liikunnallisen, solidaarisen, kökkähenkisen, talkoohenkisen, vapaaehtoistoimintaan liittyvän yleisurheilullisen suomalaisen hengen. Etteikö se olisi poliittisesti myös tarkoitushakuista?

Mitä, jos jonain päivänä muutaman vuoden päästä, 10—20 vuoden päästä todetaankin, että nämä, jotka täällä suu vaahdoten puhuvat liikunnan puolesta ja edustavat tiettyjä kovia arvoja, joihin eivät kuulu luovuus, vapaus, itsensä toteuttaminen, solidaarisuus, rehellisyys, ne tahot ovatkin juuri romahduttaneet suomalaista demokratiaa ennen kaikkea sillä, että koululiikuntaa on vähennetty, on tehty äärimmäinen roomalaistyyppinen colosseum-urheilu, joka on suurten ylikansallisten yritysten ja kaupallisten voimien täysin masinoimaa, markkinoimaa ja hallitsemaa? Eli tietyt poliittiset tahot Suomessa

ajavat sitä, että suomalainen ei liikkuisikaan. Kuinka lyhyessä ajassa tämä on onnistuttu toteuttamaan! Suomalainen nuori, suomalainen ihminen alkaa olla, oliko se nyt toiseksi lihavinta maailmassa, Amerikan jälkeen.

Jos ajatellaan, kuinka Amerikassa ja Suomesakin tiedonvälitys on keskittynyt — ja tiedätteen käsiin — samaan ideaan. Suomalainen tietty kova politiikka on systemaattisesti vähentänyt liikuntaa, mitäöinyt sen merkitystä yleiselle kansalaisten terveydelle sen takia, että sillä saadaan ihmiset siihen tilaan, että heitä ei liikuta. Kun kakarat huutaa tuolla, ettei meitä politiikka liikuta, niin samalla lailla iltapäivälehdistö koko ajan markkinoi, kuinka arveluttavaa, surkeaa ja mitätöntä on suomalainen politiikka. Jos ollaan ihan tieteellisiä, niin se ajaa tiettyjä päämääriä systemaattisesti takaa.

Sen takia sanoin, että jo oli aikakin tulla uusi liikuntalaki, jolla on noin hienot tavoitteet; jos ne vaikka sattuisivat toteutumaan, niin voisimme ehkä vielä jotain suomalaiselle nuorisolle, vaikka nyt näyttää huolestuttavalta, koska jopa se, voisiko sanoa, herkin ja yleensä itsetietoisin osakin on alkanut murtua eli suomalainen nuori nainen, joka on tunnetusti ollut idealistisinta. Nuoren naisen romanttiset haaveet ja idealismi on hämmästyttävää murrosiässä 9-vuotiaasta jonnekin 13—14-vuotiaaksi. Nykyään hän on Euroopan tupakoivin eli siis pahalta haisevin ja omasta ruumiistaan vieraantunein anorektikko, joka lähinnä liikunnassa kopsaa jotain jääkiekonpeluuta, jalkapalloa tai jotain tällaista. Mutta ennen kaikkea tärkeintä on, että hänestä on tullut tällainen pornahtava, tavallaan kaupallisten voimien masinoima omasta ruumiistaan ja hengestään sillä lailla yhteisesti välittävä käyttöväline tähän yhteiskuntaan.

Eli minä yksinkertaisesti olen huolissani tästä suomalaisesta liikuntapolitiikasta. Olen hyvin paljon mukana kaiken näköisissä elimissä, minä kuulun tällaiseen Suomen urheilupsykologeihinkin. Olen kuulunut viitisen vuotta ja psyykannut esimerkiksi mäkimiehiä ja Suomen freestyle-joukkuetta Naganoon asti. Eräs toinenkin Suomen kansanedustajista täällä on psyykannut Suomen freestyle-joukkuetta. Minä totesin hämmästyttävän asian. Kun ajatellaan sitä, että puhutaan hengestä, kansakunnan hengestä, joka urheilussa korottuu, niin meillä ei ole satsattu oikeastaan urheilupsykologiaan todellakaan mitään, enkä minä näe tässä lakiuudistuksessaan tähän henkiseen puoleen mitään.

Minä voisin kertoa hyvän esimerkin siitä, mikä on äärimmäinen henkinen moka, niin sairas. Kun ollaan tekemisissä urheilullisen kansakunnan kanssa ja kun on puhuttu, että politiikkaa pitäisi aina vaan vähemmän ja vähemmän sotkea, arvoisa puhemies, urheiluun, niin minä näin viime talvena jotain semmoista, mitä minä siis en uskoisi — vielä kun täälläkin on paikalla tämän puolueen edustajia, jotka hallitsevat kuulemma parhaiten Suomessa politiikan. Kun oikein nähtiin semmoinen ihme, että räkäinen, hinkinen suomalainen hiihtäjä voittaa kuninkuusmatkan 50 kilometriä ja kun on kauhean tappelun jälkeen saatu poliittisesti sinne Hiihtoliittoon puheenjohtajaksi eräs tietty tyyppi, niin sen jälkeen kun se 50 kilometriä on voitettu ja jokainen suomalainen itkee, niin mitä tekee tämä puheenjohtaja: On jollain kälysellä puhematkalla josain Suomessa eikä ole siellä paistattelemassa päivää, jotenkin nostamassa suomalaista urheiluhenkä ja kristillistä tahtoa ja jokaisen lestadiolaisuskovaisen itsetuntoa, kun he ovat synnyttäneet tähän yhteiskuntaan näitä tulevia sankareita, vaan päinvastoin lähes halveksien joittenkin poliittisten juttujen takia ei ole silloin paikalla.

Mitä me teemme semmoisilla urheilupoliitikajohtajilla, jotka eivät ymmärrä alkeellisimpiakaan asioita? Joku pronssimitalikin Suomessa on tänä päivänä semmoinen saavutus, että se pitäisi hoitaa, koska kansakunnan henki sitä vaatii. Kyse oli vielä miehestä, entisestä pääministeristä, joka on syyllinen hyvin pitkälle siihen lamaan, siihen kansan itsetunnon mitätöintiin, negatiivisuuteen, alasajamiseen. Tämöisissä asioissa, kun tiedetään, että suomalainen on urheiluhullu ja -henkinen, tämän kaltaiset laiminlyönnit henkisyyden asialla ja alalla ovat todella pahoja, siis jopa poliittikkoina tiedätte, että onpa hämmästyttävän yksinkertainen sielu, kun ei pidä tästä huolta.

Minä tarkoitan nyt vielä sitä, että maan tasolla, koska jos urheiluun satsataan ja kun siihen satsataan, tässä puhutaan kansakunnasta, nuorista ja lapsista, ja että tuetaan sitä hommaa. Tuon tason käyttäytyminen on todella sitä, että politiikka pitäisi erottaa urheilusta, liikunnasta ja kaikenlaisesta ihmiskunnosta. (Ed. Kekkonen: Miten se tapahtuu?)

Vielä kerran. Koska tässä näkyy kaikessa semmoinen, tavallaan tämä on niin yleistä juttua, että tässä voivat kunnat toimia kuinka haluavat. Kuntia kyllä tuetaan ja kun ajattelee taas juuri sitä, kuinka kunnissa hoidetaan asioita — minä

tiedän yllättävän paljon nuoria ihmisiä, jotka ovat sillä lailla tosi liikunnallisia, että aina, kun tulee uusia lajeja mitä tahansa, ne ovat valmiita, koska se on urheilua. Se on liikuntaa ja se liikuttaa niitä ja siinä on mielikuvitusta. Mutta kun kunnat hoitavat näitä juttuja, niin se on aina sitä vanhaa konservatiivista hikilaudoilla vetämistä. No, ei se nyt enää sitä ole, on sielläkin freestylea. Sen nimi on freestyle, kun suksilla levitetään jalat ja potkitaan, että siinä on ainakin vapaus jonkinlaisella tasolla (Ed. Kekkonen: Hetken aikaa, kun on ilmassa!) — Hetken aikaa.

Olin sanomassa, että jotkut sanovat, että mäkihyppääjät ovat kaikista nykyisimpiä, että niille on turha puhua. (Ed. Takkula: Tulkaa pois!) Mutta minä voin sanoa — ed. Takkula, menkää te suksimaan sinne Lappiin vaan! — että kun sanotaan tämmöisiä asioita urheilijoista, niin sitten, arvatkaa, mistä on kyse. Kun ihminen treenaa kunnolla, kun ihminen on tosissaan ja sitä liikuttaa asiat, niin on kyse siitä, että useasti valmennuspuolella tai politiikkapuolella ihminen, joka on valmis ottamaan vastaan kaikki asiat, ahmii valmennuksessa, ahmii kaiken uuden tiedon, mitä voi, pystyäkseen toteuttamaan itseänsä paremmin, pystyäkseen suorittamaan itseänsä paremmin.

Täälläkin voisi ajatella niin, että kun joku pitää oikein hyvän poliittisen puheen, niin te innostuisitte ja kannustaisitte sitä, jotta tulisi vielä parempia puheita. (Ed. Laine: Jos joku pitäisi!) Se on ehkä täällä mahdotonta ajatella, että semmoista tapahtuisi, mutta urheilija on luonnostaan semmoinen, arvoisa puhemies, että hän siitä kunnioituksesta ja avusta kerjää, imee kaiken. Mäkimiehistä sanottiin, että ne ovat yksinkertaisinta porukkaa, mitä voi olla, mutta auta armias, kun meikäläinen pääsi puhumaan ja olemaan heidän kanssaan, heidän aivonsa olivat huutaneet sitä, että joku puhuisi heille nuoren miehen ja kehittyvän aikuisen tasolla semmoisia asioita, mitä he olivat kaivanneet. Mutta juuri se, kun suksii tai hyppelee ja pomppii ja muuta tuolla jossain maalaiskunnassa, jota hallitsee joku puolue 75-prosenttisesti, niin siellä näitä pidetään tyhminä, tavallaan ei anneta sen vapauden, ei anneta sen ihmiskehityksen kehittyä ja kasvaa, vaan sinne heitetään edelleen jotain isänmaallista ideologiaa urheilusta, joka todellisuudessa estää tämän ihmisen kaikenlaisia yhteiskunnallista, solidaarista, demokraattista käyttäytymistä.

Sen takia heitä ei liikuta. Sen takia heistä tulee apurahaurheilijoita. Sen takia Suomi on poliittisesti täynnä poliittisia apurahataiteilijoita. Tässä

on sama putki, sama tavallaan sairaus jopa hyljätä ja hylätä lahjakkaita ihmisiä sen takia, että ne eivät ole oikeissa piireissä poliittisesti.

Se vielä kerran, arvoisa puhemies, liittyy tähän, kun minä sanoin, että jo on aikakin, koska tässä laissa selvästi on ainakin muutama hyvin kirjoitettu kohta sillä lailla, että me voisimme tehdäkin tälle jotain. Nykyisessä tilanteessa, kun tässä mainitaan kilpailu ja huippu-urheilu, on todella kaksi vaaraa olemassa: tuetaan edelleen tätä Rooma-meininkiä, jolloin tulee tämä kyllästyminen, mikä on tapahtunut. Eiväthän ihmiset jaksa, kun ne saavat tuutin täydeltä jotain urheilua, urheilua, urheilua, niin totta kai se johtaa kyllästymiseen. (Ed. Kekkonen: Katsojaluvut kasvavat!) — No kun perunalastua koko ajan vetää, niin totta kai sitä sen verran sormet toimii. Mutta millä menetelmällä niitä tutkimuksia tehdään, arvoisa edustaja ex-toimittaja? Kyllä varmaan tietoa löytyy siitä, että monet gallupit tehdään aika arveluttavilla menetelmillä varsinkin, kun tämä niin sanottu kanavasurffailu on lisääntynyt. Voin kertoa esimerkin. Kun surffailu on lisääntynyt, niin ainahan mitataan sitä sillä, onko käynyt jollain kanavalla. Lopultahan rupeaa olemaan sataprosenttisesti jotkut tyypit joka kanavalla. (Ed. Kekkonen: Ei pidä paikkaansa!) — Eikö pidä? No, jotkut eivät jaksa surffailla sitten joka kanavalla.

Mutta vielä palaan tähän asiaan, ainoaan todella semmoiseen asiaan, mikä tässä on oltava. Voin esimerkiksi lukea, kun puhuttiin laista ja oikeudenmukaisuudesta, mitä luki Ilta-Sanomissa tänään Teemu Selänteestä, kun Paul Kariya pääsee taas kehiin. Kun olen kuullut tätä urheilukeskustelua, on sanottu, että NHL:ssä, kun siellä on rahaa niin paljon, se on sen takia urheilullisempaa ja meidän kiekkotasomme on vähän tämmöistä ja täällä on niin heikot tuomarit ja muuta, kun ei ole rahaa tarpeeksi. Silti Teemu sanoo NHL:stä sanoo näin: ”Kun kukaan muu ei ole saanut maaleja aikaiseksi, vastustajien on ollut helppo keskittyä numero 8:n pysäyttämiseen roikkumalla, koukkimalla, huitomalla ja hakkaamalla, kun Anaheimin kaikki poliisit kaiken lisäksi ovat sairaslistalla.” Eli jotta olisi päässyt Teemu Selännettä, arvoisa puhemies, hakkaamaan, on täytynyt hakata poliisitkin sairaskuntoon. Joskus romantisoidaan suomalaisissa ilta-päivälehdissä sitä, että raha tekee sen, ettei enää hakata varsinaisia tähtiä, kun näillä on varaa ostaa poliiseja; tässä tuli aika kova totuus.

Raimo Sepponen tuli, kun Jääkiekkoliitto täytti 20 vuotta ja minä olin siellä, olin saanut

aikoinaan hänen kädestään ... (Ed. Kekkonen: Ei se ollut liitto vaan liiga!) — Anteeksi, liiga; tietokilpailu on pahasti nyt kesken, kun ed. Elo on häipynyt. — Kun liiga täytti 20 vuotta, Sepponen tuli Unski Viitalan kanssa myös luokseni ja sanoi, mihin olet hukannut jääkiekkotuomari-merkkisi, jonka sinulle aikoinaan annoin. Nimitäin kun tulin eduskuntaan, kyseinen herra oli sitä mieltä, että täällä tarvitaan tällaista erotuomarineininkiä. Voisin palata edelliseen puheeseeni pääministerille siitä terapia- ja balanssi-ministeriöstä.

Täällä ovat monet edustajat, ed. Uotilakin, puhuneet väkivallasta, joka on jääkiekkokaukaloissa ja joka on viihdettä. Huomatkaa: koko urheilusta on tullut viihdettä. Huippu-urheilu on ennen kaikkea viihdettä. Se ei kiihota, päinvastoin. Te sanotte, että urheilu kiinnostaa ihmisiä enemmän. Päinvastoin, kun semmoinen ihminen, joka mössähtää, näkee tavoitteensa millä tahansa alalla menevän kauemman — kun on aina vain hoikempia amfetamiinipoikia pelaamassa koripalloa tai mitä tahansa — tulee itselle semmoinen olo, ettei minusta ole todellakaan enää mihinkään, kun kaikki ovat hurjia bodareita ja muuta vastaavaa, hormonimössyköitä ja rahaa on eläimellisesti. Lopulta itsetunto romahtaa entisestään, jolloin heitä on vielä helpompi käsitellä.

Rooma ei ole todellakaan kristillisen teorian mukaan tai suomalais-helluntalaisen politiikan mukaan välttämättä siinä mielessä EU, vaan Rooma on itse kunkin meidän suhtautumissamme urheiluun ja ruumiiseen ja varsinkin ruumiin psykosomaattisuuden erottamiseen, koska on vallankäytön, henkisen väkivallankäytön, tärkeimpiä teemoja vieraannuttaa ihminen omasta olemuksestaan. Minua hämmästyttää eniten, että oikeisto ei puhu Tahko Pihkalan ideoista ja ajatuksista, koska Tahko Pihkala oli ennen kaikkea isänmaallinen suomalainen ja ajoi niitä asioita, että kun on terve ruumis, terve, todella hyvä, siinä on terve sielukin ja henkisyys johtaa vaikka mihin, mikä nähtiin talvisodassa. Väitän, että nämä jutut ovat tavallaan niitten herrojen, joita me ihailemme täällä, ansiota, että talvisota ja jatkosota päättyivät niin. Se yhteishenki, se urheiluhenki, se psykosomaattinen Suomi-neidon rakastaminen nousi sille tasolle.

Tätä pullamössöporukkaa nyt haukutaan, nuoria useasti, kun he ovat tällä tasolla. Minä väitän, että se on ihan samanlaista porukkaa kuin meidän politiikkamme. Se tulee vähän perässä vain. Mustavalkoistuva politiikka, se että

ihmiset eivät ole enää itsestään päättäviä, itsenäisiä, eivätkä kehity ihmisinä tasapainoisiksi, joutuu hyvin pitkälti siitä, että poliittiset päättäjät ovat kaventaneet aina vain oman vaalikarjansa tajuntaa niin oikealla kuin vasemmallakin, jolloin täytyy ottaa aina vain enemmän mustavalkoisia keinoja käytäntöön ja myös tähän, jolloin ihmisen on vieraannuttava.

Nämä korulauseet ovat suhtautumista siihen, että on näin luonnollinen kansa. Täällä puhutaan selkeästi siitä, että luonnossa liikkuminen on suomalaisen liikuntakulttuurin ominaispiirteitä ja suurimmalla osalla lapsista ja nuorista ei ole enää luontevaa kosketusta luontoon. Jopa Kalevalassa aikoinaan silloin, kun lähti todella kovaa menemään, kun menttiin täyttä höyryä tai täyttä hääkää — jos Formula 1:tä muistaisi tässä — kun nostettiin oikein paras sisu, sanottiin, että ”luontoni, nouse jo lovestasi, havun alta makaa-masta, haltiani”. Eli luonto käsitettiin ihmisen — käyttäisin oikein urheiluterminä, kun muistaisin — optimaaliseksi vireystilaksi. Kun puhutaan optimaalisesta, joka on latinaa, se tarkoittaa ’parasta’. Nostettiin luonto, tuotiin se tässä tilanteessa, se kisa, kisailu.

Olympiakisoissa on säilynyt se, mitä täällä höpötetään kaiken näköisissä peleissä ja leikeissä ja muussa. Käytetäänhän kisailu-sanaa karjalassa, eestissä ja suomessa. Jopa Väinämöinen, Lemminkäinen ja Kyllikkikin kävivät kisoissa, ”kuolasuitten karkeloissa”. Se oli, kuulkaa, semmoista kisailua aina hengen huipuista — voisiko sanoa uskovaisten kielellä aktioista — aktin syvimpiin syövereihin. Sama merkitys on play-sanalla, plegen alasaksa, yläsaksa — tai leka på svenska, kalojen kutemisesta kirkollisiin komeimpiin juttuihin. Parhaimmillaan se on tietysti kärleka, kun oikein leikkaa jollain, pystyy kehittämään senkin. Meiltä tämä kisailuhenki puuttuu. Poliitikassakin on typerän idioottimaisia välihuutajia. (Puhemies koputtaa) — Anteeksi, arvoisa puhemies! — Eivät lähde kisailemaan vaan tuomitsevat mustavalkoisesti ja menevät paikkakunnan lehdissä sanomaan, että taas se puhui tyhmiä. Todellinen kisailuhenki on panna paremmaksi, lähteä samalle viivalle eikä ruveta näyttämään jotain yksinkertaista keskustapolitiikkaa, joka pystyy vain mitätoimimaan sillä, että puhuu roskaa.

Jokin meiltä puuttuu tällaisenä aikana. Taas voisi sanoa Erkki Toivasen sanoilla, että Englanti, Iso-Britannia, on siinä mielessä loistava maa, että niistä on tullut uudestaan intuitiivisia. Ne ovat jo tehneet sen. Samalla tavalla

Suomi oli suuri urheilumaa. Me pärjäsimme sodassa Neuvostoliitolle. Meillä olisi varaa olla ja antaa itsemme ja toistemme kehittyä ja katsoa, mitä tästä politiikastakin tulee ja mihin tämä kansa kasuava kasvaa, kun sen liikuntapolitiikka ja meidän lainsäädäntömme on sillä tasolla. Ei: jarrua, jarrua, jarrua lisää. Uskonnollisia määräyksiä vain lapsille lisää, että tekevät 10—15 lasta ja tällaista, että annetaan suksia tuolla jossain ylös mäkiä mutta ei henkistä valmennusta.

Tässä ei puhuta missään siitä. Paras psykokaajakin Ateenassa oli Ilkka Kanerva. Hän kehui, että kyllä meillä on hyvä henki, ja puhui heille ja muuta. Arvatkaa, mitä juttuja sieltä on kuulunut niiltä urheilijoilta. Olen muutamassa symposiumissa ollut laivallakin, kun niin sanotut loukkaantuneet urheilijat menevät jonnekin aina kisoihin. Suomesta henkinen valmennus puuttuu kokonaan. Se on papillisella tasolla. Siellä on joku pappi suunnilleen olympiakisoissakin puhumassa jotain Jumalasta sitten, kun oikein väntää eikä enää auta jotkut pillerit ja jääpussit. Tähän ei satsata.

Sama liikuntaneuvosto. Nyt liikuntaneuvostolle annetaan jotain, tässä puhutaan liikuntaneuvostosta kauniisti. Voin sanoa teille yhden esimerkin. Olen ollut viisi vuotta näissä psykkauskuvioissa, ja mäkimiehet menestyivät sinä aikana kaksi vuotta erinomaisesti. Ed. Bryggare tietää, että palaute on ollut loistavaa. Arvatkaa sitten, kun puhutaan kansan jutuista ja kaiken näköisistä tässä liikuntaneuvoston jutussa, keltä ei ole koskaan kysytty mitään, kun minulla ei ole poliittista painoarvoa. Sen jälkeen kun minusta tuli kansanedustaja, lakattiin kysymästä edes minulta, mitä tälle psykkauskukselle voisi tehdä. Jopa tällä tasolla tajuttiin, että herranjumala, jos suomalaiset alkaisivat urheilla kunnolla ja kisaila, niin tuohon on vaarallista. Meillähän vielä joku pian tajuaa, että meilläkin on samaa piirrettä kuin joillakin pahimmilla keskustan änkryöillä. Voisi ajatella jostain kokoomuslaisesta tai sosialidemokraatista. Niin niillä onkin, mutta se on ihan luonnollista. Seura tekee kaltaisekseen. Ei löydy kisailuhenkeä. Mielestäni tästä laista välttämättä ei löydy sitä todellista luonnon nostattamista.

Arvoisa puhemies! Lopetan kohta, ei tarvitse pamputella. Vielä tähän yksi asia: raha on tullut vedonlyönnissä mukaan. Tuomarit, te kaikki tiedätte tämän tason, mitä tapahtui esimerkiksi otelussa Unkari — Suomi. Mistä löytyy poliittinen tahto valittaa näistä asioista? Mistä löytyy se?

(Ed. Kekkonen: Ylijasta vai?) — Mistä tahansa. (Ed. Kekkonen: Ei ole valitustuomioistuinta!) — Ei, mutta silti vedonlyönti kun on mukana, silti kansalaisia voidaan pettää sillä, että kukaan ei aseta tuomareiden toimintaa kyseenalaiseksi. (Ed. Kekkonen: Jälkikäteen!) — Joo, mutta mistä löytyy? — Jos urheilua kunnioitetaan tällä tasolla ja annetaan rahoja sille eläimellisesti, onko se samalla tasolla kuin kansalaisten muutenkin yhdenvertainen kohtelu lain edessä, että eihän me voida mitään, kun siellä on tuomarit? Tehdään joku urheiluoikeuskansleri vaikka ja valitetaan, odotetaan vuosi, että vaihtuu tulos. Leikki leikinä.

Tällaisiin rahasummiin mielestäni pitäisi myös liittyä sen kaltainen vastuu, että niin sanotun oikeuden tai lainkuuliaisuuden tasolla jotenkin myös se, joka maksaa ne laskut, opettaisi sen kaltaista fair playta, että Suomi-neitokin olisi niin kuin My fair lady, sillä tasolla että kun me suomalaisina kisailijoina viemme soihtua Paavo Nurmen kaltaisesti eteenpäin aina seuraaville kisailumarkkinoille, niin jotain sellaista kuria pitäisi myös olla, rakastavaa, kasvattavaa kuria tässä systeemissä, koska muuten markkinavoimat aina pilaavat sen varmasti. Sitten siinä käy niin kuin suomalaiselle politiikalle.

Kohta kuulette todella itsensä paljastavia tyhmiä puheenvuoroja.

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Virtaselle, joka ajoittain sivusi myös liikuntalakeja puheenvuorossaan, muutama kommentti.

Hän ilmoitti probleemaksi urheilussa sen, että johtavat poliitikot eivät esiinny siellä, missä huipputuloksia tehdään. Voin vakuuttaa, että minulla on kokemusta siitä, että esiintyvät. Mielestäni parempi tapa politiikan kannalta on esiintyä täällä, tehdä täällä sellaisia päätöksiä esimerkiksi tämän asian suhteen, jotka auttavat sitten urheilijoita omalla sektorillaan toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla. En usko, että urheilun ongelma on suurimmillaan se, etteivät urheilijat näy poliitikkojen kanssa, vaan nimenomaan se, että tässä salissa ei löydy riittävästi ymmärrystä sille, miten tärkeä asia liikunta laajasti ottaen on.

Muutenkin toivon, että liikunnan ympärillä ei syntyisi tällaista syytelymentaliteettia. Tämä on laajakantoinen iso asia, josta vain yksi pieni osa on kilpaurheilua. Tässä liikuntalakiesityksessä on yritetty kajota kaikkeen siihen laajaan kokonaisuuteen, mitä liikunta kokonaisuudessaan si-

sältää. Toivon todella, että näin ymmärretään jatkossakin.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt minulle vasta valkesi, miksi suksi ei luista, elikkä se on psyykestä kiinni, siitä innostuksesta ja tämmöistä. Se ei olekaan sukuviasta vaan siitä, että hoito ja innostaminen on ollut väärin.

Ed. Virtanen puhui siitä, että poliitikot eivät kuulu oikeastaan urheilun puolelle. Niin ei voi sanoa. Minusta ne kuuluvat ehdottomasti. Ed. Virtanen, kuvittelisin niinpäin, että jos tuommoisella päätöksellä, innolla ja psyykkaamisella saisi jengit liikkeelle, mitä tässäkin salissa, kun katsoin ilmeitä täällä, tämäkin porukka voisi hypätä vaikka aitoja tai korkeutta tai mitä hyvänsä, oli sellainen päätös. Sen takia minusta ed. Virtasesta tulisi huomattavasti parempi Hiihtoliiton puheenjohtaja ja varmasti vaikka koko valtakunnallisen urheilujärjestön puheenjohtaja. Siinä mielessä tätä ihan vakavasti kuvittelen. Ajatelkaa, jos olisi tuollainen hieno esitys, kun lähdetään urheilukisoihin. Se on niin kuin sotaan ennen vanhaan lähdettiin, jaettiin rohkaisumaljat, että näin tehdään.

Ed. T a k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä harvemmin tyrmistyn, mutta tämä puheenvuoro oli erittäin tyrmistytävä. Meille täällä eduskunnassa on opetettu, että me voimme olla asioista eri mieltä, mutta meidän tulisi suhtautua kunnioittavasti toisiin edustajiin. Tämä puheenvuoro oli sellainen ja puhemiehen käytös siinä suhteessa, että ette koputtanut pöytään, kun muun muassa Hiihtoliiton osuutta tässä puheessa käytiin läpi, puheenjohtaja, kansanedustaja Esko Ahon osuutta, ne lausunnot, mitä hänestä ed. Virtanen antoi, ovat siinä rajalla, että minä tulen esittämään puhemiehen menettelyn tutkimista. Mielestäni tämä ei ole leikin asia. Tässä salissa pitää puhua niistä hallituksen esityksistä, mitkä kulloinkin ovat käsiteltävinä, ja nyt tällä hetkellä on hallinnollinen puitelaki täällä käsittelyssä eikä sellainen lakiesitys eikä niillä höysteillä, mitä ed. Virtanen täällä esitti.

Minä ymmärrän sen, että ed. Virtanen ei pysty itse vastaamaan kaikesta tuosta, mitä hän puhui, mutta minä odotan, että silloin kulloinenkin puhemies, joka on johtamassa puhetta, puuttuu asiaan eikä salli sellaista nälvimistä, mitä tapahtui kansanedustaja Ahon kohdalla tai mitä tapahtui edustaja I. Kanervan kohdalla.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Tämä puheenvuoro ei ole vastaus ed. Virtasen puheenvuoroon.

Puhuja: Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että ed. Virtasen puheenvuoro ei ollut sopiva, ja käytän tämän puheenvuoron siksi, että olen hänen kanssaan täysin eri mieltä asiasta, mitä tulee urheilujohtajiin, ja toisaalta olen sitä mieltä, että kysymyksessä oli hallinnollinen puitelaki, mistä ed. Virtanen puhui paikka paikoin.

En esitä menettelyn slevittämistä, mutta toivon, että tämä herättää pikkuisen keskustelua, millä tavalla tässä salissa edustajatovereihin suhtaudutaan.

Ed. Myllyniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin hyvin kuin me tulemme toimeen ed. Virtasen kanssa tämän salin ulkopuolella, niin täällä salissa näyttää, että tulemme olemaan aika lailla eri mieltä.

Ed. Virtanen on saanut Etelä-Pohjanmaalla läänintaiteilijana kauhean vamman sielulleen keskustapuolueesta. En voi ymmärtää millään sitä, että hän tällä tavalla todellakin loukkasi erästä entistä pääministeriä. Kyllä täällä pitäisi pysyä kohtuullisesti asiassa kuitenkin.

Edustajat Kalli ja Ala-Nissilä merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Virtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä minä juuri tarkoitin. Minun mielestäni keskustan itse pitäisi olla huolissaan siitä, että silloinen pääministeri aikoi- naan, nykyinen Hiihtoliiton puheenjohtaja ei käyttänyt loistavaa tilaisuutta poseerata viiden- kymmen voittajan kanssa ja tavallaan halveksi Suomen kansaa, koska meillä viisikymppiä on tärkein laji. Kun kerran valitaan niin arvokkaan paikkaan ja hän itse sanoi, että politiikka ei tule haittaamaan hänen toimintaansa, hänen se moka on. Tämä oli ihan puppua, että minä loukkasin.

Niin kuin Eppu Normaalin levyssä sanottiin, "ne mokat on sun päässä", sanoisin ed. Takkulalle tällä lailla, eivätkä minun puheessani. Ed. Bryggarelle sanoisin, että aika solidaarinen puhe muita edustajia kohtaan, mutta ainoastaan erästä herraa käytin esimerkkinä tässä asiassa. Meni vähän liioitteluksi noilta, mutta on hyvä kuulla

myös se, että tosiaan arvoisat edustajat todistivat itse sen, että väärinymmärtäminen on talon tapa, ja samalla lailla siitä todistaa myös Suomen urheilun taso.

Meillä on ollut todella surkeata menestystä. Se liittyy koko tähän juttuun. Sitä hommaa, mistä minä sanoin, ei ole hoidettu, tätä psyykejuttua.

Ed. Sjöblom: Arvoisa puhemies! Uusi lakiesitys on kaikesta huolimatta raami- ja puitelaki, jonka suuri puute on siinä, että lakiehdotus määrää tehtäviä, mutta ei juurikaan osoita voimavaroja etenkään kunnille tai urheiluseuroille. Tärkeimpänä myönteisenä asiana voidaan pitää tavoitetta laajentaa liikunnan ja urheilun vaikutavuutta ja käyttöarvoa koskemaan myös ihmisten terveyttä, työkykyä ja hyvinvointia sekä lasten kasvua ja kehitystä.

Lakiluonnoksessa ja varsinkin sen perusteluissa korostetaan paikallisuutta tärkeimpänä liikunnan arvona. Lakiluonnos vastaa nykyistä käytäntöä ja työnjakoa. Liikuntajärjestöt vastaavat pääosin varsinaisen liikunnan järjestämisestä, valtio ja kunnat luovat niille edellytyksiä.

Uutena asiana on esityksessä yhteistyövelvoite opetusministeriön, läänien liikuntatoimen ja kuntien liikuntatoimen kesken. Tämä antaa mahdollisuuden kehittää liikunta yhdeksi osa-alueeksi alueellisessa kehityksessä ja liikunnan vaikuttavuutta ja merkittävyyttä kansalaisten ja koko yhteiskunnan elämänlaadun rakentajana.

Uusiin lääneihin tulee liikuntatoimi ja asiantuntijaelin. Alueellinen toiminta muuttuu merkittävästi, kun vanhojen läänien luottamushenkilöpohjalta toimineet liikuntalautakunnat lakkautettiin. Nämä korvaisi viranhaltijoiden asiantuntijaelin.

Liikunnan aluehallintoon tulee saada vastaavat toimivaltaiset liikuntatoimikunnat. Tällä tavalla turvataan parhaiten alueellinen asiantuntemus, sen korkeatasoisuus, ja päätöksenteko pysyy lähellä näitä perustoimintoja ja alueellinen demokratia toteutuu.

Uutena liikuntaneuvoston tehtävänä on suorittaa arviointia valtionhallinnon toimenpiteiden vaikuttavuudesta liikunnan alueella. Muutos on hyvä, mutta sille pitäisi osoittaa lisäresurssit. Liikuntaneuvostolta puuttuu edelleen päätösvalta, sillä on vain lausuntoja antava ja esityksiä tekevä rooli.

Liikuntaneuvostonhan nimeää valtioneuvosto tarkemmin asetuksessa määrättävin perustein ja tehtävin. Olisi suotavaa, että liikuntaneuvoston jäsenyys turvataan kunnille, liikuntajärjes-

töille ja muille keskeisille tahoille tekstimaininnalla laissa tai asetuksessa.

Vielä rahoituksesta. Rahoituksen periaate ei ole muuttunut. Laissa ei mainita mitään veikkausvoittovarojen jaosta, vaan jakoperusteet määrätään asetuksella ja opetusministeriön ohjeilla. Lakiesitys ei sisällä säädöstä paikallisten liikuntajärjestöjen tukemisesta. Kuitenkin lain perusteluissa on useaan kertaan todettu paikallistoiminnan korvaamaton merkitys liikuntalain tavoitteiden toteuttajana.

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä, että asetuksella määrätty veikkausvoittovarojen alkupe-
räiset jako-osuudet palautetaan tai sitten puuttuvat varat hankitaan muutoin, esimerkiksi korjaamalla asetuksia tai lakeja Raha-automaattiyhdistyksestä.

Ed. H. Koskinen: Arvoisa rouva puhemies! Kun puhuu näin myöhäisessä vaiheessa, niin ei voi välttyä puhumasta asioista, joita on jo nostettu täällä useastikin esiin. Haluan kuitenkin lyhyesti käsitellä urheiluseurojen merkitystä kahdelta eri kannalta. Ensiksi korostan, niin kuin moni muukin, urheiluseurojen vapaaehtoistyön merkitystä maamme nuorison vapaa-ajan vietossa, sen suuntaamisessa sekä laadussa. Muistaakseni ed. Saarinen mainitsi seurojen vapaaehtoistyön arvoksi lasketun 4 miljardia markkaa. Se on valtava summa. Jos tämä summa jouduttaisiin kustantamaan kuntien ja valtion varoista, jouduttaisiin varmasti kestäättömään tilanteeseen liikunnan kannalta.

Kuitenkin toivon hartaasti, että veikkausvoittovaroista voitaisiin jakaa nykyistä runsasta 23:a prosenttia suurempi osuus liikunnalle ja urheilulle. Olen kuitenkin realisti ja uskon, että raha-
arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä annetun asetuksen mukainen 36,6 prosentin osuus on vaikeasti saavutettavissa, ehkäpä aivan utopiaa. Kuitenkin 23:n ja 36 prosentin välillä on monta muutakin lukua. Esimerkiksi kompromissina vähintään 30 prosentin osuus auttaisi jo reilusti meille kaikille tärkeätä liikunnan asiaa eteenpäin ja se olisi selvästi enemmän kuin urheilulle tänä päivänä osoitetaan. Tämä olisi siinäkin mielessä tärkeää, että ajan oloon toimenpiteellä voitaisiin vähentää huomattavasti terveydenhoidon menoja.

Urheiluseuroilla on myös tärkeä merkityksen-
sä monien tulevien aikuisten ja päättäjien kasvat-
tajana. Nuorisohan saa käyttäytymisen ja elämi-
sen mallinsa kotoaan ja koulusta. Nostan kol-
manneksi edellä mainittujen rinnalle erilaiset va-

paahteiset järjestöt ja seurat ja tässä tapaukses-
sa nimenomaan urheiluseurat. Urheiluvallenta-
jilla ja johtajilla on suuri vastuu niistä nuorista,
jotka vanhemmat uskovat heidän ohjaukseensa.

Tosiasiasta valitettavasti on, että urheilussa ja nimenomaan huippu-urheilussa esiintyy ilmiöitä ja käyttäytymismalleja, jotka eivät ole kunniaksi urheilulle eivätkä viestitä terveitä ja seurattavia käyttäytymismalleja vaikutuksille alttiille nuoril-
le.

Arvoisa rouva puhemies! Yhteenvetona to-
tean, että liikuntaan ja urheiluun kannattaa ja
tulee satsata nykyistä enemmän, mutta samaan
aikaan yhteiskunnalla on oikeus vaatia entistä
suurempaa vastuuta urheiluseuroilta ja niiden
vetäjiltä.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa rouva puhemies! Ettei pöytäkirjaan jää
vääriä prosenttilukuja, jotka sinällään ovat vain
prosentteja, niin toteaisin ed. H. Koskiselle, että
nyt tehtyjen muutosten jälkeen liikunnan osuus
on valitettavasti enää vain 20,9 prosenttia Veik-
kauksen tuotosta.

Toinen asia: Tietysti itse nuorten koripallo-
joukkueen vetäjänä on aika mielenkiintoista
kuulla, kun puhutaan vastuusta, mikä nuorten
vetäjillä on, ja toivottavasti sen vastuun tietysti
pystyy kantamaan, mutta jos juuri näihin seik-
koihin kiinnitettäisiin enemmän huomiota, luot-
taisiin esimerkiksi mahdollisuuksia vetäjille kou-
luttaa itseään, silloin saataisiin varmasti hyviä
tuloksia myös tällä sektorilla.

Vielä kun puhuttiin urheiluseuroista, haluai-
sin korostaa urheiluseurojen merkitystä vielä sii-
nä suhteessa, jota tässä korostettiin sinällään ai-
van oikein, että nyt, kun koululiikuntaa on vä-
hennetty, mistä täällä on paljon tänäänkin jo
puhuttu, niin siinä suhteessa pitää vielä huomioida
se, että urheiluseurojen rooli todennäköisesti
lasten liikuntakasvattajina kasvaa entisestään ja
sitä kautta myös urheiluseurojen vetäjille pitäisi
luoda mahdollisuuksia kouluttaa itseään, jos ei
ilmaiseksi, niin ainakin varsin edullisesti.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Ed. Rauramon
kommentti oli vertetullut. Tietenkin siitä voisi
jatkaa kysyen, voidaanko koululiikunta ikään
kuin laskea urheiluseurojen vastuulle. Minun
vastaukseni on, että ei kokonaan eikä edes pää-
sääntöisesti.

Sitten ed. Sjöblom myös, ehkä se oli epätarkka
sanonta, kirjasin sen sanatarkasti muistiin, tote-
si, että liikuntaneuvoston jäsenyys turvataan

kunnille. Hän ehkä tarkoitti jotain muuta, mutta hän ehkä sen oikaisee. Samoin hän peräänkuulutti, että liikuntaneuvostolla pitäisi olla päätösvaltaa. Sillähän toki sitä on, mutta sen kaltaista päätösvaltaa, jolla olisi toisenlainen merkitys, hän varmasti tarkoitti. Toisaalta olen tästä klassisesta kysymyksestä sitä mieltä, että silloin pitäisi myös liikuntaneuvoston nimi muuttua, koska neuvosto tarkoittaa neuvoa. Se on sen etymologia, siis sanahistoria. (Ed. Kempainen: Neuvostoliitossa päätettiin kaikesta ylätasolla!) — Jos ed. Kempainen haluaa Neuvostoliiton tänne, niin siitä vain. En minäkään sitä vastustaisi. Se oli hyvä, suuri kulttuurimaa ja osasi järjestää liikunta-asiansa hyvin. Se kaatui, mutta ei kuitenkaan liikunta-asioihin.

Nämä kommenttina, arvoisa puhemies! Tällä on käyty erittäin hyvä keskustelu. Minä ainakin pidän tätä värikkäänä ja antoisana keskusteluna. Ehkä tarpeettomasti ovat tunteet kuumentuneet joissain kohdissa, mutta kyllä edustajien puheista, jos muutamia mainitsee, niin edustajien Saarisen, Uotilan, Kallion, keitä tässä näen, Rauramon, Sjöblomin, Pekkarisen ja myös Virtasen puheista löytyy ilman muuta aivan terveilleitä aineksia.

Tässä laissa on mielestäni monta hyvää. Ensinnäkin nyt viimeistään pääkaupunkiseutu liikuntapoliittisessa argumentoinnissaan on siirtynyt urheilusta liikuntaan. Se on muuten vallankumouksellinen voitto Suomen liikuntakulttuurille, koska liikunta merkitsee paljon paljon enemmän kuin urheilu. Urheilu on osa liikuntaa ja urheiluakin tarvitaan.

Ed. Uotila sanoi, että huippu-urheilu mainitaan kaksi kertaa. Ehkä kriittisessä mielessä voi todeta, että urheiluseuraa ei mainita kertaakaan. (Ed. Saarinen: Liikuntajärjestöt!) — Niin, olin tulossa tähän. Minulta on tätä kysytty ja olen perustellut sitä, että liikuntajärjestö käsittää tässä tarkoituksessa myös seuran, mutta totta kai, jos olisin itse ollut kirjoittamassa, niin olisin paikallistason painotuksena ehkä kirjoittanut. Mutta riittää, kun se tulee asetukseen, koska tämä lakihan luetaan asetuksen kautta. Siltä osin voi sanoa, arvoisa puhemies, että hyvää tavaraa, mutta pakettia olisi voinut vielä kietoa.

Aivan muistinvärisesti palautin mieleeni, mitä kaikkea Suomessa on komitea- ja toimikuntatasolla sanottu liikunnasta, urheilusta ja sen kehittämisestä.

Muistan, että jo vuonna 1935 istui Vartian komitea, joka pohti liikuntakasvatusta ja urheilujärjestökenttää. Sen tulos jäi kuitenkin varsin

olemattomaksi. Samoin muistan, että vuonna 1945 oli Himbergin komitea ja vuonna 1946 oli toinen komitea. Näistä jommankumman mietintö kuitenkin käytännössä katosi, sitä ei tullut kuin pari kolme kappaletta, koska silloisen puheenjohtajan ja sihteerin Suomalaisen välillä syntyi riitää tekstitulkinnoista eikä koko tuotetta sitten julkaistu.

Edelleen muistan, että vuonna 1964 oli Klee-molan komitea. Sitä ennen oli vuonna 1963 liikkunnan opetusta käsittelevä merkittävä valtion komitea, joka päättyi esitykseen, että opetus ja tutkimus alkaa Jyväskylän yliopistossa, nykyisessä liikuntatieteellisessä tiedekunnassa, ja sittemmin Helsingin voimistelulaitos lopetti toimintansa. Muistelen, että se oli Oksalan komitea.

Vuonna 1968 oli erittäin merkittävä kuntoliikkunnan suunnittelukomitea. Väitän, että sen esitykset joskus vielä kaivetaan ja niihin palataan.

Samoin muistan, että 1970-luvulla erityisryhmien liikunta otettiin ensimmäisen kerran kunnan tarkasteluun. Sitten tullaankin vuoteen 1976, jolloin asetettiin liikuntalakikomitea. Se jätti mietintönsä ja laki ja asetus säädettiin joulukuun lopulla 1979.

Myös vuonna 1972 oli ollut professori Paavo Seppäsen johdolla toiminut neuvottelukunta urheilujärjestöjen elämän järjestämiseksi, mutta muistelen, että se ei antanut lopputulosta lainkaan, se muodostui niin kiistanalaiseksi.

Edelleen on syytä eduskunnan puhujakorokkeelta todeta lähinnä asian historiaan liittyen, että 80-luvulla istui merkittävä liikuntapoliittinen komitea, niin sanottu Ilkka Kanervan komitea, jossa olin itsekkin mukana. Senkin mietintö oli varsin hyvää tavaraa.

Sitten vuonna 1996 asetettiin liikuntalakityöryhmä, niin sanottu Saarisen työryhmä. Sen työn tulos on nyt meidän edessämme lain muodossa.

Arvoisa puhemies! Tarve laatia hallinnollinen puitelaki on johtunut siitä, että nykyisin voimassa olevaan liikuntalakiin on tehty varsin monia muutoksia. Alkuperäisestä versiosta ei ole enää kovin paljon jäljellä, joten asia piti päivittää ja ajantasaistaa. Jos arvioidaan kaikkia näitä toimenpiteitä, voidaan sanoa, että liikuntalakiin on löydetty nykyaikaiset perusteet. Se on moderni. Liikuntaneuvosto on ed. Rauramon johdolla käsitellyt tämän erinomaisen hyvällä tavalla ja osoittaa asiantuntemusta siltäkin osin, että perustelut ovat modernit. Lopputuote, millainen laki on, kuitenkin kirjaa hyvin pitkälti sen käytännön, johon noilla kahdeksalla uudistuksella on aiemmin päädytty. Mutta toki täältä on luet-

tavissa hyvää, ja toivon sitä tehtävän niin aluekuin kuntatasolla.

Arvoisa puhemies! Muutama asiaan vielä. Täällä on osoitettu, kuten asia on, että esimerkiksi ennenaikaiset eläkkeet maksavat Suomessa 50 miljardia markkaa vuodessa. Masennus, mielen-terveyshäiriöt ovat merkittävä eläkkeelle siirtymisen syy. Kansantautien aiheuttamat työpanosmenetykset ovat noin 54 miljardia markkaa vuodessa, ja monia monia muita. Me tiedämme, että oikein annostetulla, asiantuntevalla liikunnalla, urheilulla voidaan vähentää merkittävästi näitä kuluja. Miksi me emme tekisi niin kuin työryhmän, liikuntaneuvoston, opetusministeriön ja hallituksen toimesta esitetään?

Edelleen voidaan sanoa, että liikunnan terveydelliset yhteydet on täällä otettu erinomaisen hyvin huomioon. Haluaisin tässä yhteydessä korostaa sitä, että ehkä ihmisen elämänsäkaarella liikunnan huomattavin merkitys on elämänsäkaaren loppuvaiheessa, siis ikääntyvillä ihmisillä, joiden oma toimintakyky on kyseessä. Joskus sanottiin, että kun ei menisi korkealla iällä pää. Tänä päivänä sanotaan, että voi kun pohkeet kestäisivät, koska niin näyttää vanhustenhuolto olevan heikentymässä, että toivotaan omilla jaloilla päästävän kuitenkin liikkeelle. Samoin täällä viitataan liikunnan sosiaaliin vaikutuksiin ja perustellaan asiaa tältä osin.

Arvoisa puhemies! Kahteen asiaan kiinnitän lopuksi huomiota. Ensimmäiseen hallinnosta, joka on väline liikuntaurheilutoiminnan edistämiseksi. Ehkä nyt, kun miettii — tosin tästä on itsellenikin ollut mahdollisuus lausua — niin kuntatasolla vapaakuntakokeilu tuoma malli, jolloin koottiin eri sukulaissuhteissa olevia asioita liian isoiksi kokonaisuuksiksi, on alistanut joitakin asioita. Jyväskylän kaupungissa päätimme pari vuotta sitten perustaa liikuntalautakunnan uudelleen, ja tällainenhan on mahdollista muissakin kunnissa.

Ed. Elo puhui ajasta, jolloin hän johti liikuntaneuvostoa ja ansiokkaasti myös. Ed. Elohan on monissa Euroopan urheiluasioissa mukana tänäkin päivänä. Silloin urheiluministeriö oli esillä. Se ei ole uusi esitys. Se on ollut luettelemisiani 40-luvun komiteoissa esillä ja muissakin useampaan otteeseen.

Mutta se, arvoisa puhemies, että Suomessa opetusministeriö sivistyksen korkeimpana instanssina kutsuu tänä päivänä itseään nimellä opetusministeriö, osoittaa, että pohdinta on vielä kesken kahdesta syystä. Samoin opetusministeriö kutsuu koululakien yhteydessä esimerkiksi

opetussuunnitelmiksi tiettyjä asiakirjoja, jotka ruotsiksi ovat läroplan, siis oppimissuunnitelma. Muualla maailmassa, kehittyneissä on siirrytty maissa jo oppimiseen eikä pysytty opetuksessa.

Toiseksi perustelen kritiikkiäni sillä, että opetusministeriön kaltainen nimike on muistaakseni Euroopan maissa lähinnä kahdessa kolmessa. Suunta on muuttaa tehtäväalue ministeritason hallinnossa kahtaalle: on kulttuuri- ja koulutusministeriö sekä toisaalta tiede- ja teknologiaministeriö. Miksi Suomessa ei tällaiseen askeleeseen kyetä, sitä ihmettelen, kun Suomi kuitenkin on kehittyneimpiä sivistysvaltioita.

Lopuksi sanon, että laki tuo jollakin lailla hämmäntäviä ajatuksia suomalaisen liikuntapolitiikkaan seuraavasta syystä. Tämä laki edustaa varsin modernia näkökulmaa liikuntaan. Se on valmisteltu opetusministeriössä. Samaan aikaan samassa ministeriössä on valmisteltu koululait, jossa esitetään koululiikuntakasvatuksesta aivan täysin vastakkaisia, toisenlaisia etumerkeillä varustettuja asioita, että koululiikunta lopetetaan. Peruskouluun se on palautettu, se on ajettu alas esimerkiksi kauppaoppilaitoksissa, kuten aivan oikein täällä todettiin, ja monissa muissa. Koululakien yhteydessä ei ole ymmärretty, mitä ministeriön toisella puolella tehdään. Kun molemmat opetusministerit ovat meillä kuitenkin fiksuja, niin tässä ei ole kysymys muusta kuin jostain uskomattomasta informaatiokatkoksesta. Näiden liikuntalain perustelujen pitäisi olla voimassa myös koululiikuntaa koskien niin, että siellä toimittaisiin tämän mukaan.

Tämä on hämmästyttävää, tämä on kummastuttavaa, tätä tullaan ihmettelemään maan rajojen ulkopuolella, joissa piireissä itekin liikun varsin paljon, ja tämä on valitettavaa. Eduskunta voi tuki tietenkin parantaa tilannetta niissä valio-kunnissa, joissa asiaa käsitellään. Tältä osin se tarkoittaa lähinnä sitä, että vietäisiin tämä laki tyylikkästi läpi ja koululait myöskin, mutta tehtäisiin siellä pieniä parannuksia.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Olin vähän kritisoi sitä, että sanaa urheiluseura ei ole mainittu ja toivoi sen voimakkaasti tulevan esiin asetusvaiheessa. Täytyy muistaa, että tässä on todella haluttu laajentaa urheilun käsitettä ja korostaa liikuntaa. Kysymys on liikuntalaista. Kysymys ei ole urheilulaista, ja sen takia tämä tietysti tarkoittaa, että nimenomaan urheiluseura on keskeisin liikuntajärjestö, ja sillä tavalla se on tässä mielletty.

Huippu-urheilu on mainittu pari kertaa. Ed. Virtanen näytti pitävän sitäkin liikana, mutta tosiasiaa huippu-urheilu tietysti pitää mainita, koska yhteiskunta tukee olympialiikettä. Se tukee olympiajoukkueen lähettämistä, myös ammattimaisten urheilijoiden osallistumista olympiajoukkueeseen. Sen takia ei huippu-urheilua ole kokonaan voitu tästä tietenkään sivuuttaa.

Vielä koulujen liikunnan siirtämisestä seurojen harteille. Kyllä se on ehkä pakon edessä jos sain määrin välttämätöntä, mutta täytyy muistaa, että urheiluseurojen järjestämään toimintaan joka tapauksessa osallistuvat ne, jotka ovat muutenkin aktiivisia, kun kaikkein suurin tarve on niillä oppilailailla, niillä lapsilla, jotka eivät ole aktiivisia, jotka tarvitsisivat perusliikunnan taitoja ja tietoja. Sitä paitsi urheiluseurojen kyky vastata terveyskasvatuksesta on joka tapauksessa aika paljon heikompi kuin koulujärjestelmän. Sen takia emme voi hyväksyä sitä, että lasten ja koululaisten liikunta- ja terveyskasvatus ikään kuin sysättäisiin kokonaan urheiluseurojen vastuulle.

Ed. Saarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn pitkälti ed. Uotilan äsken käyttämään vastauspuheenvuoroon. Hän on tänään puhunut erinomaisen hyvin liikunnasta. Ainahan hän puhuu hyvin, mutta tänään liikunnasta.

Ed. Olinille vastaisin, että sana urheilu on ikään kuin korvattu sanalla liikunta. Jos oikein tarkkaan lukee hallituksen esityksen, niin sivulta 11 löytää tekstin: "Paikallisilla urheilu- ja liikuntaseuroilla on keskeinen merkitys lasten ja nuorten liikunnassa ja sen kehittämisessä." (Ed. Olin: Ai, siellä on yksi kohta, kiitos!) — Sieltä kuitenkin sen löytää, mutta tämä nyt on yksityiskohta.

Toivon, että keskustelussa nähtäisiin enemmänkin linjoja, ikään kuin metsä puilta ja katsottaisiin, mitä periaatteita, mitä uutta ajattelua, mitä linjoja esityksessä on sisällä, eikä niinkään nypittäisi sellaisia yksityiskohtia, mitä esityksessä ei kenties ole. Myönnän, että esimerkiksi tiedemiesmäisellä ja tarkalla stilisoinnilla varmasti löydetään täältä kaikenlaisia aukkoja. Tämä on tehty väljäksi. Niin kuin liikunta ja sportti muutenkin on rentoa puuhaa, niin tässäkin on väljyyttä ja joustavuutta. Olen hyvin iloinen myös siitä, että sivistys- ja tiedejaosto on täällä edustettuna ed. Uotilan toimesta, koska se on eduskuntatöiden kannalta ratkaiseva elin. Siellä palikat liikahtavat, jos ovat liikahtaakseen.

Ed. Olin viittasi puheenvuorossaan myös liikuntakomiteaan. Sieltä on tullut monisatasivuinen hieno, upea mietintö, mutta sen perusteella saavutetut tulokset mahtuvat kyllä kalenterin sivulle, ja siinäkin on puolet liikaa. Eli tuloksia ei valitettavasti komiteamietinnön pohjalta ole saatu lainkaan. (Ed. Olin: Miksei ole?) — Asenteet ovat olleet kielteisiä liikuntakulttuuria kohtaan.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan muutama lyhyt kommentti.

Liikuntalakityöryhmän puheenjohtaja ed. Saarinen totesi, että tästä nipusta löytyy "urheiluseura" yhden kerran. Itse olen lukenut sen sen verran tarkkaan, että löydän sen toisenkin kerran, sivulta 5. On se ainakin kaksi kertaa mainittu eli yhtä monta kertaa kuin huippu-urheilu.

Urheiluseuroista ja paikallistasosta, joka siinä on siellä mainittu monta kertaa, olen ihan samaa mieltä. Meillä on mahdollisuus, olemme nyt lähetekeskustelussa, vaikuttaa siihen, että nämä asiat otetaan selvemmin esiin.

Toinen seikka, mistä ed. Olin ansiokkaasti puhui, on terveyshaitat, jotka aiheutuvat liikunnan puutteesta. Siitäkin vallitsee täällä salissa suuri yhteisymmärrys ehkä kahta ihmistä lukuun ottamatta, jotka kuvittelevat, että koko liikunta on nyrkkeilyä. Heillä on sellainen käsitys, että liikunta on terveydelle haitallista. Mutta jos mennään terveyshaittoihin, miksi niitä ei lyhyellä aikajänteellä saada huomioduksi tässä, niin todennäköinen syy on se, että liikunnan vaikutukset näkyvät vasta niin pitkän ajan kuluttua, että ne eivät vaikuta seuraavan vuoden budjetissa. Jos nyt voimakkaasti lisätään liikunnan määrärahoja, niin meistä tuskin monikaan on enää eduskunnassa, kun tulokset näkyvät loppujen lopuksi sosiaali- ja terveysministeriön tilastoissa. (Ed. Ryhänen: 200 on eduskunnassa!) — Sanoin, että tuskin meistä kukaan on niin kauan täällä eduskunnassa, että ne ehtisivät näkyä. — Näkisin sen kuitenkin, että tämä asia pitäisi ottaa vakavaan harkintaan ja lisätä liikunnan voimavaroja selvästi.

Sen lisäksi koululiikuntatunneista: En todellakaan tarkoittanut sitä, että urheiluseurat ottaisivat koko vastuun koululiikunnasta. Mutta jos teemme sen kaltaisen päätöksen nyt, kuin ollaan koululakien uudistamisen yhteydessä tekemässä, niin se johtaa siihen, että sinne jää aukko, ja kyllä sen aukon joku täyttää, kaupallisesti tai urheiluseuratoiminnan tai jonkin muun toiminnan kautta. Tietysti entisenä liikunnanopettajana, jos

palaan entiseen ammattiini, olisi kiva, että olisi jotain opetettavaakin vielä siellä.

Ed. O l i n (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Yhdyn tähän, mitä ed. Rauramo sanoi lopuksi. Havaitsen, että täällä on hieman herkkähiipiä-syyttä asian varsin lievään kriittiseen tarkasteluun. Opetusministeriön alkuperäinen ajatushan oli, että urheiluseurat hoitaisivat ostopalveluna koulujen liikuntakasvatusta. Esimerkiksi edustamani järjestö Suomen Työväen Urheiluliitto on jyrkästi tuominut tämän. Samoin siihen rintamaan on tullut muitakin.

Ed. Matti Saarinen laski urheiluseura-mainintoja. Hän, jos joku tietää, että itse olen kautta aikain edustanut sitä linjaa, että se on "liikunta" ja myös "liikuntaseura", koska liikuntaseura tarkoittaa myös muita yhdistyksiä kuin urheiluseuroja. Se, että mainitaan se täällä yhden kerran tai kaksi, on täysin sekundääri asia, koska painotuksen pitäisi olla paikallistasolla, kuten ed. Rauramo totesi.

Olen myös ed. Saariselle todettuna sitä mieltä, että laki pitää kirjoittaa täsmällisillä käsitteillä, koska jos niin ei menetellä, laki on huono, se ei toimi, sitä ei ymmärretä, siitä ei tehdä oikeita johtopäätöksiä. Tämä tietenkin pitää lakia valmistelevan työryhmän ja sen puheenjohtajan ymmärtää.

Ed. Saarinen kysyi myös liikuntakomiteasta. Tiedän sen myös, miksi se ei saavuttanut mitään. Syynä oli pääministeri Aho ja valtiovarainministeri Viinanen ja maan yleinen tilanne. En edes kritisoi näitä henkilöitä, vaan maan yleinen tilanne. Se pitää myös meidän liikuntavaen ymmärtää, että silloin oli tärkeitä asioita, mutta ne pitäisi korjata.

Kun tässä nyt, arvoisa puhemies, kysyttiin puutteita, niin totean yhden, että tässä ei ole otettu kantaa liikuntaviestintään, joka on merkittävä muokkaaja, eikä riittävästi mielestäni vammaisten ihmisten liikuntatarpeiden tyydyttämiseen.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Tuossa hiljattain tässä salissa oli pikkuisen urheilujuhlan tuntua. Se on vähän niin kuin pesäpallo-ottelussa, kun Kitee ja Sotkamo pelasivat loppu-otteluita (Ed. Kempainen: Ja Sotkamo voitti!) — Ja Sotkamo voitti. — Siinä nokiteltiin huomattavasti kovempaa kuin tässä salissa. Siinä mielessä en mitenkään ihmettele. Tosin tähän arvokkaaseen ympäristöön sen tyyppinen nokitelu ei tietysti kuulu, se on ihan totta. Mutta

jotenkin jotkut vetävät heiniä nokkiinsa vähemmästä, mutta se on jokaisen henkilökohtainen asia.

Tässä liikuntalakiesityksessä linja on aika hyvä. Tässä laajennetaan käsitettä, niin kuin monet ovat jo todistaneet, puhutaan enemmän liikunnasta, vaikka se pitää sisällään myös urheilun, myös huippu-urheilun. Se on hyvin laaja skaala, mitä tähän sisältyy.

Joitakin ihan hajahuomioita siitä, onko urheilu haitallista jossakin mielessä. Varmasti on semmoisiakin, muitakin kuin nyrkkeily, joissa voi käydä huonosti. Sekin oikeastaan johtuu jostakin taustasta. Esimerkiksi työpaikkojen lentopalloturneet, kun jo nuorempana vähän liikkuneet ihmiset käyvät treenaamaan kovasti ja kamppaillaan. Itselläniikin ovat joskus menneet nivelsiteet semmoisissa hommelissa, ja monet muut samalla työpaikalla olleet kokivat saman kohtalon. Mutta sehän taas johtuu siitä, että jänneet ja kaikki eivät olleet kunnossa eli lihakset eivät ole olleet treenaantuneet. Kun sitten yks-kaks käydään kovaa kamppailua, niin siinähan paikat pettävät. Kyllä semmoisia tulee tässä. Se on luontaista.

Kokonaisuutena ajatellen ihmisen pitää liikkuu ja ennen kaikkea meidän nuoren sukupolven siinä mielessä, koska eletään semmoista aikaa, jotta kovin helpolla pääsee monissa asioissa. Ei tarvitse enää puita hakea liiteristä eikä lumia työntää, vaan joku muu tekee nämä temput. Kun luontaista liikkumista ei tule, koululiikuntaa pitäisi siirtää ehdottomasti enemmän, saada myös lakeihin määrätty into päälle, jotta niin sanottua pullamössösukupolvea ei pystyisi kehittämään ainakaan jatkossa. Liikunnan puute näkyy tällä hetkellä jo liikalihavuutena ja kaiken näköisinä jalka-, selkä- ja käsivammoina pienemmissäkin niksauksissa.

Toinen asia, hajanainen huomio varojen keräyksestä. Täällä on puhuttu keräämisestä pahana asiana. Minä en ole sitä ollenkaan pitänyt keräyksenä. Itsekin olen pyrkinyt hankkimaan varoja yhdelle urheiluseuralle ja olen pitänyt sitä päinvastoin mielenkiintoisena asiana. Jos kaikki ne varat ja rahat, mitkä tänä päivänä kerätään vapaaehtoistyönä, tulisivat veromarkkojen kautta suoraan, se panos olisi valtavan iso.

Lähdin äsken pesäpallosta. Siellä pyörii useiden miljoonien vuosibudjetti, ja se tulee yritysten kautta sponsorihoitukseksi. Ne saavat kentän laitaan mainoksensa. Mitä pahaa siinä on? Jos haluavat maksaa siitä, niin antaa mennä vain. Tosin se on kaupallisuutta ja joku voi sanoa, että

se on pahaakin, mutta me elämme markkinatouluudessa ja siinä kaupankäyntikin sallittaneen.

Tämänhetkinen tilanne on kuitenkin suhtkoht terve tilanne. Joissakin tapauksissa voi kysyä, pitääkö meidän ostaa urheilijoita ulkomailta. Onko se enää tervettä? Mutta se kuuluu tähän ja turha on lähteä puhumaan, tarvitseeko sitä rajoittaa vai ei, vaan se kuuluu meidän systeemiimme huippu-urheilun puolella lähinnä, osin tähänkin, mutta ei niin kiinteästi. (Ed. Elo: Muutama kansanedustajakin ulkomailta!) — Voi olla, että jos Suomesta ei löydy tarpeeksi hyviä, pitää koh- ta ostaa ulkomailta — joissakin puolueissa, meil- lä ei ole sitä ongelmaa.

Sitten liikuntapaikkarakentamisesta. Eilen- hän puhuttiin siitä, että sopimussotilaat pitää palkata työllisyysvaroin. Nythän hyvin puhu- taan näistä asioista, miten paljon liikuntatoimi, urheiluseurat työllistävät sekä kunnissa että seu- roissa ihmisiä.

Ensinnäkin rakentamispuoli. Nyt kun meillä on Itä-Suomi-paketti olemassa, kun siellä ei muuten synny tarpeeksi mittavasti ja nopeasti hankkeita, joiden investointeihin satsattaisiin työllisyysvaroja, liikuntapaikkarakentamisessa väliaikaisesti voisi Itä-Suomeen iskeä panoksia vähän lisää, koska meillä on siellä hirveän paljon kaiken näköisiä hankkeita, kenttiä ja halleja ja jäähalleja ja muita halleja, mitä pitää tehdä. Siinä olisi yksi väliaikainen rahoituskohde, joka antai- si myös työllisyyttä. Mutta ei siinä mitään, jos ei se anna mitään. Tällä hetkellä työministeriö läh- tee siitä, että pitää olla pysyvää työllistymistä, ja urheilupuolihan ei ole sen tyypistä, se ei tuota uutta tuotetta. Vaikka se tuottaa hyviä suorituk- sia, mutta se ei aina uutta tuotetta välttämättä tuota. Ministeriö on aika nihkeästi suhtautunut näihin hankkeisiin eikä anna niihin työllisyysva- roja. Tämän toivoisi olevan yksi näkökulma, joka tulisi vahvistumaan.

Sitten semmoinen kysymys, joka eduskunnas- sa parastaikaa on ja tulee varmaan äänestykseen- kin, on tämä lähinnä kolmanteen sektoriin koh- distuva yhdistelmätukityö. Siinä urheiluseuroilla tulee olemaan iso mahdollisuus. Sieltä urheilu- seurat voivat saada vakituista väkeä vuodeksi kerrallaan, ei mitenkään sen pitemmäksi aikaa mutta suhtkoht pitkäaikaista porukkaa. Siellä joku pitkäaikaistyötön, yli kaksi vuotta työttö- mänä ollut, saa katkaistua työttömyysputkensa joksikin aikaa. Tässä tulee olemaan iso mahdolli- suus seuroille. Toivoisi, että se viestitetään hyvä- sti kentälle ja siellä saadaan myös hyviä tuloksia, joka tarkoittaa, että meillä jatkossa tulee ole-

maan vähän semmoinen henki kuin ed. Virtanen kuvasi. Se olisi osattava hyvästi psyykata, sellai- nen tahtotila, että teemme hyviä tuloksia, ja kan- nustus lisäksi, niin johan on ihme, jos suksi ei käy luistamaan jatkossa.

Mutta tämä koko linjaus on ihan oikea. Eihän valtio eikä kunta sinällään hoida urheilu- ja lii- kuntatointoa. Se tapahtuu seurojen kautta. Eri- tyisryhmät kuuluvat taas kuntien kontrolle. Kun- ta luo vain edellytykset sille, että meillä on liikun- tapaikkoja olemassa, ja sitten erityisryhmien nii- den liikuntatarpeet voidaan hoitaa. Mutta itse muu puoli kuuluu seurojen kontrolle, ja tässä on ihan oikea linja. Sen voi kaiken hyväksyä.

Näillä evästyksillä omasta puolestani uskon, että valiokunta tekee hyvää työtä.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Voi olla monta mieltä siitä, ovatko täällä käytetyt puheenvuorot olleet hyviä. Ainakin on paljon puhuttu mutta enimmäkseen kyllä asian vierestä, ja otan oikeuden itekin hieman asian vierestä puhua.

Yksi teema tässä keskustelussa on ollut, kuka on se suomalainen urheilija, joka on urheillut Suomen maailmankartalle. Minusta täällä on jäänyt mainitsematta nimi, joka on tuonut Suo- meen eniten olympialaisia mitaleja. Heikki Savo- lainen jätti tämän ajan pari viikkoa sitten yli 90- vuotiaana, ja hän vielä niin vaativassa lajissa kuin telinevoimistelussa 48-vuotiaana Helsingin olympiakisoissa sai mitalin. Sitä paitsi häneltä jäi sota-aikana parit olympiakisat väliin.

Oikeastaan meidän ei pitäisi keskustella siitä, kuka Suomen sai maailmankartalle. Minusta on tärkeämpää, kuka urheilija urheili ihmisten sie- luihin, niin että sai meille sellaisen liikunnallisen tahdon ja liikunnan tärkeyden tunnustamisen, että sillä on kansanterveysmerkitys ym. Sanoisin, että Heikki Savolainen on tässä kyllä aivan yli- voimainen. Hänen ammattinsa viittaa siihen, ja omalla esimerkillään hän varmasti on näyttänyt meille muille mallia. Erityisesti allekirjoittaneelle on ollut kunnia olla hänen kanssaan yhteistyössä sekä ammatillisesti että poliittisesti. Senkin takia halusin hänen nimensä täällä mainita.

Monessa puheenvuorossa on, kuten totesin, sanottu, että tämä liikuntalaki on moderni tai että tämä on hallinnon puitelaki. Kaikkea tätä se voi olla. Pitäisi kysyä, minkälainen hallinnon puitelain pitäisi olla. Pitäisikö sen olla ohut, heik- ko, putkihallinto vai mitä me voimme siltä edel- lyttää? Kuitenkin on niin, että liikuntatoiminta, se talkootyyppinen, vapaaehtoinen toiminta,

jota on valtaosa liikuntatoimintaa, millä motiivilla me ikinä sitä teemme, on kansantalouden kannalta tärkeä asia. Sitten tämän hallintopuitelain vastapoolina voidaan jonkin verran nähdä bisnestyyppistä liikuntaa, joka nyt vähän lisääntyy ja jolle varmasti on löytymässä oma tarkoituksensa. Onhan meillä senkin tyyppisiä kansallisia tavoitteita liikunnassa, että meidän pitäisi pärjätä ja menestyä, mitä Olympiakomitea vie eteenpäin, siis ihan huippu-urheilu, tämän tyyppinen.

Täällä keskustelu on kyllä käynyt juuri tästä toisesta puolesta eikä hallinnosta. Ainakin itse ajattelin puhua ensin siitä.

Minusta tämä lakiesitys on aika heikko eikä tätä ole ajateltu sillä tavalla, että tällä tosiaan voitaisiin pitää liikunnan puolta. Lakiesityksellä säädetään oikeastaan täsmällisesti keskushallinnon liikuntahallinnosta ja kuntatason liikuntahallinnosta, minusta kummastakin aivan liian heikosti. Tämä ei anna minkäänlaista asetta siihenkään, mitä ed. Olin esiin toi, miten liikunta-asiaa poikkihallinnollisesti pidettäisiin muille hallinnonaloille ajankohtaisena edes yhden ministeriön sisällä. Liikuntahan on kuitenkin sellainen, että se pitäisi, jotta sillä olisi iso kansanterveydellinen merkitys, kuitenkin pystyä viemään koko hallinnon kautta muillekin hallinnonaloille kuin pelkästään sivistyksen.

Sitten on keskushallinnon toinen heikkous, eli rahoitukseen tämä ei anna mitään uutta asetta. En tiedä, pitäisikö, mutta mikä on sitten se ase, jolla sitä puolustetaan, jos sitä ei tässä tuoda? (Ed. Elo: Tuleehan arpajaislaki!) — Arpajaislaki tulee, ja se saattaa olla se pakka, mutta jos sama asenne jatkuu kuin tässä laissa, ei kovin rohkaisevalta näytä, eivätkä kovin rohkaisevia ole esimerkit eduskunnan tasolta. Sanotaan nyt suoraan, että kahden viime hallituksen aikana ei siinä ole kovin puhtaita jauhoja kenelläkään.

Toinen taso, jolla tämä selvästi ja yksiselitteisesti säättää, on kuntataso, mutta taas jää kovin heikoksi. Aika on niin paljon muuttunut ja kunnat ovat niin kovassa säästöpainneessa, ja kun liikunta on vapaaehtoinen hallinnon toimi siellä ja kun hallitus itse antaa lisävelvoitteita kunnille muille aloille ja velvoittaa, että ne hoidetaan, ja ottaa kuntien resursseja pois, tästä laista ei ole kyllä minkäänlaista apua sinne eikä myöskään siihen, mikä on erityistarve, jonka ed. Olin taissain, erityisryhmien liikunta, joka olisi oikeastaan melkein subjektiivisen oikeuden tapainen tarve tai ainakin sellainen, että se pitäisi priorisoida. Mutta kyllähän myös kunnallisella

liikuntatoimella on muita tehtäviä. Ne pitäisi tietysti tarkemmin määritellä, mikä siellä on sitä, mitä tarvitaan ja mitä pitää puolustaa. Sanoisin nimenomaan tämän hallituksen aikana — edellisenkin hallituksen aikana sama trendi oli — liikunta on kärsinyt kunnissa niin isoja tappioita, eikä tämä puutu tähän ollenkaan.

Kaikkein heikoin lakiesitys on aluehallinnon kohdalta. Tämä on oikeastaan surkuhupainen. Tässä annetaan kaikkien kukkien kukkia eikä millään tavalla tehdä tätä liikunnan kannalta vahvaksi. Olin itse edellisen hallituksen aikana samaa lakia valmistelleessa työryhmässä. Meillä oli selvä malli. Meillä oli maakuntapohjainen, eikä se ollut byrokraattinen malli. Se oli vain, että me olisimme nähneet tärkeänä, että liikunnan alueellinen kontrolli, koordinaatio olisi maakunnallisten liittojen vastuulla ja ne saisivat sen järjestää itse aivan niin kuin haluaisivat. Joka tapauksessa se olisi järjestetty niiden vastuulla. Sanon, että siinä mielessä tämä lakiesitys on paljon huonompi. Silloin puhuttiin Kainuun mallista. Meillä oli siitä hyvä kokemus. Meillä oli kokeilu käynnissä. Sanon, että sillä organisaatiolla olisi pystytty vastaamaan niihin uusiin haasteisiin, joita liikunta tarvitsee alueellisesti. Maakunnallinen liikuntahan on selvä kokonaisuus. Siinä on oikeastaan kaksi uutta tarvetta. Kun kunnat eivät yksin pysty järjestämään esimerkiksi liikuntapaikkarakentamista sillä tavalla, että se on kattava, tai yksin tekemään näitä asioita, maakunta olisi hyvin luonteva tapa koordinoida.

Sitten toinen tarve: EU. Aluekehitysvastuu on maakunnallisilla liitoilla. Liikunta olisi erittäin tärkeä ja hyvä asia saada EU-projekteihin mukaan, ja mikään muu niitä ei tekisi. Nyt, kun tämä on tällä tavalla hajallaan ja tämä on tavalta vapaaehtoisvoimin, tässä ei ole mitään velvollisuutta järjestää, tämä jää torsoksi. On oikeastaan surkuhupaista ajatella, miten jostakin Turusta ohjataan Keski-Pohjanmaan taikka Keski-Suomen liikuntaa tai niin edelleen. Kovin suurta muutosta se ei tee esimerkiksi Oulun läänin osalta Kainuuseen muuta kuin heikentää sen, että meillä menee Kainuun maakunnallinen liikunta heikommaksi. Se ei mene aikaisemmasta kauemmaksi, koska lääninhallinto ei mene Oulua kauemmaksi, mutta se on jo purettu. Oulun lääninhallinnolla ei ole sitä vahvuutta, joka pitäisi olla. Sitä paitsi ei tällaista läänityyppistä liikunnan järjestämistä oikeastaan ole olemassaakaan, eli se ei ole luonteva alue eikä tapa. Siinä ei ole sellaista identiteettiä, koska liikunta ja urheiluhan ovat ennen kaikkea me-henkeä, kylähen-

keä, pitäjäheneä, ja ne ovat niitä elävöittäviä tekijöitä, jotka saavat esimerkiksi joukkueurheilussa joukkueita aikaan, ei nyt ihan huipulle asti mutta tekevät tavallista puulaakitason liikuntaa. Tältä osin tämä lakiesitys on torso.

Sitten ihan jokin sana yleisesti liikuntapolitiikasta. On todettu ja sen voi tunnustaa, että urheilussa kaikki piirteet eivät ole terveitä, huippu-urheilussa ainakaan, mutta täytyy sanoa, että urheilujohto ja liikuntapolitiikan johto näyttää erittäin hyvää esimerkkiä siinä, että peli ei ole kovin reilua. Muistetaanpa edellinen hallituskausi, kuinka johtavat liikuntapolitiikat, liikuntajohtajat kävivät varsinaisia rääkkyjäisiä sen hetken liikunnan organisointia vastaan, vaikka silloin oli taloudellinen tilanne maassa aivan toinen kuin nyt. Nyt hallituskin kehuu, että talous on hyvässä kunnossa, mutta kun katsotaan liikunnan resursseja, mitä hallitus ohjasi liikuntaan, nyt tämän vuoden budjetissako vasta ensimmäinen nousu tulee? Veikkausvoittovarojen prosentuaalinen osuus ei ole koskaan ollut niin matala kuin silloin, kun viime hallituskauden mielestäni kovin epäurheilijamaisesti käyttäytyvät liikuntapolitiikat tekivät puhdasta puoluepolitiikkaa.

Minusta olisi vähintään anteeksipyyntöä aika, mutta eihän se tietysti politiikassa ole mahdollista eikä nyt ehkä tarpeenkaan, mutta jos jonkinlaista liikuntapolitiikkaa uskottavuutta haluttaisiin osoittaa, voisi sen verran olla itsekritiikkiä katsoa taaksepäin. Silloin oli jos minkälaisia keskustelua muun muassa tässä salissa ja jos minkälaisia hanketta sen hetken liikuntatoimen järjestämistä kohtaan. Varmasti siellä jokin pieni yksityiskohta arvosteltavana olikin, mutta kun katsotaan suuret linjat, silloin liikunnan suhteellinen osuus hallinnossa oli vahvempi kuin se nyt on.

Sitten liikunnassa on muitakin harmittavia asioita, jotka ovat tänäkin päivänä tulleet esiin. Liikunnan ja kulttuurin vastakkainasettelu sillä tavalla, että urheilu on aina häviävänä osapuolella, on harmittavaa, ja liikuntarahoituksen käyttäminen Oopperaan vieminen on valitettavaa. Siinä on tietysti se, että muutamat poliitikot ovat käyttäneet kaksia kortteja ja pelanneet molempien pussiin ja tavallaan toimineet sillä tavalla epärehellisesti.

Urheilussa on lajikateus keskenään. Se voi olla, että sitä syöpää ei paranna mikään. Sitä vain toivoisi, että niiden avulla, jotka toimivat lajirajojen ja lajiliittojen yli, se voisi olla vähäisempää.

Edelleen meillä on eriseuraisuutta, on eri kes-

kusliittoja ja TUL aikoo vielä nostaakin toimintaansa ja luoda uutta byrokratiaa ja rakentaa lisää järjestökoneistoa. On se kumma, että me emme vieläkään pysty saamaan urheilutoimintaa sillä tavalla paremmaksi, että emme tarvitsisi niin monia putkijärjestöjä ylhäältä alas vaan toimisimme ikään kuin vähemmän yksisilmäisesti.

Kaiken kaikkiaan minun viestini on se, että tämä on heikompi laki kuin se lakiesitys, joka edellisen hallituksen aikana oli valmiina ja joka kaadettiin lähinnä siitä syystä, että se ei kuulemma sporttia tarpeeksi paljon tukenut, mutta tämä tukee vielä vähemmän.

Ed. S a a p u n k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Liikuntaneuvoston varapuheenjohtajana ja entisenä liikuntapolitiikkona ja nykyisenä poliitikkona otan kantaa asiaan. Olen ollut paljon aikaisemmin liikuntapolitiikko kuin puoluepolitiikko. Viime vaalikaudella oli kaikkein tärkeintä saavuttaa eheytyminen urheilurintamalla. Se saavutettiin. Silloin yritettiin ed. Kemppaisenkin mainitsemaa liikuntalakia tuoda tänne saliin ja eduskuntaan. Olin voimalla vastustamassa sen takia, että sitä ei päästettäisi maakunnallisille liitoille jaettavaksi, koska siellä se puoluepolitisoituu ja ruvetaan kahisemaan. Lääneissä oli erittäin hyvä järjestelmä, jolla se jaettiin. Tosin nykyään, kun läänit isonivat, siinä voi olla vaikeuksia, mutta eivätköhän ne löydä omat uomansa siellä.

Mielestäni tämä laki on valmisteltu kohtuullisen hyvin. Olen siihen tyytyväinen. Sen takia en ole tänä iltana kovin paljon ottanut tähän kantaa. Sitten kun arpajaislaki tulee tänne taloon, pitää meidän tapella kunnolla, että saadaan prosenttiosuus isonnettua 20:stä, joka on tippunut 36:sta 20:een. Vaikka ed. Rauramo kehuu, että nyt on ministerin kanssa hyvin mennyt, voihan se mennä hyvin, mutta ei sinne rahaa ole tullut tai ainakaan prosentit eivät ole lisääntyneet. Turha sitä on nostaa esiin. Ennenkin on pärjätty, vaikka on otettu yhteen ministereiden kanssa, mutta heidän kanssaan on pärjätty kuitenkin.

Tässäpä tulivat oikeastaan minun sanomani. Tämä on hyvin valmisteltu, ja sitten olemme urheilukansana arpajaislaissa puolustamassa, mutta turhaan me tässä kovin hehkutamme, koska kentältäkin olen saanut hirveän paljon positiivista palautetta tämän lain valmistelun suhteen. Sen takia en kehtaa puhua täällä enempää.

Ed. L i n d é n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen peräänkuulutti

kovasti sitä, että liikunnan alueellinen organisoiminen olisi tullut laissa esittää maakunnallisten liittojen toiminnaksi. Tietysti tämä on kaunis ajatus, mutta kun tiedetään, että tässä laissa ei ole tarkoitus lisätä resursseja, pelkkä retorinen lakiin kirjoittaminen siitä, että maakunnallisille liitoille annetaan uusia tehtäviä ilman, että sinne suunnataan resursseja ja voimavaroja, olisi mielestäni silmänlumetta. Sen vuoksi lain linjaus on mielestäni oikean suuntainen siinä, että alueellista yhteistyötä tehdään vapaaehtois pohjalta niiden järjestöjen kautta, jotka siellä alueella toimivat, ja että lääni edelleenkin hoitaa liikuntatoimen koordinointia ja asettaa alueelliset asiantuntijaelimet.

Uskon vahvasti, että alueellinen ja seutukunnittainen liikuntajärjestöjen yhteistyö on oikea pohja alueellisen liikuntatoimen edistämiseksi ennen kaikkea, kun kuitenkin liikkuminen tapahtuu kunnissa ja kunnissa ovat resurssit liikuntapaikkojen rakentamiseen. Seutukunnittaisen yhteistyön kautta varmasti uusia voimavaroja löydetään myös seutukunnittaiselle liikuntapaikkarakentamiselle.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Oikeastaan ed. Saapungin puheenvuoro teki osaksi oman puheenvuoroni tarpeettomaksi. Olen oppinut tuntemaan ed. Kemppaisen hyvin kriittisenä oppositiopoliitikkona, ja hän osoitti jälleen kerran taitavuutensa. Ed. Kemppainen löytää pöpöjä sieltä, missä niitä ei olekaan, ja ed. Saapunki tosiaan korjasi tämän, että tässä hän on kuitenkin pääosassa muutos hyvään suuntaan ja sitä voidaan puolustaa. Aion vielä aivan lyhyesti jossakin vaiheessa esittää toisenlaisenkin mallin, että puitelain sijaan meillä olisi yksityiskohtaisempia lakeja. Mutta palaan siihen.

Mitä tulee puoluepolitiikkaan, siihenkin ed. Saapunki jo puuttui. Ed. Kemppainen käytti hyvin vihjailevan puheenvuoron. Hän vielä voisi sitä vähän selvittää, mitä hän omalta osaltaan tarkoitti.

Kun ed. Kemppainen puuttui TUL:n toiminnan lisäämiseen, muistan hyvin, kuinka ed. Olinin edeltäjä Matti Ahde monta kertaa 80-luvulla kysyi, minkä takia nyt pelätään kilpailua urheilujärjestöjen välillä. Urheiluan on kilpailua. Miksi nyt pelätään sitä? Itse asiassa olen hyvin pitkälle samaa mieltä. Ei TUL ole mikään lisärasitus eikä TUL saa mitään lisärahaa siitä, että TUL lisää omaa toimintaansa. Minusta se on aivan positiivista.

Hallinnon osalta olen ed. Kemppaisen kanssa

kyllä aika pitkälle samaa mieltä. Totean vielä kerran sen, minkä totesin puheenvuorossani, että läänit ovat niin isoja tällä hetkellä. Minusta olisi paljon järkevämpää, että se olisi maakuntien mukaista ja myös resurssit osoitettaisiin maakuntien liitoille, koska urheilupiirit ovat kuitenkin suurin piirtein maakuntien rajojen mukaisia.

Rahojen osalta, ed. Saapunki, toteaisin kyllä, että kyllä me edustajat olemme täällä aika yksimielisiä siitä, että urheilu on lyöty kanveesiin viime vuosien aikana. Jatkuvasti on alaspäin menty. Ei siinä ministerin kiltteys paljon auta. Mukava mies ministeri Andersson sinänsä on.

Ed. O l i n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä ed. Elo kiteytti aivan oikein. Kyllä tässä eräänlaista lukua on otettu.

Mitä tulee ed. Kemppaisen puheenvuoroon, niin siinä oli aivan raikkaita, tervetulleita näkökulmia kritiikin mukana. Jos tästä nimittäin etsitään juuri bisnes- ja ammattiuurheilua, niin tässä ei ole joko rohjetta tai haluttu tehdä selvää kannan määrittelyä esimerkiksi siihen, miten ammattiuurheilua toiminnallisesti tuetaan.

Kuntien tilanne on myös aivan toinen, kuten ed. Kemppainen totesi, tänä päivänä, ja siksi pitää tarkkaan miettiä, miten liikunta-asiat siellä saadaan hoidettua. Olen itse tämän lain kannalla alueellisen hallinnon osalta, joskin ymmärrän maakunta-aluepoliittisen näkökulman, johon täällä ed. Kemppainen viittasi. Se on perusteltavissa liikuntapolitiikan kehittämistoiminnan kannalta sikäli, että aluepoliittinen kehittämistoiminta on maakuntien liitoilla. Tätä te varmastikin tarkoittitte. Mutta laissa on nyt näin ja lain mukaan edetään.

Sitten viittaus siihen, että TUL nostaa toimintaansa. Todella johtamani järjestö nostaa. Se on Suomen suurin urheilujärjestö, yli 400 000 jäsentä, 1 600 seuraa, 1 100 erittäin aktiivista. Silloin kun me satsasimme täysillä huippu-urheiluun, Suomenkin huippu-urheilu menestyi paremmin kuin tänä päivänä. Meidän jäsenistämme vain lähes puolet on käyttänyt lajiliittoon liittymismahdollisuutta. Siinä tapauksessa meidän on totta kai yhdessä lajiliittojen kanssa harjoitettava liikunnan edistämistyötä ja nimenomaan, kuten ed. Elo sanoi, kilpailu markkinoilla tässäkin auttaa.

Ed. R a u r a m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kemppainen otti liikunnan aluehallinnon voimakkaasti esille ja voimautti siinä mielessä hänen näkemyksensä, että

sitä ei ole laissa kovin tarkasti määritelty. Mutta jos käännetään asia toisin päin ja annetaan vapaan kansalaistoiminnan järjestäytyä kerrankin sillä tavalla, kuin he itse haluavat, ja laitetaan ne laatikot vasta sitten ympärille ja lisätään sitten resursseja, niin saattaa olla, että siitä syntyy paras mahdollinen tulos sitä kautta.

Täällä otettiin kantaa myös huippu-urheilun ammattimaiseen urheiluun. Se on siinä mielessä aika hankala asia, että siinä täytyy kuitenkin ensiksi jokaisen tehdä itselleen selväksi, mikä on ammattiurheilua ja mikä huippu-urheilua. Jos katsotaan ed. Kemppaisen omaa aluetta Kainuuta, niin Sotkamon kunta tukee hyvin voimakkaasti esimerkiksi Sotkamon Jymyä, ja pidän Sotkamon Jymyn pelaajia aikamoisina huippu-urheilijoina. Tällä tavalla yhteiskunta tukee kuitenkin huippu-urheilua, mikä sinällään on mielestäni oikein. Tässä laissa on kuitenkin kiinnitetty huomiota siihen, että niiden urheilumuotojen, joita tuetaan, pitää olla dopingista vapaita, eettisesti hyväksyttäviä ja kaikkea muuta tämän tyyppistä.

Mitä tulee sitten ed. Saapungin puheenvuoroon siitä, kuka milloinkin on ministeri, me urheiluihmiset, jotka suunnilleen täällä salissa nyt istumme vielä pitkän keskustelun loppuvaiheessa, olemme varmasti yksimielisiä siitä, että liikunta ei ole saanut niitä rahoja ministereistä riippumatta, mitkä sille kuuluvat. Mutta toki on sanottava, että nykyisen ministerin kanssa on yhteistyö siinä mielessä ollut helpompaa, kun hän on kerran nimittänyt itselleen asiantuntijaelimen, valtion liikuntaneuvoston, ja kun liikuntaneuvosto on tehnyt hänelle esityksiä, niin hän on ne esitykset hyväksynyt lähes sinällään. Eli hän on luottanut omaan liikuntaneuvostoonsa ja näin ei ole ollut aina kaikkien ministerien aikana.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensin edustajille Olinille ja Elolle, että minä olen ymmärtänyt liikunnan ja urheilun kilpailuna sillä tavalla, että ihmiset, kilpailijat ja joukkueet kilpailevat, eivätkä organisaatiot ja järjestöt, (Ed. Elo: Mutta niin kilpailevat puolueetkin!) eivätkä ainakaan sillä tavalla, että me annamme niille verorahoja sitä varten, että ne järjestöinä kilpailevat toisiaan vastaan. (Ed. Elo: Keskusta kilpailee!)

Aluehallinnossa eivät meidän erimielisyytemme ehkä ole ihan niin selkeäpiirteisiä, kuka misäkin leirissä on, mutta minä ennen kaikkea arvostelen tämän sekavuutta. Tämä on surkuhupaista, että kehittämisen vastuu tavallaan anne-

taan sellaiselle organisaatiolle, jota ollaan poliittisesti ajamassa alas ja joka ei yllä mitenkään sinne kentälle ja niille alueille, jotka toimintaa järjestävät. Suurlääneihin ihmisillä ei ole minikäänlaista yhteyttä. Tämä oli minun kritiikkini.

Minä tarjosin siihen mallia, jota on kokeiltu, Kainuun mallia. Ei siellä ole lisää byrokratiaa. Esimerkiksi Kainuussa maakunnallinen liitto antoi tämän tehtävän liikuntajärjestöille, joissa oli kummankin puolen ihmisiä mukana. Mehän yritimme, ed. Lindén, Oulun läänin tai Pohjois-Suomen mallia, mutta sepä ei valitettavasti onnistunut. Se hukkui byrokratiaan. Se ei ollut luonteva tapa järjestää liikuntatointa, Pohjois-Suomen liikuntaa enempää kuin Oulun läänin liikuntaakaan. (Ed. Ihmäki: Palatkaa entisiin lääneihin!) — Ei, kun maakuntapohjaiseen, niin kuin urheilun piirijärjestöt ovat aina järjestyneet. Se on identiteettikysymys. Se on sellainen kysymys, jossa on jo valmiiksi lisäarvoa, joka on ihmisille yhteinen.

Ed. K a l l i o : Rouva puhemies! Puutun vielä lyhyesti liikunnan aluetason organisointiin, jota ed. Kemppainen äskeisessä puheenvuorossaan käsitteli ja josta myös ed. Pekkarinen tänään on ollut huolissaan. Huoli on aiheellinen, sillä kuten tiedämme, aluehallintouudistuksen myötä läänien liikuntalautakunnat lakkautettiin. Näillä vuonna 1980 lakisääteiseksi tulleilla lautakunnilla oli pitkä historiallinen perinne. Ymmärtääkseni niiden työ oli hyvin arvostettua liikunnan kentällä. Lautakunnan tehtävien asianmukainen hoitaminen edellytti hyvää yhteistyötä kuntien liikuntatoimen, liikuntajärjestöjen, yksityisten liikuntapalvelujen tuottajien sekä muiden liikunnan sidosryhmien suuntaan. Mielestäni lautakunnat ohjasivat osaavasti ja tasapuolisesti alueiden liikuntapaikkarakentamista. Ne toimivat luontevina yhteydenpitäjinä valtion, kuntien ja järjestöjen välillä.

Nyt, kun läänien liikuntalautakunnat lakkautettiin, perusteluina käytettiin yhtäältä tehtävien vähentymistä ja toisaalta sitä, että maakuntien liitot huolehtisivat lautakunnan tehtävistä alueatasolla. Valitettavasti todellinen tilanne tänään on kuitenkin toinen. Nyt ollaankin keräämässä eri lääneissä alueellisia yhteistyöryhmiä täyttämään paikallisen ja alueellisen asiantuntemuksen vajetta.

Mielestäni tämä ei ole kuitenkaan tyydyttävä ratkaisu. Kyllä liikunnan alueellisen asiantuntemuksen organisoinnin täytyy rakentua virallisten toimivaltaa omaavien elimien varaan, vaikka

sitten maakuntapohjalta, niin kuin täällä on esitetty, koska kyllä maakunnat tällä hetkellä kiistatta muodostavat aluehallinnon perusyksikön. Muuten tämä organisointi pitäisi pitkälti toteuttaa niitä periaatteita noudattaen, joilla läänien liikuntalautakunnat aikanaan toimivat. En usko, että se tämän lain käsittelyn yhteydessä onnistuu, mutta tämä asia pitäisi mitä pikimmin ottaa valmisteluun.

Ed. Lindén: Arvoisa puhemies! Tänään on lähes 7—8 tuntia käyty erinomaista, joskin osittain räväkkää lähetekeskustelua liikuntalaista. Nyt voimassa oleva laki on ollut muutoksen kohteena useamman kerran, ja onkin aika jo koota se nyt keskustelussa olevalla hallinnollisella puitelaila. Valmistelussa on käyty huolellinen lausuntokierros ja uskon, että kaikki lausujatahot voivat olla kohtuullisen tyytyväisiä käsittelyssä olevan lain henkeen ja kirjaimeen.

Ennen kaikkea nyt vihdoinkin viimein liikuntalakiin ollaan saamassa lain tarkoitus kirjattua: liikunnan edistäminen ja toisaalta väestön hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla. Laki antaa hyvät kehykset ja tavoitteet toiminnalle. Nyt kuitenkin pitää jatkossa huolehtia siitä, että löydämme myös resurssit lain hengen toteuttamiselle.

Opetuksen ja kasvun yhteydessä puhumme mielellämme elinikäisestä oppimisesta. Myös liikuntaan on mielestäni saatava elinkaariajattelu mukaan. Liikkuminen vauvasta vaariin tulisi olla meillä luonnollinen osa jokapäiväistä elämäämme. Vakaasti uskon, että kaikkien tuntema sananparsi, ”minkä nuorena oppii, sen vanhana taitaa”, pätee erinomaisesti myös liikkumisessa.

Kunnissa olevilla olosuhteilla luodaan mahdollisuudet elinikäiseen liikkumiseen. Kuntien liikuntatoimet ovat olleet kovassa myllerryksessä tiukkoina talousaikoina. Säästöt ovat vahvasti purreet myös kuntien mahdollisuuksiin huolehtia kuntien liikuntatoimien resursseista. Liikuntapaikkainvestointeja on karsittu ja järjestöjen toiminta-avustuksia vähennetty. Kuitenkin kunnallisten päättäjien on syytä muistaa, että ilman kunnollisia liikuntapaikkoja liikkujien määrä vähenee.

Elinkaariajattelussa jo pienet lapset tulee opettaa liikkumaan säännöllisesti. Valitettavasti vain usein päiväkodeista ensimmäiseksi karsietaan juuri liikuntatilat pois.

Koululiikunnan merkitystä ei voi missään tilanteessa tai olosuhteissa vähätellä. Oulussa on tutkittu erään koulun oppilaiden suorituskyyä

liikunnassa kolmen vuosikymmenen ajan. 11—19-vuotiaiden oppilaiden keskiarvo liikunnan suorituskyyssä ei ole kolmen vuosikymmenen aikana heikentynyt, vaan keskimääräinen suorituskyy nuorilla on tänä päivänä yhtä hyvä kuin kolme vuosikymmentä sitten.

Tutkimuksissa kuitenkin havaittiin suuret eroavaisuudet nuorten keskinäisessä suorituskyytasossa. Tänään nuorissa on joukko, jolla on todella heikko liikunnan suorituskyy, ja joukko nuoria aktiiviliikkujia, joilla on huipputasoa oleva suorituskyy. Tutkimus osoittaa, että on syntynyt joukko liikunnasta syrjäytyneitä nuoria. Tässä on todella suuri haaste koululiikunnalle.

Kuitenkin opetuksessa koululiikunta on joutunut antamaan tilaa teoria-aineille. Liikuntatunnit opetuksen kokonaisuudessa ovat vähentyneet. Tietoyhteiskunta arvostaa osaajia. Osa nuorista viihtyy erinomaisesti tietokoneenruudun ääressä pelaten ja surffaillen Internetissä. Näille surffareille liikkuminen on usein vierasta.

Osa nuorista harrastaa aktiivisesti erilaisissa urheilu- ja liikuntajärjestöissä. Heille liikkuminen jokapäiväistä elämää. Huomiota tuleeekin kohdistaa niihin nuoriin, jotka hakevat elämystä muista harrastuksista, ei liikunnan parista. Kun koululiikuntaan ei panosteta ja liikunnasta syrjäytyneet nuoret kasvavat aikuisiksi, on entistä vaikeampaa saada heidät aikuisiässä liikkumaan. Kukaan ei enää kyseenalaista liikunnan merkitystä ihmisen hyvinvoinnissa ja terveydessä.

Lain 1 §:n tarkoitus väestön hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn parantamisesta saavutetaan vain panostamalla vahvasti myös lapsuus- ja kouluiän liikuntaan ja liikkumiseen. Terveyskasvatuksen häviäminen kouluopetuksesta ei mielestäni ole edesauttamassa liikunnan edistämistä. Terveyskasvatuksella on tärkeä rooli liikkumisessa kokonaisvaltaisesti ajateltuna.

Kunnossa kaiken ikää -projekti on ollut tärkeä valtakunnallinen hanke aikuisiän liikkumisen edistämiseksi. Se sopii myös hyvin elinkaariajatteluun: Kunnossa kaiken ikää liikkumalla vauvasta vaariin.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys pitää sisällään monia kokonaisuuksia ja tärkeitä osa-alueita, joista kustakin voisi puhua pitkään. Näin lähetekeskustelussa halusin kuitenkin tuoda esille koululiikunnan merkityksen liikkumiseen oppimisessa varsinkin, kun koululakien kokonaisuudistus on myös tällä hetkellä sivistysvaliokunnassa asiantuntijakuulemisessa. Liikuntalaissa on erikseen haluttu korostaa lasten ja nuorten kasvun ja

kehityksen tukemista, sellaisen liikunnan tukemista, jonka lähtökohtana on lasten ja nuorten tarpeet. Onnistuneella koululiikunnalla lain tämän pykälän henki aivan varmasti toteutuu. Luotan siihen, että sivistysvaliokunta osaa ja pystyy peilaamaan koululiikunnan merkitystä niin liikuntalain kuin koululakien yhteydessä, kiinnittää huomiota sen tärkeyteen liikunnan edistämisessä ja ennen kaikkea kirjoittaa myös koululiikuntaan sen hengen mikä tänään lähetekeskustelussa olevassa liikuntalaissa on.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lindén puuttui koululiikunnan huonoon tilanteeseen ja vielä huonompaan tulevaan tilanteeseen. Hallituksen esityksessä ei ole terveystietoa ja liikuntaa sisällytetty lakisääteiksi oppiaineiksi. Koulutuslait ovat nyt sivistysvaliokunnan käsiteltävänä, ja eduskunnalla on mahdollisuus lisätä sekä terveystieto että liikunta lakeihin.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti paikaltani haluan todeta jonkin asian. En halua pitkittää istuntoa kovin turhan päiten.

Olen seurannut keskustelua ja huomannut, että yksi osa-alue on jäänyt hirveän vähälle huomiolle, tai oikeastaan kaksi: vammaisten liikunta ja ikäihmisten liikunta.

Sivulla 7 on kyllä todettu siitä, että on olemassa "Kunnossa kaiken ikää" -projekti, joka painottuu 40—60-vuotiaiden liikuntaan, mutta meillä on päälle 60-vuotiaitakin ihmisiä. Nimenomaan heidän kohdallaan liikunnan aloittaminen ei todellakaan koskaan ole myöhäistä. On nimittäin hyvin selkeästi osoitettavissa se, että hyvinkin iäkkäiden ihmisten fyysinen kunto voi kohota säännöllisellä harjoituksella. Näin ollen ikäihmisten liikunnan aktivointi on minusta erittäin välttämätöntä.

Kun ajatellaan ikäihmisten tapaturmia, niin noin puolet aiheutuu kaatumisista ja nehen aiheutuvat usein huonosta tasapainosta ja kehon eri osien huonosta yhteistoiminnasta. Varsinkin uinti on erittäin hyvä urheilumuoto ikäihmisille, ja toivoisinkin, että valiokunta keskittyisi myös tähän osa-alueeseen. Tämän erittäin tärkeän lasten ja nuorten liikunnan lisäksi toivon tarkasteltavan myös erittäin iäkkäiden ihmisten liikunnan aktivointia ja painotettavan uimahallien peruskorjauksia, joita vielä minusta pitäisi ehdottomasti jatkaa. Siinä yhteydessä pitäisi myös katsoa, että liikuntapaikat ovat myös vammaisille sopivia. Siinä meillä on paljon puutteita.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Liikunta-asiat ovat aina kirvottaneet eduskunnan hyvin vilkkaaseen keskusteluun ja nytkin on käyty yllättävän pitkä ja hyväkin keskustelu liikuntapolitiikan perusasioista.

Jossakin vaiheessa aikaisemmin puhuttiin siitä, kaipaako liikunta ja urheilu idoleja. Jotkut ovat sitä mieltä, että se ei kaipaasi niitä, mutta minä olen ehdottomasti sitä mieltä, että se kaipa idoleja, juuri sellaisia esimerkkejä, jotka löytyvät huipuluokan urheilijoista, maailmanmenestyksen saavuttaneista urheilijoista. Muistan aikanaan nuorena poikana, kun Tapio Rautavaara vuonna 46 voitti keihäänheiton ... (Ed. Kemppainen: 48!) — Taisi olla 48, 46 oli Nikkanen toinen Oslolla. — Näin meni vähän asia sekaisin, mutta joka tapauksessa minunkin kotipaikkani keihästä heitettiin melkein läpi yöt vimmatusti, vaikkei ollut kuin koivuкеpin pätkä, mutta kyllä se kovasti innosti.

Kun katsellaan jääkiekkoilijoita, jos he menestyvät, niin kaukaloiden laidalla on pilvin pimein pieniä tenavia, jotka eivät luistimilla kunnolla edes pystyissä pysy, pyrkimässä harrastamaan tätä aluetta. Eli on erittäin tärkeätä esimerkiksi suomalaisessa kesäurheilussa, että saadaan edes yksikin kunnan urheilija liikkeelle, ettei tarvitse naapurista sellaisia lainata. (Ed. Kemppainen: Kyllä Hämäläinen on hyvä!) Se olisi myös tämän alueen liikunnalle erinomainen apu, ed. Kemppainen.

Koululiikunnasta totean vielä sen, että keskustelin tänään tamperelaisten sosiaalialan oppilaitoksen oppilaiden kanssa ja he olivat sitä mieltä, että liikuntaa on liian vähän ja se tiedetään myös oppilaiden joukossa. Mutta sitä täytyy lainsäädännöllä ohjata, ei se asia tahdo muuten onnistua. Näin ollen asiaan pitää kiinnittää jatkossa huomiota.

Ed. E l o : Puhemies! Minullakaan ei ole tarkoitus enää pidentää keskustelua kovin paljon, mutta siltä varalta, että menee yli kaksi minuuttia, tulin tänne korokkeelle.

Totesin ensimmäisessä puheenvuorossani, että vähänhaikaudella muistelen niitä aikoja, kun ensimmäisen kerran säädettiin vuonna 97 liikuntalaki, joka astui voimaan 1.1.80, haikaudella siksi, että suurin piirtein nämä samat asiat jo saatiin siihen liikuntalakiin, jonka tehtävänä oli nimenomaan kuntien ja kuntien kautta urheiluseurojen tukeminen. Niin kuin totesin, jotenkin vähän kaipa vahvempaa panostusta urheiluseuroihin, joita ei koko laissa ollenkaan mainita.

Mutta, puhemies, viestini on oikeastaan se, että kun me nyt hyväksymme tällaisen puitelain, niin jokaisen urheiluihmisen pitäisi myös miettiä, onko tämä riittävä, riittääkö tällainen puitelaki silläkin edellytyksellä, että tulee raha-arpajaislaki, niin kuin on luvattu, jossa toivottavasti myös liikunnan osuus saadaan mahdollisimman suureksi ja saadaan se lakiin kirjatuksi. Esitän vain mietittäväksi, pitäisikö urheilujärjestöjen edetä siihen suuntaan, että haluaisimme erillisiä lakeja. Otan kolme neljä vain malliksi.

Esimerkiksi laki liikunnan rahoituksesta voisi olla yksi sellainen laki, ei pelkästään raha-arpajaislaki, vaan laki liikunnan rahoituksesta. Toinen voisi olla laki erityisryhmien liikunnasta ja kolmantena laki huippu-urheilusta ja samaten laki joukkoliikunnasta.

Tässä, rouva puhemies, kiinnitän huomiota erityisesti siihen, että meiltä puuttuu tietynlainen huippu-urheilustrategia Suomesta. Emme ole vielä oikein päässeet selvyyteen siitä, mikä esimerkiksi on Olympiakomitean ja erikoisliittojen välinen suhde huippu-urheilun osalta.

Olympiakomitean, jonka hallituksen jäsen olin 8 vuotta 80-luvulla, lähin tehtävä on antaa rahaa urheilijoille, siis olympiakisoihin valmistautuville urheilijoille, ja valita olympiajoukkueet. Mutta erikoisliitoillahan on myös samantaisia tehtäviä. Monissa maissa tämä yhteistyö on paljon läheisempää kuin se on Suomessa Olympiakomitean ja erikoisliittojen välillä. Kenellekään ei jää epäselväksi se, että meillä tarvitsee olla kansallinen Olympiakomiteamme, ei voi lähteä siitä, että se olisi jokin osasto jossakin Suomen Liikunnassa ja Urheilussa, vaan me tarvitsemme ihan Kansainvälistä Olympiakomiteaa varten kansallisen Olympiakomitean, joten tässä suhteessa ei varmasti ole mitään epäilyjä.

Mutta vielä kerran kysyn, tarvitsisimmeko me kuitenkin huippu-urheilustrategian. Nimittäin täällä ovat monet edustajat viitanneet, viimeksi ed. Aittoniemi, siihen, kuinka suuri esimerkki on huippu-urheilija ja mikä on huippu-urheilun innostava vaikutus nuoriin, ja ehkä se pohdiskelu on tässä laissa jäänyt aika pienelle. Kerran vielä: Minä ymmärrän, että tämä on puitelaki eikä kaikkia hyviä asioita siihen voida ottaa mukaan.

Vielä ihan lopuksi palaan siihen, mitä tässä keskustelussa on monta kertaa sivuttu, miten hallinto järjestetään. Minä luulen, että Suomessa urheilun hallinto on kuitenkin matalimmalla tasolla, mitä yleensä länsimaissa. Meillä on osastopäällikkö, jolla on sekä urheilu että nuoriso hoidettavana, ja se on kyllä vähintään ilmeisesti, mitä

läntisessä maailmassa on. En minä nyt ole tässä vaatimassa mitään omaa ministeriä urheilulle. Ei sekään ollenkaan tekisi pahaa, että semmoinen olisi olemassa, mutta kuka ajaa todella urheilun etua hallinnossa, jos ei meillä ole siellä edun ajajia riittävän korkealla tasolla? Tämä on minun kysymykseni.

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Tarkoitus on puhua ihan lyhyesti parista asiasta.

Minusta ed. Aittoniemi otti idolikysymyksen hyvin esille. Se on kyllä varmasti sellainen asia, joka saa ihmiset liikkumaan. Mutta viestivätkö nykyaikana aina tällaiset idolit oikeita asioita? Ed. Aittoniemi totesi, ettei Eduard Hämäläinen olisi hyvä idoli. Minulle hän on erittäin hyvä idoli, oikein kunnan suomalais-ugrilainen paitsi siinä, ettei osaa heittää keihästä. (Ed. Elo: Oppii vielä!) — Ei näy oppivan. Itsekin olen joskus todennut, että en taida olla oikein suomalainen, kun en osaa heittää keihästä enkä hiihtää, niin kuin kaikki suomalaiset. Kiekko osaa paremminkin lentää.

Mutta idolikysymykseen kyllä liittyy ongelmia, kun tulee huippu-urheilun lieveilmiöitä. Minusta erittäin paljastavasti sanoi, onko hän meidän mieshiihtomme viimeisin maailmanmestari Kari Härkönen, hän oli hyvä kansainvälinen hiihtäjä, muttei huippuhiihtäjä, joka totesi, että sen jälkeen, kun hän oli huomioon ottamatta ketään muuta, ajatteli vain itseään ja omaa napaansa, sitten vasta pärjasi. Minusta tämä ei ole kauhean hyvä viesti eikä kauhean hyvä idoliviesti yhteiskunnallisesti. Voi olla, että sille ei mahda mitään, mutta ei ainakaan minusta yhteiskunnassa pitäisi olla tällainen individualismi ja oman edun tavoitteluinen enää sellainen etu.

Ed. A. Ojala otti puheeksi vanhukset ja vammaiset. Tämä on juuri se kohta, johon itsekin puheenvuorossani puutu ja joka tässä laissa ei ole kuntien palveluna. Se ei ilmeisesti kuitenkaan ole muuten järjestettävissä, koska se ei ole mitään vapaaehtoistoimintaa eikä kansalaistoimintaa. Se saattaisi tietysti olla kuntien katalysoimana jotenkin myös järjestötoimintaa tai kolmannella sektorilla. Mainitsenpa taas Heikki Savolaisen nimen. Hänen miniänsä Kajaanissa vetää erityisryhmien liikuntaa erittäin ansiokkaasti, ja se on kyllä sellainen, jolla myös saadaan terveydenhuollon kustannuksia vähenemään ja ihmisten elämänlaatua paremmaksi. Ne ovat juuri sellaisia toimintoja, jotka tässä säästöpainneessa, säästövimmassa ovat vaaravyöhykkeessä, niiden palveluiden järjestäminen, jos sille ei saada vahvem-

paa säännöspohjaa tai uutta pontta toteuttamisessa, ei tietenkään puhtaasti verorahoilla, sillä verorahoille on monta reikää, mutta se pitäisi olla jotenkin muuten, sen järjestämiseen pitäisi saada utyää.

Sitten vielä puutun maakunta-asiaan. Ed. Kallio totesi, että läänit ovat olleet hyvä liikuntatoimen järjestämistaso. Minusta ne eivät ole, eivät edes olleet aikoinaan. Ne olivat tietynlainen byrokratia. Joskus huvitti, kun Oulussa olisi pitänyt tietää, minkälainen liikuntasali Ristijärvelle tehdään tai minkälaisia mittoja, minkälainen käyttö. Minusta se oli ainakin meidän mittakaavassamme turhan kaukainen byrokratia. Papeita siinä siirreltiin. Ei varmasti tiedetty myöntävillä ja käsittelevillä tahoilla, mistä kulloinkin oli kyse.

Ed. Rauramo otti esiin ehkä myönteisessä hengessä lain aluehallinnon järjestämisen, että annetaan tämän vapaasti tapahtua. Siinä on kylä aikamoinen riski. Me saamme taas ristikkäisiä rajoja. Minä en väitä, ettei sillä ole hyviä piirteitä ja hyviä tavoitteita. Alueiden pitäisi olla luontevat. Mutta jos siinä ei ole tiettyä ohjausta ja tiettyä tahdon osoittamista, niin siinä voi käydä niin kuin anarkiassa käy, että lopputulos ei ole kuitenkaan hyvä eikä se istu. (Ed. Rauramo: Kyllä Helsingistäkin voidaan ohjata!) — Kyllä minä huomaan, että tässä on tällainen Kehä III:n sisäpuolen ajattelu, jossa ei ymmärretä maakuntahenkeä eikä maakunnan sisäistä dynamiikkaa eikä niitä asioita, jotka saavat ihmiset liikkumaan.

Jos te esimerkiksi katsotte, millä innolla vielä maakuntaviestejä järjestetään, ne ovat varsin matalatasoisia kilpailuja, jos verrataan siihen, mitä tulee joitakin maailmanluokan televisiossa. Minulla itselläkin on haave vielä kerran päästä paanalle näissä kisoissa. Niissä on kuitenkin sellaista kansanjuhlaa ja sellaista yhteisyyden tunnetta ja sellaista sanotaanko vähän positiivista ja joskus vähän negatiivistakin kilpailua, jota aina tähän liittyy. Mutta urheilussa on niitä piirteitä, että on kaikki nämä vivahteet. Ne syntyvät nimenomaan yhteisöistä ja maakunnallinen yhteisö on siinä erittäin luonteva.

Haluaisin vielä korostaa sitä, että onhan tässä uusikin tekijä, nimenomaan EU, koska maakunnallisilla liitoilla on aluekehitysvastuu ja ne järjestävät projektit. Millä ihmeellä liikunta pääsee mukaan näihin EU-projekteihin, jos ei sitä kautta, missä projekteja luodaan ja jossa ne arvioidaan ja jossa niitä katalysoidaan ja jossa halutaan, että ne syntyy? Jos ne luodaan jossakin

muualla, niin sitten näiden projektien hyväksyjä saattaa hyvinkin vierastaa, jos se ei ole tuttu tai omien alueiden mukainen. Minusta on tulevaisuuden tehtävä, että urheilu lohkaisi niistäkin Brysselin rahoista, joita me nettomaksajina viemme, edes jonkin osan tänne takaisin. Me olemme käyneet läpi maatalouspolitiikkaa, onnistummeko me siinä, mutta kyllä tähän jakoon pitäisi liikkunnankin päästä.

Vielä yksi asia, missä maakunnallisuus on parempi: Kun me tarvitsemme kuntarajat ylittäviä hankkeita, rakennushankkeita tai muita. Vuokatin hiihtotunneli oli hyvä esimerkki. Veikkaanpa, että turha mutka olisi ollut Oulun kautta sitä ajaa, vaikka oululainen työministeri siihen rahat myönsi, mistä hänelle suuret kiitokset. Mutta hänetkin piti käyttää muutaman kerran katso-massa, koska hänellä oli niin suuri epäily siitä tilasta siellä, mutta se kynnys ei onneksi tullut miksiäkään esteeksi. Se olisi tullut esteeksi, jos ed. Rauramo olisi ollut jossakin ratkaisevassa asemassa Kehä III:n sisäpuolella siitä päättämässä. Me varmasti tulemme näkemään, että kun on tietty alueellinen tahto hanke toteuttaa, siinä ovat mukana myös muut kunnat. Minusta tässä on hyvä esimerkki siitä, että yksi kunta ei ole enää kykenevä myöskään rakennushankkeita eteenpäin ajamaan.

Ed. A. Oja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen samaa mieltä ed. Kemppaisen kanssa siitä, että on erittäin iloinen asia, että kunnat ovat ottaneet huolehtiakseen nimenomaan erityisryhmien liikunnasta, sillä onhan ihan selkeä asia, että yksityiset urheiluseurat eivät paljon välitä vammaisten tai iäkkäiden ihmisten urheilun järjestämisestä, koska kilpaurheilu tuo huomattavasti isommat voitot ja myös isot seurat hakevat enemmän rahaa kuin ehkä keskittyvät pienryhmien urheilun hoitamiseen. Toki ne tekevät erittäin hyvää ja perusteellista työtä lasten parissa ja nimenomaan lapsiurheilun ja nuorten urheilun kanssa, mutta painopiste on huomattavasti voimakkaammin kilpaurheilun puolella.

Olen hieman ollut hämmästynyt siitä, että kun kuitenkin Suomessa on vammaisurheilussa saavutettu erittäin hyviä tuloksia, ei niitä kyllä kovin usein ole lehdistössä tarpeeksi huomioitu, puhumattakaan siitä että tuloksia olisi vähän laajemmalti julkistettu ja myös juhlittu. Siinä ehkä meillä olisi parantamisen varaa Suomessa.

Siitä olen iloinen, että kun katsoin, huomasin, että ohjelmaperusteisia liikuntamäärärahoja oli-

si suunnattu myös rasismiin vastaisiin ja suvaitsevuutta lisääviin ja tasa-arvoa edistäviin hankkeisiin. Toivottavasti siellä myös painotusta tulee lisää.

Ed. T. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Kemppaiselle toteaisin, että liikuntalakikomitean mietinnössä on huomioitu aluepolitiikka ja pienten kuntien liikuntainvestoinnit. Siellä on esitys, että perustamishankkeet, joiden on nyt pitänyt olla vähintään 500 000, voivat olla 100 000, jolloin myös voidaan tukea pienten kuntien perusliikuntainvestointeja. Eikö, ed. Kemppainen, kuitenkin ole niin, että parempi on, että läänitasolla voidaan tehdä päätöksiä eikä kaikkia tuoda Kehä III:n sisäpuolelle? Mielestäni on ihan oikein, että lääneissä ovat kuitenkin nämä alueelliset asiantuntijaryhmät, jotka voivat alueellisiin perustamishankkeisiin olla vaikuttamassa, joten ihan oikeaan suuntaan mielestäni tässä ollaan menossa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. R a u r a m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan muutama sana erityisryhmien liikunnasta, josta täällä on hyvin paljon puhuttu. On varmasti totta, että erityisryhmiä ei ole huomioitu kaikissa asioissa riittävästi, mutta toisaalta voin sanoa valtion liikunta-neuvoston puheenjohtajana, että erityisryhmät ovat ainoa ryhmä, jonka määrärahat vähenevien resurssien aikana ovat kasvaneet suoranaisesti markkamääräisesti, ja ollaan menossa kohti sitä prosenttilukua, minkä ne ovat esittäneet itselleen kuuluvan liikunnan rahoista. Sen lisäksi laissa on 2 §:ssä erikseen mainittu erityisryhmät, vielä nostettu omana ryhmänään esille. Kyllä on ainakin ollut hyvää tahtoa. Ehkä se olisi pitänyt vieläkin selvemmin kirjoittaa ulos.

Mitä tulee EU-rahoihin, tietoni mukaan Suomesta on erittäin vähän erinäköisiin liikuntahankkeisiin ylipäätään tehty esityksiä EU:n suuntaan. Lähes kaikki ne tapahtumat, joihin on anottu EU-rahvoja, ovat saaneet EU-rahvoja. Helsingissä on muun muassa ollut muutaman vuoden ajan Power Week -tapahtuma, jossa kaikki voimailulajit ovat olleet yhdessä ja hakeneet yhdessä näitä rahvoja. Näillä tapahtumilla on aika tarkat säännöt. Tapahtumien pitää olla aika laajoja, niissä on oltava eri lajien yhteistyötä ja osal-

listujia riittävän monesta maasta, jotta ne voidaan toteuttaa.

Mitä tulee Vuokatin hiihtoputkeen, uskallan sanoa, että olen vieläkin ylpeä siitä, että en kannattanut sitä putkea. Putkihan sai myös EU-rahaa. En kadu sitä päätöstä, ed. Kemppainen, hetkeäkään, että vastustin sitä hanketta. Aika näyttää, onko se ollut tarpeellinen vai ei. Toivottavasti se oli tarpeellinen.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä vammaiskilpaurheilun on saanut huomiota ja rahaa, mutta sen kansanterveydellinen merkitys ei ole ihan valtava. Se on ehkä symbolisesti tärkeää, mutta vammaisliikunta on ennen kaikkea perustason liikuntaa sellaisille, jotka eivät muuten liiku. Sille tarvitaan enemmänkin huomiota. Sitä työtä kyllä tehdäänkin.

Mitä tulee lääneihin kontra Kehä III, olemme monesti joutuneet tietysti huomaamaan, että saamme enemmän ymmärtämystä Kehä III:n sisäpuolelta kuin läänitasolta, tällä kertaa ei tosin liikuntaneuvoston puheenjohtajalta. Mutta onneksi oli muita myönteisiä tahoja ja läänitasollakin. Mutta meidän mielestämme läänitaso on ollut aivan turha mutka ja on varsinkin tulevaisuudessa. Mutka on ollut koko Suomessa liiallinen ja erityisesti meillä. Sen takia minusta pitäisi ymmärtää muutostarve, ja uskon, että jos ratkaisut toimiviksi saadaan, niin nekin, jotka nyt jostakin kumman syystä vielä haudattavaa lääninhallintoa puolustavat, älyvät, että se on keskuks-hallinnon jatke eikä edusta omaa tahdonmuodostusta.

Ed. H o l o p a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Liikunta-asiat ovat hyvin lähellä sydäntä, joten vielä toinen lyhyt puheenvuoro tältä paikalta.

Oikeastaan olen yllättynyt siitä puheitten määrästä ja keskustelusta, jota täällä on käyty. Se osoittaa kiinnostusta liikuntaan kansanedustajienkin keskuudessa.

Täällä on useissa puheenvuoroissa puhuttu kerjäämisestä, kun on ollut kyse varojen keräämisestä urheiluseuratoimintaan. Todellakin kun seuratoiminnan rahat ovat pienentyneet liikunta-avustusten pienennyttyä, yhä useampi markka on jouduttu pyytämään yrityksistä. Luulen, että kerjäämisen tunne on tullut silloin, kun on ollut päivän kymmenes avustuksen tai palkinnon pyytäjää yrityksessä. Kyllä siinä varmaankin kerjäämiseltä se varojen keräys tuntuu. Varojen ke-

räys on mennyt liian pitkälle, ja siinä mielessä täällä monet muutkin ovat kaivanneet lisäpanostusta nimenomaan urheiluseurojen toiminta-avustuksiin. Ed. Elo kiinnitti tähän myös huomiota.

Luin muutama kuukausi sitten Reserviläinen-lehdestä pääkirjoituksen, jossa kannettiin huolta varusmiesten heikosta kunnosta. Siinä todettiin, että läheskään kaikki varusmiehet eivät osaa uida, mutta on myöskin varusmiehiä, jotka eivät osaa ajaa pyörällä tai hiihtää, ja monet ovat myös ylipainoisia. Tälläkin haluan korostaa liikunnan merkitystä ja urheiluseurojen ja koulujen työn merkitystä.

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! Olen jossain määrin sivukorvalla seurannut tämänpäiväistä keskustelua liikunnasta, monipuolista ja hyvää keskustelua. Minulla on ainoastaan yhteen asiakohtaan, joka tässä loppuvaiheessa keskustelua ainakin tuli esille, eräs pieni huomio. Lakiesityksen mukaan liikunnan alueellinen organisointi pyritään hoitamaan lääninhallintojen tasolla.

Arvoisa puhemies! On vanha suomalainen sanonta: "Tikulla silmään, joka vanhoja muistelee." Mutta en voi olla millään palauttamatta muistikuvii tasan vuosi sitten tehtyä päätöstä suurlääniä perustamisesta sen vuoksi, että nyt joutuu sitten hirttehisesti seuraamaan eräiden kollegojen, jotka vuosi sitten äänestivät ja toimivat suurlääniä puolesta, harmittelua siitä, että nykyinen läänitase ei ole tyydyttävä. Läänit ovat liian suuria, niiltä puuttuu alueellinen identiteetti, ja ne ovat keinotekoisia ottaakseen huomioon esimerkiksi liikuntatarpeiden osalta alueelliset näkökohdat.

Tehtävien mukainen hallinto, jota hallitus lääninuudistuspaketissaan toi esille, ei ainakaan liikuntapalveluiden osalta voi toimia, kun puhumme suurlääneistä. Täällä on tuotu esille se, että maakuntatase olisi se luonteva tase aluehallinnon järjestämiseksi liikuntapalvelujen osalta. Ei voi kuin harmitella sitä, että me emme sitä maakuntalääniratkaisumallia ottaneet vuosi sitten käyttöön.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Olen ilahtunut siitä, että täällä on keskusteltu laajasti liikunnasta, ei ainoastaan esittelemällä tätä lakiesitystä. Esimerkiksi ed. A. Ojalan puhe vammaisliikunnan ja erityisryhmien liikunnan puolesta on ollut aivan tervetullut, samoin kriittisyys keinotekoisuutta kohtaan urheilun edistämässä. Kyllä

putkiasiassa, joka aikanaan on esillä ollut, jos olisin itse joutunut ottamaan kantaa, luulen, että olisin kallistunut ed. Rauramon kannalle. Jos-sain se keinotekoisena raja kulkee.

Ed. Kempainen puhui idoliä puolesta ja on varmasti siinä oikeassa. Eräiltä osin kuitenkin haluaisin todeta poikkeuksen: Kun vuonna 95 jääkiekon MM-kulta tuli Suomeen, sen jälkeen vuonna 97 tehdyt tutkimukset osoittavat, että jääkiekon harrastus on laskenut hieman. Yhtälö ei välttämättä kulje niin kuin me oletamme, joskin idolilla on valtava vaikutus.

Olen joskus esittänyt puheissani, kuten ed. Elo, että olisi ehkä vakavasti harkittava seuraavaa vaihetta liikuntalainsäädännön kehittämisessä, että olisikin laki liikunnan rahoituksesta, olisi laki erityisryhmien liikunnasta, olisi laki huippu-urheilusta, sillä tavalla kuin se valtion suunnalle tehtävänä liittyy, ja laki kuntoliikunnasta ja terveysliikunnasta.

Samoin on todettava, arvoisa puhemies, että kansalaistoiminta kuuluu kansalaistoiminnan piiriin. Täällä voi toki esittää, että esimerkiksi huippu-urheilun koordinoimisessa eräs vaihtoehto voisi olla Olympiakomitean suuntaan, vaikka en esitäkään sitä, ja kuntoliikunta voisi olla SLU:n tai TUL:n ja kuntoliikuntajärjestöjen, jos teoreettisesti tarkastellaan.

Ed. Lindén: Arvoisa puhemies! Täällä tänään on puhuttu paljon myös huippu-urheilun merkityksestä. Lain tarkoituksena on liikunnan edistäminen. Mielestäni huippu- ja kilpaurheilulla on tärkeä osansa tässä työssä.

Ed. Olin totesi, että kun Suomi pärjäsi jääkiekon MM-kisoissa, se ei kuitenkaan lisännyt jääkiekon harrastajien määrää. Itselläni on täysin päinvastaisia kokemuksia. Toimin Oulussa uimaseuran puheenjohtajana, ja meillä parin viime vuoden aikana on ollut erittäin kova buumi. Emme pysty ottamaan kaikkia niitä nuoria uinnin harrastajia mukaan toimintaan, jotka halusivat tulla. Epäilen vahvasti sen johtuvan siitä, että suomalainen uintiurheilu on tällä hetkellä maailman huipulla. Suomen kansa tarvitsee idoleita, ja ennen kaikkea nuoriso niitä tarvitsee. Uskon, että nuorison valintoihin urheilulajissa milloinkin menestytään.

Ed. Rauramo: Arvoisa rouva puhemies! Muutama sana vielä tämän mielestäni erittäin hyvän keskustelun päätteeksi — tai ei ilmeisesti päätteeksi, ainakin ed. Kempainen puhuu vielä.

Varmasti harvasta laista on näin laajasti keskusteltu lähete keskustelun aikana. Ehkä nämä mielipiteet, mitä täällä tänään on esitetty, edes jossain määrin kirjautuvat lakiin. Lakiahan voidaan muuttaa, ja nähdäkseni täällä ei ole montakaan sellaista asiaa esitetty ehkä rahaa lukuun ottamatta, jota ei voitaisi ainakin ajatella kirjatavaksi lakiin.

Mitä tulee lakiin sinällään, siihen, tarvitaanko liikuntaa varten laki, tarvitaan, mutta puitelaki. Ei laki liikuta yhtään ihmistä. En yhdy siihen näkemykseen, että tehtäisiin laki huippu-urheilusta tai laki lasten liikunnasta tms.

Vaikka ed. Elo totesi, että huippu-urheilulla ei ole strategiaa, huippu-urheilulla on: Strategia 2000, ja parhaillaan viimeistellään Strategia 2004:ää. Strategia 2000 on lähes kaikilta osiltaan toteutunut. Kyllä on ajateltu näitä asioita, eikä se aivan näin yksioikoista ole. (Ed. Elo: Se ei ole valtion strategia!) — Se ei ole valtion strategia, myönnetään se, mutta siinä strategiaryhmässä istuu kuitenkin esimerkiksi valtion liikuntaneuvostosta ihmisiä.

Koululiikunnasta on puhuttu paljon, ja kyllä tämä keskustelu on osoittanut, että koululain uudistukseen on saatava muutos liikunnan asemaan. Koululiikunnan asema on todella kurjistunut, jos laki astuu ilman muutosta voimaan.

Seuratoiminta on liikunnan peruselementti. Siitä on puhuttu paljon. On puhuttu liikunnan mahdollisuuksista rasismien vastaisessa toiminnassa, huumeiden vastaisessa toiminnassa, tupakan vastaisessa toiminnassa, tasa-arvotoiminnassa, erityisryhmien toiminnassa, ”Kunnossa kaiken ikää” -toiminnassa. Kaikki nämä asiat ovat hyviä, mutta nämä asiat ovat tulleet tällä vuosikymmenellä, jolloin liikunnan rahat ovat olleet koko ajan laskussa. Kun tulee uusia tehtäviä, tarvitaan uusia resursseja. Jos esitetään näitä asioita, tulisi osoittaa, mistä kohtaa liikunnasta nämä rahat siirretään näihin kaikkiin hyviin kasvatuksellisiin asioihin.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Ensin lyhyesti ed. Kiljuselle. Maakuntalääniajatus haudattiin jo reilut kymmenen vuotta sitten, ja ehkä hyvä olikin, koska se olisi ollut valtionhallintoa eikä lääninhallintoa. Nyt meillä on mahdollisuus tehdä alhaaltapäin tapahtuvaa maakuntahallintoa, ja siihen myös tämä liikuntalaki-esitys sopisi hyvin.

Ed. Rauramo totesi, että meillä on ollut vähän liikunnan EU-hankkeita. Hiihtotunneli oli yksi, mutta kyllä on vaikea ajaa näitä EU-urheilu-

hankkeita, kun meillä on niin moni niitä vastaan, esimerkiksi edustajat Olin, Rauramo, mutta onneksi meillä on innovaattoreita. Muistan, kun Sarparanta tämän idean kehitteli ja olin itse ilmeisesti kolmas tai neljäs henkilö tätä ajamassa, niin kaikkihan tälle nauroivat. Kyllä oli monta kertaa kylmä ringi tietysti, miten tässä käy, ja vieläkin on riskejä, miten tämä mahdollisesti alkaa pelata, mutta toistaiseksi kaikki epäilyt ovat osoittautuneet turhiksi. (Ed. Rauramo: Opiston rehtori otti ja lähti!) — Ei varmaankaan sen takia, koska sillä on huomioarvoa, matkailullista merkitystä ja kansanterveydellistä käyttöä. Jopa kylmätekniikan tutkimiseen sitä tullaan varmasti käyttämään.

Esimerkiksi se, miten monta uutta hanketta jo nyt on vireillä, mihin se halutaan tehdä, osoittaa, että tarvitaan tällaisia hulluja innovaattoreita. Ei tarvittaisi liian paljon jarrumiehiä, koska näiden asioiden ajaminen käy vähän raskaaksi. Kyllä itsekkin tunsin joskus, että tällaisen asian eteenpäin vieminen on vaikeata, mutta pitää olla tyytyväinen, että nyt sentään Brysselissä meillä oli enemmän ymmärrystä tällä kertaa kuin jossakin kohti Helsingissä tai Oulun läänissä.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Meillä on ollut ja on tänäkin päivänä monia hyvin hienoja urheilijoita, jotka ovat todella hyviä esikuvia nuorisolle. Tämä puoltaa sitä, että huippu-urheilua meillä tarvitaan ja sitä on syytä tukea, mutta samalla on kyllä nostettava esille ja ehkä tässä keskustelussa olisi voitu hieman enemmän tarkastella niitä ongelmia, jotka huippu-urheiluun tänä päivänä sisältyvät. Doping on vakava epäkohta, ongelma. Alkoholi, joka on tullut urheilukentille ja halleihin ja joka paikkaan, jolla yritetään rahaa hankkia, vie pohjaa huippu-urheilulta ja nuorisokasvatukselta. Väki-valta on saanut aivan liian vahvan otteen monisala kohdin ja sitten kaupallisuus on vallannut lähes kaiken huippu-urheilun. Näihin ongelmiin kannattaa kiinnittää vakavaa huomiota siitä huolimatta, että huippu-urheilua tarvitaan ja sitä on syytä tukea.

Miten saadaan massat, meidät keski-ikäiset, erityisesti, liikkumaan, kuntoilemaan, hankki-maan terveyttä ja terveitä elinpäiviä, se on iso kysymys, johon pitää paneutua vakavasti kaikilla tasoilla. Se on kansanterveydellinen kysymys ja se on kysymys, joka tulee vastaan, kun suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle, monella tavalla taloudellisena ja toiminnallisena kysymyksenä.

Lakien määrästä sanoisin, kun edustajat Elo ja Olin vaativat lisää lakeja, että minun mielestäni meillä on lakeja ja lainsäädäntöä jo ehkä liikaa tänäkin päivänä. Voitaisiin alkaa purkaa niitä. Urheilussa mielestäni yksi puitelaki riittää ja siten varojen viisas, vastuullinen kohdentaminen. Järjettömistä hankkeista pitää olla valmis rohkeasti luopumaan.

Ed. Elo : Puhemies! Tästä, mihin ed. Kankaanniemi lopetti, minä jatkan. Olen pari kertaa sanonut, että puitelaki, kun se 1979, täsmälleen 18 vuotta takaperin, käsiteltiin täällä, oli silloisen eduskunnan mielestä suuri askel eteenpäin. Se antoi tosiaan meille aivan uutta. Se oli ensimmäinen kerta, kun Suomeen säädettiin liikuntalaki, mutta kyllä nyt, edustajat Kankaanniemi ja Rauramo, tässä niitä kysymyksiä herää, mitä me ed. Olinin kanssa olemme esittäneet.

Ed. Rauramo voisi ehkä kiteyttää, mikä on se uutuus, mikä tässä on. Onko se se, että liikuntaneuvoston asemaa vahvistetaan, kun tulee arviointitehtävä, vai minkä takia liikuntaneuvoston puheenjohtaja on niin kamalan tyytyväinen tähän lakiesitykseen? Eihän tässä nyt varsinaisesti mitään uutta ole. Eihän tässä nyt, kun ollaan ihan rehellisiä, mitään uutta ole, jotain linjauksia, mutta eivät linjaukset urheilun asemaa sinänsä vahvista.

Puhemies! Vielä pari asiaa aivan lyhyesti. Kansainvälisyydestä puhutaan lain perusteluissa paljon, pykälissä ei ole yhtään mitään siitä. Kansainvälisyys on kuitenkin yhä tärkeämpi osa myös meidän urheiluelämäämme.

Sitten erityisryhmien liikunnasta toteaisin, että kun olin valtion urheiluneuvoston puheenjohtaja 80-luvulla kuuden vuoden ajan, jatkuvasi kiinnitettiin huomiota erityisryhmien asemaan. Myös se on mennyt eteenpäin, niin kuin me voimme laista todeta, kunnissa on 80 liikunnanohjaajaa tällä hetkellä erityisryhmille.

Yksi asia, mikä myös 80-luvulla jo oli esillä, oli...

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Elo, saanko huomauttaa, että käännytte puhemieheen päin, kun puhutaan pöytäkirjaan. Tekniikan täytyy toimia.

P u h u j a : Yritän puhua niin, puhemies, että se kuuluisi pöytäkirjaankin, vähän molempiin suuntiin.

Mutta joka tapauksessa veteraaniurheilusta ei ole kukaan puhunut. Täälläkin ovat kaikki vete-

raaniurheilijoita jo, ja minun mielestäni veteraaniurheilu on erittäin positiivista. Se on kuntoliikuntaa, se on joukkoliikuntaa. Siinä ei vain saa tietysti mennä äärimmäisyyksiin. Kyllä minä joskus olen katsellut 70-vuotiaiden 3 000 metrin estejuoksua, ja se on kyllä vaarallisen näköistä, tai jopa 75-vuotiaiden seiväshyppyä.

Mutta vielä yksi asia. Ed. Holopainen kiinnitti myös oikeaan asiaan huomiota eli armeijan liikuntaan. Nyt vain valitettavasti käy sillä tavalla, kun suuri osa tulee käymään kuusi kuukautta, niin sen vähäisenkin kunnon kohottamiseen, mitä suomalaisella miehellä keskimäärin on, tulee vähemmän aikaa. Muuallahan siihen kiinnitetään paljon enemmän huomiota.

Ed. Kankaanniemi, mainonnassa tupakkamainonta kielletään tällä hetkellä. EU on tehnyt jo päätöksen siitä ja näin tulee käymään.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa voi sanoa, että on helppo seurata liikuntaneuvoston puheenjohtajan ed. Rauramon kantaa ja pääosin yhtyä niihin mielipiteisiin, mitä hän täällä on esittänyt. Hän kirjoitti tämänkin puheenvuoron sen takia, että hän otti esille projektit ja priorisoinnit tämän toiminnan resurssoinnissa.

En tuomitse projekteja täysin, mutta niissä on se piirre, että niillä saadaan hirveän paljon julkisuutta pyörittäjille, niillä saadaan paljon paperia arkistoihin ja ne sisältävät myös byrokratian siemenen. Jos perusliikunnan resurssit uhrataan projekteille, niin siinä tehdään sellainen virhe, jota on mahdoton korjata. Suurin huomio pitäisi kiinnittää lasten ja nuorten perusliikuntaan ja sen edellytysten turvaamiseen. Projektit olkoot sitten täydentäjinä, mutta kun on seurannut urheilurahoitusta, niin näyttää siltä, että julkisuus ilmeisesti palkitsee projektit niin runsaasti, että ne saavat kohtuuttomankin suuren huomion.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Tämä laki on liikunnan hallinnollinen puitelaki, jossa säädetään, että valtion ja kunnan tehtävänä on edellytysten luominen liikuntatoiminnalle. Resurssilaki tämä ei ole, mutta lain mukaan valtion talousarviossa otetaan vuosittain määräraha kuntien liikuntatoimen valtionosuuksiin ja liikuntajärjestöjen toimintaan. Tässä laissa on uutena painotuksena liikuntatoimen edistämisen rinnalle nostettu liikunnan yhteiskunnalliset vaikutukset, kuten terveydelliset vaikutukset, sekä liikunnan merkitys lasten ja nuorten kasvuun sekä kehitykselle.

Tämä aiheuttaa ainakin kahdenlaisia toimintoja liikunta- ja kansanterveysjärjestöissä. Liikunta- ja nuorisojärjestöt muuttavat sääntöjään ja korostavat säännöissään liikunnan lisäksi terveydellisiä vaikutuksia, ja kansanterveysjärjestöt muuttavat sääntöjään ja ottavat sääntöihinsä liikunnan ja korostavat järjestöjensä liikunnallisia merkityksiä. Ilmeisesti ne odottavat sitä kautta jotakin tästä saavansa.

En voi olla kuitenkaan puuttumatta vielä keran koululiikuntaan. Hallitushan on antanut esityksen koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi, ja tässä hallituksen esityksessä ei ole terveystietoa ja liikuntaa otettu lakisääteisiksi oppiaineiksi. Tämä merkitsee sitä, että jos liikuntaa jo nyt on liian vähän kouluissa, tulevaisuudessa sitä on vielä vähemmän, ja se on täällä monta kertaa todettu huonoksi asiaksi.

Totean vielä, että lait ovat nyt sivistysvaliokunnan käsittelyssä ja eduskunnan käsissä.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Ed. Kankaanniemi otti haitta-asioita esille. Ne ovat tärkeitä asioita. Valitettavasti ne eivät kovin paljon tähän lakiin kuulu, mutta toivoisin, että niitä voitaisiin jossain käsitellä niin, että niihin voitaisiin puuttua. Kyllä bisnesurheilu, huippu-urheilu tuo niitä koko ajan lisää, eikä se ole pelkkää tiukkapipoisuutta, jos niihin puuttuu. Se, että urheilua pitää oluella mainostaa tai olutta urheilulla, tuntuu aivan typerältä, koska niillä ei ole mitään yhteyttä. Se on kytkeykauppaa, joka on harmillista ja luultavasti sille kolmannelle osapuolelle kuitenkin haitallista. Samoin tupakka ja nuuska ja tällaiset asiat. Sanon vielä toisen kerran, että en minä tiukkapipoisuuttani enkä tantamaisuuttani sano, että näihin pitäisi puuttua, vaan siksi, että urheilulta menee sen kansanterveydellinen merkitys. Emme me voi sanoa, että liikunnalla olisi tällainen merkitys, jota tähänkin lakiin yritetään ympätä, jos me koko ajan tuomme urheiluun ja liikuntaan mukaan näitä lieveilmiöitä. Minusta se olisi tärkeätä huomata.

Sitten ehkä ed. Karjalaiselle ja osin ed. Rauramolleenkin projekteista, että minäkin olen kyyninen, että konsultit niitä kuluttavat ja rahaa polteetaan. Mutta kyllä niillä jotain voi aikaansaada. Vaihtoehtothan ovat, että ei ollenkaan projekteja liikuntaan tai projekteja. Kyllä minä kuitenkin ajattelen, että niillä jotakin hyvää, jos ne hyvin on suunniteltu ja kohdennetaan hyvin, voi olla saatavissa. Vielä kerran korostan, että nimenomaan EU-projekteihin pääsemiseksi maakunnallinen taso on tärkeä.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Maa-ilmalla on täynnä potentiaalista valtaa ja kysymys on vain siitä, kuka sen ottaa ja millä keinoilla haltuunsa. Ainakin tämä liikuntalaki näyttää aiheuttavan yhden liikunnan, huulten liikunnan, joka on ollut aivan hillitöntä tämän koko päivän ajan.

Kun seuraa sitä tapaa, millä tavalla politikoidaan liikunnalla, yksi on juuri projektioperointi, jossa käytetään mediakulttuuria hyvänä, yksi on bisnes, joka on tullut läpäisyperiaatteella tähän järjestelmään. Voi vain nähdä, kuinka eduskunta on aivan samanlainen potentiaalisen vallankäytön kohde liikunnan avulla kuin melkein mikä tahansa inhimillisen toiminnan lohko. Jos kuitenkin vilpittömästi lähdetään siitä, että liikunta itsessään on olennaisin asia, minä pahoin pelkään, että tämän päivän höpinöillä on pilattu tätä asiaa oikein kunnolla.

Ed. L a p i o l a h t i : Arvoisa puhemies! On ollut erittäin mielenkiintoista kuunnella tätä keskustelua täällä, jota on käyty hyvin värikäissäkin merkeissä. Täällä on monia hyviä puheenvuoroja käytetty liikunnan merkityksestä. Itse ajattelen, että liikunta on koko meidän ihmisten elämä. Oikeastaan kaikki lähtee lapsuusvaiheesta ja perheestä. Kun saamme perheet ja lapset liikkeelle, se liikuttaa koko yhteiskuntaa hyvin merkittävällä tavalla. Samoin liikunta kuuluu kiinteästi kouluyhteisöön. Pidänkin valitettavana, että kouluissa liikuntatuntien määrä on valitettavan pieni, ja toivoisin, että tähän kiinnitettäisiin erityistä huomiota. Liikunnan merkitys on kouluissakin hyvin tärkeällä sijalla.

Järjestötoiminta on tärkeitä koululiikunnan ohella sen yhteydessä, mutta en missään tapauksessa pidä sitä sellaisena, että koululiikunta suoritettaisiin järjestöjen toimesta, vaan että se on siinä rinnalla kulkevaa toimintaa. Järjestöjen nuorisokasvatustyö on merkittävää. Pidänkin sitä kasvatuksellisesti ja liikunnallisesti erittäin tärkeänä toimintana yhteiskunnassa, ja siihen tulisi meidän satsata varoja hyvin huomattavasti.

Hallinnoinnista täällä on puhuttu. Ed. Kempainen on hallintoa usuttanut maakuntiin. Minä en lähtisi näin asiaa tarkastelemaan. (Ed. Kempainen: Ei hallintoa, vaan toimintaa!) — Hallintoa aika pitkälti. — Pitäisinkin tämän lain perusteluja tässä yhteydessä aivan oikeaan osuneina.

Ed. B r e m e r : Arvoisa rouva puhemies! Olen joutunut olemaan kaupunginjohtajan lou-

naalla, joten aloitetaan kaikki uudestaan. Päästään kunnolla alkuun, pojat!

Ed. Elo, en millään voinut ymmärtää kolmea asiaa teidän äskeisessä puheenvuorossanne. Mikä on se kansainvälisyys, jota peräänkuulutatte ja joka mukamas puuttuu tästä yhteydestä?

Veteraaniurheilusta: Vaikka 70-vuotiaat näyttävät 3 000 metrin estejuoksussa vähän niin kuin hakevan kuolemaa, kyllä kilpailuvietti on kuitenkin se ryyti ja pippuri koko urheiluseoksesa. Ei pelkästään kuntourheilu vedä massoja, jos ei ole kilpaurheilua ja idoleja, esikuvia.

Asevelvollisten urheilusta: Ei voi kukaan luoda kuntoa kuudessa kuukaudessa. Ei voi muuta kuin luoda kiinnostusta liikuntaan ja urheiluun. Se on varmasti tärkein, mitä saadaan aikaan asevelvollisten joukossa.

Kun täällä on asetettu kilpa- ja kuntourheilu vastakkain, niin nehän kulkevat käsi kädessä erottamattomasti. Lasse Parkkinen aikanaan sai pikaluistelubuumin liikkeelle, Nikula tervarimannätyksellään sai joka ukon hyppäämään hernekepeillä takapihoilla, Virén sai koko kansan juoksemaan, Selänne ja Kurri saivat hirvittävän buumin jääkiekkoon, Sievinen on täyttänyt meidän uimahallimme. Miten voidaan nämä kaksi erottaa? Ei millään tavalla.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Elo avasi ihan uuden keskusteluaiheen, veteraaniurheilun. En nyt puutu tähän asiaan sen enemäli kuin että ilmoitan tuntevani 90-vuotiaiden naisten moukarinheiton maailmanmestarin. (Naurua) — Tämä ei ole mitään hauskuutta, vaan totuus. Hän asuu Muroleen kanavalla, jokin Sarvama tai mikä hänen nimensä oli. (Ed. Elo: Ei se moukaria ollut!) — Hän on moukarinheiton maailmanmestari nimenomaan. — Hän on erinomaisen sirkeässä kunnossa oleva ihminen ja urheilulla pitänyt itsensä kunnossa.

Mitä tulee Vuokatin putkeen, niin minä sanon suoraan, että se on hulluuden huippu koko Vuokatin putki. Jos tämän tyyppisiä urheilullisia elementtejä rakennetaan tähän maahan, niin minä en tiedä, minkälaista on 10 vuoden kuluttua. Kaikki juoksevat pussi päässä, siellä on alppiilmasto pussin sisällä ja tällä tavalla reenaillaan. Eihän tämä ole mitään luontaista liikuntaa ja urheilua. Kaikki menee kohti hulluutta näissä asioissa.

En halua viivyttää keskustelua eikä kukaan minulle vastaakaan, mutta koska minä vastustan rasismia pyrkimällä luomaan sellaiset olosuhteet, että rasismi ei nosta itsensä, niin ihmette-

len hieman, miten liikunnalla rasismia estetään. Ehkä sillä tavalla kyllä, että se herättää rasismia, jos kenialaiset tulevat 2 minuuttia ennen maaliin 10 000 metrillä ja ovat jo suihkussa käyneet, kun suomalaiset pääsevät perille. Jos ajatellaan sitä tilannetta, kun oli Münchenissä aikoinaan, kun Vasala ja Kiphoge Keino taistelivat, niin siinä oikein tuntui rakkaalta ystävältä se Kiphoge Keino, joka taisteli voimakkaasti, mutta Vasala voitti hänet. Mutta se saattaa nostaa rasismia, jos olemme niin mahdollottoman huonoja kaikessa ja toiset voittavat meidät. En minä muuten tätä ymmärrä ja minä olen ihan vilpittön.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Ed. Kemppaisen äskeisen puheenvuoron osalta vain selvennyksenä, että jos projektit tuovat lisää rahaa urheiluun, niin hyvä on. Mutta jos tämä johtaa vastakkain asetteluun, jossa projektien rahoitus edellyttää liikunnan perustuksen resurssien supistamista, niin silloin tehdään virhe. Näin niukkojen resurssien aikana tämä kaava näyttää toimivan.

Ed. Korteniemi: Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Ihamäki on kaksikin kertaa tässä keskustelussa todennut, että koululaeissa ei mainita liikuntaa, niin tähän tarkistuksena haluan kertoa sen, että kyllä perusopetuslaissa mainitaan liikunta, mutta terveystietoa ei ole mainittu missään. Mutta todella suuri puute on se, että lukiolaissa enempi kuin ammatillisista koulutuksesta koskevissa laeissa ei ole mainittu lainkaan liikuntaa. Minusta on hyvin tärkeää, siinä mielessä yhdyn ed. Ihamäkeen, että liikunta mainitaan oppiaineena kaikilla koulutuksen tasoilla. Ei riitä se, että liikunta pannaan vapaaehtoiseksi, sillä usein juuri ne, jotka eniten tarvitsisivat liikuntaa, eivät sitä vapaaehtoisena valitse.

Toivon myös sitä, että kun aikanaan valtioneuvosto tulee vahvistamaan tuntijaot, silloin nimenomaan annetaan myös riittävä tuntimäärä liikunnalle ja myös terveystieto otetaan silloin huomioon.

Ed. Lindén: Arvoisa puhemies! En voi muuta kuin hämmästellä ed. Pulliaisen äskettäin käyttämää, tätä keskustelua hyvin vähättelevää ja suoraan sanottuna halveksivaa puheenvuoroa. Hän totesi, että eduskunnassa olemme halunneet popularisoida liikuntaa. Näin tuskin on. Uskon, että ne, jotka täällä tänään ovat keskustelleet, ovat aidosti olleet liikunnasta kiinnostuneita ihmisiä. Uskon, että tällä keskustelulla on

merkitystä valiokuntakäsittelyä ajatellen. Kukaan ei varmastikaan väheksy niitä kansanterveydellisiä merkityksiä, joita liikkumisella on ihmisten hyvinvoinnille.

Erityisesti täällä tänään on useaan otteeseen puututtu koululiikuntaan. Toivon, että se viesti todellakin kulkeutuu tämän keskustelun kautta myös sivistysvaliokunnalle, joka täällä hetkellä koululakeja käsittelee. Ilman näitä puheenvuoroja tänään täällä tuskin sitä viestiä olisi samassa määrin sivistysvaliokunnalle mennyt.

Todellakin, ed. Pulliainen, joka on tunnettu itse lukuisista puheenvuoroista, hämmästytti käyttämälläään puheenvuorolla.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Näistä projekteista, joista ed. Karjalainen puhui. Minusta se on varteenotettava huomio, olen hänen kanssaan samaa mieltä.

Sitten haluaisin täsmentää. Ed. Lindén aivan oikein totesi, että totta kai idolin merkitys on suuri myös liikunnassa ja siitä on merkkejä. Itse totesin ainoastaan, että on myös joitakin päinvastaisia merkkejä, mutta se ei ole pääsääntö. Asia on niin kuin te sanoitte. Toki on silloin kysyttävä, minkälaisista idoleista keskustellaan. Toisten urheilijoiden rusikointi, väkivalta, doping, veronkierto, tällaiset idolit pitäisi saada pois terveen liikunnan parista.

Ed. Lapiolahti myös aivan oikein otti kantaa, että koululiikuntaa ei urheilujärjestöille, yhteistyötä toki. Siinä olen samaa mieltä.

Sitten keskustelussa on myös, arvoisa puhemies, ollut puhetta liikuntavietistä. Haluaisin vain todeta, että se on yhä kiistanalainen kysymys, onko liikunta vietti vai sosiaaliseen vertailuun liittyvä hankittu ominaisuus tehdä vertailuja kilpailun osalta, jolloin kysymys olisi ehdollistumisesta ja oppimisesta.

Ed. E l o : Puhemies! Kun ed. Bremer, joka kuulemma oli aivan pakosta ollut kaupunginjohtajan lounaalla, nyt kuitenkin suvaitsi tulla keskustelumme mukaan, niin hän sitten ryhtyi heti ihmettelemään ...

P u h e m i e s (koputtaa): Asiaan!

P u h u j a : ... monia asioita.

Kansainvälisyydestä, ed. Bremer, totesin vain sen, että täällä ei ole yhtään pykälää, joka liittyy kansainvälisyyteen, mutta sen sijaan perusteluissa parikin kohtaa, muun muassa seuraava: "Kahdenvälinen yhteistyö perustuu Suomen ja

yli 30 maan kanssa allekirjoitettuihin kulttuuri-sopimuksiin." Eli Suomella on tällaisia urheiluvaihtosopimuksia, niitä on ollut pitkän aikaa. Kansainvälisyys on hyvin oleellinen osa myös opetusministeriön työtä. Sitten todetaan myös seuraava: "Liikunta ja urheilu on aina ollut hyvin kansainvälistä toimintaa." Se on, ed. Bremer, niin kuin musiikki. Kyllä siinä mielessä tietysti olisi odottanut, että tänne olisi myös pykälään kirjoitettu valtion virallisesta kansainvälisestä toiminnasta. Lain perusteluissa mainitaan muun muassa Euroopan neuvoston urheilukomitea, jonka puheenjohtaja minä olen. Kyllä täällä kansainvälisyydestä on.

Aivan lopuksi, ed. Bremer ei ollenkaan ymmärtänyt, kun minä totesin, että veteraaniurheilu on erinomaisen positiivista, mutta että tiettyjä vaaroja siihen liittyy. Ed. Bremer, kyllä on niin, että jos tosiaan Irja Sarvama heittäisi 90-vuotiaana moukaria, se olisi jo vaarallista. Hän ei heittä moukaria, mutta hän on muuten erittäin arvostettu veteraaniurheilija.

Totean vielä, puhemies, sen, että 80-luvulla me ensimmäisen kerran silloisessa urheiluneuvostossa puolsimme veteraaniurheilulle annettavaa avustusta, siis järjestöjen avustamista, että he saisivat jonkinlaista järjestöllistä tukea. Siitä ilmeisesti lähti liikkeelle veteraaniurheilun tukeminen.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Omalta osaltani on syytä päättää tämä keskustelu kokoavasti, että varsinkin aluehallinnon osalta otettaisiin ne kokemukset huomioon, joita jossakin on saatu, jotka ovat pääasiassa positiivisia. Haluan viitata näihin projekteihin. Liikunta joko hakee projekteja tai ei hae niitä, siinä tilanteessa se ratkeaa. Sille joko myönnetään tai ei. Jos niitä ei haeta, ei varmasti myönnetäkään. Eivät ne ole sillä tavalla muilta pois varsinkaan tässä tilanteessa, kun EU-projektien toteuttamisessa on tavallaan reviirien hakemisvaihe. Jos siellä ei olla mukana eikä niitä osata tehdä — on vähän huono sanoa, ettei niitä keksitä, ei niitä keksimällä pitäisi keksiä, mutta pitäisi tehdä niin tulostavoitteellisia, niin kustannustietoisesti hyviä projekteja, että niitä voi myös puolustaa. Sen takia tästä pitää myös täällä keskustella, että liikunta on myös rahanjaolla näissä poteissa. Nimenomaan rahanjaostahan täällä on kiistely, veikkausvoittorahoista ja muusta. Kun on olemassa tällainen potti, niin pöljähähän se on, jos liikunta ei ole myös sinne tunkemassa omia ajatuksiaan, kun olem-

me sitä mieltä täällä, että liikunnan ajatukset ovat niin ylivertaisia.

Ed. Myllyniemi: Rouva puhemies! Kun puhuttiin veteraaniturheilusta ja liikuntalaissa siitä ei ole niin hirvittävästi mainittu, en malta olla sanomatta, kun palautettiin mieleen sellainen nimi kuin Irja Sarvama, omaa sukua Lipasti, että vuonna 36 hän hävisi kuulantönnössä epävirallisessa kilpailussa sellaiselle henkilölle kuin Sanni Myllyniemi. Historiankirjoihin merkittäköön.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys Saksan liittotasavallan kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 237/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8) Lakialoite laiksi työllisyyslain 18 §:n muuttamisesta

Lakialoite 128/1997 vp (Mikko Elo /sd ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan.

9) Lakialoite laiksi kiinteistöverolain 13 a §:n muuttamisesta

Lakialoite 129/1997 vp (Mauri Pekkarinen /kesk ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

10) Lakialoite laiksi lastensuojelulain muuttamisesta

Lakialoite 131/1997 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

11) Lakialoite laiksi tuloverolain 54 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lakialoite 132/1997 vp (Kyösti Karjula /kesk ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

12) Lakialoite laiksi tieliikennelain 28 b §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 134/1997 vp (Klaus Hellberg /sd ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. J. Kuokkanen: Arvoisa puhemies! Ed. Hellbergin lakialoite sai kannattajikseen toistasataa edustajaa salista, ja sen takia haluan tästä muutaman sanan sanoa.

Kun nyt on itsenäisyytemme 80-vuotisjuhla-vuosi, minusta on hyvin asiaan liittyvää se, että myös tällainen asia nimenomaan veteraanien liikkumisen ja viimeisten vuosien helpottamiseksi tulisi tapahtumaan. Tässä suhteessa se, että heidät rinnastettaisiin invalideihin paikoitus-asioissa, on paikallaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

13) Lakialoite laiksi tuloverolain 58 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 135/1997 vp (Tauno Pehkonen /skl ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kankaanmäki: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pehkosen ja 20 muun edustajan allekirjoittamassa lakialoitteessa esitetään tuloverolain 58 §:n muuttamista korkovähennysoikeuden

osalta vastaamaan nykyistä tilannetta ja sitä tarvetta, mikä tällä hetkellä on olemassa.

Käsittelyssä olevan esityksen päämäärä on auttaa niitä takausvastuovelallisia, joiden velat ovat konkurssin seurauksena jääneet heidän hoidettavikseen. Tyypillinen tällainen velka on yrittäjän yritystoimintaan ottama laina, jonka hän on itse tai hänen lähisukulaisensa tai jopa täysin ulkopuolinen henkilö on taannut.

Vuoden 92 tuloverolain muutoksessa muutettiin korkovähennysoikeutta muun muassa siten, että ansiotoiminnasta aiheutuvia korkoja tai tulonhankkimiskuluja ei enää voinut vähentää ansiotuloista, vaan ainoastaan pääomatuloista. Tämän lisäksi, jos pääomatuloja ei ollut, myönnetään vähentämättä jäävien korkojen perusteella alijäämähyvitys, joka on 28 prosenttia ansiotulon verosta, kuitenkin enimmillään 8 000 markkaa. Lapsikorotus voi korottaa summaa 4 000 markalla.

Lakiin tuli myös viiden vuoden siirtymäkausi, joka helpotti etenkin sellaisten yrittäjien sopeutumista, joille oli yrittäjyydestä jäänyt huomattavia velkoja maksettavaksi yrittäjyyden päätyttyä konkurssiin. Huomattava seikka on, että tämä siirtymäkausi päättyy tämän vuoden lopussa.

Korkovähennysoikeuden perusteiden ja vähennystavan muutos vuonna 92 perustui todennäköisesti siihen oletukseen, että suurimmalla osalla kansalaisista olisi pääomatuloja tai että niitä olisi odotettavissa, mutta toisin on kuitenkin käynyt, eikä näin syvää lamaa silloin lakia uudistettaessa kukaan osannut ottaa riittävän vakavasti huomioon. Laskusuhdanne, pankkikriisi, konkurssiaalto, ennakoitua hitaammin laskeva työttömyys sekä velkasaneerauslain osittainen epäonnistuminen ovat yhdessä kuitenkin johtaneet siihen, että yhteiskuntaamme on muodostunut nopeasti ylivelkaantuneiden entisten yrittäjien ja takausvastuovelallisten ihmisryhmä. Heille normaalielämän jatkuminen yhteiskunnassa on yhä vaikeampaa ja lopullinen syrjäytyminen yhteiskunnasta on todennäköistä.

Tässä lakiesityksessä näiden kansalaisten tilanne otetaan huomioon ja heille annetaan mahdollisuus yhteiskunnan taholta selviytyä velkavastuistaan korkovähennysoikeutta tarkistamalla. Myös heidän nopeasti heikkenevät elinmahdollisuutensa ja palautumisensa yhteiskuntaan työtekeviksi, yrittäviksi ja veroa maksaviksi kansalaisiksi tulevat näin lainsäädännöllisesti huomioon otetuiksi.

Arvoisa puhemies! Nykyisessä tilanteessa suuressa osalla konkurssiin ajautuneista yrittäjistä,

jotka ovat joutuneet yrityksensä lainojen takaajina niiden maksajiksi, ei ole pääomatuloja, joista he voisivat tehdä nykyisen korkovähennyslain mukaisen korkovähennyksen. Alijäämämenettelyn jälkeenkin voi siis maksimivähennys olla 12 000 markkaa. Tämä on monen takausvastuovelallisen kohdalla riittämätön eikä anna todellista mahdollisuutta velkojen hoitoon, kun taas suurista pääomatuloista nauttivat voivat vähentää korkomenojaan monella eri tavalla alijäämämenettelyineen.

Niiden takausvastuuelallisten kohdalla, joiden velat ovat syntyneet jonkun toisen osapuolen konkurssin seurauksena tai jostain muusta vastaavasta syystä, on tilanne vielä huonompi. He eivät voi vähentää korkomenojaan mistään. Useimmiten takausvelallinen on yrittäjän vaimo, eläkkeellä olevat vanhemmat, sisar tai veli tai muu lähisukulainen, joilla ei ole ollut ehkä varsinaista osuutta yritystoimintaan, jota he ovat olleet kuitenkin takaamassa.

Tutkimusten mukaan useissa tapauksissa he eivät ole täysin ymmärtäneet, mihin kaikkeen heidän antamansa lainatakaus voi pahimmillaan johtaa. Heiltä on ulosmitattu asunto-osakkeet, irtaimistot, eikä heille ole jäänyt muuta tuloa kuin palkasta tai eläkkeestä tehtävän ulosmittauksen jälkeen jäävä suojaosuus. Takausvastuuelkojen korkovähennykseen verotuksessa heillä ei ole minkäänlaista mahdollisuutta nykyisessä lainsäädännössä. Nyt tehty esitys poistaisi tämän epäkohdan.

Jos takausvastuuelallinen hakee yksityishenkilön velkasaneerausta, voi se käytännössä tarkoittaa sitä, että hän joutuu myymään sen asunto-osakkeen, jossa sillä hetkellä asuu, päästäkseen velkasaneeraukseen. Monen ikääntyneen vanhemman kohdalla, joka on esimerkiksi taannut lastensa yrityksen lainoja, tarkoittaa se koko elämäntyön menettämistä silloin, kun vanhuusiällä hankittu asunto joutuu pankin perinnän kohteeksi. Korkovähennysoikeus ansiotoiminnan tai eläkkeen verosta saattaisi merkitä heille mahdollisuutta selvittää velasta ilman kaiken myymistä, ulosmittaamista tai pakkohuutokauppaa.

Vuoden 92 tuloverolain uudistuksen keskeisiä uudistuksia oli tulojen jakaminen ansiotuloihin ja pääomatuloihin. Pääomatuloa on pääsäännön mukaan omaisuuden tuotto, omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ja muu sellainen tulo, jota varallisuuden voidaan katsoa kerryttäneen. Tulo, jota ei ole säädetty pääomatuloksi, katsotaan ansiotuloksi. Koska ansiotulo ja pääomatulo on eriytetty verotuksessa, pitäisi myös ansio-

toimintaan kohdistuvat ja niistä aiheutuvat velkojen korot voida vähentää siitä tulosta, josta se on verovelvolliselle edullisempaa, niissä tilanteissa, kun hänen yrityksensä on ajautunut konkurssiin tai hän itse on ajautunut konkurssiin tai joutunut takausvastuunsa tähden niin sanottuun velkavankeuteen, kuitenkin rajattuna tiettyihin markkamääriin keinottelun estämiseksi, kuten esityksessä esitetään.

Konkurssi ei saisi olla osoitus epäonnistuneesta kansalaisesta vaan lain suoma keino lopettaa kannattamaton yritystoiminta. Kansalaista, joka käyttää tätä oikeuttaan, ei tulisi muulla lainsäädännöllä asettaa eriarvoiseen asemaan muihin nähden ja syyllistää ikään kuin yhteiskunnan suuret rakennemuutokset olisivat yksin hänestä johtuvia.

Arvoisa puhemies! Nykyisen kaltaisella korkovähennysoikeuden rajaamisella vain pääomatulosta tehtäväksi on ohjausvaikutuksia, jotka ovat yhteiskunnallista kahtiajakoa ja eriarvoisuutta lisääviä ja asettavat tulonsaajat vähennysten osalta eriarvoiseen asemaan. Nämä ohjausvaikutukset ovat osoittautuneet kokonaistaloudellisesti varsin kielteisiksi. Jos koroista ei voi vähentää kuin pienen osan, on se yhteiskunnalta selkeä viesti siitä, ettei sitä kiinnosta yrittäjien palautuminen työelämään takaisin yritystoimintaan.

Pankkien palauttaminen yhteiskuntaan sen terveiksi osiksi on ollut yhteiskunnalle tärkeää. Niin pitäisi olla myös kansalaisten pyrkimysten vastaavanlaiseen paluuseen. Konkurssin seurauksena jääneet velat ja niiden korot on pyrittävä hoitamaan. Luontevinta olisi kaikin keinoin tukea kaikkia niitä, jotka haluavat niistä itse selvitä. Aloitteessa esitetty korkovähennysoikeuden laajentaminen tukee kansalaisten pyrkimyksiä tähän terveeseen, eettisestikin vahvaan tavoitteeseen.

Vaikka yritystoiminta päättyy, ei ammattitaito kuitenkaan katoa mutta halu työllistää itsensä on usein poissa. Selvimmin tämä tulee esille konkurssiin ajautuneen yrittäjän päätöksessä vetäytyä yrittäjyydestä sekä jopa koko yhteiskunnasta. Ajautuminen harmaaseen talouteen on lähellä. Aloitteen esitys tullessaan hyväksytyksi olisi yhteiskunnalta kädenojennus yhteistyön merkiksi yhteisten vaikeiden aikojen ylittämiseksi.

Ansiotoiminnasta konkurssin seurauksena syntyneiden velkojen korot sekä takausvastuvelkojen korot pitäisi voida vähentää ensisijaisesti alijäämästä säädettyllä tavalla ja sen jälkeen ansiotulon verosta markkamääriin sidottuina.

Koska tuloverotuksen progressiivisuutta on pidetty yleensä oikeudenmukaisuuden kannalta perusteltuna, tulisi korkojen vähennysoikeuden olla myös progressiivinen suhteessa verotettavan tuloihin siten, että tulojen kasvaessa markkamääräinen vähennys pienenesi. Näin vähennys olisi suhteellisesti oikeudenmukainen ja pienituloisia huomioiva.

Koska on kysymyksessä yhteiskuntaan poikkeuksellisesti vaikuttava taantuma tietyn ajanjaksona, tulee laki esityksen mukaan rajata koskemaan vain tätä aikaa. Korkovähennysoikeus tulee siis rajata koskemaan niitä ansiotoiminnasta aiheutuvia konkurssin seurauksena syntyneiden velkojen sekä takausvastuvelkojen korkoja ja kuluja, jotka kohdistuvat niihin velkoihin, jotka ovat syntyneet ennen 31.12.1997.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla uskon, että tämä esitys toteutuessaan auttaisi yhteiskunnassa kaikkein vaikeimmassa tilanteessa olevia takausvastuvelallisia eikä kuitenkaan anna rajautensa vuoksi mahdollisuuksia keinotteluun.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Verotuksen yksinkertaistaminen on johtanut erittäin korkeaan tuloverotukseen ja kaiken kaikkiaan korkeaan verotukseen meillä Suomessa. Sen vuoksi ed. Pehkosen lakialoite, joka koskettaa nimenomaan taloudellisiin vaikeuksiin joutuneita yrittäjiä ja takausvelallisia ja heidän korkovähennystensä nykyistä parempaa huomioon ottamista, on erittäin perusteltu ja kannattava lakialoite.

Tämän lisäksi haluan muutamalla sanalla palata tuloverotuksen kokonaisuuteen myös tekemäni lakialoitteen pohjalta, joka koskettaa tuloverolain 54 §:ää. Nimittäin mielestäni kaikkineen tuloverotuksen alueella meidän pitäisi saada enemmän aikaan kokeiluja, koska merkittävä tuloverotuksen alentaminen ei vaikuta realistiselta nykyisessä valtiontalouden tilanteessa. Riittävää poliittista tahtoa ei tunnu löytyvän. Jos me ajattelemme niitä kustannusvaikutuksia, jotka liittyisivät merkittävämpäänkin tuloverotuksen alentamiseen, henkilökohtaisesti olen näkemässä, että me kyllä voisimme toteuttaa sellaisia järjestelyjä, joilla se olisi mahdollista. Mutta ihan jos ajattelee ensi vuoden budjetin valmistelua ja hallituksenkin linjauksia, minusta se kertoo siitä, että merkittävämpää tuloverotuksen alentamista ei ole odotettavissa. Sen vuoksi minusta olisi valittava tie sellaisille kokeiluille, joilla aktiivisella veropolitiikalla voidaan edesauttaa myös elinkeinotoiminnan vireytymistä.

Tähän liittyy tekemäni lakialoite, jonka perusajatus on se, että kun EU-ohjelmaperusteinen kehittämistyö tulee lisääntymään Suomessa — ajattelen näin, että Agenda 2000 -jaksollakin ohjelmaperusteinen ajattelu tulee vain vahvistumaan — merkittäväksi ongelmaksi tulee se, millä tavalla kansallinen omarahoitusosuus toteutetaan. Tämän vuoksi, jos me aktivoisimme veropolitiikkaa niin, että yritykset voisivat tehdä sijoituksia alueellisiin kehittämisohjelmiin ja voisivat vähentää nämä panostukset tuloverotuksesta, näin vahvistettaisiin alueellista omaehtoista kehittämistyötä ja vietäisiin alueellisia toimintoja eteenpäin.

Kaiken kaikkiaan mielestäni niiden ratkaisujen, joita tuloverotuksen alueelle tehdään, tulisi nousta vahvemmin keskusteluun. Jos ajattelen tämän päivän keskustelua, olemme hyvin paljon keskustelleet edellä liikuntalaista, joka sinällään on tärkeä asia, mutta olen pannut merkille sen, että vastaavaa intoa näihin lakialoitteisiin, joilla luodaan tulevaisuudelle edellytyksiä aktiivisen veropolitiikan kautta, ei ole löytynyt vajaan kolmen eduskuntavuoden aikana. Meillä on reilu vuosi jäljellä. Toivottavasti tässä asiassa tahti paranee.

P u h e m i e s : Ed. Karjula, nyt kuitenkin on 13) asia käsiteltävänä. Ed. Karjulan asia koski ennen muuta 11) asiaa. Pysytäänpä nyt kohta kohdassa asioiden käsittelyssä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

14) Lakialoite laiksi työaikalaian muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 137/1997 vp (Mikko Elo /sd ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

E d. E l o : Puhemies! Kun ed. Karjula väitti, etteivät lakialoitteet herätä kovin suurta mielenkiintoa erityisesti verotuksen alalla, voisi ed. Karjulalle sanoa sen, että ei minkään lakialoitteen kohdalla yleensä valtavaa tungosta ole puhujakorokkeelle. Eräät lakialoitteet ovat herättäneet mielenkiintoa, toiset eivät, riippuen vähän

eduskunnan aikatauluista. Mutta mielenkiintoa on myös verotusasioihin ja erityisesti tuloverolakeihin. Niistähän on hallituksen esityksen pohjalta keskusteltu jo aika pitkään.

P u h e m i e s ! Tässä asiassa on kysymys siitä, että säädettäisiin Suomeen minimityöaikalaki. Jatkuvasti muun muassa ed. Karjula ja monet muut ovat vaatineet, keskustan edustajat erityisesti ja kokoomuksenkin sitä, että pitää saada lisää joustoja työelämään. Kun olen yrittänyt vaatia esimerkkejä, mitä ne joustot olisivat, joita ei vielä ole, niin yhtään esimerkkiä en ole saanut. Valitettavasti, puhemies, on todettava, että tasavaltamme presidentti oli syöllistynyt samanlaiseen tekkoon, kun hän oli puhunut Keskuskauppakamarissa tiistaina. En tiedä presidentin puheen kirjoittajan nimeä, mutta epäilen, että vähän oli oltu ajasta jäljessä, kun oli sanottu näin, että Ahtisaari antoi tukea talousoppineiden vaatimuksille työmarkkinoiden joustojen lisäämisestä. Ehkä ed. Karjula tämän keskustelun päätteeksi toteaa jonkin jouston, joka nyt ei työmarkkinoilla ole.

P u h e m i e s ! Totean nyt sen, mikä on tämän lakialoitteen idea. Tällä hetkellä meidän työmarkkinamme joustavat jo sillä tavalla, että erityisesti naisvaltaisilla aloilla, kuten hotelli- ja ravintolahenkilökunnan osalta, liiketoimintakäytöiden osalta ja myös — yllättävää kyllä — autonkuljettajien osalta, ollaan kutsun päässä, siis puhelimen päässä, jolla kutsutaan esimerkiksi tunniksi töihin. Jos te mietitte tällaisten ihmisten, erityisesti naisvaltaisten alojen vaikeuksia, ensinnäkin usein ihminen saattaa asua 10 kilometrin päässä työpaikasta, hänen pitää äkkiä päästä työpaikalle, kun on kysymys naistyövoimasta, on hoidettava lapsenhoitoasiat jne. Jos hän kielletty työstä, hänelle tulee karenssi. Itse kukin voi nyt miettiä, onko tämä ihan kohtuullista. Tämä lakialoite tähtää nimenomaan siihen, että kun työntekijä kutsutaan, hänellä olisi vähintään neljän tunnin työaika. Nyt ihmiset jo vaativat sitä, että he saisivat tehdä neljä tuntia työtä. Siinä mielessä olen kyllä pettynyt esimerkiksi tasavallan presidentin lausuntoon siitä, että hän yhtyy talousoppineiden lausuntoon, että tarvittaisiin lisää joustoja. Mitä ne ovat? Mitä ne joustot ovat?

Mielestäni hallituksella on oikea linja siinä, että kun pätkätyö lisääntyy, meidän kansanedustajien vaatimuksesta on lainsäädäntöä kehitetty niin, että tällä hetkellä jo kaikki sosiaaliturva kertyy myös lyhyistä työsuhteista. Me tiedämme, että eläkkeet kertyvät, lomakorvaukset jne. Minusta se on erinomainen asia. Mutta pätkätyö on

johtanut myös siihen muun muassa Ranskassa, että ne, jotka tekevät pätkätyötä, saavat keskimäärin 4 500 Suomen markkaa kuukaudessa, mikä on vähemmän kuin esimerkiksi Ranskan minimipalkka. Epäilen kyllä, että Suomessakin, jos nyt suoritettaisiin tutkimuksia siitä, kuinka paljon pätkätyötä tekevät naiset ja mahdollisesti miehet saavat kuukaudessa käteensä, saattaisi hyvinkin käydä, että heidän tulonsa jää minimipalkan alapuolelle. Me olemme nyt kerta kaikkiaan jo aiheuttaneet hyvin pitkälle syrjäytymistä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Olen joskus sanonut, että me olemme tulossa amerikkalaiseen 50 prosentin yhteiskuntaan, jossa 50 prosenttia ihmisistä on kiinnostunut asioista, käy äänestämässä, 50 prosenttia on täysin menettänyt kiinnostuksensa yhteiskunnan asioihin ja ajattelee, että on sama, kuka on vallassa, mikään ei muutu, eikä käy koskaan äänestämässä. Meidän kansanedustajien pitäisi ottaa tämä syrjäytymiskehitys, johon pätkätyökin liittyy, hyvin vakavasti. Mielestäni nimittäin pätkätyössä on se suuri vaara, että se johtaa omalta osaltaan erittäin alhaisiin palkkoihin ja juuri amerikkalaiseen malliin, että kun palkka ei riitä, sitten käytetään sosiaaliturvaa. Esimerkiksi asumistuen omavastuuosuutta ja toimeentulotukilain muutosta perusteltiin sillä, että myös pätkätyön tekijät saavat nyt entistä paremmin asumistukea. Varmasti se on ihan hyvä asia sinänsä. Mutta kyllä meidän suomalaisten kansanedustajien myös pitää nähdä, minkälaiseen yhteiskuntaan me olemme tulossa ja jo aika pitkälle myös tulleet.

Jossakin vaiheessa tälle yhteiskuntakehitykselle mielestäni pitäisi tehdä loppu. Minä en halua amerikkalaista yhteiskuntaa enkä englantilaista yhteiskuntaa, en sen paremmin Thatcherin kuin Tony Blairinkaan yhteiskuntaa. (Ed. Kemppainen: Miksette Tony Blairinkaan?) — Menkää katsomaan, ed. Kemppainen, Lontoon esimeriksi. — Kävin tänä vuonna Lontoossa ensimmäisen kerran yli kymmeneen vuoteen. Kun 80-luvun puolivälin aikaan kävin siellä, Thatcher oli ollut vallassa viitisen vuotta, mutta ei siellä silloin vielä ollut köyhiä ihmisiä makaamassa kadulla eikä hakemassa avustuksia. Nyt niitä on sadoittain Lontoon kaduilla. Minä liikuin viime talvena hyvin pienellä alueella. Mutta jos me haluamme syrjäytyneiden yhteiskuntaa, sittenhän me sellaisen saamme. Siinä mielessä minä toivon, että tämä lakialoite johtaa myöskin toimenpiteisiin.

Puhemies! Jos totean vielä lopuksi nämä yksi-

tyiskohtaiset perustelut. Totean tässä näin: ”Työaikalain uudeksi 15 a §:ksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan työpaikan säännöllisen työaikajärjestelyn ulkopuolella, eli käytännössä erikseen kutsuttavan työntekijän, työaika olisi vähintään neljä tuntia kutsua kohden. Muutos johtaisi siihen, että nykyiset ylilyönnit ns. reservityöntekijöiden kohdalla saataisiin edes hiukan vähenemään liikealalla ja majoitus- ja ravitsemusalalla. Muutoksen johdosta työnantajat joutuisivat nykyistä tarkemmin harkitsemaan, kannattaako reservityöntekijä kutsua usein pitkänkin matkan päästä tekemään pientä työtä. Muutos johtaisi parempaan työajan suunnitteluun työpaikoilla ja parantaisi erikseen kutsuttavien työntekijöiden, jotka usein nyt elävät vaikeassa taloudellisessa ahdinkotilanteessa, toimeentuloturva. Muutoksella olisi heijastusvaikutuksia myös erikseen kutsuttavien työntekijöiden vastaiseen eläketurvaan.” — Tämä siis yksityiskohtaisissa perusteluissa. Niin kuin totesin, toivon, että tämä johtaa lainsäädäntötoimenpiteisiin eduskunnan puolelta.

Puhemies! Tässä kävi minunkin kohdallani samalla tavalla kuin ed. Karjulan kohdalla, että ei ollut epähuomiossa mahdollisuutta puhua toisesta lakialoitteestani, enkä halua nyt tässä aasinsiltaa tehdä, vaikka se aasinsilta tietysti saataisi helposti löytä.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Tämä yhteiskunta on yllättävän ehdoitta ja helposti antautunut pätkätyöilmion edessä. Se antautuminen koskee niin valtiovaltaa kuin ammattiyhdistysliikettäkin, ja ehkä tuossa ed. Elo viittasi myös tasavallan presidenttiin tällä kohden. Tulee mieleen, että ammattiyhdistysliikekin työntekijöistä huolehtiessaan voisi suunnata huomionsa tähän ilmiöön vähintään yhtä suurella painolla kuin palkankorotusten vaatimiseen. Ihmisten tulevaisuuden kannalta tässä on oikeastaan paljon perustavampaa laatua olevasta edellytyksestä kysymys. Tämän tyyppisestä työn ja työajan jakamisesta joutuvat kärsimään kaikkein heikompiosaiset tässä yhteiskunnassa, naiset ja yleensä sellaiset ihmiset, jotka tulevat työelämään ja näihin pätkätyöhinkin heikoista olosuhteista heikoilla valmiuksilla ja joiden asemaa pätkätyö tällä tavalla villisti sovellettuna ei missään tapauksessa paranna.

Siinä mielessä tämä aloite, jonka itsekin olen allekirjoittanut, on askel oikeaan suuntaan. Myönnän, että tämä ei ongelmaa kokonaan ratkaise, mutta se on yksi osa, ja ennen kaikkea jos

se on keskustelun herättäjä, se on tehtävänsä tehnyt.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Elon aloitteesta voisi todeta senkin, että tässähän on nyt kysymys sellaisesta hyppytyöstä, ei enää pätkätyöstä. Jos voi olla sellaisia työsuhteita, jotka voisivat kestää tunnin kaksi, jos voidaan pyytää sellaiseen, niin eihän siinä ole mitään mieltä. Siinä on jo kustannukset isommat. Mutta sitten jos tämä ihminen ei lähdekään, kun sellaiseen pyydetään, sanotaan, että hän kieltäytyy, on haluton tekemään työtä. Mutta sehän on sinälleen järjetön koko ajatuksena, jos meillä ei ole säännöksiä, jotka rajaavat järjettömyydet pois.

Minusta ed. Elon aloite lähtee ihan oikeasta perustasta, siitä, että tehdään jonkin näköisiä minimisäännöksiä, tässä tapauksessa työajan osalta. Ajatellaan vaikka neljän tunnin työtä, kun sellaiseen kutsutaan jostakin kaukaa, pitkän matkan päästä, voi olla, että matkoissa menee enemmän aikaa, kun bussilla kuljetaan tai maa-seudulla ajetaan vaikka polkupyörällä. Työstä saadaan neljän tunnin palkka tietysti, eikä matkasta tule mitään. Se tuntuu aika kohtuuttomalta sitä ihmistä kohtaan. Voi olla jossakin tapauksessa, että tällainen ei kovasti intoa herätä eli on haluttomuuttakin olemassa.

Sen takia tästä voisi todeta, että tätä hyppyytystä tällä voitaisiin vähentää. Voi todeta, niin kuin ed. Karjalainen, että tämä toivon mukaan herättäisi keskustelun kaikkiin suuntiin, myös hallituksen suuntaan siinä mielessä, että siellä lähdetäisiin pohtimaan sitä, miten tämä ongelma ratkaistaan ja miten saadaan kohtuulliset, inhimilliset säännökset.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Olemme aiheessa, joka on sosialidemokraateille ja ay-liikkeelle aivan ylittämätön paikka. Teillä suhtautuminen tapahtuu sillä tavalla, että väliin Ahtisaari, Jaakonsaari tai Lipponen sanoo, että rakenteellisia uudistuksia, joustoja, tarvitaan ja niitä tullaan tekemään ja edetään siihen suuntaan, ja sitten täällä kielletään Tony Blair, joka on dynaamisin demari jne. Teidän pitäisi tunnustaa se, että kun makrotalous on menossa alas-päin, silloin pitäisi kaikkien joustaa eikä niin kuin nyt tapahtuu elikkä vahvemmat pitävät saavutetut edut. Syntyy ensinnäkin rikolliset työmarkkinat, syntyy harmaa talous, syntyy epätyölliset työsuhteet, syntyy pätkätyöt, syntyy silputyöt ja ne te yritätte kieltää, että niitä on olemassa. Mutta kun ne ovat seurausta siitä,

että kakku on pienempi ettekä te anna tippaakaan omilta reviiireiltänne. Sitten te yritätte niitä korjata jollakin hölmöläisen peiton jatkamisella, että otatte toisesta paikasta ja panette toiseen. Ei se sillä tavalla riitä.

Te olette ensimmäisinä menossa Emuun. Teidän pitäisi varmasti tunnustaa se, että kun makrotalous liikkuu ylös ja alas, silloin pitäisi kaikkien parametrien liikkua ja joustot olisivat ehdoton osa siinä. Mutta silloin pitäisi myös parempien uskaltaa joustaa, että olisi joustavia elementtejä, eikä niin kuin teidän politiikkanne seurausena, että kaikkein heikoimmat joustavat. (Ed. Elo: Yksikin lisäjousto?) — Ne ovat kaikki niitä lisäjoustoja, joita tekee valtaosa. Nythän heikoimmat joustavat. Eikä niiden korjaaminen onnistu sillä tavalla, että te jatkatte hölmöläisen peittoa ja yritätte niitä korjata erilaisilla tempuilla, koska niitä tullaan kiertämään, koska ne ovat pakollisia. Ei yksinkertaisesti tulla toimeen.

Te väitätte, että palkka ei riitä ja käytetään sosiaaliturvaa. Eikö ole parempi, että ihmiset tekisivät edes jonkun verran töitä, että tarvitsisivat vähemmän sosiaaliturvaa? Eihän se olisi mikään mahdottomuus. Työhön on kuntouttava elementti ja työ on tärkeää. Etteivät ihmiset täydellisesti syrjäytyisi, että he olisivat työelämässä, eikö se olisi tärkeää?

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Tämä ed. Elon lakialoite laiksi työaikalain muuttamisesta on esimerkki siitä, millä tavalla pyritään jäykistämään työelämän pelisääntöjä sen sijaan, kun niitä pitäisi joustavoittaa. Edellä ed. Elo viittasi presidentti Ahtisaaren pitämään puheeseen, johon tutustuin iltapäivällä, ja täytyy sanoa, että presidentti on pitänyt upean puheen. Hän on nostanut esille todella työelämän joustojen merkityksen. Hän on ottanut esille myös sen, millä tavalla tiettyjen hyvinvointiyhteiskunnan perusrakenteiden aika on ohi. Meidän pitää olla valmiita uudistamaan yhteiskunnan rakenteita ja tässä keskeisen osan muodostavat työelämäkysymykset.

Mistä on kysymys työelämän joustoissa? Yksi keskeinen ulottuvuus on työaika, toinen keskeinen ulottuvuus on palkka. Vasta on valmistunut tutkimus, joka selvästi jakaa työelämän kahtia: niihin ihmisiin, joilla on vakituinen työsuhte, ja niihin ihmisiin, joilla on määräaikainen taikka osa-aikainen työsuhte. On selvästi nähtävissä, että kun meillä on vakinaisessa työsuhteessa olevilla ihmisillä liian jäykät työelämän pelisäännöt, muun muassa palkkakehityksen osalta on selväs-

ti osoitettavissa, että nyt ne ihmiset, jotka tekevät määräaikaista ja osa-aikaista työsuhteita, joustavat.

Tässä mielessä tietyllä tavalla löytyy tähän ed. Elon tekemään lakialoitteeseen toki pohjaa siitä, millä tavalla epätyypillisissä työsuhteissa tämä joustavuuselementti toimii ihan toisella tavalla kuin määräaikaaisessa työsuhteessa. Näin on esimerkiksi palkkakehityksen osalta; varsinaisessa työsuhteessa olevien osalta ei niinkään ole esimerkiksi palkkajousto toiminut edes laman aikana, mikä on tapahtunut näiden ihmisten osalta, jotka ovat määräaikaaisissa taikka epätyypillisissä työsuhteissa.

Sen vuoksi on nyt aivan olennainen kysymys, luodaanko työelämään pelisäännöt, jotka koskettavat joustojen osalta kaikkia eikä niin, että me rakennamme pelisääntöjä, uusia lakeja, joilla tuodaan varsinaisessa työsuhteessa olevat jäykkyudet koskettamaan myös määräaikaista ja epätyypillisiä työsuhteita.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Puhemies! Ed. Elolle totean, että eivät nämä työelämän joustot ole mikään isetarkoitus, vaan tarkoitus ja päämäärä on työllisyyden parantaminen ja sen pitäisi olla hallituksenkin päämäärä. Euroopan sosiaalidemokraatit, eli sellainen puolue kuin Euroopan sosiaalidemokraattinen puolue hyväksyi kolme, neljä vuotta sitten ohjelman, jossa se puhuu hyvin voimakkaasti työelämän joustoista. Ed. Elon kannattaisi tähän tutustua. Ymmärrän, että ed. Johannes Koskinen tuntee tämän asian aika hyvin. Hän on siitä joskus puhunut.

Tästä ohjelmasta, jota nyt en voi referoida kovin tarkkaan, koska minulla ei sitä tässä ole, kuitenkin muistan sen, että siinä korostetaan pienten työpaikkojen merkitystä ja siellä tarvittavaa joustavuutta työajoissa muun muassa. Tämä kaikki tapahtuu EU:n perusajatuksen, subsidiariteettiperiaatteen mukaisesti eli todellakin lähellä työntekijöitä ja työnantajia, lähellä työpaikkoja ja niiden tasolla, siellä, missä asiat parhaiten tunnetaan. Katolinen subsidiariteettiperiaate toteutuu tässä Euroopan sosiaalidemokraattien ohjelmassa varsin hyvin. Sitä kannattaisi Suomenkin sosiaalidemokraattien vakavasti harkita ja ottaa siltä opiksi. Ilmeisesti olette olleet mukana, näköjään sivusta seuraamassa, mutta kuitenkin, kun tuota on tehty.

Nyt joustot ovat todella varsin vähäisiä. Täytyy sanoa, että tänäkin päivänä, kun työmarkkinaneuvotteluja on käyty, näyttää siltä, että kaikkien hyvöosaisimmat pitävät kaikkein voimak-

kaimmin kiinni niistä etuoikeuksista, joita heillä on, ja tällä tavalla kaatavat sen laskun, mikä tulee eteen väistämättä, kaikkein heikko-osaisimpien niskaan. Minun ymmärtääkseni tämä ei ole sosialidemokratiaa, ei ole Forssan puoluekouluksen hengen mukaista. Tässä pitäisi tehdä parannus.

Ed. L a p i o l a h t i : Arvoisa rouva puhemies! Minusta ed. Elo on tällä lakialoitteellaan tähdännyt erittäin ajankohtaiseen ja tärkeään asiaan. Pidän erittäin tärkeänä sitä, että minimityöaika määriteltäisiin. On mahdotonta minun mielestäni se, että työntekijä sitoutuu työsopimukseen, jossa on viikkotyöaika määritelty nolasta 30:een tuntiin. Onko se edes työsopimus, jolla sidotaan työntekijä nollatunnilla työsopimuksen ehtoihin? Se on minun mielestäni jotenkin käsittämätön asia. Kyllä tässä yhteydessä tarvitaan nimenomaan määritelmää siitä, mikä on minimityöaika.

Täällä puhuttiin joustoista, että niitä ei ole. Kyllä väittäisin, että nämä puheet tuntuvat kovin asiantuntemattomilta. Kun menette katsomaan esimerkiksi metalliteollisuuden tämän hetken työaikamääritelmiä, voitte vain ihmetellä sitä, miten joustavia ne ovatkaan.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Jotenkin tuntuu, että niillä, jotka vaativat lisää joustoja, on enemmänkin kuin asiantuntemattomuutta. Liikealalla ja monilla palvelualoilla naisihmiset joutuvat hyppäämään pikkujuttujen takia hirveän paljon. Tässä pääkaupunkiseudulla vaikka liikennelaitoksen ihmisten työpäivä päätetään niin pieniin osiin, että he joutuvat välillä odottelemaan muutaman tunnin, taas lähtevät ajamaan bussia ja välillä ovat pois. Kyllä joustot ovat menneet valtavan pitkälle. En tiedä, tietäkö siinä enää, mikä on työaika ja mikä vapaa-aikaa.

Jos nyt, hyvänen aika, myös kristilliset tahot vaativat lisää ihmisille joustoja, niin siinä hommassa ei ole enää kristillisyyttä hyvin paljon, ainakaan minä en koe niin. Mutta sen sijaan ed. Kankaanniemi on huolissaan sosiaalidemokratian kohtalosta; mekin olemme. On hyvä, että saamme siltäkin puolen tukea tähän ajatteluun. Tässä pitää kaikkien olla huolissaan, koska sosiaalidemokratia on aina ollut puolustamassa heikompa ihmistä. Myös näissä työaikakysymyksissä ollaan puolustamassa heikompa ihmistä.

Sen sijaan jotkut, täältä katsottuna vasemman käden puolella olevat eli oikeistolaiset ihmiset

tuntuvat olevan huolissaan siitä, miten työnantajat voivat enemmän käyttää hyväkseen työntekijöitä, sanotaanko, että riistää vapaata, käyttää hyväksi. Missä se ihmisyyys on? Kyllä lain säännöksillä pitäisi saada jotkut ihmisyyden rajat, suojaavat rajat. Siihen ed. Elon aloitekin pyrkii, että tällä suojattaisiin ihmisiä ja että olisi jokin minimityöaika.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Joustoista on tullut sellainen kaiken siunaava hokema. Viittaan siihen, mitä edustajat Lapiolahti ja Lahtela sanoivat todellisuudesta joustojen osalta.

Keskustan edustajat täällä vaativat työntekijöiltä sääntelemätöntä raikulimarkkinatalouden perimmäistä tavoitetta joustamisessa. Ihan rehellisyyden nimessä, keskustan edustajat: Päteekö sama vaatimus myös maatalouden suhteen? Onko maatalouden joustettava myös ilman sääntelyä, ilman tukea markkinatalouden mukaan? Minä en muuten jättäisi kumpaakaan näistä raan markkinatalouden lakien varaan.

Ed. Kempainen: Rouva puhemies! Maa- ja metsätalous joustaa aika paljon kanto hinnoissa ja maataloustulossa, mutta palkat eivät jousta. Emme me vaadi joustoja, mutta itse asiassa te vaaditte. Te olette viemässä meitä Emuun. Siellä paljon fiksummat sosialidemokraatit, jotka ovat jo valmiiksi siellä sisällä, tietävät, että silloin, kun se syntyy, jotta siellä pärjätään, täytyy olla sellaisia tekijöitä palkanmuodostuksessa ja työsuhteissa, jotka joustavat silloin, kun talous joustaa. Suomen kansantalous on hyvin suhdanneherkkä. Minä luulen, että se siperia vähintään opettaa.

Te täällä väitätte, että pitäisi tukkia joustoja lyhentämällä peittoa toisesta päästä. Ei se sillä tavalla selviä. Kyllä on koko kansantalouden velvoite joustaa. Varsinkin jos ei ole valtiontaloudessa varaa ja kun ei puskurirahastoja tämän enempää tule, tässä tilanteessa pitää joustaa, ennen kuin tapahtuu konkurssia ja tulee työttömyys. Eikö olisi parempi, että ensin katsottaisiin, kuinka kauan muuten toimintakykyiset yritykset voisivat mennä esimerkiksi laman yli erilaisilla joustoilla? Ne olisivat elossa, kun on se vaikea aika ja sitten kun nousta, ettei kävisi niin kuin nyt, että kaikki kuolee ja kaikki pitää luoda uudeksi.

Se minua erityisesti ihmetyttää, että te olette menossa Emuun ettekä tunnusta tätä tarvetta, kun olemme kuitenkin suhdanneherkin maa ja

suhdanneheilahteluja tulee täällä olemaan. Meilähän olisi varaa odottaa; meillä on sellainen kanta, että emme ole Emuun kypsiä emmekä vielä olisi menossa. Maatalous on pistetty jo Eurooppa-kuntoon, mutta valitettavasti työmarkkinoilla ei ole vielä sitä kypsyyttä. Se tulee olemaan luultavasti kantapään kautta opetusta siten, kun vaikeat ajat tulevat, niin kuin ne väkisin ovat tulossa.

Ed. Elo: Puhemies! Täällä keskustan edustajat Karjula ja Kempainen ovat kovasti sitä mieltä, että on aivan oikein, että palkka on niin pieni, että sosiaaliturvaa täytyy hakea lisäksi. Minä en tähän näkemykseen yhdy enkä ole sitä yhteiskuntaa edistämässä.

Mitä tulee siihen, kuka vaatii joustoja, olen havainnut, että joustoja vaativat ne, joiden tulot ovat yleensä 20 000—30 000 markkaa kuukaudessa ja vähän yli, joiden ei ole ikinä tarvinnut joustaa ja jotka saavat tulla työpaikalle lähinnä silloin, kun haluavat, ja lähteä silloin, kun haluavat, ovat johtavassa asemassa. Tämän laatuiset ihmiset vaativat lisää joustoja, joilla ei ole minkäänlaista tietoa eikä kokemusta siitä, mitä tavallinen työntekijä tänä päivänä tekee. Kun olen nyt perännyt edustajilta Kempainen, Karjula ja Kankaanniemi, mitä ne lisäjoustot ovat, yhtään esimerkkiä ei ole tullut. (Ed. Kempainen: Kysykää Ahtisaarelta!) — Enkä usko, että presidentti Ahtisaari tai hänen puheenkirjoittajansakaan pystyisivät sanomaan sitä.

Mitä tulee määräaikaisiin työsuhteisiin, joista ed. Karjula täällä puhui, niin kuka niitä vaatii? Työnantajat ovat niitä vaatineet. Työnantajat katsovat, että tällä tavalla saadaan juoksuttaa työntekijöitä ja alentaa heidän asemaansa ja myös mahdollisesti tuloja.

Kun viime talvena eräs Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tutkija esitti, että Suomessa ovat joustaneet erityisesti suurituloiset, niin kuitenkin muutama viikko takaperin julkaistiin todellinen tilasto, jonka mukaan suurituloiset eivät ole ollenkaan joutuneet joustamaan, vain pientituloiset, heikosti koulutetut joutuvat joustamaan. Näin epäoikeudenmukaista politiikkaa puolustavat edustajat Kankaanniemi, Karjula ja Kempainen. Kyllä minä yhdy ed. Lapiolahden näkemykseen siitä, että me mielellämme otamme ed. Kankaanniemen opin mukaan sosialidemokraattiseen liikkeeseen, ja mahdollisesti hän tulee muutenkin tukemaan sosialidemokraattista liikettä. Me tarvitsemme sitä.

Mitä tulee Euroopan sosialidemokraattien oppeihin, niin uskoisin, ed. Kankaanniemi,untevani ne paremmin kuin ed. Kankaanniemi.

Ed. A. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Näin ainoana naisena salissa täällä puhujapuolella täytyy todeta, että olen erittäin ilolla kuunnellut tätä naisvaltaisten alojen hyvin tyypillistä ongelmasta käytävää keskustelua. Yleensä tasa-arvosta puhuttaessa naiset ovat äänessä, mutta nyt ovat miehet olleet äänessä. Minusta on ollut erittäin mielenkiintoista kuunnella tätä väittelyä, mitä täällä on käyty.

Olen erittäin iloinen ed. Mikko Elon aloitteen ja toivon todella, että se myös menisi läpi ja siinä mainitut ongelmat otettaisiin vakavasti ja saataisiin korjatuiksi, sillä näyttää siltä, että nimenomaan vuokratyövoiman käyttö lisääntyy erittäin rajusti ja on tulossa myös kuntapuolella nimenomaan hoivatyöhön. Se on todellakin kohutuutonta, kun ajatellaan, että ihminen on töissä vain kaksi kolme tuntia eikä todellakaan siitä saatava palkka riitä elatukseen ja joutuu olemaan kotona odottamassa, että hänet kutsuttisiin uudelleen työhön, olemaan reservissä ja hankkimaan monta muuta työtä sen yhden lisäksi. Tämä ei suinkaan ole kenenkään kohdalla hyvä asia. Se ei ole mitään joustoa, vaan se on nimenomaan työvoiman hävytöntä hyväksikäyttöä. Toivon ed. Mikko Elon aloitteelle menestystä.

Ed. Karjula: Arvoisa rouva puhemies! Minusta olennaista on se, että me poliitikkoina tunnistamme sen, että työn alueella on voimakas kansakuntien välinen työkilpailu. Luomme me Suomessa edellytykset, joilla työ voi säilyä, on avainkysymys. Nyt ed. Karjalainen otti esille sen, joutaako maatalous. Minusta esimerkiksi maidontuottajat joustavat niin, että tekevät seitsemänpäiväistä työviikkoa. Meillä tuskin on yhtään ammattiryhmää palkkatyön piirissä, jonka tarvitsee tällä tavalla joustaa ja venyä. Jos ajatellaan pienyrittäjää, hän joustaa sillä tavalla, että jos ei ole tilauksia, hän joutuu olemaan työstä sivussa, jos on vähemmän tilauksia, tekemään lyhyttä päivää, jos on paljon tilauksia, tekemään pitkää päivää.

Tässä mielessä koko perusongelma on siinä, että normaaleissa työsuhteissa on usein liian kireät ja liian jäykät pelisäännöt. Se tuo meille epätyypillisiä työsuhteita ja varmasti myös tiettyjä epäkohtia sillä alueella. Tämän olen valmis hyväksymään. Mutta olennaista on myös se, minkä

jo edellä sanoin, että esimerkiksi meillä pääosa vakinaisessa palkkasuhteessa olevista henkilöistä ei esimerkiksi palkkojen alueella edes laman pahimpina vuosina ole joutunut millään tavalla.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Edustajilta Kemppaiselta ja Karjulalta voisi kysyä: Onko heistä kohtuullista joutua odottamaan puhelimen ääressä, koska täytyy olla työmarkkinoiden käytettävissä, odottaa, että tulee puhelu kymmenen kilometrin päästä, että tule meille kahdeksi tunniksi töihin, ja saa tietysti kahden tunnin palkan? Onko se oikein ja kohtuullista? Eihän semmoisessa ole mitään järkeä. Teidän mielestänne se on ihan oikein. Näin olen käsittänyt teidän puheistanne.

Ed. Kemppaiselle voisi todeta Emu-kysymyksestä, että ilmeisesti siinä lääkkeenä on työreformi, jota Suomen keskusta esittää, eli silloin palkat joustavat. Kuulin keskustan puoluesihteerin ylimääräisen puoluekokouksen jälkeen sanovan, että mentiin Emuun ensimmäisten joukossa tai ei, niin joka tapauksessa työreformi täytyy toteuttaa. Se tarkoittaa sitä, että alle viiden henkilön yrityksessä yleissitovuus purkautuu ja eletään jonkin valtakunnallisen minimin mukaan. Työpaikalla voi sitten sopia lisäpalkasta. Millä tavalla viiden henkilön työpaikassa sovitaan jostakin? Eli kysymys on minimiasioista ja siinä mielessä suurista periaatteellisista kysymyksistä. Siksi minusta ed. Elon aloite näyttää yhä paremmalta, kun tätä keskustelua käydään pitemmälle.

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Täytyy tunnustaa, että kaikki ne huonot esimerkit, joita te tuotte esiin näistä kahden tunnin työsuhteista, ovat tätä päivää, toteutuvaa todellisuutta, seurausta siitä, että työmarkkinat toimivat väärin, seurausta teidän politiikastanne, ei meidän politiikastamme. Ihan esimerkkinä vielä maataloudesta sanon, että monena vuonna ansiotaso on laskenut 5 prosenttia ja muilla nousut 5 prosenttia. Se lyhyesti vastauksena. Jos keskustan linja olisi toteutunut esimerkiksi viime hallituskaudella, kaikkia palkkoja olisi laskettu 5 prosenttia ja nimenomaan korkeat palkat olisivat silloin laskeneet enemmän. Kun se ei toteutunut, jouduttiin valitettavasti veronkorotuksiin. Se oli keskustan linja, että ne tulivat korkeampina hyvätuloisille, kun ei ollut muuta keinoa.

Esimerkiksi keskustan aloitteesta kansanedustajat alensivat palkkojaan. Se on meidän tahtomme, että myös hyväosaiset reagoivat. Sen

oli tarkoitus olla esimerkkinä, niin kuin Koivisto oli esimerkkinä. Te tuomitsitte sen. Juuri ed. Elo yritti syyttää meitä, ettemme olisi tätä halunneet. Silloin meitä syytettiin, että näytimme väärää signaalia, väärää merkkiä, jos hyvätulot joustavat. Tämä keskustelu silloin käytiin siitä, miten edettäisiin, jos se olisi meidän vallassamme.

Mutta vielä toistaen toteen, että emme me vaadi joustoja, vaan kyllä se taitaa olla teidän oma politiikkanne, joka vaatii. Kun olette sinisilmäisesti menossa Emuun, niin kyllä varmasti, sitten kun rysäys tulee, te tulette tietysti valittamaan, että tulee taas lisää työttömyyttä, pätkätyötä, mutta se on seurausta siitä, että muut eivät jousta.

Ed. E l o : Puhemies! Ed. Kemppainen, kuten itse totesitte, tämä on tämän päivän todellisuutta. Tällä ei ole mitään tekemistä Emun kanssa. Me sosialidemokraatit haluamme nyt kuitenkin lähteä siitä, että haluamme luoda hyvinvointia kaikille, tasa-arvoa, solidaarisuutta, hyvinvointia kaikille.

Keskusta ja muut oikeistovoimat lähtevät siitä, että suuri osa kansasta saa voida vaikka kuinka huonosti, kun vain osa voi erittäin hyvin. Oikeistolainen talousoppi lähtee siitä, että tuloeroja pitää yhteiskunnassa lisätä, epätasa-arvoa pitää lisätä. Me lähdemme aivan päinvastaisista arvoista. Tämä on aivan selvää.

Viime päivien keskustelussa olen kuullut monen sanovan, että työ on parasta sosiaaliturvaa. On mielestäni harhauttavaa, että väitetään työn olevan parasta sosiaaliturvaa silloin, kun työtä ei ole tarjolla. Haluan nyt puhua siitä asiasta. Meillä on noin 500 000 ihmistä, kun lasketaan kaikki työvoimapolitiittisten toimenpiteiden kohteena olevat ja työttömät, joita loukataan, kun sanotaan, että työ on parasta sosiaaliturvaa. Kun ei ole työtä, niin ei sitä voi sosiaaliturvana käyttää. Se ei ole silloin mitään sosiaaliturvaa. Meillä on lähes joka perheessä viiden kuuden viime vuoden aikana koettu työttömyys. Jokainen suomalainen tietää, että se on kipeä asia.

Kyllä tässä keskustelussa on tosiaan käynyt aivan selvästi ilmi edustajien Karjulan ja Kemppaisen puheista, että keskustan työreformi on palkkajoustoja eli työehtojen ja palkkojen heikentämistä. Siitä on kysymys. Toivottavasti tämä tulisi suomalaisille valitsijoille mahdollisimman selväksi, niin että ei tämän päivän Helsingin Sanomien gallup toteutuisi kuitenkaan vaaleissa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! En tiedä, mitä mieltä puoluepoliittisesti pitäisi olla, mutta kun luin ed. Elon aloitteen, niin asia on täysin selkeä. Ajatellaan, että joku kutsutaan yhden tunnin työrupeamaa varten jostakin kauppaa, missä hän asuu. Mielestäni se on kohtuutonta, jopa kiusantekoa. Minä en edes tiennyt, että tällainen mahdollisuus on olemassa. Jos tällainen mahdollisuus on olemassa, se pitää kiireesti poistaa. Eihän ihmistä saa juoksuttaa edestakaisin. Tällä voidaan tehdä pelkkää kiusaa jollekulle ihmiselle, jos halutaan. Täytyisi nyt jokin laki olla ihmisen puolella. Toisin sanoen, en tiedä, meneekö tämä lakialoite käsittelyyn vai ei, mutta jos tällainen mahdollisuus on olemassa — tyhmyyteni perusteella myönnän, että en tarkkaan sitä tunne — se on kyllä nopeasti korjattava, jos ollaan hyvinvointiyhteiskunnassa ja oikeusyhteiskunnassa.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! On täysin kohtuutonta, että tällä tavalla juoksutetaan ja ihmisiä tällä tavalla työelämässä pyöritetään, kun eivät työmarkkinat toimi. Tämä on seurausta siitä, että vain osalla on etuja.

Ed. Elo antoi täysin väärän kuvan keskustalaisesta talous- ja tulonjakopolitiikasta. Katsokaa tuloerojen kehittymistä edellisen hallituksen aikana ja nyt. Muistakaa teidän tekemänne veroratkaisut ja muistakaa sosiaaliturvan leikkaukset. Teidän on turha meitä syyttää siitä, ettemme me ajaisi tasaista tulokehitystä ja kaikille työllisyyttä. Meidän keinomme on vain näihin tapauksiin parempi kuin teidän, että jatketaan niin kuin hölmöläisen peittoa, leikataan toisesta kohdasta ja laitetaan toiseen, kun pitäisi leikata parempiosaisilta eikä suinkaan niin, että rajallisesta kakusta leikataan ja ollaan antavinaan köyhille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

15) Lakialoite laiksi rakennuslain 15 luvun muuttamisesta

Lakialoite 138/1997 vp (Ossi Korteniemi /keskym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ympäristövaliokuntaan.

16) Lakialoite laiksi koulutus- ja erorahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 139/1997 vp (Arja Ojala /sd ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy heti ensimmäiseksi todeta, että tulen tavoistani poiketen käyttämään aika pitkän puheenvuoron, koska minusta tämä asia on niin tärkeä, että haluan sen perustelut erittäin tarkasti esitellä.

Lakialoitteeni taustalla on entisen Rakennushallituksen eli nykyisen Engelin laittomasti irtisanotun henkilöstön epäoikeudenmukainen kohtelu. Heidän vahingonkorvauksensa jää täysin mitättömäksi, koska Koulutus- ja erorahasto vaatii maksamansa erorahan ja aikuiskoulutuslisän takaisin maksamista. Näin ollen eräät irtisanotut eivät saisi penniäkään vahingonkorvausta kärsimästään vääryydestä, vaan joutuisivat jopa maksamaan rahastolle.

Koulutus- ja erorahastossa myönnetään myös tilanteen kohtuuttomuus, mutta siellä ei ole tehty mitään sen korjaamiseksi. Siksi olen esittänyt rahaston sääntöjen 3 §:ään muutosta, jolla estetään erorahan ja aikuiskoulutuslisän periminen takaisin vahingonkorvauksesta.

Lakialoitteen on allekirjoittanut 117 kansanedustajaa, ja tässä pyydän anteeksi niiltä, joilta en ole ehtinyt kysyä. Hyvin harva kieltäytyi lakialoitteen allekirjoittamisesta, ja siinä on jokaisesta puolueesta allekirjoittaja.

Koulutus- ja erorahasto on omaksunut sellaisen tulkinnan, että mikäli työntekijä vie oikeuteen taloudellisilla ja tuotannollisilla syillä toimeenpannun irtisanomisensa laillisuuden ja voittaa juttunsa, ei erorahaa eikä aikuiskoulutuslisää makseta. Jos se on jo ehditty maksaa, niin maksetut määrät peritään takaisin.

Perusteluna menettelylle on se, että tuomioistuimen päätös irtisanomisen lainvastaisuudesta osoittaa, ettei irtisanomisen tosiasiallinen syy olekaan taloudellinen ja tuotannollinen, vaan jokin muu syy, joka ei oikeuta erorahaan. Mutta mikä se syy sitten voisi olla, siihen ei rahasto kysyttäessäkään vastaa. Tilanne on tragikoominen, koska oikeudenkäynneissä ei edes kiistellä

siitä, onko työnantajan irtisanomissyys taloudellinen ja tuotannollinen. Se on itsestään selvyyys koko prosessin ajan. Kiistakysymys oikeudenkäynneissä on se, onko työnantajalla laillista irtisanomisperustetta vai ei.

Rahaston tulkinta ei perustu voimassa olevaan työlainsäädäntöön. Kun tuomioistuin tuomitsee vahingonkorvausta mainitulla syillä toimeenpannusta irtisanomisesta, perustetaan korvaus työsovimuslain 51 §:ään, jota ei voida käyttää korvausnormina muulloin kuin siinä tapauksessa, että kysymyksessä on juuri taloudellisilla ja tuotannollisilla syillä toimeenpantu irtisanominen.

Nyttemmin Koulutus- ja erorahasto on esittänyt toisenkin perusteen tulkinnalleen. Rahaston mielestä eroraha ja samaten aikuiskoulutuslisä on vahingonkorvausta työpaikan menettämisestä. Jos siis irtisanottu saa vahingonkorvausta laittomuuteen syyllistyneeltä työnantajalta, katsoo rahasto, ettei erorahaa ja aikuiskoulutuslisää voida maksaa niin sanottuna päällekkäisenä vahingonkorvauksena.

Minusta rahasto on kuitenkin väärässä pitäessään erorahaa ja aikuiskoulutuslisää vahingonkorvauksena. Varsin tuoreessa päätöksessään korkein oikeus on ratkaissut vahingonkorvauksen ja erorahan välisen suhteen (KKO 1996/145). Jutussa oli kysymys tapauksesta, jossa työnantaja vaati maksettua erorahaa vähennettäväksi työntäjän maksettavaksi tuomitusta vahingonkorvauksesta. Korkein oikeus perusti hylkäävän kantansa juuri siihen, ettei eroraha, vielä vähemmän käyttötarkoitukseltaan sidottu aikuiskoulutuslisä, ole vahingonkorvausta. KKO lausui asiasta seuraavasti: "Erorahan maksamisen tarkoituksena on tukea työntekijää uuden työpaikan haussa tai koulutuksen hankkimisessa. Eroraha ei siten ole korvausta työntekijälle työsuhteen päättymisestä aiheutuneesta vahingosta." Kun korkein oikeus katsoo, ettei erorahan myöntämisellä ole vaikutusta työsovimuslain mukaiseen vahingonkorvaukseen, ei Koulutus- ja erorahaston tulkinta, jonka mukaan vahingonkorvaus estää erorahan myöntämisen, voi olla oikea.

Saadessaan tietää työntekijän aloittavan oikeusprosessin rahasto jäädyttää eroraha- ja aikuiskoulutuslisäpäätöksensä käsittelyn odottamaan jutun lainvoimaista ratkaisua. Tämä taas saattaa kestää useamman vuoden. Tältä osin menettely perustuu rahaston sääntöihin. Asia on kanneltu eduskunnan oikeusasiamiehelle, ja viime syksynä antamassaan päätöksessä

eduskunnan apulaisoikeusasiamies ilmoitti pitävänsä hakemusten käsittelyn jäädyttämistä kohtuuttomana. Lausunnon mukaan "rahaston menettely yhdessä jäädyttämispäätökseen liittyvän odotusajan kanssa johtaa hakijoiden oikeussuojan kannalta kestävämpään tilanteeseen".

Jokaisella on hallitusmuodon mukaisesti oikeus saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi ilman aiheetonta viivytystä. Tämän vuoksi eduskunnan apulaisoikeusasiamies ilmoitti toimittavansa lausunnon tiedoksi myös sosiaali- ja terveysministeriölle rahaston sääntöjen tarkistamistarpeen selvittämiseksi. Toistaiseksi sääntöjä ei ole muutettu mitenkään jäädyttämismenettelyn osalta, mutta koska asiaan on puututtu, niin odotan, että tämä asia tulee korjatuksi, enkä sitä ottanut tähän lakialoitteeseen.

Edellä kuvattujen ongelmien lisäksi rahaston tulkinta johtaa käytännön irtisanomistilanteessa vaikeasti hyväksyttävään lopputulokseen. Tuluaan irtisanotuksi työntekijän on ratkaistava, viekö hän asian oikeuteen vai tyytyykö hän kohtaloonsa. Erorahan tai aikuiskoulutussisän saamis-/saamattajäämismahdollisuus vaikuttaa tähän päätökseen. Tämä on erityisen arveluttavaa sen vuoksi, ettei sosiaalietuuksilla tule olla ohjaavaa vaikutusta irtisanomisten hyväksymiseen. Nyt Koulutus- ja erorahaston omaksuma tulkinta estää laittomasti irtisanottua saattamasta asiaansa tuomioistuimeen. Hieman kärjistäen voisin väittää tämän lopputuleman olevan hallitusmuodon vastainen ja se rikkoo myös Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen määräystä, jonka mukaan perusoikeuksiin kuuluu mahdollisuus saattaa oikeuden loukkaus tuomioistuimen tutkittavaksi ja kansalaisella on oltava mahdollisuus käyttää tehokkaita oikeus-suojakeinoja.

Nyt on väitetty, että nämä työntekijät saavat erittäin suuren korvauksen. Peruskorvaus on suunnilleen 30 000—40 000 markkaa ja sanotaan, että kun korvaus olisi vaikka viiden kuukauden palkkaa vastaava korvaus, se on 39 000 markkaa, josta saa käteensä 10 101 markkaa, koska 90 prosenttia työttömyyskorvauksesta vähennetään tästä summasta, sen lisäksi tietyt verot, ja nettokorvaus jää silloin hyvin pieneksi.

Jos tältä ajalta on myös maksettu erorahaa, niin takaisin työntekijän tulee maksaa silloin 794 markkaa. Hän ei saa korvausta penniäkään. Tämä ei varmastikaan voi olla oikeudenmukais-ta.

Jos Koulutus- ja erorahaston tulkinta hyväksytään, kumoo se ääritapauksessa yli 50-vuotiaan työntekijän työsuhdeturvan määräykset. Tämä johtuu siitä, ettei irtisanotulla työntekijällä ole enää intressiä asettaa irtisanomisen laillisuutta tuomioistuimen tutkittavaksi, koska hän joutuu menettelystään taloudellisen sanktion kohteeksi. Luonnollista on, että tällaisessa tilanteessa myös irtisanomisista suunnitteleva työnantaja suuntaa irtisanomiset siihen työntekijäkuntaan, jonka taholta on vähiten odotettavissa vastustusta. Sellaisia työntekijöitä ovat erorahan saaneet. On kovin tekopyhää ajatella, että leipäpuunsa menettänyt irtisanottu vielä ehdoin tahdoin ottaisi taloudellisen riskin irtisanomisasiasaan, kun kokee asiansa muutoin tärkeäksi, kuten on sanottu. Sitä paitsi erorahan saa heti ja irtisanottu on taloudellisissa vaikeuksissa. Hän tarvitsee sitä erorahaa todella kipeästi. Hieman kärjistäen voi väittää, että Koulutus- ja erorahasto varmastikin tahtomattaan pyrkii poistamaan ikääntyneiden työntekijöiden työsuhdeturvan.

Rahasto on itse myös kiinnittänyt tähän huomiota todeten, että ilmenneet ongelmat ovat seurausta siitä, että laittomasti irtisanotulle korvataan syntynyt vahinko eli maksettavasta vahingonkorvauksesta vähennetään nykyään suuri osa maksetusta työttömyyspäivärahasta ja työntekijän saama vahingonkorvaussumma jää monissa tapauksissa varsin pieneksi. Tämä epäkoh-ta ei ole erorahajärjestelmän aiheuttama eikä rahastosta annetun lain ja nykyisten sääntöjen puitteissa erorahan myöntämiskäytäntöä voida muuttaa siten, että eroraha ja aikuiskoulutussisä tulisivat avuksi tässä laittomasti irtisanotun työntekijän kannalta epätydyttäväksi muodostuneessa tilanteessa. Siksi ihmettelenkin, että he eivät ole tätä kohtaa muuttaneet.

Arvoisa puhemies! Koulutus- ja erorahaston tulkinnasta on tehty myös eduskuntakysely. Tähän eduskuntakyselyyn vastatessaan sosiaali- ja terveysministeri Mönkäre ilmoitti ministeriön pyytävän Koulutus- ja erorahastoa selvittämään vaihtoehtoiset menettelytapamahdollisuudet irtisanomisten riitautustilanteessa. Edelleen vastauksessa todetaan, että tavoitteena tulisi olla, että erorahajärjestelmä olisi mahdollisimman neutraali suhteessa vahingonkorvausjärjestelmään. Tämä lause sisältää asian ytimen. Käsillä olevat ongelmat johtuvat siitä, että Koulutus- ja erorahasto samastaa erorahan ja vahingonkorvauksen, ja tämä tulkinta on mielestäni perusteeton. Siitä syystä, arvoisa puhemies, lakialoitteeni

Koulutus- ja erorahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta kuuluu:

”Edunsaajalle, joka on menettänyt työpaikkansa työnantajan suorittaman työsopimuksen irtisanomisen vuoksi ja kun irtisanomisen syynä on ollut muu kuin työnantajan henkilöön liittyvä syy, maksetaan erorahaa, mikäli edunsaajan uudelleen työhönsijoittuminen on iän tai muun syyn vuoksi ilmeisen vaikeata. Erorahan myöntämisen muista edellytyksistä ja suuruudesta määrätään tarkemmin rahaston säännöissä. Tällöin on otettava huomioon myös työ- ja virkasuhteen jatkumisaika taikka alallaoloaika.

Ammatillista aikuiskoulutusta varten voidaan myöntää 1 §:ssä tarkoitettua tukea, jos työnantaja ei maksa edunsaajalle palkkaa koulutuksen ajalta. Tuen myöntämisen edellytyksistä ja sen suuruudesta määrätään tarkemmin rahaston säännöissä.”

Tällä turvataan se, että jos vahingonkorvausta saa, siitä ei peritä takaisin annettua aikuiskoulutussääntöä ja erorahaa. Koska yli puolet kansanedustajista on ilmaissut nyt tahtonsa siitä, ettei tällaista epäoikeudenmukaisuutta saa toteuttaa, edellyttäisin, että Koulutus- ja erorahasto sekä työttömyysturvautakunta, jossa valitukset käsitellään, toteuttavat entisen Rakennushallituksen, nykyisen Engelin, irtisanottujen työntekijöiden asiassa oikeudenmukaisuuden vaatimuksen, vaikka tämä lakialoite ei varmasti vielä ehdi heidän tilannettaan korjaamaan.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä ed. A. Ojala on puuttunut semmoiseen asiaan, jossa on varmaan jokin ihme fibaus sattunut, jota ei ole aikaisemmin oivallettu, vaan jälkikäteen käydään tätä korjaamaan. Hän totesi puheessaan, että tämä todennäköisesti ei joutu Engelin työntekijöitten tapaukseen, koska siellä ovat menossa määrätty prosessit ja takaisinperinnät ilmeisesti. Mutta jatkoa ajatellen tämä tuntuu kohtuuttomalta siinä mielessä, koska nämä oikeusprosessit kestävät aika pitkään ja ihminen joutuu kohtuuttomaan asemaan. Hän on epävarmuuden varassa ja sitten joutuu maksamaan yllättäen takaisin. Niin kuin Engelin tapauksessa lienee käynyt, väitetään ainakin, että joutuisi maksamaan enemmän takaisin kuin on saanutkaan. Sitä tapausta en tiedäkään, mikä väite tämä on, mutta jossakin kuulin semmoisenkin.

Toivon, että nyt kuitenkin, kun tässä on näin mahtava ihmisjoukko arvoisia kansanedustajia, jotka ovat panneet nimensä, valiokunta panisi

hösseliksi tämän hommelin ja tämä toteutuisi, niin kuin ed. A. Ojala tässä esittää.

Ed. J. Kukkonen: Arvoisa puhemies! Ed. A. Ojalan lakialoite on hyvin perusteellisesti valmisteltu. Vielä perusteellisemmän selvityksen taustatekijöistä me kuulumme. Uskon tällä asiallisuudella ja perinpohjaisuudella asian menevän luonnollista tietään eteenpäin. Erityisesti näin on syytä toivoa siitä syystä, että Engelin työntekijät ovat joutuneet sellaisen kohtelun tekisi mieli sanoa uhreiksi suomalaisessa työelämässä, että he voivat tätä kautta edes vähän saada vastausta siihen tarpeeseen, että heidän asioistaan huolehditaan. Olkoonkin, että näyttää siis siltä, niin kuin molemmissa edellisissä puheenvuoroissa sanottiin, että tämä ei tämän prosessin käytännön vaiheisiin ennätä, mutta kuitenkin tässä tapauksessa on niin selvä ja räikeä, ehkä monimutkaisuudesta johtuva epäkohta kyseessä, että se on välttämätöntä korjata. Kuten sanottua, Engelin-yhtiön työntekijät ovat jo kyllin kauan joutuneet kärsimään työnantajapuolen kohtuuttomasta käyttäytymisestä.

Ed. A. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin ihan lopuksi vielä todeta sen, että vaikka täällä salissa nyt ei olekaan monta kuuntelemassa, niin uskon, että se johtuu osaltaan tästä ajankohdasta. Olin siksi hyvin pahoillani, että tämä lakialoite tuli käsittelyyn tähän aikaan vuodesta ja tähän aikaan illasta, sillä uskon, että tästä olisi virinnyt kohtuullisen hyvä keskustelu siitä syystä, että kun jokaisen allekirjoittajan kanssa kävin pitkän ja perusteellisen keskustelun aiheesta, olimme aivan samoilla linjoilla ja yhteisymmärryksessä tämän asian kanssa.

Ed. Lahtela hieman epäili, mikä sellainen tilanne on, että joutuisi maksamaan Koulutus- ja erorahastolle eikä saisikaan vahingonkorvausta. Se perustuu ihan oikeaan, selkeään, yksilölliseen tapaukseen, joka minulla on täällä, joten siihen voi tutustua tarkemmin. Siitä ovat tarkat laskelmat olemassa. Asia on todella hyvin perusteellisesti selvitelty ja tutkittu. Toivon, että tämä Koulutus- ja erorahaston sääntöjen muutos voidaan tätä kautta tehdä, kun Koulutus- ja erorahasto itse ei näytä siihen pystyvän.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

17) Lakialoite laiksi kalastuslain 6 ja 6 a §:n muuttamisesta

Lakialoite 140/1997 vp (Annikki Koistinen /keskym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

18) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 1998

Hallituksen esitys 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1997 vp
Talousarvioaloitteet 1—705/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi maanantain täysistuntoon.

19) Hallituksen esitys laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta

Hallituksen esitys 229/1997 vp
Sosiaali- ja terveystaloustieteiden valiokunnan mietintö 34/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

20) Hallituksen esitys arvopaperien lainaussopimusten ja takaisinostosopimusten verotusta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys 218/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 43/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

21) Hallituksen esitys laiksi vakuutuslainsäädännön muuttamisesta

Hallituksen esitys 221/1997 vp
Sosiaali- ja terveystaloustieteiden valiokunnan mietintö 35/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

22) Hallituksen esitys laiksi eläkesäätiölain muuttamisesta

Hallituksen esitys 222/1997 vp
Sosiaali- ja terveystaloustieteiden valiokunnan mietintö 36/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 20.

Täysistunto lopetetaan kello 19.50.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

